

ფისკალური რისკების ანალიზის დოკუმენტი

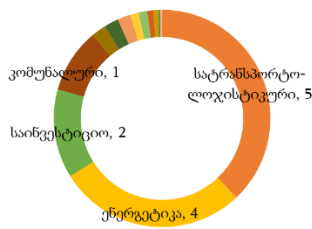

სახელმწიფო საწარმოები, PPP პროექტები, სტიქიური მოვლენები

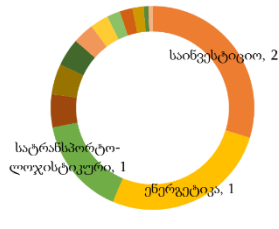
2020 წელი, ნოემბერი

სახელმწიფო საწარმოთა ზოგადი მიმოხილვა დარგების მიხედვით

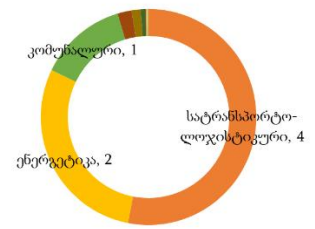
2019 წლის აქტივები - 14 მლრდ ლარი

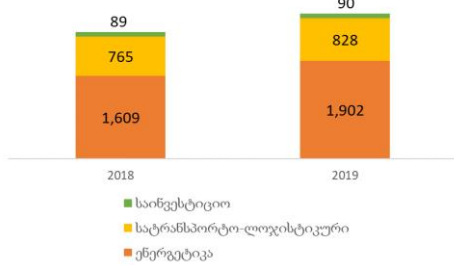
2019 წლის კაპიტალი - 6 მლრდ ლარი

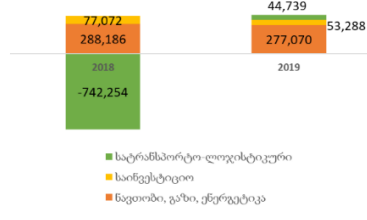
2019 ვალდებულებები - 8 მლრდ ლარი

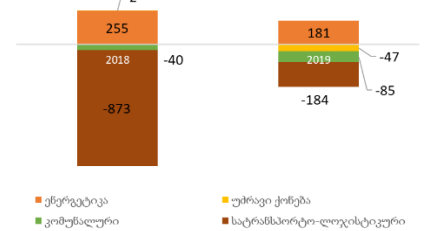
საოპერაციო შემოსავალი (მლნ ლარი)

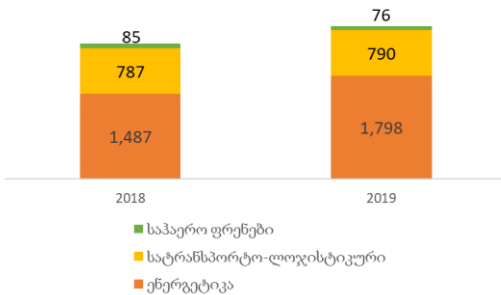
საოპერაციო მოგება (ათასი ლარი)

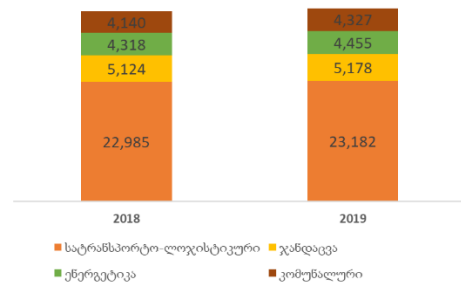
წმინდა მოგება/ზარალი (მლნ ლარი)

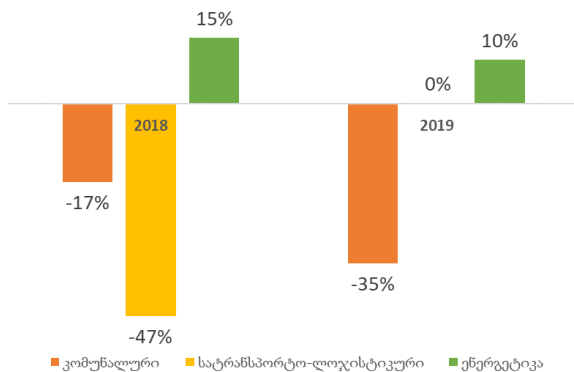
წლიური ბრუნვა (მლნ ლარი)

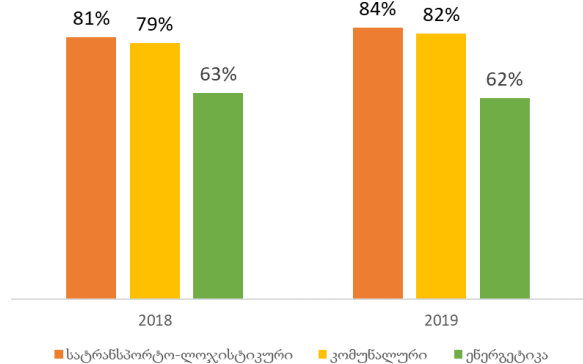
დასაქმებულთა რიცხოვნობა

ROE

ვალდებულებები/აქტივები

სარჩევი

შეჯამება	5
სიახლეები სახელმწიფო საწარმოებზე	6
სახელმწიფო საწარმოთა სექტორის მიმოხილვა (რეესტრი)	7
ძირითადი საწარმოების პროფილები:	9
სახელმწიფო საწარმოების მიერ მიღებული დაფინანსება	19
სახელმწიფო საწარმოების მიერ გადახდილი დივიდენდები	20
სესხები სახელმწიფო საწარმოებს შორის	21
არაფინანსური ტრანსფერები	21
მეთოდოლოგია კვაზი-ფისკალური აქტივობების იდენტიფიცირების, მათი ანალიზისა და დაფინანსების მექანიზმების საუკეთესო პრაქტიკების დანერგვის შესახებ	24
კვაზი-ფისკალური აქტივობების ფორმები:	25
არაკომერციული მომსახურებები (NCSO)	26
არსებული პრაქტიკები	27
კვაზი-ფისკალური აქტივობების გავლენა სახელმწიფო საწარმოთა ფინანსურ შედეგებზე	27
სახელმწიფო საწარმოთა ფინანსური შედეგების მიმოხილვა	29
კოვიდ 19-ის გავლენა საწარმოებზე	34
სახელმწიფო საწარმოთა ფინანსური შედეგები	35
1. სს საპარტნიორო ფონდი	35
1.1. სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	37
1.1.1. შპს ენერგოტრანსი	39
1.2. სს საქართველოს რკინიგზა	40
1.3. სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	42
1.4. სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი	44
2. შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	46
3. სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო	47
4. შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია	48
5. სს საქართველოს ენერგეტიკის განვითარების ფონდი	50
6. შპს ენგურჰესი	51
7. შპს თბილისის სატრანსპორტო კომპანია	53
8. შპს საქართველოს ფოსტა	54
9. შპს მარაბდა-კარწახის რკინიგზა	56

სახელმწიფო საწარმოების ვალის მართვის პოლიტიკა	22
სახელმწიფო საწარმოთა სენსიტიურობის ანალიზი	58
შესავალი	58
სენსიტიურობის ანალიზის მიზნები	58
ეკონომიკური სცენარები	58
ანალიზის შედეგები	61
საბაზისო სცენარის პროგნოზები	61
დაბალი ზრდის სცენარი	62
გაცვლითი კურსის შოკის სცენარი	63
საპროცენტო განაკვეთის შოკის სცენარი	65
კომბინირებული შოკის სცენარი	67
ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის სცენარი	68
დასკვნები	70
სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმა	71
რა შედეგებს უნდა ველოდოთ რეფორმისგან?	71
სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის კონცეფცია	71
კორპორაციული მართვის არსებული პრაქტიკები სახელმწიფო საწარმოებში	73
დასკვნა	79
ენერგეტიკის სექტორში მოქმედი სახელმწიფო საწარმოები	80
სექტორიზაციის გავლენა	113
საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტებიდან მომდინარე ფისკალური რისკების შეფასება	114
ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებები	114
PPP ვალდებულებების შეფასება	121
სტიქიური მოვლენებიდან მომდინარე რისკები	123
დანართები	125

შეჯამება

2020 წელს საქართველო, როგორც დანარჩენი მსოფლიო, სრულიად მოწყვლადი აღმოჩნდა პანდემიის წინაშე. აღნიშნულმა კიდევ ერთხელ ცხადყო ფისკალური რისკების დროული იდენტიფიცირების, რისკების რეალიზების შედეგად დამდგარი ნეგატიური ეფექტის მინიმიზაციის ან/და თავიდან აცილების მექანიზმების არსებობის საჭიროება.

ფისკალური რისკების ანალიზმა ცხადყო, რომ მაკროეკონომიკური რისკების შემდეგ სახელმწიფო საწარმოები და საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტები კვლავაც რჩებიან ფისკალური რისკების ერთ-ერთ უმთავრეს წყაროდ ქვეყნისთვის.

2014-2018 წლებში სახელმწიფო საწარმოებში განხორციელდა 1.3 მლრდ ლარის ოდენობით კაპიტალშენატანი, პროპორციული ზრდის ნაცვლად საწარმოთა კაპიტალი შემცირდა დაახლოებით 0.7 მლრდ ლარით, რაც გამოწვეული იყო სახელმწიფო საწარმოთა მასშტაბური ზარალით. 2019 წელს სახელმწიფო საწარმოთა ზარალმა შეადგინა 237 მლნ ლარი, მაშინ როცა იგივე მაჩვენებელი 2018 წელს იყო - 816 მლნ ლარი.

მიუხედავად დრამატული გაუმჯობესებისა, აღნიშნული არ წარმოადგენს ოპტიმიზმის საფუძველს. 2017-2018 წლებში რამდენიმე მსხვილ საწარმოში აქტივების გაუფასურების შედეგად წარმოიქმნა დიდი ოდენობით ზარალი, რაც შესაბამისად ერთჯერადად აისახა ფინანსურ ანგარიშგებებში. რაც შეეხება 2019 წელს, მივიღეთ გაუფასურებების შემდეგ დამდგარი რეალური შედეგი, აღნიშნულს თუ შევადარებთ სხვა ქვეყნებს, ვნახავთ, რომ მივეკუთვნებით იმ ქვეყანათა ტიპურ მაჩვენებლებს, რომელთაც ამ ეტაპისთვის არ აქვთ განხორციელებული სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმა.

ამ ეტაპზე რთულია ვთქვათ გაგრძელება თუარა საწარმოთა აქტივების გაუფასურება პანდემიის გამო. თუმცა, ფაქტია, რომ პანდემიამ პირდაპირ ან ირიბად მნიშვნელოვნად დააზარალა სექტორი, 2020-2021 წლებისთვის პორტფელის გაჯანსაღება საწარმოთა სტატუს კვოს შენარჩუნების შემთხვევაში მოსალოდნელი არ არის.

სავარაუდოდ, პანდემიის დასრულების შემდეგ რიგ სექტორებში შენარჩუნდება გარკვეული ნეგატიური სენტიმენტები, რომელიც შეაფერხებს სხვადასხვა დარგში ზრდის ტემპების პანდემიამდელ ნიშნულზე დაბრუნებას. ეს კი გულისხმობს აქტივების შემდგომ გაუფასურებას, მაგრამ არა იმ მასშტაბით როგორც იყო 2018 წელს.

იმისათვის, რომ სწრაფად გაჯანსაღდეს სექტორი, აუცილებელია და კრიტიკულად მნიშვნელოვანია ეს პერიოდი გამოყენებულ იქნას სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის განსახორციელებლად. ამ მხრივ უკვე გადაიდგა გარკვეული ნაბიჯები. დაიწყო მუშაობა სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის სტრატეგიის შემუშავებაზე.

რაც შეეხება საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტებს, 2020 წელს სრულად შეიზღუდა ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის (PPA) ხელშეკრულებების გაფორმება. ნაცვლად ამისა, ინვესტორებს შესაძლებლობა ეძლევათ მიიღონ ე.წ. “მწვანე ტარიფი” ყოველ რეალიზებულ კილოვატ-საათზე. მიუხედავად ამისა, კვლავ რჩება გამოწვევად არსებული PPA პროექტებიდან მომდინარე პოტენციური ფისკალური წნეხი.

სიახლეები სახელმწიფო საწარმოებზე

- 2019 წლის ბოლოს განისაზღვრა სახელმწიფო საწარმოთა საზოგადოებრივი დაინტერესების პირებად (სდპ) განსაზღვრის კრიტერიუმები (მთავრობის დადგენილება N584, 29.11.2019). ამავე წელს 47 საწარმოს მიენიჭა სდპ-ს სტატუსი. აღნიშნული დამატებით გამჭვირვალობის სტანდარტს დაუდგენს სახელმწიფო საწარმოებს და გაზრდის მათ ანგარიშვალდებულების ხარისხს;
- 2020 წლის აპრილის თვეში დასრულდა სახელმწიფო საწარმოთა სექტორიზაციის პროცესი - მათი მიკუთვნება სახელმწიფო კორპორაციებისა და სამთავრობო სექტორებზე. საქართველო პირველია ცენტრალური აზიის და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს შორის, რომელმაც სრულყოფილად განახორციელა სექტორიზაცია. აღნიშნულმა გამჭვირვალედ გამოაჩინა ყველა ის საწარმო, რომელიც არაკომერციულია და მუდმივად დამოკიდებულია სუბსიდიებსა და სხვა სახის შენატანებზე, ასევე გამოიყო საწარმოები, რომლებიც სრულად კომერციულები არიან ან გააჩნიათ პოტენციური იქცნენ კომერციულ საწარმოებად. სულ 52 საწარმო მიეკუთვნა სახელმწიფო კორპორაციების სექტორს, ხოლო სამთავრობო სექტორს - 183 საწარმო;
- საქართველოს ფინანსთა სამინისტროში 2020 წლის მეორე კვარტილიდან დაიწყო და გრძელდება მუშაობა სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმაზე. რეფორმა ძირითადად მოიაზრებს სახელმწიფო საწარმოებში კორპორაციული მართვის სტანდარტების დანერგვას OECD-ს მიერ განსაზღვრულ პრინციპებზე და სხვა საუკეთესო პრაქტიკებზე დაყრდნობით. ამ პროცესში ფინანსთა სამინისტროს მხარს უჭერენ პარტნიორი საერთაშორისო ორგანიზაციები.
- 2019 წელს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემისა“ და „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორის“ 50/50%-იანი წილობრივი მონაწილეობით დაფუძნდა „საქართველოს ენერგეტიკული ბირჟა“, რომლის ძირითად საქმიანობას წარმოადგენს ორმხრივი ხელშეკრულებების გაფორმება, დღით ადრე და შემდგომში დღიური ორგანიზებული ბაზრების ფორმირებისა და ბაზრის ოპერატორად ჩამოყალიბებისათვის საჭირო ღონისძიებების მომზადება, ორგანიზება და კოორდინაცია;
- შეიზღუდა სს „საპარტნიორო ფონდის“ მიერ ფინანსური და არაფინანსური აქტივების შესყიდვა, გარდა თანხის დეპოზიტებზე განთავსებისა. აღნიშნული გულისხმობს იმას, რომ საპარტნიორო ფონდი აღარ განახორციელებს ახალ პროექტებს და არ გაზრდის თავის სასესხო ვალდებულებებს. აღნიშნული შეზღუდვა ვრცელდება საპარტნიორო ფონდის რეფორმირებამდე.
- „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის“ 100%-იანი წილობრივი მონაწილეობით განხორციელდა ინვესტიცია ქ.გარდაბანში მეორე თბოელექტროსადგურის მშენებლობისთვის. „გარდაბნის თბოსადგური 2“-ის მშენებლობა დასრულდა 2019 წლის დეკემბერში. თბოსადგურმა ოპერირება დაიწყო 2020 წლის მარტში. თბოსადგური მაღალი ეფექტიანობითა და გარემოსდაცვითი ტექნოლოგიით გამორჩეული ობიექტია, რომელიც 180 მილიონამდე აშშ დოლარის ინვესტიციით აშენდა. განხორციელებულ პროექტს დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობა გააჩნია ქართული ენერგეტიკული სისტემისა და მთლიანად სექტორის მდგრადობისა და მისი წარმატებული განვითარებისთვის.
- 2020 წლის 29 ივლისს საქართველოსა და ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკს (EBRD) შორის შეთანხმება გაფორმდა, რომელიც საქართველოს ენერგეტიკული ქსელის გაძლიერებისა და გაუმჯობესების მიზნით, 90 მლნ ევროს ოდენობის ფინანსური რესურსის გამოყოფას ითვალისწინებს. საქართველოს ენერგეტიკული ქსელის გაძლიერების პროექტის ფარგლებში აშენდება 150 კმ-ზე მეტი ახალი გადამცემი ქსელი და შესაბამისი ინფრასტრუქტურა. პროექტს

„საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ განახორციელებს და მისი დასრულება 2026 წლის ზაფხულში იგეგმება.

სახელმწიფო საწარმოთა სექტორის მიმოხილვა (რეესტრი)

ფისკალური რისკების დოკუმენტი ფარავს სახელმწიფო საწარმოთა 92%-ს (წლიური ბრუნვის მიხედვით).

სახელმწიფო საწარმოების ერთიანი რეესტრი მოიცავს სახელმწიფო სტრუქტურების, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის და სხვა ადმინისტრაციული წყაროების მიერ მოწოდებულ ინფორმაციას, ცენტრალური მთავრობისა და ადგილობრივი მთავრობების წილობრივი მონაწილეობით შექმნილ საწარმოებს, რომლებიც კლასიფიცირდებიან, როგორც ფისკალური რისკების ანალიზისთვის მნიშვნელოვანი საწარმოები. ასეთ საწარმოებად განხილულია:

- ა) ცენტრალური მთავრობის ყველა საწარმო;
- ბ) მუნიციპალური საწარმოები, რომელშიც სახელმწიფოს წილი 25%-ზე მეტია და რომელთა წლიური ბრუნვა აღემატება 200 ათას ლარს, ან გაცემული წლიური ხელფასი აღემატება 15 ათას ლარს.

საწარმოების აღნიშნულ მაჩვენებლებთან მიმართებით შეფასებისათვის გამოყენებულ იქნა სხვადასხვა ადმინისტრაციული წყაროებიდან მიღებული ფინანსური მონაცემები. აღნიშნული მონაცემების საფუძველზე ამ საწარმოთათვის შეიქმნა 2019 წლის ფინანსური მონაცემების ბაზა.

ზემოთ მითითებული კრიტერიუმებიდან გამომდინარე, ფისკალური რისკების ანალიზისთვის წარმოდგენილია 352 სახელმწიფო საწარმო, 179 ცენტრალური ხელისუფლების, ხოლო 173 ადგილობრივი ხელისუფლების საკუთრებაშია, ასევე, ჩამოთვლილ საწარმოებს ჯამურად გააჩნიათ 82 შვილობილი საწარმო.

ფინანსურ მონაცემების კონსოლიდების შედეგად ანალიზი ეყრდნობა 352 სახელმწიფო საწარმოს მონაცემებს, ხოლო 82 შვილობილი კომპანიის მონაცემები დამატებითი ინფორმაციის სახით არის წარმოდგენილი.

ცხრილი 1

სახელმწიფო საწარმოთა ჯამური რიცხვი	352
მათ შორის:	
ადგილობრივი ხელისუფლების საკუთრებაშია	173
ცენტრალური ხელისუფლების საკუთრებაშია მათ შორის:	179
საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მართვაში	129
შექმნილი საპარტნიორო ფონდის წილობრივი მონაწილეობით	31

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მართვაში	5
იურიდიული პირების მართვაში	5
საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მართვაში	3
საქართველოს რეგიონული განვითარების და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მართვაში	2
საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მართვაში	1
საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მართვაში	2
სახელმწიფოს მიერ შექმნილი საინვესტიციო ფონდი	1

მუნიციპალიტეტების მფლობელობაში არსებულ სახელმწიფო საწარმოებიდან 61 კომპანია არის თბილისისა და ბათუმის მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში და მათი წილი მუნიციპალიტეტების საკუთრებაში არსებული საწარმოების მთლიანი ბრუნვის 94 პროცენტს შეადგენს.

ცხრილი 2 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მუნიციპალური საწარმოების მონაცემები მუნიციპალიტეტების მიხედვით

	საწარმოთა რაოდენობა	წილი მუნიციპალური ხელისუფლების საწარმოების რაოდენობაში	წილი მუნიციპალური ხელისუფლების საწარმოების მუნიციპალურ საწარმოთა რაოდენობაში	2019 ერთობლივი შემოსავალი (ათასი ლარი)	წილი მუნიციპალური ხელისუფლების საწარმოების რაოდენობაში	წილი მუნიციპალური ხელისუფლების საწარმოების მუნიციპალურ საწარმოთა რაოდენობაში
სულ	352			3 176 499		
მათ შორის:						
მუნიციპალიტეტები	173	49%		323 459		10,2%
თბილისის მუნიციპალიტეტი	26	7%	15%	259 622	8,2%	80,3%
ბათუმის მუნიციპალიტეტი	35	10%	20%	43 881	1,4%	13,6%
ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	11	3%	6%	15 28	0,0%	0,5%
თელავის მუნიციპალიტეტი	4	1%	2%	1 829	0,1%	0,6%
გორის მუნიციპალიტეტი	3	1%	2%	24	0,0%	0,0%
ფოთის მუნიციპალიტეტი	8	2%	5%	71	0,0%	0,0%
რუსთავის მუნიციპალიტეტი	9	3%	5%	2 297	0,1%	0,7%
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	6	2%	3%	6 010	0,2%	1,9%
ხობის მუნიციპალიტეტი	3	1%	2%	34	0,0%	0,0%
ანაქლაქის მუნიციპალიტეტი	2	1%	1%	49	0,0%	0,0%
ანაკლიის მუნიციპალიტეტი	3	1%	2%	1 772	0,1%	0,5%
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	2	1%	1%	186	0,0%	0,1%
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	8	2%	5%	1 285	0,0%	0,4%
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	7	2%	4%	2	0,0%	0,0%
სხვა დანარჩენი	46	13%	27%	4 823	0,2%	1,5%

ცხრილი 3 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საწარმოების ანალიზი სექტორების მიხედვით

დარგი	სულ საწარმოს რაოდენო ბა	მათ შორის:		დარგობრივ საწარმოთა წილი მთლიან რაოდენობაში		სულ საწარმოთა ერთობლივი შემოსავალი 2019 (ათასი ლარი)	მათ შორის:		დარგობრივ საწარმოთა წილი მთლიან ერთობლივ	
		ცენტრალური	ადგილობრივი	ცენტრალური	ადგილობრივი		ცენტრალური	ადგილობრივი	ცენტრალური	ადგილობრივი
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა და სატყეო მეურნეობა	6	6	0	3%	0%	27 151	27 151	0	1%	0%
სამთამოპოვებითი მრეწველობა	2	2	0	1%	0%	416	416	0	0%	0%
დამამუშავებელი მრეწველობა	29	18	11	10%	6%	148 283	129 917	18 366	5%	6%
ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	13	9	4	5%	2%	1 636 758	1 630 745	6 013	57%	2%
მშენებლობა	26	17	9	9%	5%	26 956	26 476	480	1%	0%
ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	19	14	5	8%	3%	212 609	212 054	555	7%	0%
სასტუმროები და რესტორნები	9	8	1	4%	1%	52 055	52 020	34	2%	0%
ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	23	8	15	4%	9%	876 258	698 116	178 142	24%	55%
საფინანსო საქმიანობა	11	11	0	6%	0%	389	389	0	0%	0%
ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	59	32	27	18%	16%	53 708	38 595	15 113	1%	5%
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	85	43	42	24%	24%	32 462	27 306	5 156	1%	2%
კომუნალური, სოციალური და ტრანსპორტი მომსახურების გაწევა	70	11	59	6%	34%	109 454	9 854	99 601	0%	31%
სულ	352	179	173			3 176 499	2 853 039	323 459		

სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით შექმნილი საწარმოების რეესტრის მონაცემებზე დაყრდნობით, ლიდერობს ჯანმრთელობის დაცვის და სოციალური დახმარების დარგში მოქმედი საწარმოთა რაოდენობა (352 საწარმოთა რეესტიდან - 85 საწარმო, აქედან 42 ადგილობრივი). ჯანდაცვის და სოციალური დახმარების დარგში მოქმედი საწარმოები ლიდერობენ რაოდენობრივად, თუმცა მათი ჯამური ერთობლივი შემოსავლის წილი საწარმოთა მთლიან ერთობლივ შემოსავალში მერყეობს 1-2%-ის ფარგლებში.

ამასთან, საქსტატის ინფორმაციაზე დაყრდნობით, საქართველოს მასშტაბით, ჯანდაცვის დარგში 2020 წლის 1 ივლისის მდგომარეობით დარეგისტრირებულ სუბიექტთა 54% არააქტიურია, რაც ნიშნავს რომ კომპანიის საქმიანობა შეჩერებულია ან მას არ უფიქსირდება ბრუნვა.

ძირითადი საწარმოების პროფილები¹:

სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია“

სახელმწიფოს წილი: 100% (100%-იანი წილის მფლობელია სს „საპარტნიორო ფონდი“, რომელიც თავის მხრივ სრულად სახელმწიფო საკუთრებაშია).

¹ 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: საბითუმო ვაჭრობა ბუნებრივი აირით

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე: [ვაჟა ხიდაშელი](#)

გენერალური დირექტორი: [გიორგი ბახტაძე](#)

4 შვილობილი კომპანია:

- შპს „გარდაბნის თბოსადგური“;
- შპს „გარდაბნის თბოსადგური 2“;
- შპს „საქართველოს გაზსაცავის კომპანია“;
- GOGC Trading S.A.

ძირითადი საქმიანობა: ბუნებრივი გაზი (ბუნებრივი გაზის იმპორტი და შემდგომი საბითუმო რეალიზაცია ელექტროგენერაციის ობიექტებისა და მოსახლეობის უზრუნველყოფის მიზნით, ასევე, შპს „საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანიაზე“ გაცემული მილსადენების იჯარა); ელექტროენერგია (შედარებით ახალი მიმართულება - ელექტროენერგიის წარმოება ხორციელდება ქ. გარდაბანში მდებარე თბოელექტროსადგურის მეშვეობით. წარმოებული ელექტროენერგია უწყვეტ რეჟიმში მიეწოდება გამანაწილებელ კომპანიებს, რომლებიც თავის მხრივ გამომუშავებულ ელექტროენერგიას აწვდიან საცალო მომხმარებელს); ნავთობი (საქართველოს ტერიტორიაზე ნავთობმომპოვებელი კომპანიების მიერ მოპოვებული ნავთობის სახელმწიფოს კუთვნილი წილის რეალიზაცია, ასევე, ხპ-ზე ფინანსური ლიზინგით გაცემული ნავთობსადენის იჯარა).

სს „საქართველოს რკინიგზა“

სახელმწიფოს წილი: 100% (100%-იანი წილის მფლობელია სს „საპარტნიორო ფონდი“, რომელიც თავის მხრივ სრულად სახელმწიფო საკუთრებაშია).

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: რკინიგზის სატვირთო ტრანსპორტი

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე: [კონსტანტინე გუნცაძე](#)

გენერალური დირექტორი: [დავით ფერაძე](#)

7 შვილობილი კომპანია:

- შპს „ჯიარ ქონების მართვა“;
- შპს „ჯიარ ლოგისტიკა და ტერმინალები“;
- სს „საქართველოს რკინიგზის მშენებლობა“;
- შპს „Georgia Transit“;
- შპს „ჯიარ სატრანზიტო ხაზი“;
- შპს „GR Trans Shipment“;
- შპს „ჯიარ ტრანზიტო“.

ძირითადი საქმიანობა: სატვირთო გადაზიდვა (მათ შორის, სატვირთო ვაგონების გაქირავება); მგზავრთა გადაყვანა; ინფრასტრუქტურა (ლიანდაგების, ჯებირების, სარკინიგზო სიგნალიზაციის, ელექტროხაზების და სხვა აღჭურვილობის შენარჩუნება და მართვა, ასევე, სარკინიგზო ხაზების მშენებლობა).

სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: ელექტროენერჯის გადაცემა

რეაბილიტაციის მმართველი/მმართველთა საბჭოს თავმჯდომარე: [უჩა უჩანეიშვილი](#)

3 შვილობილი კომპანია:

- შპს „ენერგოტრანსი“²;
- სს „ქარჩალ ენერჯი“;
- სს „საქართველოს ენერგეტიკული ბირჟა“.

ძირითადი საქმიანობა: ელექტროენერჯის გადაცემა და დისპეტჩერიზაცია (ერთადერთი ლიცენზიანტი); სსე ახორციელებს სისტემის ტექნიკურ მართვას ელექტროენერჯის მიწოდება-მოხმარების სტაბილური რეჟიმის უზრუნველსაყოფად და ელექტროენერჯის ყიდვა-გაყიდვის უფლების გარეშე, გადასცემს საქართველოში წარმოებულ ან იმპორტირებულ ელექტროენერჯიას სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიებს, პირდაპირ მომხმარებლებს ან მეზობელი ქვეყნების ელექტროსისტემებს. ასევე, უზრუნველყოფს საერთაშორისო და შიდა ელექტროგადამცემი ხაზებისა და ქვესადგურების მშენებლობას.

შპს „ენერგოტრანსი“

სახელმწიფოს წილი: 100% (100%-იანი წილის მფლობელია სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“).

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: ელექტროენერჯის გადაცემა

დირექტორის მოვალეობის შემსრულებელი: ჯემალ ახალაია

ძირითადი საქმიანობა: ელექტროენერჯის გადაცემა. მათ შორის ელექტროენერჯის ექსპორტი და ტრანზიტ. შპს „ენერგოტრანსი“ ფლობს: 500 კვ-იან ელექტროგადამცემ ხაზებს „ვარძია-ზეკარი“, 400 კვ-იან ელექტროგადამცემ ხაზს „მესხეთი“ და 500/400/220 კვ ქვესადგურ ახალციხეს.

შპს „ენერგოტრანსის“ მფლობელობაში არსებული ელექტროგადამცემი ხაზების საერთო სიგრძე საქართველოს ტერიტორიაზე დაახლოებით 290 კმ-ია, რაც მოიცავს საქართველოს 10 მუნიციპალიტეტის ტერიტორიასა და სამხრეთის მხრიდან ერთმანეთთან აკავშირებს „გარდაბანი 500-ის“ და „დიდი ზესტაფონის“ ქვესადგურებს ახალციხის 500/400/220 კვ ქვესადგურის (აღნიშნული სადგური არის შპს „ენერგოტრანსის“ საკუთრებაში) გავლით. გარდა ზემოთ ხსენებულისა, ახალციხის ქვესადგური, 400 კვ ელექტროგადამცემი ხაზის „მესხეთი“ მეშვეობით უკავშირდება თურქეთის ქვესადგურ „ბორჩხას“. ახალციხის 500/400/220 კონვერტორული სადგური თავისი მნიშვნელობით უნიკალურია კავკასიის რეგიონში, რადგან პირველად აქ იქნა დამონტაჟებული მუდმივი დენის ჩანართი (HVDC).

² მიმდინარეობს სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემისა“ და შპს „ენერგოტრანსის“ შერწყმა. საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 13 მაისის განკარგულება N805

სს „გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსნერგო“

სახელმწიფოს წილი: 50% (დარჩენილი 50%-იანი წილის მფლობელია რუსეთის ფედერაცია, რომელიც წარმოდგენილია სს „ერთიანი ენერგო სისტემის ფედერალური ქსელური კომპანიის“ მიერ).

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: ელექტროენერჯის გადაცემა

გენერალური დირექტორი: [ბაჩანა სულაძე](#)

ძირითადი საქმიანობა: ელექტროენერჯის გადაცემა საკუთარი მაღალმაზვიანი ელექტროგადამცემი ხაზების გამოყენებით საქართველოს ტერიტორიასა და მეზობელ ქვეყნებში, როგორებიცაა: რუსეთი, თურქეთი, აზერბაიჯანი, სომხეთი. კომპანიის ელექტროენერჯის გადამცემი ხაზების ნაწილი მდებარეობს რუსეთის ფედერაციის ტერიტორიაზე. კომპანიის ელექტროენერჯის გადამცემი ხაზები წარმოადგენს საქართველოსა და რუსეთის ფედერაციას შორის სინქრონიზებული ელექტროენერჯის მიწოდების ქსელს.

შპს „საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: წყლის დაგროვება, დამუშავება და განაწილება

დირექტორი: [გრიგოლ მანდარია](#)

ძირითადი საქმიანობა: წყლის მოპოვება, დამუშავება და საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებსა და სოფლებში აბონენტებისათვის სასმელი და ტექნიკური წყლის მიწოდება; წყალმომარაგების და წყალარინების სისტემების პროექტირება, მშენებლობა, ექსპლუატაცია და ოპერირება.

კომპანია წყალმომარაგებისა და წყალარინების ქსელით მომსახურებას ახორციელებს მთელი საქართველოს მასშტაბით, ურბანული ტიპის დასახლებებისთვის, ქ. თბილისის, ქ. მცხეთის, ქ. რუსთავის, გარდაბნის მუნიციპალიტეტისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარდა.

შპს „ენგურჰესი“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: ელექტროენერჯის წარმოება ჰიდროელექტროსადგურების მიერ

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე: კობა ჭუმბურიძე

დირექტორთა საბჭოს თავმჯდომარე: ლევან მებონია

2 შვილობილი კომპანია:

- შპს „ვარდნილჰესების კასკადი“;
- შპს „ენგურის ჰიდრომააკუმულირებელი ელექტროსადგური“.

ძირითადი საქმიანობა: ელექტროენერჯის წარმოება და რეალიზაცია. მისი წილი ქვეყნის საერთო ელექტრომომარაგების 35%-ზე მეტს შეადგენს. კომპანია პასუხისმგებელია ენგურის ჰიდროელექტროსადგურის, ვარდნილჰესების კასკადისა და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე, კოდორის ხეობაში, მდებარე რამდენიმე მცირე ჰესის ფუნქციონირებაზე.

სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი“ (ესკო)

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: ელექტროენერჯის განაწილება

გენერალური დირექტორი: ზაზა დვალიშვილი

ძირითადი საქმიანობა: საბალანსო ელექტროენერჯისა და გარანტირებული სიმძლავრის ყიდვა-გაყიდვა (ახორციელებს თბოელექტროსადგურებიდან გარანტირებული სიმძლავრის შესყიდვას, რეალიზაციას და შესაბამის გადახდებს) და ელექტროენერჯის იმპორტი/ექსპორტი. ძირითადი საქმიანობები განსაზღვრულია „ელექტროენერგეტიკისა და ბუნებრივი გაზის შესახებ“ საქართველოს კანონითა და საქართველოს ენერგეტიკის მინისტრის 2006 წლის 30 აგვისტოს №77 ბრძანებით დამტკიცებული „ელექტროენერჯის (სიმძლავრის) ბაზრის წესებით“.

კომპანია საბალანსო ელექტროენერჯისა და გარანტირებული სიმძლავრის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციებში მოქმედებს როგორც პირდაპირი მყიდველი (არა როგორც აგენტი) და ვალდებულია საბალანსო ელექტროენერჯის გამყიდველებისა და გარანტირებული სიმძლავრის წყაროების სასარგებლოდ განახორციელოს გადახდები, იმის მიუხედავად, მომხმარებლებისგან მიიღო თუ არა გაყიდული საბალანსო ელექტროენერჯისა და გარანტირებული სიმძლავრის საფასური.

შპს „საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: ტრანსპორტირება მილსადენებით

გენერალური დირექტორი: [მიხეილ შალამბერიძე](#)

ძირითადი საქმიანობა: ერთადერთი ლიცენზირებული კომპანია, ლიცენზიის მუდმივი ვადით (ლიცენზია გაცა 2009 წელს), რაც ითვალისწინებს ბუნებრივი გაზის ტრანსპორტირების განხორციელების უფლებას. კომპანია მართავს საქართველოს ტერიტორიაზე მთავარ მაგისტრალურ გაზსადენ სისტემას და მასთან დაკავშირებულ ინფრასტრუქტურას, რომელიც სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის“ მფლობელობაშია და კომპანიას იჯარით აქვს აღებული (ოპერირებისა და შენახვის ვალდებულებით).

კომპანიის ძირითადი შემოსავალი, რომელსაც ის იღებს სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის“ კუთვნილი მაგისტრალური გაზსადენის სისტემის გამოყენებისაგან, შედგება შემდეგი საქმიანობისაგან: ბუნებრივი აირის ტრანზიტით (რუსეთის ფედერაციიდან სომხეთის რესპუბლიკაში); ბუნებრივი აირის ტრანსპორტირება (საქართველოს მასშტაბით, ძირითადად დისტრიბუციის კომპანიებისათვის, სამრეწველო საწარმოებსა და თბოელექტროსადგურებისათვის); გაზის რეალიზაცია (სხვა მომხმარებლებზე საქართველოში ეფუძნება ინდივიდუალურ მოლაპარაკებებს მხარეებს შორის).

შპს „მარაბდა-კარწახის რკინიგზა“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: მიწისზედა და მიწისქვეშა რკინიგზის მშენებლობა

დირექტორი: ლევან კანკავა

ძირითადი საქმიანობა: საქართველოს ტერიტორიაზე, ბაქო-თბილისი-ყარსის შემაერთებელი ახალი სარკინიგზო ხაზის მარაბდა - თურქეთის რესპუბლიკის საზღვრამდე (კარწახი) პროექტის რეალიზაცია, რომელიც ერთმანეთთან დააკავშირებს აზერბაიჯანის რესპუბლიკისა და თურქეთის რესპუბლიკის სარკინიგზო ქსელებს.

პროექტი ხორციელდება აზერბაიჯანის რესპუბლიკისა და საქართველოს მთავრობებს შორის გაფორმებული შეთანხმების საფუძველზე. გაფორმებული საკრედიტო ხელშეკრულების საფუძველზე, აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობისა და მაღალი ტექნოლოგიების სამინისტროსგან შპს „მარაბდა-კარწახის რკინიგზას“ გამოყოფილი აქვს საკრედიტო ხაზი 775 მლნ. აშშ დოლარის ოდენობით, რომლის დანიშნულებაც პროექტის კაპიტალური და ადმინისტრაციული ხარჯების დაფინანსება.

საკრედიტო ხელშეკრულების თანახმად, მარაბდა-კარწახის სარკინიგზო მონაკვეთის მშენებლობის დასრულებამდე საქართველოსა და აზერბაიჯანის რესპუბლიკის რკინიგზების მიერ შეიქმნება „ერთობლივი საწარმო“, რომელზეც მოხდება სარკინიგზო ინფრასტრუქტურის მართვაში გადაცემა (შპს „მარაბდა-კარწახი“ დარჩება ქონების მესაკუთრედ), სარკინიგზო მონაკვეთის ექსპლუატაციაში შესვლის შემდეგ შემოსავლების მიღება და სესხის დაფარვის ვალდებულება გადავა „ერთობლივ საწარმოზე“.

შპს „სახელმწიფო სამშენებლო კომპანია“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: გზების და ავტობანების მშენებლობა

დირექტორი: მალვა მავიშვილი

ძირითადი საქმიანობა: სხვადასხვა ტიპის სამშენებლო პროექტების განხორციელება, მათ შორის, საერთო სარგებლობის საავტომობილო გზების, ხიდების, გვირაბების რეაბილიტაცია, მოდერნიზაცია, რეკონსტრუქცია და სხვა საგზაო-სამშენებლო სამუშაოების შესრულება; სამშენებლო და სარემონტო მასალების წარმოება, მათი იმპორტირება-ექპორტირება და რეალიზაცია; კომპანიის ბალანსზე რიცხული სპეც-ტექნიკის გამოყენება და მისი დროებით სარგებლობაში გადაცემა.

შპს „სოფლის მეურნეობის ლოჯისტიკის და სერვისების კომპანია“

სახელმწიფოს წილი: 100% (100%-იანი წილის მფლობელია ა(ა)იპ „სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო“

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: სასოფლო-სამეურნეო ტრაქტორების რემონტი, დამხმარე საქმიანობის სახეები სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოყვანის დარგში

გენერალური დირექტორი: შოთა ჯოგლიძე

1 შვილობილი კომპანია: შპს „მარცვლეულის ლოჯისტიკის კომპანია“

ძირითადი საქმიანობა: სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის მომსახურება; სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებელთა და ფერმერთა ინფორმაციით უზრუნველყოფა, კონსულტაციების გაწევა; თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებაში; ნიადაგის თესვისწინა და შემდგომი სამუშაოების ჩატარება.

შპს „სოფლის მეურნეობის ლოჯისტიკის და სერვისების კომპანია“ საქართველოს რეგიონებში მცხოვრებ მიწათმოსარგებლებს სთავაზობს მომსახურებას სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოვლა-მოყვანის საქმეში: პესტიციდების, ჯიშისანი და მაღალხარისხის თესლეულის, ახალი ტექნოლოგიების და ახალი კულტურების დანერგვის შესახებ. კომპანიას აქვს შესაძლებლობა აგროვადებში, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში მოემსახუროს მიწათმოსარგებლებს, დროულად და ხარისხიანად ჩაატაროს საგაზაფხულო, საშემოდგომო და მზრალად ხვნების სამუშაოები, ასევე თესვის, ჰერბიციდებით ნათესების დამუშავების, კულტივაციის, ფარცხვის, მინერალური სასუქების შეტანის და რაც მთავარია მოსავლის დროულად და უდანაკარგოდ აღების სამუშაოები.

სს „საპარტნიორო ფონდი“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: საფინანსო მომსახურების სხვა საქმიანობები, სადაზღვევო და საპენსიო ფონდების გარდა, სხვა დაჯგუფებებში ჩაურთველი

სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე: საქართველოს პრემიერ-მინისტრი

აღმასრულებელი დირექტორი: [დავით საგანელიძე](#)

32 შვილობილი კომპანია: ³

- სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია“ და მისი შვილობილი კომპანიები;
- სს „საქართველოს რკინიგზა“ და მისი შვილობილი კომპანიები;
- სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ და მისი შვილობილი კომპანიები;
- სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი“;
- სს „ნენსკრა“;
- შპს „პროექტი“;
- შპს „თბილისის ლოჯისტიკის ცენტრი“ და მისი შვილობილი კომპანიები;
- შპს „შავი ზღვის პორტი“;
- შპს „ლაგოდეხის სავაჭრო კომპანია“;
- სს „Panex“;
- სს „თელასი“;
- შპს „კლინიკების განვითარების კომპანია“ და მისი შვილობილი კომპანიები;
- სს „Aerostructure Technologies Cyclone“;
- სს „Vanric Agro“;
- შპს „რუხის სავაჭრო ცენტრი“;
- შპს „სტარტაპ საქართველო“;
- შპს „იმერეთი გრინერი“;
- შებენიერი პასუხისმგებლობის პარტნიორობა „Caucasus Clean Energy I“;
- შპს „საქართველოს ინდუსტრიული და რეგიონალური განვითარების კომპანია“;
- შპს „ლიკანი რეზიდენსი“;
- შპს „Global Brand“;
- შპს „ინფრასტრუქტურული განვითარების პარტნიორობის კომპანია“;
- შპს „წინანდალი ისთეისი“;
- Gazelle Fund LP;
- შპს „იტონგ კავკასუს“;
- საპარტნიორო ფონდი - შპს „გრინ დეველოპმენტი“ და მისი შვილობილი კომპანიები;
- შპს „East West Bridge“;
- სს „ნენსკრა ჰიდრო“;
- შპს „Caucasian SUS Heritage“;
- შპს „KMG Service Georgia“ და მისი შვილობილი კომპანია;
- შპს „ქართული ბუნებრივი პროდუქტები“;
- Peace Fund for Better Future NCLE.

ძირითადი საქმიანობა: სახელმწიფო საინვესტიციო ფონდი, რომელიც შეიქმნა სატრანსპორტო, ენერგეტიკისა და ინფრასტრუქტურის სფეროში არსებული მსხვილი სახელმწიფო საწარმოების კონსოლიდაციის ბაზაზე. ფონდის მთავარი დანიშნულებაა საქართველოში ინვესტიციების წახალისება საინვესტიციო პროექტების განვითარების საწყის ეტაპზე თანამონაწილეობის გზით (კაპიტალში თანაინვესტირება, სუბორდინირებული სესხი და ა.შ.).

საქმიანობა ხორციელდება ორი მიმართულებით: აქტივების მართვა (აქტივების პორტფელი შედგება სტრატეგიული მნიშვნელობის კომპანიებისგან: სს „საქართველოს რკინიგზა“; სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია“) და საინვესტიციო საქმიანობა (ფონდი უფლებამოსილია განახორციელოს ინვესტიცია

³ საპარტნიორო ფონდის შვილობილი კომპანიების ჩამონათვალი მომზადებულია 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით. 2020 წლის სექტემბრის მდგომარეობით კი საპარტნიორო ფონდის წილი თელასში პრივატიზებულია.

მხოლოდ საქართველოში, მისი სტრატეგიაა კერძო ინვესტიორების მოზიდვა და კომერციულად მომგებიანი პროექტების მხარდაჭერა საქართველოს ეკონომიკის პრიორიტეტულ სექტორებში, რომლებიც გამოირჩევა განვითარების დიდი პოტენციალით (მაგ., ენერჯეტიკა, სოფლის მეურნეობა, წარმოება, უძრავი ქონება და ტურიზმი, ინფრასტრუქტურა და ლოგისტიკა).

შპს „საქართველოს ფოსტა“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: საფოსტო საქმიანობები საყოველთაო მომსახურების ვალდებულებით

გენერალური დირექტორი: ლევან ჩიკვაძე

2 შვილობილი კომპანია:

- Georgian post (Greece) I.K.E.;
- Georgian post (ჩეხეთი).

ძირითადი საქმიანობა: შპს „საქართველოს ფოსტა“ მსოფლიოს 190-ზე მეტ ქვეყანასთან წარმატებით თანამშრომლობს და მთელი ქვეყნის მასშტაბით ფუნქციონირებს 80-ზე მეტი სერვის ცენტრი.

შპს „საქართველოს ფოსტა“ მომხმარებლებს უზრუნველყოფს უნივერსალური საფოსტო და გადაზიდვის მომსახურების სფეროში შემავალი სერვისებით, კერძოდ, ახორციელებს: საფოსტო გზავნილთა (წერილობითი კორესპონდენცია, ამანათი, EMS გზავნილი, ავია გზავნილი) მიღებას, დამუშავებას, გაგზავნას, გადაზიდვასა და ჩაბარებას, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე ქვეყნის გარეთ; კომუნალური მომსახურების გადასახადების მიღებას; ფულადი გზავნილების მომსახურებას.

შპს „თბილისის სატრანსპორტო კომპანია“

სახელმწიფოს წილი: 100% (100%-იანი წილის მფლობელია თბილისის მერია)

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: საქალაქო და საგარეუბნო სამგზავრო სახმელეთო ტრანსპორტი

გენერალური დირექტორი: გიორგი შარკოვი

2 შვილობილი კომპანია:

- სს „ელექტრომობილური შემადგენლობის სარემონტო ქარხნის თბილისის ფილიალი“;
- სს „რემონტაჟსერვისი“

ძირითადი საქმიანობა: ქ. თბილისში ავტობუსით, მეტრო და საბაგირო ტრანსპორტით მომსახურება, თბილისის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში პარკირების ადგილების მოწყობა.

რეგულირებული ეკონომიკური საქმიანობის ფარგლებში მომსახურების ფასები დადგენილია თბილისის საკრებულოს გადაწყვეტილებით. მოქალაქეთა განსაზღვრული ჯგუფისთვის განსაზღვრულია უფასო მგზავრობა მიწისქვეშა მეტროსა და ავტობუსის რეგულარულ რეისებზე თბილისის ადმინისტრაციული საზღვრების ფარგლებში, ან ფასდაკლებული გადასახადი პლასტიკური ბარათით ერთხელ გადახდის შემთხვევაში.

კომპანიის შემოსავალი ძირითადად გენერირებულია მგზავრობა მიერ გადახდილი მგზავრობის საფასურიდან.

კომპანია მართავს, ორგანიზებასა და ზედამხედველობას უწევს მუნიციპალიტეტის პარკინგის სივრცეებს უზრუნველყოფს საგზაო ნიშნების განთავსებას/დახატვას, თბილისის მიერ დადგენილი პარკინგის ადგილების მონიშვნას, უზრუნველყოფს პარკირების წესების დარღვევის გამოვლენას, პარკინგის ნებართვებისა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების ოქმების შედგენას, კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში ახდენს სატრანსპორტო საშუალების გადატანას გამოყოფილ დაცულ ტერიტორიაზე.

სს „საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი“

სახელმწიფოს წილი: 100%

ეკონომიკური საქმიანობის დასახელება: საკონსულტაციო საქმიანობები ბიზნესის და მართვის სხვა საკითხებში

დირექტორი: [გიორგი ჩიქოვანი](#)

14 შვილობილი კომპანია:⁴

- სს „ნამახვანი“;
- სს „გეოჰიდრო“;
- შპს „ართანა ლოპოტა“;
- შპს „ყვირილა ჰესი“;
- შპს „ქართლის ქარის ელექტროსადგური“;
- შპს „ახალსოფელი ჰესი“;
- სს „ჩალიკ ჯორჯია ვინდ“;
- შპს „ენგურის ტურისტული ცენტრი“;
- შპს „ენგურის ჰიდრომაკუმულირებელი ელექტროსადგური“;
- შპს „საქართველოს მზის კომპანია“;
- შპს „ბორჯომჰესი“;
- შპს „ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგური“;
- შპს „ჩორდულა ჰესი“;
- შპს „რუისის ქარის ელექტროსადგური“.

ძირითადი საქმიანობა: ენერჯეტიკის სფეროში წინასწარი კვლევითი სამუშაოების ჩატარება, ენერჯეტიკული პროექტების ტექნიკურ-ეკონომიკური შეფასება და ანგარიშის მომზადება, პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასება. ჩატარებული კვლევების შედეგად იწერება ელექტროსადგურის მშენებლობის პროექტი, რომელსაც ფონდი ახორციელებს შემდეგნაირად: მოიზიდავს ინვესტორს, რომელთან ერთადაც დააფუძნებს საწარმოს (ან 100%-იანი წილობრივი მონაწილეობით დააფუძნებს თვითონ) და აღნიშნული საწარმო ახორციელებს ელექტროსადგურის პროექტს, მაგ., ქარის ელექტროსადგური გორში, სადაც ფონდი ფლობს 50.1% წილს დარჩენილი 49.9% ეკუთვნის სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციას“. საწარმოში სს „საქართველოს

⁴ 2019 წლის მდგომარეობით

ენერგეტიკის განვითარების ფონდის“ წილი განისაზღვრება პროექტის ღირებულებითა და ასევე ფულადი შენატანების პროპორციულად.

სახელმწიფო საწარმოების მიერ მიღებული დაფინანსება

ცხრილი 4 სახელმწიფო ბიუჯეტიდან სახელმწიფო საწარმოებზე მიმართული სახსრები და მიღებული დივიდენდები

დასახელება	2018 წელი	2019 წელი	2020 წელი
კაპიტალური ტრანსფერი	143,0		
სესხი			
სუბსიდია	25,0	82,9	67,2
დივიდენდი (ფაქტი)	-0,4		-0,3
წმინდა ფულადი ნაკადი	167,6	82,9	66,9

ცხრილი 5 2019-2020 წწ სუბსიდია სახელმწიფო ბიუჯეტიდან (ათასი ლარი)

საწარმოს დასახელება	სუბსიდია	
	2019	2020
შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	27 550	30 000
შპს ადამ ბერიძის სახ. ნიად. და სურს. დიაგნ ცენტრი ანასეული		12
შპს ბლექ სი არენა ჯორჯია	9 500	3 518
შპს საქართველოს მელიორაცია	17 659	18 500
შპს საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია	12 000	13 800
შპს საქართველოს აეროპორტების გაერთიანება	5 864	1 350
სს საქართველოს სოფლის მეურნეობის კორპორაცია	6	
შპს მთის კურორტების განვითარების კომპანია	300	
შპს ვ. სანიკიძის სახ. ომის ვეტერანთა კლინიკური ჰოსპიტალი	558	
შპს სახელმწიფო სამშენებლო კომპანია	9 200	
შპს რეგიონული ჯანდაცვის ცენტრი	230	
სულ	82 868	67 180

ცხრილი 6 სახელმწიფო საწარმოებზე გადასესხებული თანხები (მლნ) (2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით)

კომპანია/ ორგანიზაცია	ვალუტა	შეთანხმებული თანხა	ათვისებული თანხა	ძირითადი ვალის გადახდილი ნაწილი	დარიცხული პროცენტის გადახდილი ნაწილი	ვალის ნაშთი	ვალის ნაშთი ლარში

სს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	EUR	287,5	96,8	38,4	12,6	57,7	185,1
	SDR	31,0	31,0	0,0	1,2	31,0	122,9
	USD	95,9	85,4	30,7	23,7	54,7	156,8
შპს ენგურჰესი	EUR	69,0	47,2	1,3	1,4	46,0	147,5
	GEL	37,0	37,0	0,0	3,1	37,0	37,0
შპს ენერგოტრანსი	EUR	218,5	218,5	44,9	22,3	173,6	557,2
შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	EUR	186,6	78,2	10,7	4,2	67,5	216,7
	SDR	161,8	128,7	8,5	0,0	120,3	476,9
	USD	250,0	100,1	0,0	0,0	100,1	287,2
შპს საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია	EUR	55,4	4,1	2,5	1,1	1,5	4,9
შპს საქართველოს საქარონავიგაცია	EUR	4,7	4,7	1,7	0,5	3,0	9,5
სულ							2201,6

სახელმწიფო საწარმოების მიერ გადახდილი დივიდენდები

სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოების წმინდა მოგების განაწილებისა და გამოყენების შესახებ წინადადებების განხილვისა და გადაწყვეტილების მიმღები კომისიის შემადგენლობისა და საქმიანობის წესის განსაზღვრის თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 12 აპრილის №174 დადგენილების შესაბამისად, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთან შექმნილი სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოების წმინდა მოგების განაწილებისა და გამოყენების შესახებ წინადადებების განხილვისა და გადაწყვეტილების მიმღები კომისია განიხილავს სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოების წმინდა მოგების განაწილების საკითხს. აღნიშნულის თაობაზე წინადადებებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს წინასწარ უგზავნის შესაბამისი უწყება, მის მართვაში მოქმედ საწარმოსთან შეთანხმებით. ხოლო წარმოდგენილი წინადადებების განხილვა ხდება ზემოთ აღნიშნული კომისიის სხდომაზე. კომისია წარმოდგენილი, დასაბუთებული წინადადების შესაბამისად იღებს გადაწყვეტილებას დივიდენდი მთლიანად/ნაწილობრივ მიმართოს ბიუჯეტში, თუ დაუტოვოს კომპანიას განვითარებისათვის.

ამასთან, სახელმწიფო საწარმოების ნაწილს საპარტნიორო ფონდი განკარგავს და მათგან მიღებულ დივიდენდებს ინვესტირებისთვის და სესხის მომსახურებისთვის დამოუკიდებლად იყენებს.

2020 წელს ჩატარდა სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით მოქმედ საწარმოთა წმინდა მოგების განაწილებისა და გამოყენების შესახებ წინადადებების განხილვისა და გადაწყვეტილების მიმღები კომისიის ორი სხდომა, კერძოდ:

2020 წლის 21 აგვისტოს ჩატარებულ სხდომაზე განხილულ იქნა სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს მიერ წარმოდგენილი წინადადება სს „ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრის“ 2017-2018 წლების მოგების (1 307,8 ათასი ლარი) საწარმოს განკარგულებაში რეინვესტირებისთვის დატოვების თაობაზე. კომისიის მიერ მხედველობაში მიღებულ იქნა რომ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 23 ივლისის №1341 განკარგულება სს „ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრის“

სამედიცინო საქმიანობის შეუზღუდავად და უსაფრთხოდ განხორციელებისთვის პროფილური უძრავი ქონების შეძენის ან აშენების უზრუნველყოფის მიზნით, კაპიტალური ტრანსფერის სახით ფინანსური რესურსის გამოყოფის თაობაზე და მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული, კომპანიის 2017-2018 წლების წმინდა მოგებიდან 300 ათასი ლარის საწარმოს განკარგულებაში დატოვება, რეინვესტირებისთვის, მიმდინარე ეტაპზე აუცილებელი სამკურნალო ტექნიკური შესაძლებლობების განვითარებისთვის. ხოლო საწარმოს 2017-2018 წლების წმინდა მოგების დარჩენილ ნაწილზე კომისია იმსჯელებს დამატებით.

2020 წლის 29 ოქტომბერს ჩატარებულ სხდომაზე განიხილა საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ წარმოდგენილი წინადადება სს სახელმწიფო ელექტროსისტემის 2018-2019 წწ მოგების განაწილების თაობაზე (2018-2019 წწ კომპანიის მოგებამ შეადგინა 77 175 ათას ლარი, აქედან 2018 წელს წმინდა მოგებამ შეადგინა 30 432 ათასი ლარი, ხოლო 2019 წელს - 46 743 ათასი ლარი). მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული, კომპანიის 2018-2019 წლების წმინდა მოგებიდან 8 175 ათასი ლარის საწარმოს განკარგულებაში დატოვება, რეინვესტირებისთვის, ხოლო 69 მლნ ლარი მიიმართოს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

კომპანიის მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტში კუთვნილი თანხის ჩარიცხვა უზრუნველყოფილი იქნება 2020 წლის ბოლოსთვის.

სესხები სახელმწიფო საწარმოებს შორის

სახელმწიფო საწარმოებს შორის გადასესხება და მათ მიერ ერთობლივი სესხის აღება სხვადასხვა პროექტების დაფინანსებისათვის ქმნის მთავრობაზე რისკის გადატანის საშიშროებას. საქართველოში ასეთი სესხების პრაქტიკა არ არის გავრცელებული და 2019 წელს ასეთი ტიპის სესხება სახელმწიფო კომპანიებს შორის არ მომხდარა.

არაფინანსური ტრანსფერები

ფინანსური ტრანსფერების გარდა, საქართველოს მთავრობასა და სახელმწიფო საწარმოებს შორის ადგილი აქვს აქტივების ტრანსფერებსაც, მათ შორის გაზი, მიწა, დანადგარები, ინვენტარი და სხვა ფიქსირებული აქტივები. ასეთი ტრანსფერები ძირითადად იმ მიზნით ხორციელდება, რომ სახელმწიფო საწარმოები გახდნენ აქტივების მფლობელები და მათზე დაკისრებული ფუნქციები და პროექტები, სრულად და უკეთესად განახორციელონ. ეს არ იწვევს ფისკალურ რისკებს.

2019 წლისთვის საწარმოებისგან მოწოდებული ინფორმაციაზე დაყრდნობითი არსებითი არაფინანსური ტრანსფერი არ იკვეთება.

სახელმწიფო საწარმოების ვალის მართვის პოლიტიკა

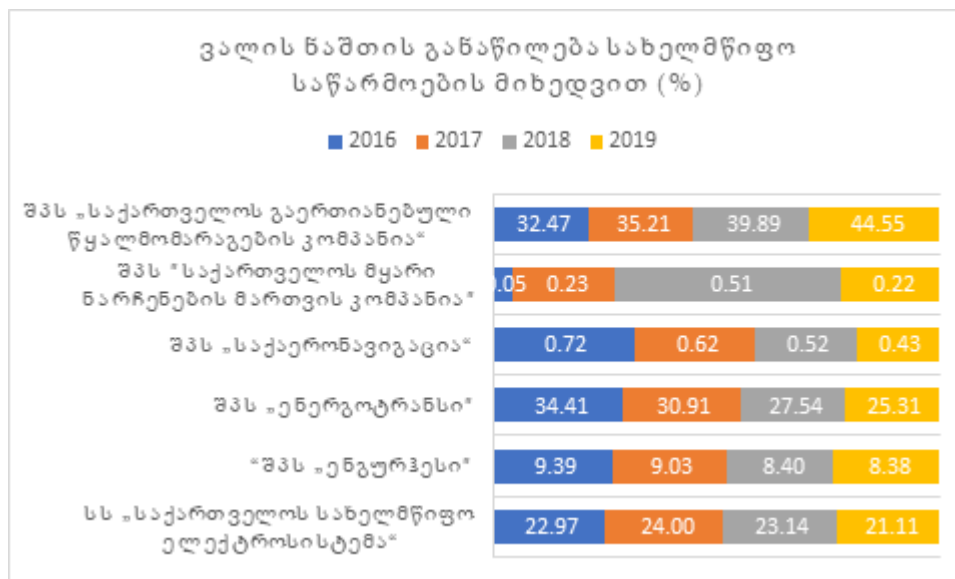
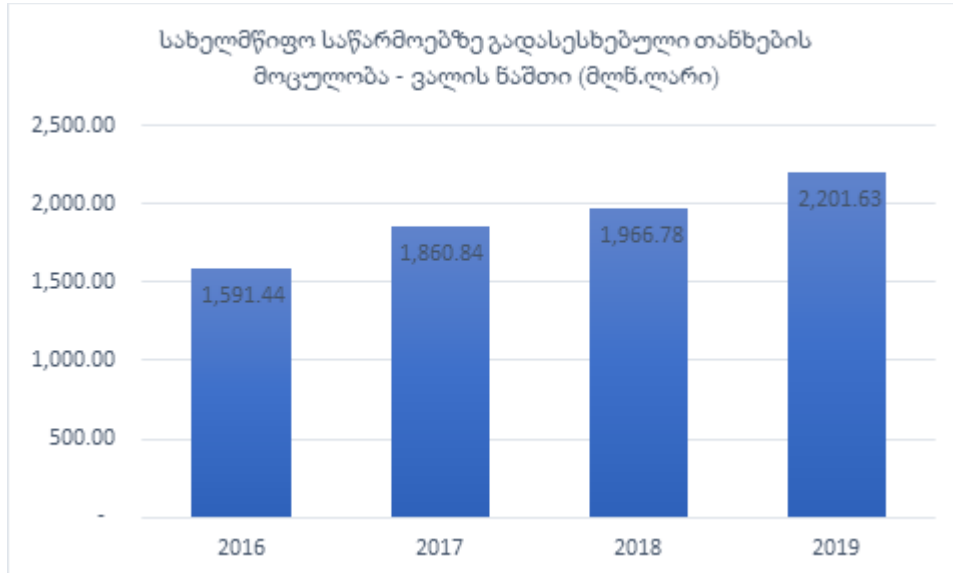
ვალის მართვის პოლიტიკა სახელმწიფო საწარმოების ფინანსური მენეჯმენტის ერთ-ერთ გამოწვევას წარმოადგენს. საწარმოების ვალდებულებების უდიდესი ნაწილი დენომინირებულია უცხოურ ვალუტაში (უმეტესწილად, ევროსა და აშშ დოლარში), რაც ეროვნული ვალუტის გაუფასურების მიმართ მათ მოწყვლადობას განაპირობებს. ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის რყევების შედეგად იზრდება უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული ვალდებულებების მოცულობა და მათი მომსახურების ხარჯები, რაც ნეგატიურად აისახება საწარმოების მომგებიანობის დონეზე, მცირდება მათი წმინდა ღირებულება და იზრდება არაპროგნოზირებადობის ხარისხი. ამდენად, ფინანსური მდგრადობის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანია სახელმწიფო საწარმოებმა გადახედონ ვალის მართვის პოლიტიკას და უპირატესობა მიანიჭონ სესხებს ეროვნულ ვალუტაში, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როდესაც მათი შემოსავლების არცერთი წყარო არის უცხოურ ვალუტაში.

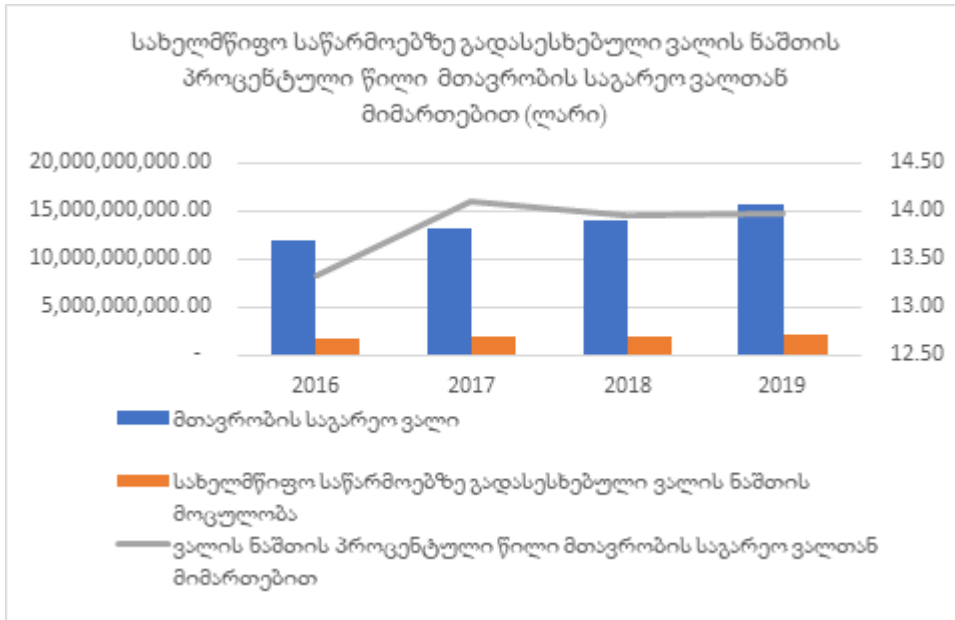
აღსანიშნავია, რომ სასესხო ვალდებულებებთან დაკავშირებული სავალუტო რისკის შემცირების მიზნით, ფინანსთა სამინისტროს მიერ შემუშავდა სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ სავალუტო რისკის შემცირების სტრატეგია“, რომელიც დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 4 ივნისის N922 განკარგულებით. სსე-ს სავალუტო რისკის შემცირების გეგმა სრულად შეესაბამება ფინანსთა სამინისტროს სახელმწიფო ვალის მართვის სტრატეგიაში ჩამოყალიბებულ მიზნებს საგარეო ვალისა და მასთან დაკავშირებული სავალუტო რისკის შემცირების შესახებ (მთავრობის მთლიან ვალში საშინაო ვალის წილის ეტაპობრივი ზრდა) და სსე-სთვის ახალი სესხების მოზიდვისას, სავალუტო რისკის შესამცირებლად, პრიორიტეტი მიენიჭება ეროვნულ ვალუტას. სასესხო კაპიტალის მოზიდვა შეიძლება განხორციელდეს ფინანსთა სამინისტროს მიერ ლარში ნომინირებული სახელმწიფო ობლიგაციების გამოშვების და მოზიდული სახსრების სსე-სთვის გადასესხების გზით. ასევე, სსე-ის მიერ კომერციული ბანკებიდან სესხების მოზიდვის ან საკუთარი, ლარში ნომინირებული ობლიგაციების გამოშვების საშუალებით.

სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემას“ უკვე დაგეგმილი აქვს გახდეს კაპიტალის ბაზრის მონაწილე და ლარში ნომინირებული ობლიგაციების ემისიისთვის ემზადება. კაპიტალის ბაზართან წვდომისთვის შესაბამისი საკონსულტაციო მომსახურების მიღების მიზნით სსე-ს გამოცხადებული აქვს ინტერესთა გამოხატვა. სსე გეგმავს ობლიგაციების განთავსების შედეგად მოზიდული სახსრებით მოახდინოს ფინანსთა სამინისტროდან მიღებული გრძელვადიანი სესხების რეფინანსირება. აღსანიშნავია, რომ სსე წარმოადგენს სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის პილოტ საწარმოს. მისი წარმატებული კორპორატიზაცია - მართვის მოდელის საუკეთესო საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად დახვეწა არის საწარმოს კაპიტალის ბაზარზე ჩართვისა და აქტიური მონაწილეობისთვის აუცილებელი საფუძველი და წინაპირობა.

სახელმწიფო საწარმოების რეფორმის მიზანი საწარმოების გამჭვირვალობის, ეფექტურობის, ფინანსური მდგრადობის ზრდასთან ერთად არის სამომავლოდ მათი კაპიტალის ბაზარზე ინტეგრაცია. სახელმწიფო საწარმოების რეფორმის წარმატებული განხორციელება კრიტიკულად მნიშვნელოვანია იმისთვის, რომ სახელმწიფო საწარმოებმა მომავალი საინვესტიციო საქმიანობის დაფინანსება შეძლონ დამოუკიდებლად კაპიტალის ბაზარზე მოზიდული ფინანსური რესურსებით და შეწყდეს საგარეო საკრედიტო რესურსებიდან მიღებული სესხების სახელმწიფო საწარმოებზე გადასესხების პრაქტიკა.

სახელმწიფო საწარმოებზე გადასესხებული თანხების მოცულობა - ვალის ნაშთი ლარში ზრდის ტენდენციით ხასიათდება უმეტესწილად ეროვნული ვალუტის გაუფასურების გამო.

ვალის მართვის პოლიტიკის გადახედვა მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს სახელმწიფო საწარმოების ფინანსური რისკების შემცირებაში და გადასესხების პრაქტიკის შეწყვეტა აღმოფხვრის ამ პრაქტიკის თანმხლებ ფისკალურ რისკებს.

მეთოდოლოგია კვაზი-ფისკალური აქტივობების იდენტიფიცირების, მათი ანალიზისა და დაფინანსების მექანიზმების საუკეთესო პრაქტიკების დანერგვის შესახებ

რა არის კვაზი-ფისკალური აქტივობა?

კვაზი-ფისკალურია აქტივობა, რომელსაც სახელმწიფო საწარმო ახორციელებს ცხადად, მთავრობის დავალებით ან ფარულად და ამ საქონლის/მომსახურების მიწოდებისთვის გადახდილი თანხა, საბაზრო ფასზე ან არსებულ პრაქტიკაზე დაბალია. უფრო რომ განვსაზღვროთ, კვაზი-ფისკალურია ნებისმიერი აქტივობა, რომელსაც მოგებაზე ორიენტირებული/კომერციული საწარმო არ განახორციელებდა. ასეთი აქტივობები ძირითადად ემსახურება სოციალურ და პოლიტიკურ მიზნებს.

კვაზი-ფისკალური აქტივობის მაგალითია მოსახლეობისთვის წყლის მიწოდება საბაზრო ფასზე ან თვითღირებულებაზე დაბალ ფასად, ასევე, სახელმწიფო საწარმოში დასაქმებულთა შეუსაბამოდ დიდი რაოდენობა ან/და სახელფასო ფონდი.

იმ შემთხვევაში, თუ სახელმწიფო არ ახდენს საწარმოებისთვის ასეთი ტიპის აქტივობების კომპენსირებას ბიუჯეტიდან, სახელმწიფო საწარმოებს თავად უწევთ კვაზი-ფისკალურ აქტივობებთან დაკავშირებული ტვირთის საკუთარ თავზე აღება, რაც აუარესებს მათ ფინანსურ შედეგებს.

კვაზი-ფისკალური აქტივობებიდან მომდინარე ფისკალური რისკების ეფექტიანი მართვისთვის მნიშვნელოვანია სახელმწიფომ შეიმუშაოს პოლიტიკა, რომელიც საწარმოთათვის არაკომპენსირებულ კვაზი-ფისკალურ აქტივობებთან დაკავშირებულ ტვირთს შეამსუბუქებს ან ნულამდე დაიყვანს. ასევე, თავიდან უნდა იქნას აცილებული სახელმწიფო საწარმოთათვის ასეთი ტვირთის შემდგომი წარმოშობაც. ამასთან, აღნიშნულის განხორციელება მიზანშეწონილია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საწარმოს დონეზე აღმოფხვრილია ნებისმიერი სხვა სახის არაეფექტურობა და პრაქტიკულად კვაზი-ფისკალური აქტივობის დაფინანსებისთვის გამოყოფილი თანხა შემდგომი საანგარიშო წლისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტს უბრუნდება საწარმოს მიერ გადახდილი დივიდენდის სახით.

კვაზი-ფისკალური აქტივობების ფორმები:

კვაზი-ფისკალური აქტივობა შესაძლოა იყოს **ცხადი** (კომპანიის წესდებით, ან მთავრობის/სამინისტროს/უწყების სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული) და **ფარული** (კომპანია ახორციელებს კვაზი-ფისკალურ აქტივობებს ამ ფუნქციის სამართლებრივი აქტით დაკისრების გარეშე). ფარული კვაზი-ფისკალური აქტივობის მაგალითია სახელმწიფო საწარმოში დასაქმებულთა საჭიროზე მეტი რაოდენობა სოციალური ან/და პოლიტიკური მიზნებისთვის.

ფარული კვაზი-ფისკალური აქტივობა უნდა იყოს აკრძალული. დაუშვებელია სახელმწიფო საწარმოს მიერ არაკომერციული მომსახურებების (NCSO-ები) განხორციელება, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ისინი არიან ცხადი და მათი ღირებულება სრულადაა კომპენსირებული სახელმწიფო ბიუჯეტიდან;

გარდა ამისა არსებობს შემდეგი სახის კვაზი-ფისკალური აქტივობები:

არაკომერციული მომსახურება (NCSO): კომერციულ ფასზე ნაკლები ტარიფის დაწესება. მაგალითად, ხელოვნურად დაბალი ტარიფის დაწესება კომუნალურ სერვისებზე, როგორცაა ელექტროენერჯია, წყალი;

არაპირითადი ფუნქციების განხორციელება: მთავრობის მიერ დაკისრებული ვალდებულებები, მაგალითად კაპიტალური ხარჯის გაწევა, რომელიც არაა დაკავშირებული კომპანიის ძირითად საქმიანობასთან;

სუბსიდირებული შესყიდვები: საბაზროზე მაღალი ფასის გადახდა, მაგალითად, სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შეძენა ადგილობრივი ფერმერებისაგან საბაზრო ფასზე მაღალ ფასად, ფერმერების წახალისების მიზნი

მონოპოლიური პოზიციის გამოყენება: მომხმარებლებისაგან კომერციულად არასამართლიანი საფასურის მიღება (იმაზე მეტი ვიდრე ეს გამართებული იქნებოდა კომერციული თვალსაზრისით). დამატებითი შემოსავლების გამოყენება კომპანიის სხვა საქმიანობების ჯვარედინი სუბსიდირების მიზნით. (ერთი საქმიანობის დაფინანსების პრაქტიკა, სხვა საქმიანობიდან მიღებული მოგებით);

სუპერ-დივიდენდები: საწარმოს მიერ იმაზე მეტი დივიდენდის გადახდა, ვიდრე საანგარიშო პერიოდის მოგებით იყო შესაძლებელი. ასეთი გადახდები ხორციელდება ძირითადად საწარმოს აქტივების გაყიდვით (ერთჯერადი ოპერაცია) ან სხვა აკუმულირებული რეზერვებიდან.

ფასის კორექტირება შემოსავლების ზრდის მოკლევადიანი მიზნებისათვის: საქონლისა და მომსახურებისათვის უფრო მაღალი ფასის დაწესება, რათა მოკლევადიან პერიოდში გაიზარდოს სახელმწიფო საწარმოს მოგება და დივიდენდები, იმ შემთხვევაშიც კი თუ ეს შეამცირებს საწარმოს წილს ბაზარზე და მის მოგებას საშუალოვადიან პერიოდში.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, გამოიყოფა სახელმწიფო საწარმოს კომერციული და არაკომერციული მომსახურებები.

სახელმწიფო საწარმოს კომერციული მომსახურებები (CSO) წარმოადგენენ ისეთ მომსახურებებს, რომლებიც სრულად ანაზღაურდება საწარმოს მომხმარებლების მიერ,

სახელმწიფო საწარმოს თითოეული კომერციული ფუნქცია ასახულ უნდა იქნეს კომპანიის კორპორაციული მართვის განაცხადში ან სხვა მსგავსი ტიპის დოკუმენტში, რომელიც წარმოადგენს აქციონერის მიერ სამეთვალყურეო საბჭოსთვის განსაზღვრულ სტრატეგიულ მიზნებს, მიზნობრივ ფინანსურ და არაფინანსურ კოეფიციენტებსა და სხვა KPI-ებს, რისკების ლიმიტებს და ა.შ.

კორპორაციის კომერციული ფუნქციები უნდა იყოს გასაჯაროვებული სახელმწიფო საწარმოს წლიურ რეპორტში. გასაჯაროვებული ინფორმაცია უნდა შეიცავდეს: (1) თითოეული კომერციული ფუნქციის აღწერას; (2) თითოეული მათგანიდან გენერირებულ შემოსავალს/მოგებას; და (3) აღწერასა და ანგარიშს, თუ როგორ ხდება ღირებულების ანაზღაურება მომხმარებლებისაგან.

კომერციული ფუნქციების რეზიუმეები ასევე, უნდა იყოს გასაჯაროვებული ფისკალური რისკების ანალიზის დოკუმენტში, სადაც შეფასდება ამ ფუნქციების კვაზი-ფისკალურ აქტივობებად გარდაქმნის რისკები.

არაკომერციული მომსახურებები (NCSO)

სახელმწიფო საწარმომ ყველა არაკომერციული მომსახურება უნდა ასახოს, როგორც შესაბამისი ბიუჯეტიდან ტრანსფერი სრული ღირებულებით, მათ შორის შესაბამისი უკუგებით. თავის მხრივ, აღნიშნული თანხა საქართველოს საბიუჯეტო კანონმდებლობის შესაბამისად უნდა გაიწეროს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილში.

ყველა არაკომერციული მომსახურება შესაბამისი საზომებით უნდა აისახოს კომპანიების კორპორაციული მართვის განაცხადში (SCI).

არაკომერციული აქტივობების შესაბამისობა SCI-სთან უნდა გასაჯაროვდეს სახელმწიფო საწარმოთა ანგარიშში ყოველწლიურად. ანგარიში სულ მცირე უნდა ფარავდეს:

- თითოეული არაკომერციული მომსახურების აღწერას;
- მასზე გაწეულ ფაქტიურ ხარჯს ბიუჯეტირებულთან შედარებით;
- არაფინანსური შედეგების შედარებას დაგეგმილ შედეგებთან.

არაკომერციულ მომსახურებებზე ინფორმაცია ასევე უნდა გასაჯაროვდეს ფისკალური რისკების დოკუმენტში.

ცნობისთვის, ერთი მხრივ საქართველოსა და მეორე მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების 203-206 მუხლების მიხედვით, მხარეები აცნობიერებენ თავისუფალი და შეუზღუდავი კონკურენციის მნიშვნელობას თავიანთ სავაჭრო ურთიერთობებში და აღიარებენ, რომ სახელმწიფოს ქმედებები, რომლებიც აზიანებენ კონკურენტულ ნეიტრალურობას (მაგ. სუბსიდირება), აზიანებენ მთლიანად ბაზარს, რაც ამცირებს ვაჭრობის ლიბერალიზაციიდან მომდინარე სარგებელს.

არსებული პრაქტიკები

კვაზი-ფისკალური აქტივობების იდენტიფიცირება, ანალიზი და გამოქვეყნება საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ 2017 წლიდან დაიწყო. უკანასკნელი გამოცდილებით 6 საწარმოშია იდენტიფიცირებული ცხადი კვაზი-ფისკალური აქტივობები. თუმცა, ფარული კვაზი-ფისკალური აქტივობები გაცილებით დიდი მოცულობის უნდა იყოს.

ამის მაგალითი შეიძლება იყოს ნებისმიერი საწარმო, რომელიც არაკომერციული საქირობებით ინარჩუნებს დასაქმებულთა არამართლზომიერ რაოდენობას.

კვაზი-ფისკალური აქტივობების გავლენა სახელმწიფო საწარმოთა ფინანსურ შედეგებზე

შპს ენგურჰესი	2018		2019	
	კვაზი ფისკალური აქტივობის გარეშე	კვაზი ფისკალური	კვაზი ფისკალური აქტივობის გარეშე	კვაზი ფისკალური
სულ შემოსავალი	77,8		61,5	
საოპერაციო შემოსავალი	75,2		60,1	
არასაოპერაციო შემოსავალი	2,6		1,3	
სულ ხარჯები	37,1	29	43,2	31,6
საოპერაციო ხარჯები	33,7	25,1	35	26,1
არასაოპერაციო ხარჯები	3,3		8,1	
მიუღებელი მოგება		3,9		5,4
მოგება დაბეგვრამდე	40,7	(29)	18,2	(31,6)
მოგების გადასახადი	0	0	0	0
წმინდა მოგება	40,7	(29)	18,2	(31,6)

- შპს ენგურჰესი უსასყიდლოდ აწვდის ოკუპირებულ აფხაზეთს. ცხრილში წარმოდგენილი შპს ენგურჰესის ფინანსური მონაცემები კვაზი-ფისკალური აქტივობების გარეშე და განცალკევებით მხოლოდ კვაზი-ფისკალური აქტივობის გავლენა მოგება-ზარალის ანგარიშგების ძირითად მაჩვენებლებზე.
- ცხრილიდან ჩანს, რომ ენგურჰესმა ოკუპირებული აფხაზეთის მოსახლეობისთვის ელექტროენერჯის უსასყიდლოთ მიწოდებით დაახლოებით 31.6 მილიონი ლარის შემოსავალი

დაკარგა. ამ თანხის მიღების შემთხვევაში საანგარიშო წელს 8 მილიონი ლარის ოდენობით ზარალის ნაცვლად დახურავდა 15 მილიონზე მეტი ლარის მოგებით.

სს საქართველოს რკინიგზა	2018		2019	
	კვაზი ფისკალური აქტივობის გარეშე	კვაზი ფისკალური	კვაზი ფისკალური აქტივობის გარეშე	კვაზი ფისკალური
სულ შემოსავალი	469	30	524	35
საოპერაციო შემოსავალი	449,9	27,3	511,6	31
არასაოპერაციო შემოსავალი	19,5	2,8	12,7	4,3
სულ ხარჯები	(1,1)	(56)	(509)	(56)
საოპერაციო ხარჯები	(385,6)	(41,9)	(361,8)	(39,9)
არასაოპერაციო ხარჯები	(773,9)	(13,5)	(147)	(15,9)
მიუღებელი მოგება				
მოგება დაბეგვრამდე	(690)	(25)	15	(21)
მოგების გადასახადი	(1)		(1)	
წმინდა მოგება	(691)	(25)	15	(21)

- სს საქართველოს რკინიგზა ყოველწლიურად ტვირთბრუნვიდან მიღებული შემოსავლის ხარჯზე ასუბსიდირებს მგზავრების გადაყვანას, რაც კომპანიას ყოველწლიურად დაახლოებით 30 მილიონი ლარი უჯდება. ცხრილში მოცემულია კომპანიის ფინანსური მაჩვენებლები კვაზი ფისკალური აქტივობებითა და მათ გარეშე. ენგურჰესის მსგავსად, კვაზი-ფისკალური აქტივობის არ არსებობის პირობებში, საქართველოს რკინიგზა 2019 წელს დახურავდა მოგებით.

სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	2018		2019	
	კვაზი ფისკალური აქტივობის გარეშე	კვაზი ფისკალური	კვაზი ფისკალური აქტივობის გარეშე	კვაზი ფისკალური
სულ შემოსავალი	646	60,5	892,4	91,9
საოპერაციო შემოსავალი	642,6	60,4	880,5	91,9
არასაოპერაციო შემოსავალი	3,38		11,8	

სულ ხარჯები	488,7		771	
საოპერაციო ხარჯები	466,6		727,5	
არასაოპერაციო ხარჯები	22,1		43,4	
მიუღებელი მოგება		60,4		91,9
მოგება დაბეგვრამდე	157,2	60	121	91,9
მოგების გადასახადი				
წმინდა მოგება	157,2	60,5	121,3	91,9

- 2013 წლიდან სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია ახდენს საყოფაცხოვრებო გაზის სექტორის მომხმარებელთა ტარიფის სუბსიდირებას, რაც კომპანიის შესაძლო მისაღებ მოგებას ამცირებს. მისაღები მოგება წარმოადგენს სხვაობას კომერციული ტარიფით გაყიდვის შესაძლებლობასა და ფაქტობრივად მიღებულ შემოსავალს შორის.
- ცხრილი ასახავს სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის ფინანსურ მაჩვენებლებს კომერციული ტარიფით გაყიდვის შემთხვევაში და განცალკევებით კვაზი-ფისკალური აქტივობის შედეგად წარმოქმნილ მიუღებელ შემოსავალს, რაც 2019 წლისთვის აღემატება 90 მილიონ ლარს.

სახელმწიფო საწარმოთა ფინანსური შედეგების მიმოხილვა

2019 წელს ფინანსური ანგარიშგებები წარმოადგინა 130 საწარმომ. გასულ წელთან შედარებით, (2018 წელს ანალიზისთვის დაფარულ იქნა 68 საწარმოს ფინანსური მაჩვენებლები) დოკუმენტში დაფარულ საწარმოთა რაოდენობა გაიზარდა 91%-ით, ძირითადად ადგილობრივი თვითმმართველობების საწარმოთა დაფარვის არეალის ზრდის ხარჯზე.

ბრუნვის მიხედვით თუ სახელმწიფო საწარმოების ჯამურ მოცულობაში დაფარვის არეალი 2018 წელს 80%-მდე იყო, 2019 წელს იგი გაიზარდა 92%-მდე. ეს მაჩვენებელი კიდევ უფრო გაიზრდება ბიუჯეტის მეორე და მესამე წარდგენებისთვის.

ქვემოთ მოცემულია სახელმწიფო საწარმოთა ჯამური ფინანსური შედეგები მარაბდა-კარწახის რკინიგზის ჩათვლით და გარეშე⁵.

ბალანსი

მლნ ლარებში

ნაერთი (მარაბდა-კარწახის რკინიგზის ჩათვლით)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	9,155	10,292	11,890	12,045	12,031	11,951	12,575
მიმდინარე აქტივები	1,956	1,945	2,499	2,670	2,903	2,623	2,464
გრძელვადიანი აქტივები	7,199	8,346	9,391	9,374	9,128	9,328	10,112
კაპიტალი	5,002	5,686	5,589	4,972	4,826	4,302	4,322

⁵ მარაბდა-კარწახის რკინიგზის საქმიანობა არ მოიაზრებს მოგების გენერირებას, ასევე, აღნიშნული კომპანია არ შედის სახელმწიფო კორპორაციების ან სამთავრობო სექტორში. ამიტომ, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სახელმწიფო საწარმოთა ჯამური ფინანსური შედეგების მარაბდა-კარწახის რკინიგზის გარეშე განხილვა. ამასთან, გამჭვირვალობისთვის ვურთავთ ორივე ვერსიას.

საწესდებო კაპიტალი	2,491	3,190	3,707	4,103	5,045	5,418	5,216
კაპიტალში შენატანები	0	0	2,376	2,647	2,700	2,772	2,765
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	34	91	52	70	45
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-1,464	-2,988	-3,828	-4,174
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	2,511	2,496	-528	-406	16	-130	471
ვალდებულებები	4,153	4,605	6,301	7,073	7,206	7,650	8,253
მიმდინარე ვალდებულებები	533	648	808	1,066	1,271	1,691	1,047
გრძელვადიანი ვალდებულებები	3,620	3,958	5,493	6,007	5,935	5,958	7,207
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	9,155	10,292	11,890	12,045	12,031	11,951	12,575

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

ნაერთი (მარაბდა-კარწახის რკინიგზის ჩათვლით)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	1,745	1,900	2,316	2,555	2,954	2,958	3,242
საოპერაციო შემოსავალი	1,639	1,802	2,196	2,339	2,605	2,636	2,943
არასაოპერაციო შემოსავალი	106	97	120	216	349	322	299
ხარჯი	1,726	1,983	3,104	3,089	3,683	3,771	3,477
საოპერაციო ხარჯი	1,482	1,739	2,085	2,358	3,154	3,264	2,828
ცვეთა/ამორტიზაცია	154	177	182	291	314	317	278
არასაოპერაციო ხარჯი	243	244	1,019	731	529	507	650
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	68	82	138	221	208	171	171
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	423	465	227	272	436
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	176	162	459	45	95	64	43
მოგება დაბეგვრამდე	19	-83	-788	-533	-729	-813	-235
მოგების გადასახადი	63	17	-1	1	3	3	2
წმინდა მოგება	-44	-100	-786	-535	-732	-816	-237

ფინანსური კოეფიციენტები

ნაერთი (მარაბდა-კარწახის რკინიგზის ჩათვლით)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	9%	22%	10%	16%	0%	10%
ხარჯების ცვლილება	-	15%	57%	0%	19%	2%	-8%
Operating Margin	10%	4%	5%	-1%	-21%	-24%	4%
Efficiency Ratio	99%	104%	134%	121%	125%	127%	107%
ROA	0%	-1%	-7%	-4%	-6%	-7%	-2%
ROE	-1%	-2%	-14%	-11%	-15%	-19%	-5%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	367%	300%	309%	250%	229%	155%	235%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	83%	81%	113%	142%	149%	178%	191%
Interest Coverage	-64%	-123%	-571%	-242%	-353%	-478%	-139%

ბალანსი

მლნ ლარებში

ნაერთი (მარაბდა-კარწახის რკინიგზის გარეშე)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	8,285	9,282	10,721	10,759	10,638	10,490	11,040
მიმდინარე აქტივები	1,581	1,601	2,190	2,410	2,622	2,365	2,216
გრძელვადიანი აქტივები	6,704	7,681	8,531	8,350	8,016	8,125	8,824
კაპიტალი	4,994	5,768	6,003	5,588	5,391	4,966	5,169
საწესდებო კაპიტალი	2,437	3,137	3,654	4,050	4,991	5,361	5,159
კაპიტალში შენატანები	0	0	2,376	2,618	2,671	2,742	2,765
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	34	91	52	70	45
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-765	-2,339	-3,077	-3,241
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	2,557	2,631	-61	-406	16	-130	441
ვალდებულებები	3,291	3,514	4,717	5,171	5,247	5,524	5,871
მიმდინარე ვალდებულებები	525	639	785	1,056	1,257	1,673	1,023
გრძელვადიანი ვალდებულებები	2,766	2,875	3,932	4,115	3,990	3,851	4,848
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	8,285	9,282	10,721	10,759	10,638	10,490	11,040

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

ნაერთი (მარაბდა-კარწახის რკინიგზის გარეშე)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	1,745	1,891	2,316	2,513	2,776	2,824	3,170
საოპერაციო შემოსავალი	1,639	1,802	2,196	2,339	2,605	2,636	2,943
არასაოპერაციო შემოსავალი	105	88	120	173	171	188	227
ხარჯი	1,674	1,886	2,771	2,841	3,518	3,534	3,223
საოპერაციო ხარჯი	1,471	1,726	2,069	2,340	3,134	3,244	2,806
ცვეთა/ამორტიზაცია	154	177	182	289	313	315	277
არასაოპერაციო ხარჯი	203	160	702	500	384	290	417
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	65	77	131	213	200	160	162
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	423	243	90	70	212
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	138	83	148	45	95	60	43
მოგება დაბეგვრამდე	71	5	-455	-328	-742	-710	-53
მოგების გადასახადი	63	17	-1	5	3	3	2
წმინდა მოგება	8	-12	-454	-333	-746	-713	-55

ფინანსური კოეფიციენტები

ნაერთი (მარაბდა-კარწახის რკინიგზის გარეშე)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	8%	22%	8%	10%	2%	12%
ხარჯების ცვლილება	-	13%	47%	3%	24%	0%	-9%
Operating Margin	10%	4%	6%	0%	-20%	-23%	5%
Efficiency Ratio	96%	100%	120%	113%	127%	125%	102%
ROA	0%	0%	-4%	-3%	-7%	-7%	0%
ROE	0%	0%	-8%	-6%	-14%	-14%	-1%

ლიკვიდურობა							
Current Ratio	301%	251%	279%	228%	209%	141%	216%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	66%	61%	79%	93%	97%	111%	114%
Interest Coverage	13%	-16%	-346%	-156%	-373%	-446%	-34%

სახელმწიფო საწარმოთა რისკის რეიტინგი

N	საწარმოს დასახელება	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	საშუალო	დაბალი	დაბალი	საშუალო	საშუალო	დაბალი	დაბალი	მაღალი ⁶
2	სს საქართველოს რკინიგზა	საშუალო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	მაღალი
3	სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი
4	შპს ენერგოტრანსი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი
5	შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი
6	შპს ენგურჰესი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ძალიან მაღალი	საშუალო	საშუალო	საშუალო
7	სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ძალიან მაღალი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ძალიან მაღალი ⁷

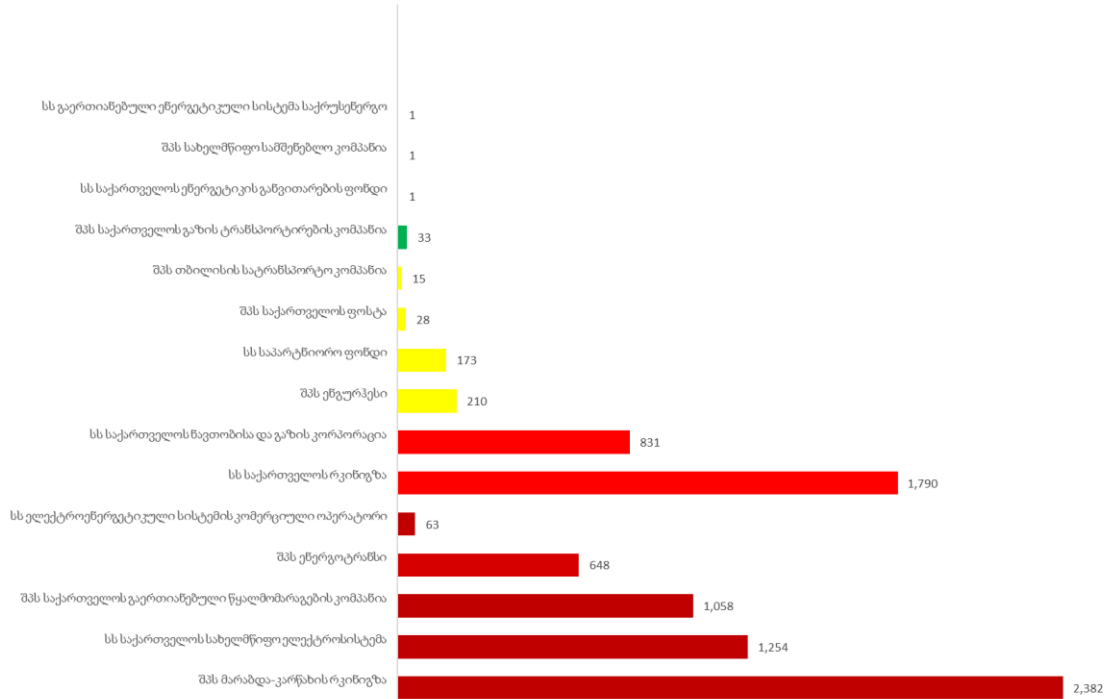
⁶ 2019 წლის ფინანსურ კოეფიციენტებზე დაყრდნობით სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია არის დაბალ რისკიანი, თუმცა მას მიენიჭა მაღალი რისკის სტატუსი დიდი მოცულობის კვაზი-ფისკალური რისკების გამო. კერძოდ, უკანასკნელი პერიოდის განმავლობაში მკვეთრად იზრდება ფინანსური ტვირთი, რომელიც კორპორაციის მიერ საყოფაცხოვრებო სექტორში ბუნებრივი გაზის სამომხმარებლო ტარიფების შენარჩუნებას უკავშირდება.

⁷ 2019 წლის ფინანსურ კოეფიციენტებზე დაყრდნობით სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი (ესკო) არის საშუალო რისკიანი, თუმცა მას მიენიჭა ძალიან მაღალი რისკის სტატუსი, რადგან ესკოს ვალდებულებაა ახლად აშენებული ელექტროსადგურებიდან გამომუშავებული ელექტროენერგიის

8	შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია	დაბალი	დაბალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	საშუალო	საშუალო	დაბალი	დაბალი
9	შპს მარაბდა-კარწახის რკინიგზა	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი
10	შპს სახელმწიფო სამშენებლო კომპანია	ძალიან მაღალი	საშუალო	ძალიან მაღალი	საშუალო	ძალიან მაღალი	საშუალო	საშუალო	დაბალი
11	სს საპარტნიორო ფონდი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	საშუალო
12	შპს საქართველოს ფოსტა		საშუალო	მაღალი	საშუალო	საშუალო	მაღალი	მაღალი	საშუალო
13	სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო	საშუალო	ძალიან მაღალი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	დაბალი	დაბალი
14	სს საქართველოს ენერგეტიკის განვითარების ფონდი	საშუალო	საშუალო	საშუალო	ძალიან მაღალი	დაბალი	საშუალო	საშუალო	დაბალი
15	შპს თბილისის სატრანსპორტო კომპანია	საშუალო	საშუალო	საშუალო	საშუალო	მაღალი	ძალიან მაღალი	ძალიან მაღალი	საშუალო

სახელმწიფო საწარმოთა ვალდებულებები რისკის რეიტინგის მიხედვით (მლნ ლარში)

გარანტირებულად შესყიდვა (PPA), მიუხედავად იმისა, მომხმარებლებისგან მიიღებს თუ არა გაყიდული ელექტროენერჯის საფასურს, რაც კომპანიისათვის წარმოადგენს რისკს.

კოვიდ 19-ის გავლენა საწარმოებზე

ამ ეტაპისთვის პანდემიის გამო სახელმწიფო საწარმოების მხრიდან ფისკალურ სექტორზე ზეწოლა არ არის გაზრდილი. თუმცა, ბუნებრივია, რომ პანდემია საწარმოთა ფინანსურ შედეგებზე მნიშვნელოვან ნეგატიურ გავლენას ახდენს, რაც თავის მხრივ ზრდის ამ სექტორიდან მომდინარე ფისკალურ რისკებს.

თბილისის სატრანსპორტო კომპანიის ყოველთვიური საშუალო შემოსავალი პანდემიის დაწყებამდე შეადგენდა 13 მლნ ლარს. 2020 წლის მარტი-აპრილის თვეებში ეს მაჩვენებელი პრაქტიკულად განუღდა საზოგადოებრივი ტრანსპორტის მუშაობის შეწყვეტის გამო. ამავე პერიოდში კომპანიის საწვავის ხარჯები შემცირდა დაახლოებით 10-15-ჯერ, ხოლო ელექტროენერჯის ხარჯი შემცირდა 200 ათასი ლარით, რადგან გაჩერებული იყო მეტრო და ავტობუსები. კომპანიის შეფასებით, პანდემიის გამო 2020 წელს 2019 წელთან შედარებით 15%-ით შემცირდა შემოსავლები, რაც შეადგენს დაახლოებით 40 მილიონ ლარს.

საქართველოს რკინიგზის შემთხვევაშიც, თბილისის სატრანსპორტო კომპანიის მსგავსად, სამგზავრო გადაადგილების აკრძალვამ მარტი-ივნისის თვეებში კომპანია მნიშვნელოვნად დააზარალა, აღნიშნული მცირედით დაკომპენსირდა რემონტის ხარჯებსა და მივლინების ხარჯებში გაკეთებული დანახოვებით. 2020 წლის მეორე კვარტალში გადაყვანილ მგზავრთა რაოდენობა შემცირდა დაახლოებით 20%-ით 2019 წლის შესაბამის მაჩვენებელთან შედარებით. საერთო ჯამში, რკინიგზის საპროგნოზო შემოსავლები მგზავრთა გადაყვანის ნაწილში 2020 წლისთვის დაახლოებით შემცირდა 30 მილიონი ლარით (39%-ით), ხოლო საოპერაციო ხარჯები პანდემიის გამო წარმოქმნილი დანახოვებით შემცირდა დაახლოებით 9.5 მილიონი ლარით (2%-ით).

შპს „საქაერონავიგაცია“ - COVID-19-ის პანდემიის პირობებში საავიაციო ინდუსტრია დაზარალდა და არსებული შეზღუდვების შედეგად ფინანსური კრიზისის წინაშე აღმოჩნდა. 2020 წლის მარტიდან „საქაერონავიგაციაში“ ფრენების 89%-იანი ვარდნა დაფიქსირდა. „ევროკონტროლის“ წევრ ქვეყნებთან მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე ავიაკომპანიებისთვის საჰაეროაოსნო მომსახურების გადასახდელების გადავადების გამო, შპს „საქაერონავიგაციის“ ფაქტობრივად ვეღარ იღებს შემოსავალს. ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან (EBRD) მიღწეული შეთანხმების საფუძველზე, კომპანია ბანკისგან 10 მილიონი ევროს მოცულობის სესხს მიიღებს. EBRD-მა სესხი ოფიციალურად დაამტკიცა (23/07/2020) და მისი მიზანი სახელმწიფო კომპანიისთვის პანდემიით გამოწვეული კრიზისის გავლენის შემცირება, დროებითი შოკის გადალახვა და ლიკვიდურობის შენარჩუნებაა. საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტმა სესხი COVID-19 სოლიდარობის პაკეტის ფარგლებში არსებული სასიცოცხლო ინფრასტრუქტურის მხარდაჭერის პროგრამის (VISP) შესაბამისად გამოყო. სესხის მომსახურებას „საქაერონავიგაცია“ საკუთარი სახსრებით უზრუნველყოფს.

პანდემიის გამო რეგულარული სამგზავრო ფრენების ეტაპობრივმა, მიმდინარე წლის 21 მარტიდან კი სრულად შეწყვეტამ, „საქაერონავიგაციის“ მსგავსად, „საქართველოს აეროპორტების გაერთიანება“ დააზარალა. კომპანიის ამონაგების უდიდესი ნაწილი დამოკიდებულია რეგულარულ სამგზავრო ფრენებზე, შესაბამისად კომპანიას მოუწია 2020 წლის ბიზნეს გეგმის დაკორექტირება. საწყისი ბიზნეს-გეგმის მიხედვით შემოსავალი 81,170,274 ლარი იყო, ხოლო დაკორექტირებულ ბიზნეს-გეგმაში ეს რიცხვი 34,297,655 ლარს შეადგენს, რაც 42%-იან შემცირებას წარმოადგენს.

პანდემიის გამო სახელმწიფო საწარმოებმა დაკარგეს დაახლოებით 130 მილიონ ლარამდე შემოსავალი, ხოლო ხარჯების მნიშვნელოვანი ნაწილი შენარჩუნდა ძველ ნიშნულზე. ამ მომენტისთვის საწარმოები ინარჩუნებენ ლიკვიდურობას, თუმცა, საოპერაციო ხარჯების დასაფინანსებლად კაპიტალშენატანების განხორციელების საჭიროების რისკი იზრდება.

სახელმწიფო საწარმოთა ფინანსური შედეგები

1. სს საპარტნიორო ფონდი

სს „საპარტნიორო ფონდის“ 2019 წლის ინდივიდუალური ანგარიშგების მიხედვით შემოსავალი დივიდენდებიდან წინა წელთან შედარებით შემცირდა 27%-ით, თუმცა სხვა საინვესტიციო შემოსავალმა მნიშვნელოვნად გადააჭარბა 2018 წლის მაჩვენებელს.

ასევე, 2018 წლისგან განსხვავებით, 2019 წელს არ მომხდარა მასშტაბური გაუფასურება.

უნდა აღინიშნოს ის ფაქტიც, რომ 2018 წელს სს „საპარტნიორო ფონდის“ ინდივიდუალურ ანგარიშგებაში ასახულია სს „საქართველოს რკინიგზის“ აქტივების გაუფასურებას (691 მლნ ლარი). ამასთან, ფონდი ფაქტობრივად არ ახორციელებს სს „საქართველოს რკინიგზის“ აქტივების მართვას როგორც 100%-იანი წილის მფლობელი აქციონერი, არ მიუღია დივიდენდი აღნიშნული საწარმოდან, შესაბამისად, ფონდის საქმიანობის ფინანსური შედეგის შესაფასებლად მართებულია ინდივიდუალური ანგარიშგება არ მოიცავდეს რკინიგზის გაუფასურების ზარალს.

2019 წელს ფონდმა საქმიანობა მოგებით დაასრულა. მიუხედავად დადებითი ტენდენციისა, აღნიშნული საწარმო წარმოადგენს ფისკალური რისკების წყაროს.

ბალანსი (ინდივიდუალური)

მლნ ლარებში

სს საპარტნიორო ფონდი (ინდივიდუალური)	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	2,839	2,946	2,496	1,786	1,736
მიმდინარე აქტივები	288	305	258	105	12
გრძელვადიანი აქტივები	2,551	2,642	2,239	1,681	1,724
კაპიტალი	2,474	2,524	2,117	1,507	1,563
საწესდებო კაპიტალი	100	100	100	100	100
კაპიტალში შენატანები	2,376	2,539	2,592	2,664	2,675
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	-2	-115	-575	-1,256	-1,212
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	0	0	0	0	0
ვალდებულებები	365	422	379	279	173
მიმდინარე ვალდებულებები	6	60	124	245	133
გრძელვადიანი ვალდებულებები	359	362	256	34	40
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	2,839	2,946	2,496	1,786	1,736

მოგება-ზარალის ანგარიშგება (ინდივიდუალური)

მლნ ლარებში

სს საპარტნიორო ფონდი (ინდივიდუალური)	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	59	30	51	99	100
საოპერაციო შემოსავალი	45	14	31	88	90
არასაოპერაციო შემოსავალი	14	16	19	11	10

ხარჯი	57	143	501	778	55
საოპერაციო ხარჯი	7	97	469	744	21
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	1	1	1
არასაოპერაციო ხარჯი	50	46	32	34	33
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	50	30	32	32	20
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	15	0	2	14
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	0	0	0	0	0
მოგება დაბეგრამდე	2	-113	-450	-680	45
მოგების გადასახადი	0	0	0	1	1
წმინდა მოგება	2	-113	-450	-681⁸	44

ფინანსური კოეფიციენტები

სს საპარტნიორო ფონდი (ინდივიდუალური)	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა					
შემოსავლების ცვლილება	-	-49%	69%	95%	1%
ხარჯების ცვლილება	-	150%	250%	55%	-93%
Operating Margin	84%	-574%	-1395%	-747%	76%
Efficiency Ratio	97%	476%	989%	789%	55%
ROA	0%	-4%	-18%	-38%	3%
ROE	0%	-4%	-21%	-45%	3%
ლიკვიდურობა					
Current Ratio	5108%	508%	208%	43%	9%
გადახდისუნარიანობა					
Debt to Equity	15%	17%	18%	18%	11%
Interest Coverage	3%	-371%	-1394%	-2144%	227%

ბალანსი (კონსოლიდირებული)

მლნ ლარებში

სს საპარტნიორო ფონდი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	5,060	5,452	6,281	6,867	6,337	5,815	6,005
მიმდინარე აქტივები	934	964	1,400	1,662	1,503	1,178	1,082
გრძელვადიანი აქტივები	4,126	4,488	4,880	5,205	4,834	4,637	4,923
კაპიტალი	2,419	2,642	2,557	2,731	2,292	1,771	1,865
საწესდებო კაპიტალი	100	100	100	100	100	100	100
კაპიტალში შენატანები	0	0	2,376	2,601	2,654	2,726	2,749
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	34	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-18	-505	-1,084	-1,004
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	2,319	2,542	46	48	42	29	20
ვალდებულებები	2,641	2,810	3,724	4,135	4,045	4,044	4,140
მიმდინარე ვალდებულებები	282	433	449	743	991	1,378	718
გრძელვადიანი ვალდებულებები	2,358	2,376	3,275	3,392	3,054	2,665	3,421
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	5,060	5,452	6,281	6,867	6,337	5,815	6,005

⁸ შეიღობილი კომპანიების გაუფასურების მაჩვენებლის გარეშე სს საპარტნიორო ფონდის (ინდივიდუალური) 2017 წლის მოგება შეადგენს 11 მლნ ლარს, ხოლო 2018 წლის მოგება - 42 მლნ ლარს.

მოგება-ზარალის ანგარიშგება (კონსოლიდირებული)

მლნ ლარებში

სს საპარტნიორო ფონდი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	1,080	1,163	1,494	1,644	1,819	1,831	2,167
საოპერაციო შემოსავალი	1,023	1,131	1,437	1,566	1,742	1,760	2,112
არასაოპერაციო შემოსავალი	56	32	57	78	77	71	55
ხარჯი	972	1,023	1,699	1,630	2,298	2,414	2,095
საოპერაციო ხარჯი	816	888	1,113	1,212	2,036	2,200	1,787
ცვეთა/ამორტიზაცია	154	177	182	204	210	205	181
არასაოპერაციო ხარჯი	156	135	586	418	262	214	308
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	49	66	119	163	154	142	104
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	423	227	74	66	199
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	107	69	44	28	35	6	5
მოგება დაბეგვრამდე	108	140	-204	15	-479	-583	73
მოგების გადასახადი	34	15	-10	-10	3	3	2
წმინდა მოგება	74	125	-195	24	-482	-585	71

ფინანსური კოეფიციენტები

სს საპარტნიორო ფონდი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	8%	29%	10%	11%	1%	18%
ხარჯების ცვლილება	-	5%	66%	-4%	41%	5%	-13%
Operating Margin	20%	21%	23%	23%	-17%	-25%	15%
Efficiency Ratio	90%	88%	114%	99%	126%	132%	97%
ROA	1%	2%	-3%	0%	-8%	-10%	1%
ROE	3%	5%	-8%	1%	-21%	-33%	4%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	331%	222%	312%	224%	152%	85%	151%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	109%	106%	146%	151%	176%	228%	222%
Interest Coverage	151%	188%	-163%	15%	-314%	-412%	68%

1.1. სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა

კომპანიის კაპიტალი 2019 წელსაც უარყოფითია. კომპანიამ საანგარიშო წელი დაასრულა მოგებით. ამასთან, მოსალოდნელია, რომ 2020 წლის მეოთხე კვარტალში კომპანია გამოვა რეაბილიტაციის რეჟიმიდან.

ბალანსი

მლნ ლარებში

სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	1,023	1,078	1,144	1,272	1,100	1,130	1,172
მიმდინარე აქტივები	66	70	58	65	79	117	148
გრძელვადიანი აქტივები	958	1,009	1,086	1,207	1,022	1,013	1,024
კაპიტალი	220	260	153	104	-177	-127	-82
საწესდებო კაპიტალი	510	528	574	600	639	643	645
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	12
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-508	-828	-781	-751
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	-290	-268	-421	12	12	12	12
ვალდებულებები	803	819	991	1,168	1,278	1,257	1,254
მიმდინარე ვალდებულებები	91	132	136	211	512	633	161
გრძელვადიანი ვალდებულებები	713	687	856	957	766	624	1,094
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	1,023	1,078	1,144	1,272	1,100	1,130	1,172

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	79	125	117	133	150	245	257
საოპერაციო შემოსავალი	75	92	114	130	147	237	243
არასაოპერაციო შემოსავალი	3	32	3	3	3	8	15
ხარჯი	136	121	232	205	470	198	227
საოპერაციო ხარჯი	71	94	96	108	362	171	146
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	52	56	47	45
არასაოპერაციო ხარჯი	65	27	137	97	109	27	81
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	5	21	21	20	21	21	21
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	71	81	6	55
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	60	6	115	6	6	0	5
მოგება დაბეგვრამდე	-58	4	-115	-72	-320	47	30
მოგების გადასახადი	6	0	-1	8	0	0	0
წმინდა მოგება	-63	4	-113	-80	-320	47	30

ფინანსური კოეფიციენტები

სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	58%	-6%	13%	13%	63%	5%
ხარჯების ცვლილება	-	-11%	92%	-12%	130%	-58%	15%
Operating Margin	5%	-2%	17%	17%	-145%	28%	40%

Efficiency Ratio	173%	97%	198%	154%	313%	81%	88%
ROA	-6%	0%	-10%	-6%	-29%	4%	3%
ROE	-29%	1%	-74%	-77%	181%	-37%	-37%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	73%	53%	43%	31%	15%	18%	92%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	366%	315%	648%	1125%	-720%	-989%	-1524%
Interest Coverage	-1279%	17%	-534%	-400%	-1505%	223%	146%

1.1.1. შპს ენერგოტრანსი

კომპანიის შემოსავლები 2013 წლიდან ყოველწლიურად იზრდება თუმცა 2019 წელს 2018 წელთან შედარებით კომპანიის შემოსავლები განიცდის კლებას, რაც ძირითადად გამოწვეულია არასაოპერაციო შემოსავლის ნაწილში კურსთაშორის სხვაობიდან მიღებული მოგების შემცირებით. ასევე, 2019 წელს, გასულ წელთან შედარებით შემცირებულია შემოსავლები ელექტროენერჯის ექსპორტიდან.

ფინანსური ვალდებულებები დენომინირებულია უცხოურ ვალუტაში, მეტწილად ევრო. ამრიგად გაცვლითი კურსის გაუფასურებამ უარყოფითად იმოქმედა კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობაზე.

კომპანიის კაპიტალი 2019 წელსაც უარყოფითია. საანგარიშო წელი კომპანიამ ზარალით დაასრულა. 2019 წელს აქტივების გაუფასურების ზარალმა შეადგინა 5,04 მლნ ლარი.

ბალანსი

მლნ ლარებში

შპს ენერგოტრანსი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	701	670	625	591	307	249	231
მიმდინარე აქტივები	40	35	24	21	15	11	11
გრძელვადიანი აქტივები	661	635	601	570	293	238	220
კაპიტალი	71	80	-17	-57	-374	-402	-417
საწესდებო კაპიტალი	116	116	111	104	102	102	102
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	12
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	-477	-505	-531
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	-44	-36	-128	-161	0	0	0
ვალდებულებები	630	590	642	648	682	651	648
მიმდინარე ვალდებულებები	73	86	73	65	323	414	61
გრძელვადიანი ვალდებულებები	556	504	569	584	359	237	587
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	701	670	625	591	307	249	231

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

შპს ენერჯოტრანსი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	14	61	37	47	44	54	46
საოპერაციო შემოსავალი	12	31	36	46	43	46	46
არასაოპერაციო შემოსავალი	2	30	1	1	1	8	0
ხარჯი	56	49	128	81	359	82	73
საოპერაციო ხარჯი	10	32	30	30	282	67	31
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	0	22	12	10
არასაოპერაციო ხარჯი	47	17	98	51	77	16	42
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	17	17	16	16	16	16
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	0	61	0	26
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	47	0	81	36	0	0	0
მოგება დაბეგვრამდე	-43	12	-91	-35	-315	-28	-26
მოგების გადასახადი	2	-1	6	-2	0	0	0
წმინდა მოგება	-45	13	-97	-33	-315	-28	-26

ფინანსური კოეფიციენტები

შპს ენერჯოტრანსი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	348%	-38%	25%	-6%	23%	-15%
ხარჯების ცვლილება	-	-13%	162%	-36%	342%	-77%	-11%
Operating Margin	18%	-2%	18%	34%	-549%	-44%	34%
Efficiency Ratio	414%	80%	342%	174%	814%	151%	157%
ROA	-6%	2%	-16%	-6%	-102%	-11%	-11%
ROE	-63%	16%	561%	58%	84%	7%	6%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	54%	41%	33%	33%	5%	3%	18%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	884%	739%	-3721%	-1133%	-182%	-162%	-155%
Interest Coverage	-	75%	-575%	-212%	-1982%	-179%	-166%

1.2. სს. საქართველოს რკინიგზა

კომპანიის აუდიტირებული ანგარიშგების თანახმად 2019 წლის ბოლოს კომპანიის ზარალმა შეადგინა 5,6 მლნ ლარი. გასულ წლებში კომპანიის ზარალს ძირითადად განაპირობებდა აქტივების გაუფასურება. რაც შეეხება 2019 წელს, კომპანიის მიერ ჩატარდა გაუფასურების ტესტი და კომპანიის აქტივების ანაზღაურებადი ღირებულება უფრო მეტად შეფასდა, ვიდრე საბალანსო ღირებულება.

როგორც უკვე აღინიშნა, რკინიგზაში არაკომერციული აქტივობების არარსებობის პირობებში 2019 წელს რკინიგზა დაასრულებდა ზარალის ნაცვლად 15 მილიონი ლარის ოდენობის წმინდა მოგებით.

ვერობლიგაციები

2010 წელს კომპანიამ დაიწყო 2 მსხვილი კაპიტალური პროექტის - მთავარი სარკინიგზო მაგისტრალის მოდერნიზების და თბილისის შემოვლითი რკინიგზის პროექტების განხორციელება. აღნიშნული პროექტების ნაწილობრივ დაფინანსების მიზნით კომპანიამ 2010 წელს გამოუშვა 250 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების 5 წლიანი ვერობონდები და განათავსა ლონდონის საფონდო ბირჟაზე. 2012 წლის ივლისში კომპანიამ განახორციელა 500 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების 10 წლიანი ვერობონდების ემისია და ნაადრევად გამოსყიდა 2010 წელს გამოშვებული 250 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ვერობლიგაციები. ნახევარი მილიარდი დოლარის ობლიგაციების გასტუმრების ვადა კომპანიას 2022 წლის ივლისში ეწურება.

ვერობლიგაციების ფლობა კომპანიას უწესებს აკრძალვას, რომლის მიხედვითაც 2013 წლიდან დაგროვილი დივიდენდის გადახდები არ უნდა აღემატებოდეს კომპანიის დაგროვილი კონსოლიდირებული წმინდა მოგების 50 %-ს.

ბალანსი

მლნ ლარებში

სს საქართველოს რკინიგზა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	2,885	2,968	3,094	3,226	2,862	2,264	2,314
მიმდინარე აქტივები	356	418	461	419	352	319	330
გრძელვადიანი აქტივები	2,530	2,550	2,632	2,807	2,510	1,945	1,983
კაპიტალი	1,569	1,563	1,471	1,599	1,245	529	523
საწესდებო კაპიტალი	1,050	1,052	1,053	1,053	1,053	1,054	1,053
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	93	-625	-630
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	519	511	419	546	98	100	100
ვალდებულებები	1,316	1,406	1,623	1,626	1,617	1,735	1,790
მიმდინარე ვალდებულებები	113	187	164	191	196	352	243
გრძელვადიანი ვალდებულებები	1,203	1,219	1,459	1,435	1,421	1,383	1,547
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	2,885	2,968	3,094	3,226	2,862	2,264	2,314

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

სს საქართველოს რკინიგზა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	508	536	626	563	517	459	519
საოპერაციო შემოსავალი	480	512	575	539	474	444	504
არასაოპერაციო შემოსავალი	28	24	52	24	43	15	15
ხარჯი	431	490	703	537	870	1,174	524
საოპერაციო ხარჯი	374	379	387	364	754	1,089	396
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	33	110	114	81

არასაოპერაციო ხარჯი	58	111	315	173	116	85	128
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	14	45	59	53	53	47	43
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	0	0	38	85
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	43	66	256	120	63	0	0
მოგება დაბეგვრამდე	76	45	-76	26	-353	-715	-5
მოგების გადასახადი	11	6	-11	-39	1	1	1
წმინდა მოგება	65	39	-65	65	-354	-717	-6

ფინანსური კოეფიციენტები

სს საქართველოს რკინიგზა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	6%	17%	-10%	-8%	-11%	13%
ხარჯების ცვლილება	-	14%	43%	-24%	62%	35%	-55%
Operating Margin	22%	26%	33%	33%	-59%	-145%	21%
Efficiency Ratio	85%	92%	112%	95%	168%	256%	101%
ROA	2%	1%	-2%	2%	-12%	-32%	0%
ROE	4%	3%	-4%	4%	-28%	-135%	-1%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	315%	224%	282%	219%	179%	91%	136%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	84%	90%	110%	102%	130%	328%	342%
Interest Coverage	458%	88%	-110%	123%	-663%	-1513%	-13%

1.3. სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია

სს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის ანგარიშგებების ფინანსური მონაცემებისა და საქმიანობის ანალიზის თანახმად კომპანიის 2019 წლის შემოსავლები დაახლოებით 25%-ით გაზრდილია, რაც მთლიანად განპირობებულია გაზის სეგმენტით.

კომპანიის ანგარიშგების თანახმად 2019 წელს კომპანიის შემოსავალი წინა წელთან შედარებით გაიზარდა, ასევე გაიზარდა ხარჯების მაჩვენებელი. კომპანიამ საანგარიშო წელი დაასრულა 2018 წელთან შედარებით ნაკლები მოგებით. კომპანიის აუდიტირებული ანგარიშგების მიხედვით კომპანიამ აიღო ძირითადი კლიენტისთვის ფასდაკლების მიწოდების ვალდებულება, გაზის მიწოდებასთან დაკავშირებით, რომელიც ხელშეკრულებით შეადგენს 15 აშშ დოლარს ათას კუბურ მეტრ გაზზე, კლიენტის მიერ საქართველოს მოსახლეობაზე „საშეღავათო პერიოდის“ განმავლობაში გაყიდულ გაზის მოცულობაზე. კლიენტზე გაზის ფასდაკლებული ფასით გაყიდვას ადგილი ექნება 2021-2025 წლებში. შედეგად, კლიენტისთვის მიცემული შესაძლებლობა, რომ დამატებითი გაზი ფასდაკლებით შეიძინოს, აძლევს კლიენტს უფლებას შეიძინოს დამატებითი საქონელი იმ ფასად, რომელიც არ ასახავს დამოუკიდებელ გასაყიდ ფასს. ამდენად, 2019 წელს აღიარებულ იქნა შესაბამისი სახელშეკრულებო ვალდებულება, შემოსავლის შესაბამისი შემცირებით, 2019 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისთვის.

ევროზღოვაციები

კომპანიამ 2016 წელს დაასრულა 2012 წელს ლონდონის საფონდო ბირჟაზე განთავსებული 250 000 000 აშშ დოლარის ობლიგაციების გამოსყიდვისა და 250 000 000 აშშ დოლარის ნომინალური ჯამური ღირებულების მქონე ახალი ობლიგაციების გამოშვება. გრაფიკის მიხედვით, ობლიგაციების სრულად დაფარვა უნდა განხორციელდეს 2021 წლის აპრილში, ამასთან კორპორაცია უფლებამოსილია მოახდინოს ობლიგაციების ადრეული გამოსყიდვა.

კორპორაცია განიხილავს ობლიგაციების გამოსყიდვის მიზნით სესხის აღებას EBRD-სგან შემდეგი პირობებით:

- სესხის თანხა: 250 მლნ აშშ დოლარის ექვივალენტი ევროში, მაგრამ არაუმეტეს 217 მლნ ევრო. კომპანია სესხს მიიღებს 2021 წლის აპრილში, ობლიგაციების გამოსყიდვამდე რამდენიმე დღით ადრე;
- სესხის ვადა: 10 წელი;
- დასარიცხი წლიური პროცენტი: პირველი ოთხი წელი - 6 თვიანი EURIBOR+3.30%, 4 წლის შემდეგ - EURIBOR-ს + 3.75%, 6 წლის შემდეგ - EURIBOR-ს + 4%;
- სესხის უზრუნველყოფა - შპს “გარდაბნის თბოსადგური” და შპს “გარდაბნის თბოსადგური 2”.

ბალანსი

მლნ ლარებში

სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	1,055	1,231	1,404	1,581	1,660	1,693	1,887
მიმდინარე აქტივები	407	306	446	712	709	552	506
გრძელვადიანი აქტივები	648	925	958	869	951	1,141	1,381
კაპიტალი	569	676	715	712	913	992	1,057
საწესდებო კაპიტალი	510	573	611	617	625	627	643
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	72	72	72	60
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	265	429	485	531
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	59	103	104	-242	-213	-191	-177
ვალდებულებები	486	555	689	870	747	701	831
მიმდინარე ვალდებულებები	44	84	88	219	110	42	121
გრძელვადიანი ვალდებულებები	442	471	601	651	637	658	710
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	1,055	1,231	1,404	1,581	1,660	1,693	1,887

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	380	372	529	696	750	688	915
საოპერაციო შემოსავალი	326	358	495	635	680	645	881
არასაოპერაციო შემოსავალი	55	14	33	61	71	44	35
ხარჯი	269	279	488	599	528	527	794
საოპერაციო ხარჯი	239	268	401	485	474	463	728

ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	40	37	38	38
არასაოპერაციო ხარჯი	29	11	87	113	54	65	66
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	29	0	22	48	49	43	29
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	50	5	22	37
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	0	10	65	15	0	0	0
მოგება დაბეგვრამდე	112	93	41	97	222	161	121
მოგების გადასახადი	17	10	4	19	2	0	0
წმინდა მოგება	94	84	36	78	220	161	121

ფინანსური კოეფიციენტები

სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	-2%	42%	32%	8%	-8%	33%
ხარჯების ცვლილება	-	4%	75%	23%	-12%	0%	51%
Operating Margin	27%	25%	19%	24%	30%	28%	17%
Efficiency Ratio	71%	75%	92%	86%	70%	77%	87%
ROA	9%	7%	3%	5%	13%	10%	6%
ROE	17%	12%	5%	11%	24%	16%	11%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	930%	365%	507%	325%	645%	1299%	418%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	85%	82%	96%	122%	82%	71%	79%
Interest Coverage	325%	67869%	166%	162%	453%	378%	421%

1.4. სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი

სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი (ესკო) ფლობს ბუნებრივ მონოპოლიას საბალანსო ელექტროენერჯის მიწოდებაზე. კომპანიის მიერ მომხმარებლებთან გაფორმებული ხელშეკრულებებიდან მიღებული შემოსავლის 69% საბალანსო ელექტროენერჯის რეალიზაციიდან მოდის, ხოლო 28,9% - გარანტირებული სიმძლავრის მომსახურებიდან.

ესკო წარმოადგენს მხარეს ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებებში (PPA), ამდენად, სახელმწიფო საწარმოებიდან მომდინარე პირობითი ვალდებულებების მთავარი წყარო სწორედ ეს კომპანიაა. PPA კონტრაქტებიდან მომდინარე რისკები შეფასებულია ქვემოთ.

ბალანსი

მლნ ლარებში

სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	34	36	57	63	52	87	76
მიმდინარე აქტივები	33	36	57	63	52	86	74
გრძელვადიანი აქტივები	1	1	1	0	0	1	2
კაპიტალი	6	7	5	7	17	14	13
საწესდებო კაპიტალი	0	0	0	0	0	0	0
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	7	17	13	13
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	6	7	5	0	0	0	0
ვალდებულებები	28	30	52	56	36	73	63
მიმდინარე ვალდებულებები	28	30	52	56	36	73	63
გრძელვადიანი ვალდებულებები	0	0	0	0	0	0	0
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	34	36	57	63	52	87	76

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	118	166	231	328	508	524	572
საოპერაციო შემოსავალი	117	165	230	327	506	522	571
არასაოპერაციო შემოსავალი	1	1	1	1	2	2	1
ხარჯი	117	165	232	326	498	524	571
საოპერაციო ხარჯი	116	164	232	326	498	524	571
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	0	0	0	1
არასაოპერაციო ხარჯი	1	2	0	0	0	0	0
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	0	0	0	0	0	0
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	2	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	1	0	0	0	0	0	0
მოგება დაბეგვრამდე	1	1	-2	2	10	0	1
მოგების გადასახადი	0	0	0	0	0	0	0
წმინდა მოგება	1	1	-2	2	10	0	1

ფინანსური კოეფიციენტები

სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	41%	39%	42%	55%	3%	9%
ხარჯების ცვლილება	-	41%	41%	40%	53%	5%	9%
Operating Margin	1%	1%	-1%	0%	2%	0%	0%
Efficiency Ratio	99%	99%	101%	99%	98%	100%	100%
ROA	3%	3%	-3%	3%	19%	0%	1%
ROE	16%	18%	-35%	26%	60%	1%	4%
ლიკვიდურობა							

Current Ratio	118%	121%	108%	112%	147%	118%	118%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	501%	430%	1029%	816%	210%	531%	469%
Interest Coverage	-	-	-	-	-	-	291%

2. შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია

კომპანია უკანასკნელ წლებში აჩვენებს საოპერაციო ზარალს, რაც განპირობებული უნდა იყოს ფარული კვაზი-ფისკალური აქტივობებით.

კომპანიაში დასაქმებულია 2700 ადამიანი, კომპანია ემსახურება 316 ათას საყოფაცხოვრებო და 22 ათასამდე არასაყოფაცხოვრებო აბონენტს.

კომპანიისთვის გამოწვევად რჩება ამორტიზებული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, წყლის დანაკარგების შემცირება, აღრიცხვის სისტემების დახვეწა და სატარიფო პოლიტიკა. ამ უკანასკნელს რაც შეეხება, მიზანშეწონილია, მხოლოდ მაშინ გადაიხედოს ტარიფი, როცა საოპერაციო ხარჯების დონეზე აღმოიფხვრება არაეფექტურობები და პოტენციური ფარული კვაზი-ფისკალური აქტივობები.

ბალანსი

მლნ ლარებში

შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	455	553	636	545	712	853	1,080
მიმდინარე აქტივები	45	38	38	44	93	76	81
გრძელვადიანი აქტივები	410	515	598	501	619	777	999
კაპიტალი	296	297	256	7	15	16	22
საწესდებო კაპიტალი	185	204	218	255	288	381	383
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-401	-464	-504	-590
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	112	93	38	153	191	139	229
ვალდებულებები	159	257	380	538	697	837	1,058
მიმდინარე ვალდებულებები	12	9	13	24	40	75	125
გრძელვადიანი ვალდებულებები	146	247	367	514	657	762	933
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	455	553	636	545	712	853	1,080

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	46	33	31	34	42	41	46
საოპერაციო შემოსავალი	46	33	31	33	39	39	42
არასაოპერაციო შემოსავალი	0	0	0	1	3	3	5
ხარჯი	59	61	109	99	105	82	131
საოპერაციო ხარჯი	48	66	58	64	66	71	77

ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	15	16	16	17
არასაოპერაციო ხარჯი	12	-4	51	36	39	11	54
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	0	0	35	39	9	53
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	0	0	2	2
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	12	-4	51	0	0	0	0
მოგება დაბეგვრამდე	-14	-28	-78	-65	-63	-40	-85
მოგების გადასახადი	0	0	0	0	0	0	0
წმინდა მოგება	-14	-28	-78	-65	-63	-40	-85

ფინანსური კოეფიციენტები

შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	-27%	-6%	9%	24%	-1%	12%
ხარჯების ცვლილება	-	3%	79%	-9%	6%	-23%	61%
Operating Margin	-4%	-97%	-88%	-95%	-69%	-83%	-84%
Efficiency Ratio	130%	184%	352%	293%	252%	198%	284%
ROA	-3%	-5%	-12%	-12%	-9%	-5%	-8%
ROE	-5%	-9%	-31%	-984%	-434%	-250%	-380%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	359%	410%	295%	186%	231%	102%	65%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	54%	86%	148%	8085%	4762%	5181%	4741%
Interest Coverage	-	-	-	-185%	-161%	-425%	-162%

3. სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო

ბალანსი

მლნ ლარებში

სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	93	93	95	93	93	107	122
მიმდინარე აქტივები	7	11	13	15	13	28	43
გრძელვადიანი აქტივები	86	83	82	78	80	79	79
კაპიტალი	91	91	93	91	92	107	121
საწესდებო კაპიტალი	232	232	232	230	230	230	230
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	2	2	2	2
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-141	-141	-125	-111
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	-141	-141	-139	0	0	0	0
ვალდებულებები	2	2	2	3	2	0	1
მიმდინარე ვალდებულებები	2	2	2	3	2	0	1
გრძელვადიანი ვალდებულებები	0	0	0	0	0	0	0

სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	93	93	95	93	93	107	122

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	14	15	17	18	21	36	36
საოპერაციო შემოსავალი	14	15	17	17	19	35	33
არასაოპერაციო შემოსავალი	0	0	0	1	1	1	3
ხარჯი	14	15	14	17	17	21	22
საოპერაციო ხარჯი	13	14	14	17	17	20	22
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	3	4	4	4
არასაოპერაციო ხარჯი	0	0	0	0	0	1	0
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	0	0	0	0	1	0
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	0	0	0	0	0	0	0
მოგება დაბეგვრამდე	0	1	3	1	3	15	14
მოგების გადასახადი	22	0	0	4	0	0	0
წმინდა მოგება	-22	0	2	-3	3	15	14

ფინანსური კოეფიციენტები

სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	9%	13%	6%	13%	76%	-2%
ხარჯების ცვლილება	-	7%	-2%	20%	0%	22%	3%
Operating Margin	3%	4%	15%	2%	11%	42%	34%
Efficiency Ratio	98%	97%	84%	95%	83%	58%	61%
ROA	-23%	0%	2%	-3%	3%	14%	11%
ROE	-24%	0%	2%	-3%	3%	14%	12%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	345%	477%	732%	566%	823%	5893%	4978%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	2%	2%	2%	3%	2%	0%	1%
Interest Coverage	-12113%	-	-	-	-	2539%	-

4. შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია

კომპანიამ 2019 წელი წინა წელთან შედარებით გაზრდილი მოგებით დაასრულა. 2019 და 2018 წლების განმავლობაში განვითარებულმა შემდეგმა ცვლილებებმა მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინეს

კომპანიაზე. 2019 წელს (2018 წლის 10 დეკემბრის ბრძანების საფუძველზე), გაზის ტრანსპორტირების ტარიფი შეიცვალა და საქართველოს ენერჯეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის მიერ დადგინდა 18.70 ლარი ყოველ ტრანსპორტირებულ 1,000 კუბურ მეტრ გაზზე, აღნიშნული ტარიფი მოქმედებდა 2019 წლის სრულ პერიოდზე, რომლის ბოლოსაც 2020-2022 წლების პერიოდისათვის სემეკის მიერ დადგინდა გაზის ტრანსპორტირების ახალი ტარიფი - 18.95 ლარი ყოველ ტრანსპორტირებულ 1,000 კუბურ მეტრ გაზზე. 2018 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ყველა მომხმარებლისათვის მოქმედებდა ახალი, ერთიანი ტარიფი, რომელიც განისაზღვრა 2017 წლის 20 ივლისიდან, 18.84 ლარით, ყოველ ტრანსპორტირებულ 1,000 კუბურ მეტრ გაზზე.

ბალანსი

მლნ ლარებში

შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	52	78	100	108	158	141	173
მიმდინარე აქტივები	35	50	69	69	123	108	114
გრძელვადიანი აქტივები	17	28	31	38	35	33	59
კაპიტალი	48	42	2	57	117	103	141
საწესდებო კაპიტალი	3	23	26	36	84	56	34
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	14	14	14	14
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	8	19	32	52
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	45	20	-24	0	0	0	40
ვალდებულებები	4	36	98	51	41	38	33
მიმდინარე ვალდებულებები	4	36	98	51	20	19	13
გრძელვადიანი ვალდებულებები	0	0	0	0	21	19	20
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	52	78	100	108	158	141	173

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	151	189	222	165	182	108	120
საოპერაციო შემოსავალი	149	187	218	161	165	104	117
არასაოპერაციო შემოსავალი	2	2	3	4	18	4	4
ხარჯი	133	201	264	114	171	93	100
საოპერაციო ხარჯი	133	201	264	114	171	93	100
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	2	2	2	2
არასაოპერაციო ხარჯი	0	0	0	0	0	0	0
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	0	0	0	0	0	0
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	0	0	0	0

სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	0	0	0	0	0	0	0
მოგება დაბეგრამდე	18	-13	-42	51	11	16	20
მოგების გადასახადი	1	-2	2	3	0	0	0
წმინდა მოგება	16	-11	-44	48	11	16	20

ფინანსური კოეფიციენტები

შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	25%	18%	-25%	10%	-41%	11%
ხარჯების ცვლილება	-	51%	31%	-57%	50%	-46%	8%
Operating Margin	10%	-8%	-21%	29%	-4%	11%	14%
Efficiency Ratio	88%	107%	119%	69%	94%	86%	83%
ROA	32%	-14%	-44%	45%	7%	11%	11%
ROE	35%	-26%	-1850%	85%	10%	15%	14%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	787%	139%	71%	137%	611%	569%	906%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	9%	85%	4128%	88%	35%	37%	23%
Interest Coverage	-	-	-	-	-	-	-

5. სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი

კომპანიის შემოსავალი 2018 წელთან შედარებით გაიზარდა თითქმის 4-ჯერ, რაც გამოწვეულია ერთჯერადი ოპერაციით, კერძოდ, კომპანიამ მიიღო მოგება ინვესტიციების და აქტივების გაყიდვიდან. ფონდმა 2019 წლის 30 დეკემბერს შვილობილ კომპანიაში (შპს „ქართლის ქარის ელექტროსადგური“) 50.1%-იანი წილი 7 214 400 აშშ დოლარად (20 702 442 ლარი) მიყიდა შპს საქართველოს ქარის კომპანიას.

ბალანსი

მლნ ლარებში

სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	31	56	100	71	70	72	83
მიმდინარე აქტივები	13	20	43	32	31	31	51
გრძელვადიანი აქტივები	18	35	57	39	39	41	32
კაპიტალი	31	55	56	70	70	72	82
საწესდებო კაპიტალი	29	52	54	54	56	56	56
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	16	14	16	25
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	1	2	1	0	0	0	0
ვალდებულებები	0	1	44	1	0	0	1
მიმდინარე ვალდებულებები	0	1	44	1	0	0	1

გრძელვადიანი ვალდებულებები	0	0	0	0	0	0	0
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	31	56	100	71	70	72	83

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	1	2	2	26	3	3	13
საოპერაციო შემოსავალი	0	1	0	0	0	1	0
არასაოპერაციო შემოსავალი	1	1	2	26	3	3	13
ხარჯი	1	1	3	9	2	2	3
საოპერაციო ხარჯი	1	1	1	1	1	2	3
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	0	0	0	0
არასაოპერაციო ხარჯი	0	0	2	8	0	1	0
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	0	0	3	0	0	0
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	1	0	0	0
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	0	0	2	4	0	1	0
მოგება დაბეგვრამდე	0	1	-1	17	1	1	10
მოგების გადასახადი	0	0	0	2	0	0	0
წმინდა მოგება	0	1	-1	15	1	1	10

ფინანსური კოეფიციენტები

სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	43%	35%	1012%	-88%	9%	279%
ხარჯების ცვლილება	-	15%	240%	156%	-81%	35%	36%
Operating Margin	-	-44%	-	-	-	-150%	-
Efficiency Ratio	72%	58%	147%	34%	56%	69%	25%
ROA	1%	1%	-1%	21%	2%	1%	12%
ROE	1%	1%	-2%	22%	2%	1%	12%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	7680%	1911%	97%	2528%	93147%	102136%	3422%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	1%	2%	79%	2%	0%	0%	2%
Interest Coverage	-	-	-	473%	-	-	-

6. შპს ენგურჰესი

ენგურჰესი უსასყიდლოდ აწვდის ელექტროენერგიას ოკუპირებულ აფხაზეთს, კომპანიის წლიურ გენერაციაში წლიდან წლამდე იზრდება ოკუპირებული აფხაზეთის მოხმარების წილი, რაც ფინანსურ ტვირთად აწევს კომპანიას. აღნიშნული წარმოადგენს ცხად კვაზი ფისკალურ აქტივობას.

ენგურჰესმა 2019 წელი დაასრულა 5 მილიონი ლარის ოდენობით ზარალით (კონსოლიდირებული). ამასთან, უსასყიდლოდ მიწოდებული ელექტროენერჯის კომერციული ტარიფით გაყიდვის ან აღნიშნულის საწარმოებლად გაწეული საოპერაციო ხარჯების შესაბამისი პროპორციით შემცირების პირობებში ენგურჰესის წმინდა მოგება იქნებოდა 15 მილიონ ლარზე მეტი.

ბალანსი

მლნ ლარებში

შპს ენგურჰესი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	306	330	349	348	354	371	388
მიმდინარე აქტივები	20	14	14	6	11	31	40
გრძელვადიანი აქტივები	286	315	335	341	342	340	348
კაპიტალი	189	200	186	169	161	182	177
საწესდებო კაპიტალი	174	208	207	207	208	208	208
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-38	-47	-26	-31
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	15	-8	-21	0	0	0	0
ვალდებულებები	117	130	163	179	192	188	210
მიმდინარე ვალდებულებები	1	9	6	16	2	4	6
გრძელვადიანი ვალდებულებები	116	121	157	163	190	184	204
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	306	330	349	348	354	371	388

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

შპს ენგურჰესი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	42	61	47	37	42	63	44
საოპერაციო შემოსავალი	42	54	46	37	42	62	43
არასაოპერაციო შემოსავალი	0	7	1	0	0	1	1
ხარჯი	49	50	60	45	51	43	49
საოპერაციო ხარჯი	39	44	46	35	36	40	40
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	1	1	1	1
არასაოპერაციო ხარჯი	10	6	14	10	15	3	8
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	2	0	0	3	3	3	3
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	7	13	0	6
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	8	5	14	0	0	0	0
მოგება დაბეგვრამდე	-7	11	-13	-8	-9	21	-5
მოგების გადასახადი	0	0	0	0	0	0	0
წმინდა მოგება	-7	11	-13	-8	-9	21	-5

ფინანსური კოეფიციენტები

შპს ენგურჰესი	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	45%	-23%	-21%	14%	49%	-31%

ხარჯების ცვლილება	-	2%	20%	-24%	13%	-17%	15%
Operating Margin	7%	19%	0%	5%	15%	36%	6%
Efficiency Ratio	116%	82%	128%	122%	120%	67%	111%
ROA	-2%	3%	-4%	-2%	-2%	6%	-1%
ROE	-4%	6%	-7%	-5%	-5%	11%	-3%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	1878%	155%	233%	41%	642%	817%	625%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	62%	65%	88%	106%	119%	103%	119%
Interest Coverage	-364%	2678%	-2639%	-300%	-327%	807%	-185%

7. შპს თბილისის სატრანსპორტო კომპანია

ბალანსი

მლნ ლარებში

შპს თბილისის სატრანსპორტო კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	484	468	460	511	288	424	811
მიმდინარე აქტივები	47	32	37	51	71	221	162
გრძელვადიანი აქტივები	437	436	423	460	217	203	649
კაპიტალი	482	465	458	472	249	383	797
საწესდებო კაპიტალი	337	339	348	365	332	521	737
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	-83	-138	-294
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	145	126	110	107	0	0	354
ვალდებულებები	2	2	2	39	39	42	15
მიმდინარე ვალდებულებები	2	2	2	39	14	19	15
გრძელვადიანი ვალდებულებები	0	0	0	0	25	23	0
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	484	468	460	511	288	424	811

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

შპს თბილისის სატრანსპორტო კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	104	114	117	122	132	149	192
საოპერაციო შემოსავალი	100	109	112	113	128	140	163
არასაოპერაციო შემოსავალი	4	5	5	9	4	9	29
ხარჯი	121	133	133	133	202	205	212
საოპერაციო ხარჯი	120	132	133	132	202	205	212
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	0	16	16	34
არასაოპერაციო ხარჯი	1	1	0	0	0	0	0

მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	0	0	0	0	0	0
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	1	1	0	0	0	0	0
მოგება დაბეგრამდე	-17	-19	-16	-10	-71	-56	-20
მოგების გადასახადი	0	0	0	0	0	0	0
წმინდა მოგება	-17	-19	-16	-10	-71	-56	-20

ფინანსური კოეფიციენტები

შპს თბილისის სატრანსპორტო კომპანია	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	10%	2%	4%	8%	13%	29%
ხარჯების ცვლილება	-	10%	0%	-1%	53%	1%	3%
Operating Margin	-20%	-21%	-19%	-17%	-58%	-46%	-30%
Efficiency Ratio	116%	116%	114%	108%	153%	137%	110%
ROA	-4%	-4%	-3%	-2%	-24%	-13%	-2%
ROE	-4%	-4%	-3%	-2%	-28%	-15%	-2%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	2516%	1296%	1750%	131%	506%	1167%	1111%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	0%	1%	0%	8%	16%	11%	2%
Interest Coverage	-	-	-	-6143%	-41511%	-	-

8. შპს საქართველოს ფოსტა

კომპანიის კონსოლიდირებული ანგარიშგების თანახმად, კომპანიის შემოსავალი 2019 წელს 83 მილიონი ლარია და წინა საანგარიშგებო წელთან შედარებით 15%-ით შემცირებულია, რაც გამოწვეულია საფოსტო გზავნილების მიღებიდან, დამუშავებიდან და გაგზავნიდან შემოსავლების შემცირებით. საქმიანობების მიხედვით შემოსავლების პროცენტული განაწილება 2019 წლისთვის შემდეგია:

- შემოსავალი საფოსტო მომსახურებიდან - 42%;
- შემოსავალი ლოჯისტიკის მომსახურებიდან - 19%;
- შემოსავალი საცალო ვაჭრობიდან - 34%.

ბალანსი

მლნ ლარებში

შპს საქართველოს ფოსტა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	50	53	57	70	72	84	80
მიმდინარე აქტივები	14	16	21	32	27	43	35
გრძელვადიანი აქტივები	36	37	35	38	45	41	44

კაპიტალი	40	39	39	48	51	47	52
საწესდებო კაპიტალი	43	43	42	51	51	48	50
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	0	0	0	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	0	0	0	0
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	-3	-4	-3	-3	0	0	2
ვალდებულებები	10	14	18	22	21	37	28
მიმდინარე ვალდებულებები	10	14	17	22	21	28	16
გრძელვადიანი ვალდებულებები	0	0	0	0	0	9	12
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	50	53	57	70	72	84	80

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

შპს საქართველოს ფოსტა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	0	54	61	73	89	103	90
საოპერაციო შემოსავალი	0	53	59	70	86	98	83
არასაოპერაციო შემოსავალი	0	1	3	3	3	5	7
ხარჯი	0	56	61	72	89	104	87
საოპერაციო ხარჯი	0	54	59	69	86	100	82
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	0	3	4	4
არასაოპერაციო ხარჯი	0	2	1	3	3	4	5
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	0	0	0	0	0	0	0
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	0	0	0	3
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	0	2	1	3	3	4	2
მოგება დაბეგვრამდე	0	-1	1	1	0	0	3
მოგების გადასახადი	0	0	0	0	0	0	0
წმინდა მოგება	0	-1	1	1	0	0	3

ფინანსური კოეფიციენტები

შპს საქართველოს ფოსტა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	-	13%	19%	22%	16%	-13%
ხარჯების ცვლილება	-	-	9%	19%	24%	16%	-16%
Operating Margin	-	0%	-1%	1%	-1%	-1%	1%
Efficiency Ratio	-	102%	99%	98%	100%	100%	97%
ROA	0%	-2%	1%	2%	0%	0%	4%
ROE	0%	-3%	2%	3%	0%	-1%	6%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	142%	113%	122%	146%	132%	152%	221%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	26%	37%	46%	45%	41%	78%	53%

Interest Coverage	-	-	-	-	-	-	-

9. შპს მარაბდა-კარწახის რკინიგზა

სახელმწიფო საწარმოთა სექტორიზაციის ეტაპზე კომპანია არ მიეკუთვნა არც სახელმწიფო კორპორაციების, არც სამთავრობო სექტორებს. კომპანიის ძირითადი საქმიანობაა სარკინიგზო ხაზის გაყვანა საქართველოს ტერიტორიაზე, რომელიც ერთმანეთთან დააკავშირებს აზერბაიჯანის და თურქეთის სარკინიგზო ქსელებს და მისი საქმიანობა არ მოიაზრებს მოგების გენერირებას. ამიტომ, მიზანშეწონილად არ ვთვლით სახელმწიფო საწარმოთა პორტფელის კონსოლიდირებულ ფინანსურ შედეგებში მარაბდა-კარწახის რკინიგზის გათვალისწინებას.

კომპანიის ამჟამინდელი ზარალი განპირობებულია კურსთაშორის სხვაობიდან წარმოქმნილი ზარალებით და დარიცხული საპროცენტო ხარჯებით.

კომპანიას სესხები მიღებული აქვს აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ტრანსპორტის სამინისტროსგან. საკრედიტო ხაზი შეადგენს 775 მლნ აშშ დოლარს და მისი ერთადერთი დანიშნულებაა პროექტის და მასთან დაკავშირებული ნებისმიერი გარდაუვალი საოპერაციო ხარჯის დაფინანსება. სესხი გაცემულ იყო 2 ტრანშად:

- პირველი ტრანში - 200 მლნ აშშ დოლარი; წლიური საპროცენტო განაკვეთი - 1%; ტრანში სრულად ათვისებულია;
- მეორე ტრანში - 575 მლნ აშშ დოლარი; წლიური საპროცენტო განაკვეთი 5%; 2019 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით კომპანიას აუთვისებელი დარჩა დაახლოებით 109 მლნ აშშ დოლარის ოდენობის ფულადი რესურსი საკრედიტო ხაზის მეორე ტრანშის ფარგლებში.

კომპანიის სესხი არ წარმოადგენს სახელმწიფო ვალის ნაწილს.

ბალანსი

მლნ
ლარებში
0

შპს მარაბდა-კარწახის რკინიგზა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
აქტივები	870	1,010	1,170	1,285	1,393	1,461	1,535
მიმდინარე აქტივები	375	344	310	261	281	258	248
გრძელვადიანი აქტივები	496	666	860	1,025	1,112	1,203	1,288
კაპიტალი	8	-82	-414	-616	-565	-664	-847
საწესდებო კაპიტალი	54	53	53	53	53	57	57
კაპიტალში შენატანები	0	0	0	30	30	30	0
გაუნაწილებელი მოგება	0	0	0	0	0	0	0
დაუფარავი ზარალი	0	0	0	-699	-648	-751	-933
სხვა დანარჩენი კაპიტალი	-46	-135	-467	0	0	0	30
ვალდებულებები	862	1,092	1,584	1,902	1,959	2,126	2,382
მიმდინარე ვალდებულებები	8	9	23	10	14	19	23
გრძელვადიანი ვალდებულებები	854	1,083	1,561	1,891	1,945	2,107	2,359
სულ კაპიტალი და ვალდებულებები	870	1,010	1,170	1,285	1,393	1,461	1,535

მოგება-ზარალის ანგარიშგება

მლნ ლარებში

შპს მარაბდა-კარწახის რკინიგზა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
შემოსავალი	0	9	0	0	41	0	0
საოპერაციო შემოსავალი	0	0	0	0	0	0	0
არასაოპერაციო შემოსავალი	0	9	0	0	41	0	0
ხარჯი	52	97	332	205	28	103	183
საოპერაციო ხარჯი	11	13	16	18	20	20	22
ცვეთა/ამორტიზაცია	0	0	0	2	2	2	2
არასაოპერაციო ხარჯი	41	84	317	188	8	82	161
მ.შ.საპროცენტო ხარჯი	3	5	6	8	8	11	9
მ.შ. კურსთაშორის სხვაობით მიღ. ზარალი	0	0	0	180	0	68	152
სხვა დანარჩენი არასაოპერაციო ხარჯი	38	79	311	0	0	4	0
მოგება დაბეგვრამდე	-52	-88	-332	-205	14	-103	-183
მოგების გადასახადი	0	0	0	-3	0	0	0
წმინდა მოგება	-52	-88	-332	-202	14	-103	-183

ფინანსური კოეფიციენტები

შპს მარაბდა-კარწახის რკინიგზა	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
რენტაბელობა							
შემოსავლების ცვლილება	-	2557%	-100%	-100%	-	-100%	-
ხარჯების ცვლილება	-	86%	243%	-38%	-87%	272%	78%
Operating Margin	-	-	-65090%	-	-	-	-
Efficiency Ratio	15666%	1099%	1387511%	-	67%	-	285271%
ROA	-6%	-9%	-28%	-16%	1%	-7%	-12%
ROE	-622%	108%	80%	33%	-2%	15%	22%
ლიკვიდურობა							
Current Ratio	4917%	3942%	1353%	2579%	2071%	1365%	1077%
გადახდისუნარიანობა							
Debt to Equity	10379%	-1333%	-382%	-309%	-346%	-320%	-281%
Interest Coverage	-2009%	-1738%	-5341%	-2626%	173%	-935%	-1973%

სახელმწიფო საწარმოთა სენსიტიურობის ანალიზი

შესავალი

ამ თავში მოცემულია 6 ძირითადი სახელმწიფო საწარმოს ფინანსური რისკების ანალიზი. თავი მოიცავს: ანალიზის მიზანს, ანალიზში გამოყენებულ ძირითად დაშვებებს და მოდელირებულ მაკრო-ეკონომიკურ სცენარებს, ასევე რისკების ანალიზის ძირითად მიგნებებს და დასკვნებს. დანართებში დეტალურადაა მოცემული საბაზისო სცენარის ფინანსური პროგნოზები და სცენარების ანალიზი ექვსი საწარმოსთვის, როგორც კონსოლიდირებულ, ასევე ინდივიდუალურ ჭრილში.

ანალიზში განხილულ ექვს საწარმოს წარმოადგენს:

1. ენგურჰესი;
2. საქართველოს რკინიგზა;
3. ნავთობისა და გაზის კორპორაცია;
4. საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა;
5. მარაბდა-კარწახის რკინიგზა;
6. საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია.

ეს სახელმწიფო საწარმოები შეირჩა მათი ფინანსური მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ამ კომპანიების 2019 წლის ჯამური მთლიანი აქტივები ფისკალური რისკების ანალიზში განხილულ სახელმწიფო საწარმოთა ჯამური მთლიანი აქტივების 67%-ს შეადგენს.

სენსიტიურობის ანალიზის მიზნები

სენსიტიურობის ანალიზის მიზანია შეაფასოს საქართველოს მთავრობის წინაშე მდგარი ფისკალური რისკების ფინანსური შედეგები „ზედა დონეზე“ შემდგომი ხუთი წლისთვის, რომლებიც მომდინარეობს რამდენიმე მსხვილი სახელმწიფო საწარმოდან. ძირითადი ამოცანა, რომელსაც ანალიზი პასუხს სცემს არის: რა ფინანსური გავლენა ექნება მწვავე ეკონომიკურ შოკებს სახელმწიფო საწარმოებზე და მათ მფლობელზე - სახელმწიფოზე. მოდელირებული სცენარები მოიცავს მშპ-ს ზრდის, გაცვლითი კურსისა და საპროცენტო განაკვეთების შოკებს.

ანალიზი განხორციელებულია ზედა-დონეზე და რისკების რაოდენობრივი გამოსახულების დანიშნულებაა იყოს მიმანიშნებელი და არა ზუსტი, რადგან ანალიზი დაფუძნებულია ფინანსური მაჩვენებლების და გარე ფაქტორების პროგნოზებზე, ასევე ამ გარე ფაქტორების ფინანსურ მაჩვენებლებზე გავლენის დაშვებებზე და გარდაუვლად არსებობს განუსაზღვრელობა პროგნოზებთან და დაშვებებთან დაკავშირებით.

მოდელი მოიცავს სამწლიან ისტორიულ (2017-2019) და ხუთწლიან პრო-ფორმა (2020-2024) ფინანსურ პროგნოზებს. ფინანსური უწყისები მოიცავს საანგარიშო პერიოდისთვის ზედა დონის მოგება-ზარალის, ბალანსისა და ფულადი ნაკადების მოძრაობის ანგარიშგებებს. აღნიშნული ფინანსური ანგარიშგებებიდან დაანგარიშებულია ძირითადი ფინანსური კოეფიციენტები.

ეკონომიკური სცენარები

მოდელი განიხილავს საქართველოს მაკროეკონომიკური პერსპექტივის 6 სცენარს.

- სცენარი 1 - საბაზისო სცენარი, ეყრდნობა თითოეული საწარმოს ფინანსურ პროგნოზებს მიმდინარე და მომდევნო წლებისთვის (2020-2024);
- სცენარი 2 - უშვებს მშპ-ს მწვავე შოკს, რაც შეადგენს 2021-2022 და 2023 წლებისთვის მშპ-ს ზრდას მხოლოდ 2%-ით და 3.3%-ით შესაბამისად (საბაზისო სცენართან შედარებით, რომელიც 2021 წლისთვის ითვალისწინებს 5%-იან, 2022 წლისთვის 4.9%-იან, ხოლო 2023 წლისათვის 4.8%-იან ზრდას), სხვა დაშვებების უცვლელად დატოვების პირობებში;
- სცენარი 3 - უშვებს გაცვლითი კურსის მწვავე შოკს ლარის სხვა ვალუტებთან დაახლოებით 35%-ით გაუფასურებით 2021 წლისთვის და შემდგომ მცირე გაჯანსაღებით, სხვა დაშვებების უცვლელად დატოვების პირობებში;
- სცენარი 4 - უშვებს საპროცენტო განაკვეთის მწვავე შოკს, რაც გამოიხატება საპროცენტო განაკვეთის 470 საბაზისო ერთეულით (4.7%) ზრდით 2021 წელს და შემდგომ პერიოდში გაზრდილი მაჩვენებლის შენარჩუნებით, სხვა დაშვებების უცვლელად დატოვების პირობებში;
- სცენარი 5 - უშვებს სამივე მაკროეკონომიკური ცვლადის შოკს ერთდროულად (მშპ, გაცვლითი კურსი, საპროცენტო განაკვეთი), შოკების მაგნიტუდისა და ხანგრძლივობის 2-4 სცენარებში აღწერილის შესაბამისად;
- სცენარი 6 - უშვებს სცენარი 2-ში აღწერილ მშპ-ს ზრდის შოკზე კიდევ უფრო მწვავე შოკს, რაც გამოიხატება მშპ-ს ზრდის -5%-მდე და -2%-მდე შემცირებით 2021-2022 წლისთვის შესაბამისად (საბაზისო სცენარში მშპ-ს 5%-იან და 4.9%-იან ზრდასთან შედარებით), შემდგომ სხვა დაშვებების უცვლელად დატოვების პირობებში.

სცენარებში დაშვებები ეყრდნობა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ ამ ანალიზის მიზნებისთვის მომზადებულ სცენარებს

აუცილებელია ხაზი გაესვას, რომ 2-6 სცენარებში მოცემული დაშვებები არ წარმოადგენს სამინისტროს ხედვას საქართველოს ეკონომიკის განვითარების პროგნოზების შესახებ მომავალ წლებში, ნაცვლად ამისა, სცენარები იძლევა საშუალებას (საქართველოს უახლეს წარსულზე დაყრდნობით), გამოისახოს ის შედეგები რაც შეიძლება დადგეს მწვავე შოკების ეკონომიკაზე ზეგავლენის შედეგად. სცენარების მიზანია გაზომოს აღნიშნული მწვავე შოკების რეალიზების შემთხვევაში გავლენა სახელმწიფო საწარმოებზე და მათ ფაქტიურ მფლობელზე - სახელმწიფოზე.

მომზადებული საბაზისო სცენარის ეკონომიკური დაშვებების რიცხობრივი მაჩვენებლები პროგნოზების გათვალისწინებით მოცემულია ცხრილში 1.

ცხრილი 1. საბაზისო სცენარის დაშვებები: 5 წლის პროგნოზები

საბაზისო სცენარის დაშვებები	2020	2021	2022	2023	2024
მშპ-ს რეალური ზრდა	-4.9%	5.0%	4.9%	4.8%	5.4%
გაცვლითი კურსი ლარი/დოლარი	3.29	3.29	3.29	3.29	3.29
საპროცენტო განაკვეთები					
საპროცენტო განაკვეთი ლარში აღებულ სესხებზე	8.2%	8.2%	7.8%	7.7%	7.7%

საპროცენტო განაკვეთი უცხოურ ვალუტაში
 ადებულ სესხებზე 2.1% 2.1% 1.8% 1.6% 1.6%

საბაზისო სცენარში საქართველოს ეკონომიკის ზრდის პროგნოზი მნიშვნელოვნად უმჯობესდება 2021 წლიდან და შეადგენს დაახლოებით 5%-ს შემდეგი 4 წლისთვის, გაცვლითი კურსი უცვლელია და საპროცენტო განაკვეთები უმნიშვნელოდ ვარიირებს და მეტ-ნაკლებად სტაბილურად რჩება ერთ დონეზე.

ეკონომიკური დაშვებები სტრეს სცენარებისთვის (სცენარები 2-6) მოცემულია ქვემოთ, ცხრილში 2:

ცხრილი 2. ალტერნატიული სცენარების მაკროეკონომიკური დაშვებები

DSA დაშვებები	2020	2021	2022	2023	2024
სცენარი 2: მშპ-ს რეალური ზრდის შოკი	-5.7%	2.0%	2.0%	3.3%	5.7%
სცენარი 3: გაცვლის კურსი ლარი/დოლარი შოკი	3.29	4.44	4.39	4.38	4.37
სცენარი 4: საპროცენტო განაკვეთების შოკი					
საპროცენტო განაკვეთები ლარში ადებულ სესხებზე	12.9%	12.9%	12.5%	12.4%	12.4%
საპროცენტო განაკვეთები უცხოურ ვალუტაში ადებულ სესხებზე	6.8%	6.8%	6.5%	6.3%	6.3%
სცენარი 5: კომბინირებული შოკი - მშპ-ს, გაცვლითი კურსის, საპროცენტო განაკვეთების					
ფისკალური სტრეს ტესტის სცენარი					
სცენარი 6: მშპ-ს რეალური ზრდა	-8.0%	-5.0%	-2.0%	4.8%	5.4%

ფინანსური რისკების ანალიზი ეყრდნობა საშუალო-ვადიან (5 წლიან) პროგნოზების პერიოდს და იყენებს წლიურ მონაცემებს. მოცემული ანალიზის დანიშნულება არ არის გამოავლინოს ყველა ფინანსური რისკი, რომლის წინაშეც დგანან ანალიზში გამოყენებული საწარმოები. მაგალითად, ანალიზი არ მოიცავს ქვემოთ მოცემულ რისკებს, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი ან ყველა საწარმო შეიძლება იდგეს ამ რისკების წინაშე:

- საკრედიტო რისკები, რომლებიც წარმოიშობა საწარმოს მომხმარებლების მიერ მომსახურების საფასურის გადაუხდელობით, ან გვიანი გადახდებით;
- სექტორისთვის დამახასიათებელი რისკები, როგორცაა ბუნებრივი აირისა და ელექტროენერჯის სამომხმარებლო ფასების და მოცულობების ცვლილების ზემოქმედება ენგურჰესისთვის, ნავთობისა და გაზის კორპორაციისთვის და საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემისთვის;
- ბაზრის წილის რისკები, როგორცაა კონკურენტების მხრიდან ბაზრის წილის გაზრდა, მაგალითად, ტრანსპორტირების ალტერნატიული ფორმების გაჩენამ შესაძლოა შეამციროს საქართველოს რკინიგზისა და მარაბდა-კარწახის ტვირთის ბრუნვის მოცულობები;
- მშენებლობასა და პროექტების მენეჯმენტთან დაკავშირებული რისკები, რომელიც შესაძლოა იყოს ძირითადი ფინანსური რისკი ისეთი სახელმწიფო საწარმოებისათვის, როგორცაა საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია და მარაბდა-კარწახის რკინიგზა.

როგორც ნებისმიერი მოდელი, ეს მოდელიც არის იმდენად ზუსტი, რამდენადაც მოდელში გამოყენებული ძირითადი საპროგნოზო მონაცემები და დაშვებები. საწარმოების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის აუდიტი არ განხორციელებულა.

ანალიზის შედეგები

საბაზისო სცენარის პროგნოზები

სცენარების ანალიზის შედეგების წარდგენამდე, ქვემოთ მოცემულ ცხრილში 3 მოცემულია საბაზისო სცენარის ნაერთი ფინანსური მაჩვენებლები ექვსივე საწარმოსთვის. როგორც ცხრილი მიუთითებს:

- 2020 წლის გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების საპროგნოზო მოცულობა შეადგენს -161 მილიონ ლარს. საპროგნოზო წმინდა მოგება იმატებს 2021 წლისთვის და შემდგომ პერიოდშიც ინარჩუნებს ზრდის ტენდენციას 2023 წლისთვის მცირედი კლების გათვალისწინებით;
- მოსალოდნელი კაპიტალის უკუგება (ROE) 2020 წლისთვის შეადგენს -19%-ს. რაც შეეხება აქტივების უკუგებას (ROA), აღნიშნული მაჩვენებელი ვარირებს 4%-დან 7%-მდე შუალედში 2020-2024 წლებში.
- ვალდებულებების აქტივების ჯამურ მოცულობაზე შეფარდების კოეფიციენტი სახელმწიფო საწარმოების მოცემული ჯგუფისთვის, მაღალია და შეადგენს 91%-ს 2020 წლისთვის, რაც შეეხება ამ მონაცემის ჩაშლას, შესამჩნევი ვარიაციაა საწარმოებს შორის, მაგალითად ნავთობისა და გაზის კორპორაციისთვის შეადგენს დაახლოებით 44%-ს, ენგურჰესისთვის 58%-ს, საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემისა და მარაბდა-კარწახის რკინიგზისთვის კი ეს მაჩვენებელი 100%-ზე მაღალია. როგორც წესი, ვალის აქტივებთან თანაფარდობის კოეფიციენტის მაღალი მაჩვენებლის მქონე საწარმოებს მწირი შესაძლებლობები აქვთ გაუმკლავდნენ მწვავე ეკონომიკურ შოკებს.

ცხრილი 3. ძირითადი ფინანსური ინდიკატორები – საბაზისო სცენარი

საბაზისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-161	241	371	358	415
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	834	1,331	2,053	2,717	3,427
ამონაგები კაპიტალზე (ROE) (%)	-19%	18%	18%	13%	12%
ამონაგები აქტივებზე (ROA) (%)	4%	6%	7%	6%	7%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	91%	83%	77%	71%	66%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.7	2.1	2.6	2.5	2.8
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	2.1	1.6	1.2	0.8	0.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.9	1.4	1.1	0.6	0.4

მოცემული ექვსი საწარმოს საბაზისო სცენარის ფინანსურ პროგნოზებზე სხვადასხვა ეკონომიკური შოკების გავლენა აღწერილია ქვემოთ. მოცემულ მსჯელობაში აქცენტი კეთდება ეკონომიკური შოკების სახელმწიფო საწარმოების 3 ძირითად ფინანსურ მაჩვენებელზე/კოეფიციენტზე გავლენაზე:

- გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების ნაერთი მაჩვენებელი;
- სახელმწიფო საწარმოების ნაერთი წმინდა ღირებულება; და
- საწარმოთა მოცემული ჯგუფის ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის კოეფიციენტი.

დამატებით ფინანსურ საზომებზე ეკონომიკური შოკების ეფექტი საწარმოების როგორც ნაერთი ასევე ინდივიდუალური მაჩვენებლებისთვის მოცემულია დანართებში.

დაბალი ზრდის სცენარი

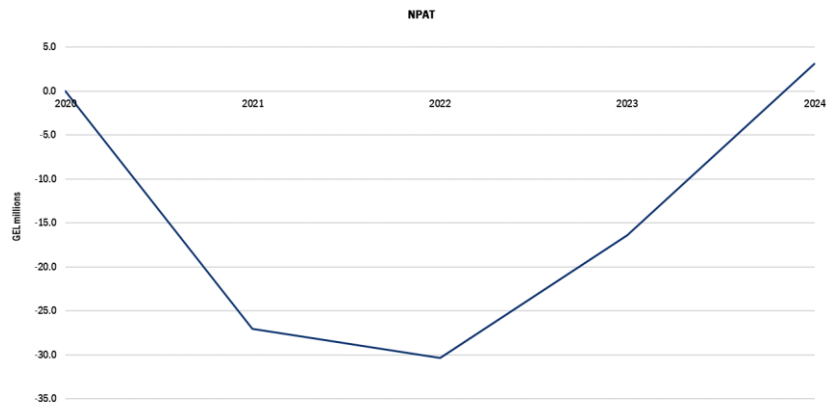
დაბალი ეკონომიკური ზრდა ითვალისწინებს მშპ-ს ზრდას 2%-ით 2021-2022 წლებისთვის, ხოლო 2023-2024 წლებისათვის შესაბამისად - 3.3%-ით და 5.7%-ით. საბაზისო სცენარის სხვა დაშვებები რჩება უცვლელი.

დაბალი ეკონომიკის ზრდის გავლენები ზემოთ აღწერილ საწარმოთა ნაერთ 3 ძირითად ფინანსურ მაჩვენებელზე მოცემულია ქვემოთ გრაფიკი 1-3-ში. გავლენა არსებითია, თუმცა, არა იმდენად დიდი, როგორც გაცვლითი კურსის შოკის გავლენა, რომელიც აღწერილია შემდეგ სცენარში.

გრაფიკი 1. საწარმოთა წმინდა მოგების კლება დაბალი ეკონომიკური ზრდის სცენარისთვის

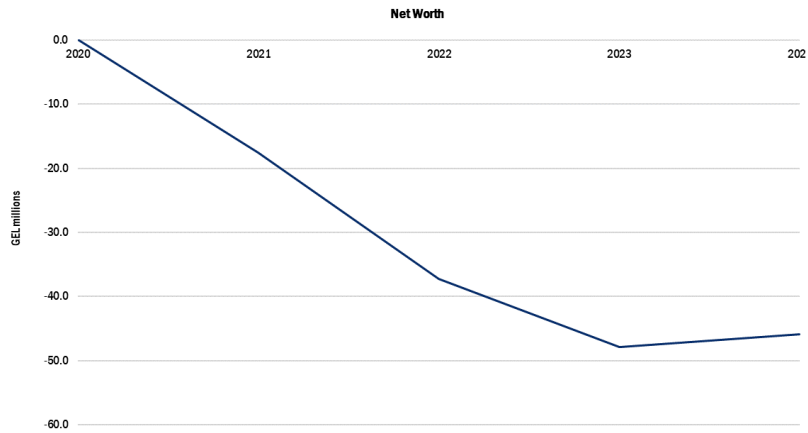
მოცემულ სცენარში დაბალი ეკონომიკური ზრდა ამცირებს საწარმოთა დაგეგმილ წმინდა მოგებას გადასახადების შემდეგ დაახლოებით 25-30 მილიონი ლარის ოდენობით.

მოსალოდნელია რომ წმინდა მოგება გაჯანსაღდება შემდგომ წლებში და მიაღწევს დადებით ნიშნულს 2024 წლისათვის.

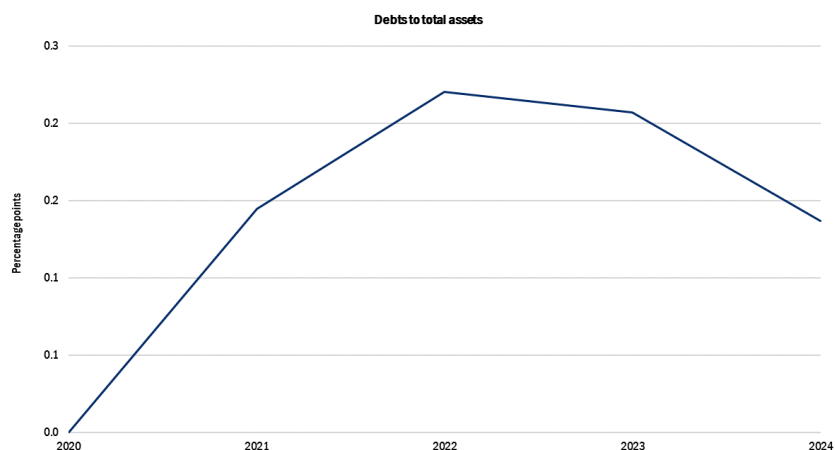
გრაფიკი 2. სახელმწიფო საწარმოთა წმინდა ღირებულების შემცირება დაბალი ეკონომიკური ზრდის სცენარის პირობებში

დაბალი ეკონომიკური ზრდის პირობებში სახელმწიფო საწარმოთა წმინდა ღირებულება საბაზისო სცენართან შედარებით 2021 წლისათვის მცირდება დაახლოებით 20 მილიონი ლარით. წმინდა ღირებულებით გამოწვეული დანაკარგი კიდევ უფრო კლებულობს მომდევნო წლებში.

გრაფიკი 3. სახელმწიფო საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობა დაბალი ეკონომიკური ზრდის პირობებში

დაბალი ეკონომიკური ზრდის პირობებში ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის კოეფიციენტი მცირედით იზრდება მომდევნო წლებში კლების ტენდენციით.

გაცვლითი კურსის შოკის სცენარი

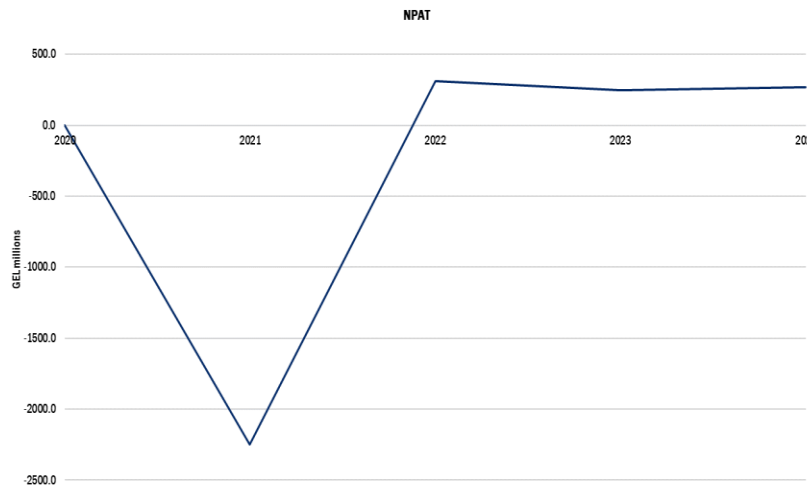
გაცვლითი კურსის შოკის სცენარში ლარის გაუფასურება სხვა ვალუტების მიმართ 2021 წლისთვის შეადგენს დაახლოებით 35%-ს და შემდგომ მცირე გაჯანსაღებით.

გაცვლითი კურსის შოკის გავლენა საწარმოთა ფინანსურ შედეგებზე და პოზიციებზე ძალიან მნიშვნელოვანია, აღნიშნული ასახულია ქვემოთ მოცემულ 4-6 გრაფიკებში. ვინაიდან საწარმოებს 7,200.0 მილიონ ლარამდე ვალი აქვთ და მათი უდიდესი წილი დენომინირებულია უცხოურ ვალუტაში (ძირითადად დოლარსა და ევროში), გაცვლითი კურსის შოკის ნეგატიური ეფექტი ძალიან დიდია. როდესაც ლარი უფასურდება, სესხების მომსახურების ხარჯებიც პროპორციულად იზრდება.

ვინაიდან, რამდენიმე საწარმო შემოსავალს იღებს უცხოურ ვალუტაში (მაგ. ნავთობისა და გაზის კორპორაცია), გაცვლითი კურსის გაუფასურების ნეგატიური ეფექტი გარკვეულწილად შერბილებულია.

გრაფიკი 4. საწარმოთა წმინდა მოგების შემცირება გაცვლითი სავალუტო კურსის შოკის პირობებში

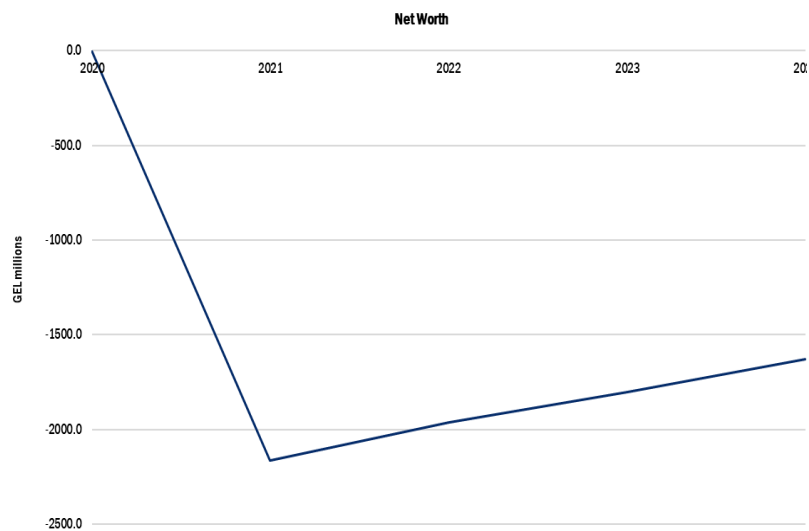
გაცვლითი კურსის შოკს მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს საწარმოთა წმინდა მოგებაზე გადასახადების შემდეგ. აღნიშნული შოკის პირობებში მოსალოდნელია, რომ წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ შემცირდება თითქმის 2 300 მილიონ ლარამდე. ასეთი მოცულობის ეფექტი გამოწვეულია სახელმწიფო საწარმოების სესხების უცხოურ ვალუტაში დენომინირებით. სახელმწიფო საწარმოების გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების შემცირებული მოცულობა შეადგენს მშპ-ს 5%-ს.

გრაფიკი 5. საწარმოთა წმინდა ღირებულების შემცირება გაცვლითი კურსის შოკის პირობებში

გაცვლითი კურსის შოკი იწვევს საწარმოთა წმინდა ღირებულების შემცირებას დაახლოებით იგივე მოცულობით, რითაც გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების და შეადგენს დაახლოებით 2 200 მილიონ ლარს.

წმინდა ღირებულების შემცირების უდიდესი ნაწილი მუდმივია. წმინდა

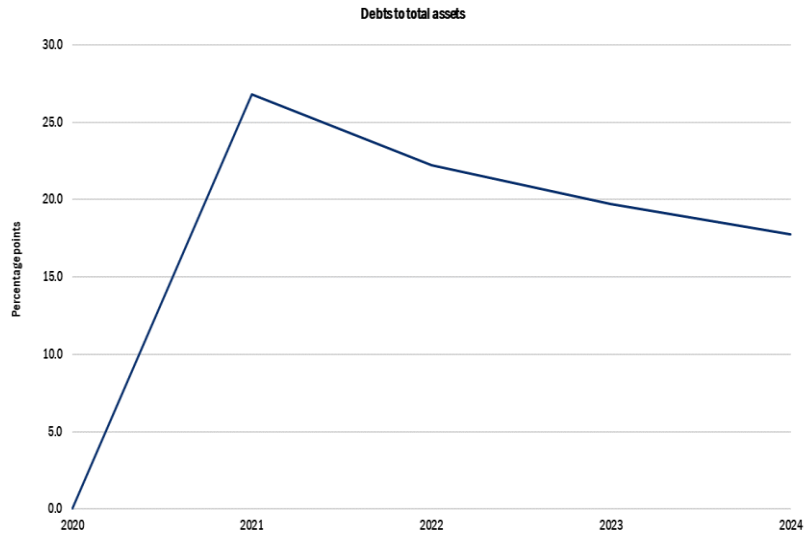

ღირებულების მაჩვენებლის
ნაწილობრივი გაუმჯობესება
მოსალოდნელია, იქედან
გამომდინარე, რომ
ნაგულისხმევია ლარის
მცირედით გაჯანსაღება
ძირითადი შოკის შემდეგ.

**გრაფიკი 6. სახელმწიფო საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის ზრდა
გაცვლითი კურსის შოკის პირობებში**

სახელმწიფო საწარმოთა
ვალის ჯამურ აქტივებთან
თანაფარდობის კოეფიციენტი
გაცვლითი კურსის შოკის
რეალიზების პირობებში
იზრდება 25%-ზე მეტად.

საბაზისო სცენარში, ვალის
ჯამურ აქტივებთან
თანაფარდობის
კოეფიციენტის მაჩვენებელი
სახელმწიფო საწარმოთათვის
შეადგენს 91%-ს 2020
წლისთვის. გაცვლითი
კურსის შოკი იწვევს ამ
მაჩვენებლის ზრდას 100%-ზე
მეტად, რაც მიანიშნებს რომ
სახელმწიფო საწარმოების
ვალი აჭარბებს მათი
აქტივების მოცულობას.

საპროცენტო განაკვეთის შოკის სცენარი

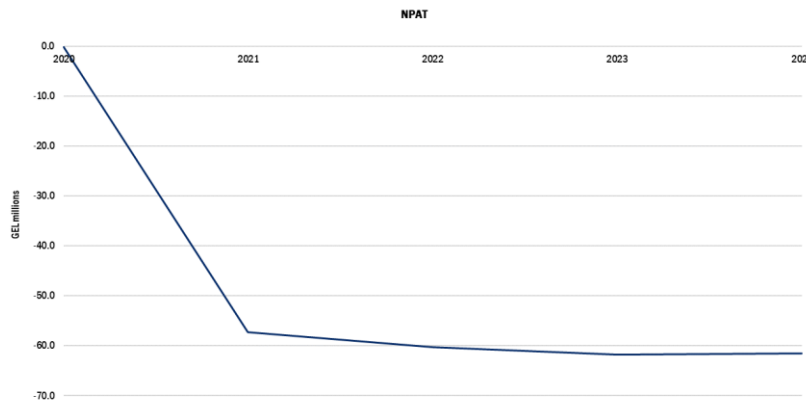
საპროცენტო განაკვეთის სცენარი გულისხმობს საპროცენტო განაკვეთის ზრდას 4.7%-ით 2021 წლისთვის და შემდგომ გაზრდილი მაჩვენებლის შენარჩუნებას, სხვა დაშვებების უცვლელად დატოვების პირობებში.

საპროცენტო განაკვეთის შოკის გავლენა სახელმწიფო საწარმოთა ფინანსურ მაჩვენებლებზე ასახულია ქვემოთ მოცემულ 7-9 გრაფიკებში. უარყოფითი შედეგი არსებითია, თუმცა, ახლოსაც ვერ მიდის გაცვლითი კურსის შოკით გამოწვეულ შედეგებთან. ვინაიდან საწარმოთა უმეტეს ნაწილს სესხების პორტფელის უდიდესი წილი აქვთ ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთით, საპროცენტო განაკვეთის

ზრდის ნეგატიური ეფექტი გარკვეულწილად შერბილებულია და შესაბამისად საწარმოები დაცულები არიან საპროცენტო განაკვეთების ზრდის რისკისგან.

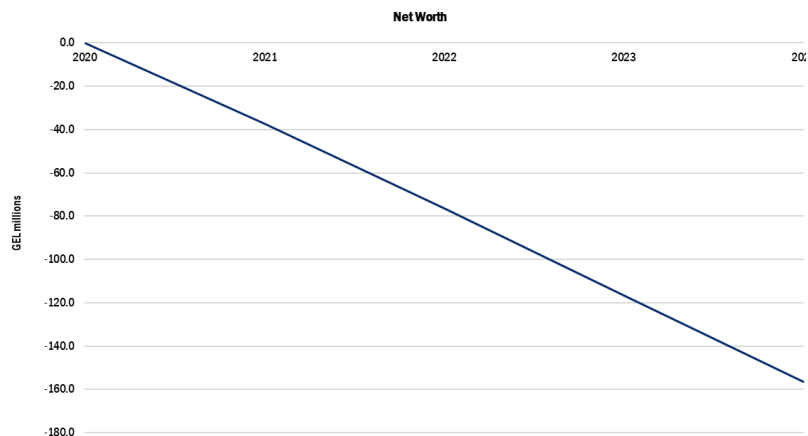
გრაფიკი 7. საწარმოთა გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების კლება საპროცენტო განაკვეთის შოკის გამო

საპროცენტო განაკვეთის ზრდა ამცირებს საწარმოთა დაგეგმილ წმინდა მოგებას გადასახადების შემდეგ დაახლოებით 60 მილიონი ლარის ფარგლებში, კლება მუდმივია საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში.

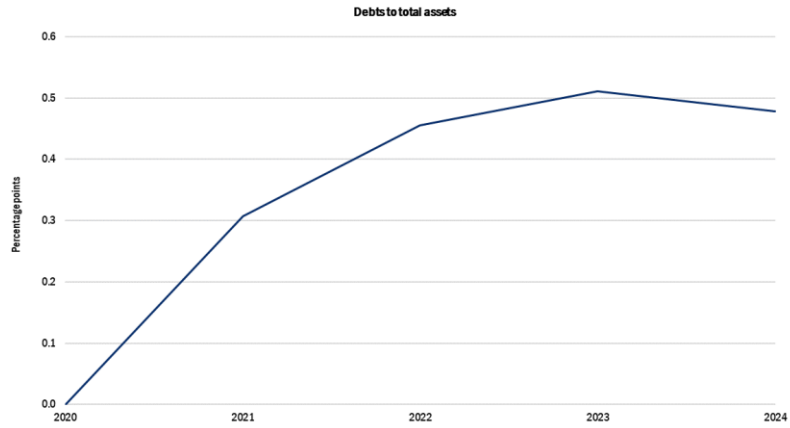
გრაფიკი 8. საწარმოთა წმინდა ღირებულების შემცირება საპროცენტო განაკვეთის შოკის გამო

საპროცენტო განაკვეთის შოკის რეალიზების გამო საწარმოთა ჯამური წმინდა ღირებულება მცირდება დაახლოებით 160 მილიონი ლარით. შოკის შედეგად გამოწვეული დანაკარგი წმინდა ღირებულებაში მუდმივია.

გრაფიკი 9. საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის ზრდა საპროცენტო განაკვეთის შოკის სცენარის გათვალისწინებით

საპროცენტო განაკვეთი შოკი იწვევს საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის კოეფიციენტის უმნიშვნელო ზრდას.

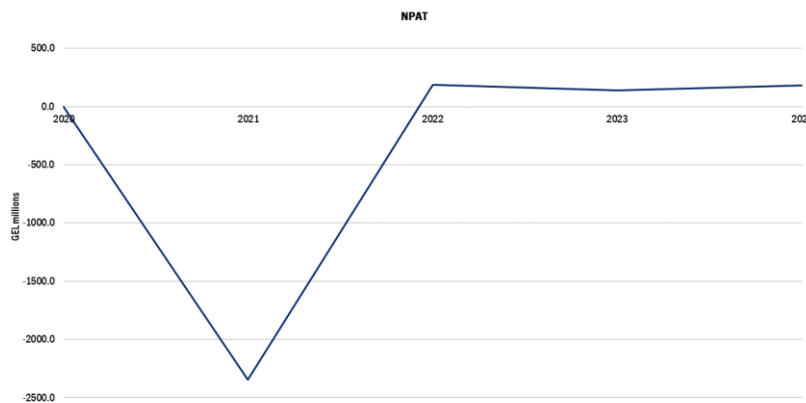
კომბინირებული შოკის სცენარი

კომბინირებული შოკის პირობებში, სამივე მაკროეკონომიკური მაჩვენებელი (მშპ, გაცვლითი კურსი, საპროცენტო განაკვეთები) ერთდროულად განიცდის შოკს, თითოეული შოკის დიაპაზონი და ხანგრძლივობა იგივეა, რაც აღწერილია წინა სცენარებში.

კომბინირებული შოკების გავლენა სახელმწიფო საწარმოების ფინანსურ მახასიათებლებზე და პოზიციებზე ძალიან მნიშვნელოვანია, უმეტესწილად, როგორც უკვე აღვწერეთ, გაცვლითი კურსის ცვლილების გამო. შედეგები ასახულია ქვემოთ მოცემულ 10-12 გრაფიკებში.

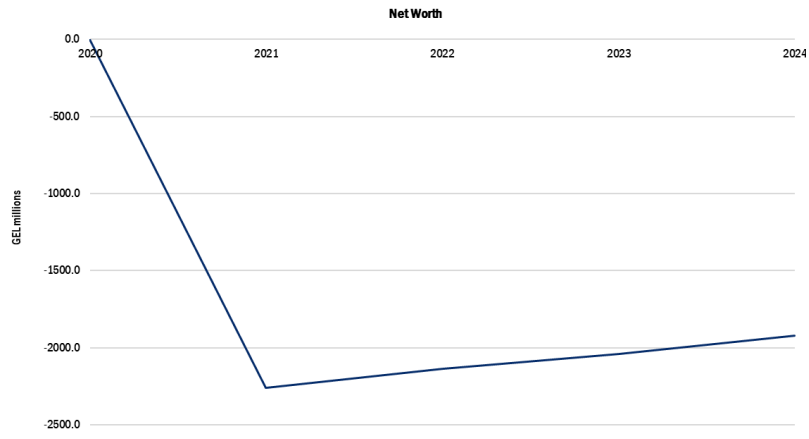
გრაფიკი 10. გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების კლება კომბინირებული შოკების სცენარისთვის

დაბალი ეკონომიკური ზრდის, ვალუტის გაუფასურების და მაღალი საპროცენტო განაკვეთის კომბინაციას მნიშვნელოვანი გავლენა აქვთ საწარმოთა წმინდა მოგებაზე. კომბინირებული შოკის პირობებში დაგეგმილი წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ მცირდება დაახლოებით 2 300 მილიონი ლარით. აღნიშნული კლება შეადგენს მშპ-ს 5%-ს.

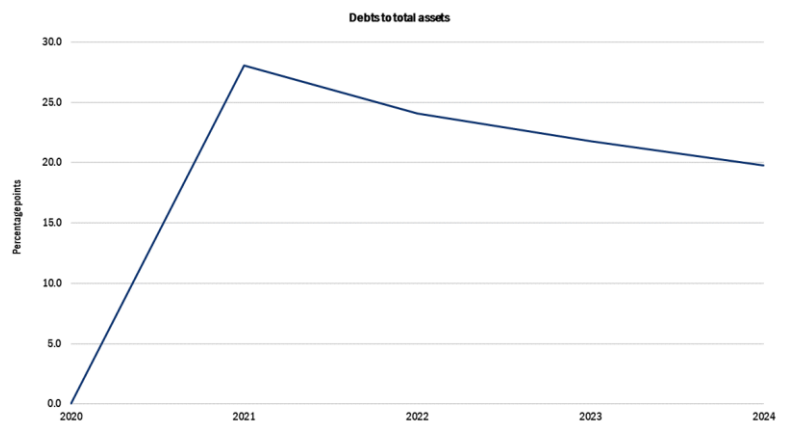
გრაფიკი 11. საწარმოთა წმინდა ღირებულების შემცირება კომბინირებული შოკის სცენარისთვის

კომბინირებული შოკის სცენარის პირობებში საწარმოთა ჯამური წმინდა ღირებულება მცირდება დაახლოებით 2 300 მილიონი ლარით. წმინდა ღირებულების დანაკარგის ნაწილობრივი გაჯანსაღება შემდგომ პერიოდში ლარის ეტაპობრივი გამყარებით.

გრაფიკი 12. საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის ზრდა კომბინირებული შოკის სცენარისთვის

კომბინირებული შოკის სცენარის პირობებში საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის მაჩვენებელი იზრდება დაახლოებით 30%-მდე. საბაზისო სცენარში, საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის კოეფიციენტი შეადგენს 91%-ს 2021 წლისთვის. კომბინირებული ეკონომიკური შოკი იწვევს ამ მაჩვენებლის ზრდას 100%-ზე მეტად.

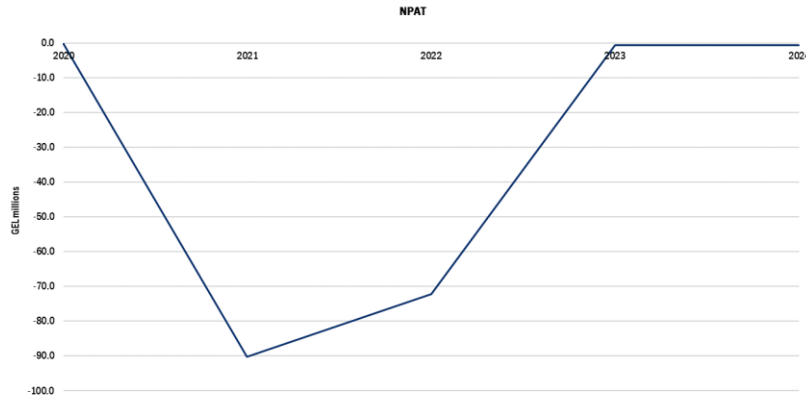

ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის სცენარი

ამ უკანასკნელ სცენარში აღვწერთ კიდევ უფრო მწვავე მშპ-ს შოკის შედეგებს, რაც გულისხმობს მშპ-ს -5%-მდე და -2%-მდე შემცირებას 2021-2022 წლისთვის, ხოლო შემდგომ 2 წელში კი მნიშვნელოვნად გაჯანსაღებას.

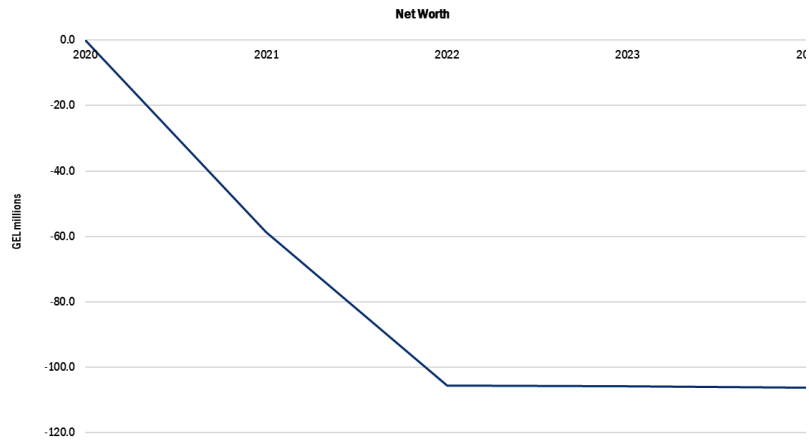
გრაფიკი 13. გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების შემცირება ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის სცენარისთვის

ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის სცენარის პირობებში საწარმოთა წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ მცირდება დაახლოებით 90 მილიონი ლარით. მაჩვენებელი სტაბილურდება 2023 წლიდან.

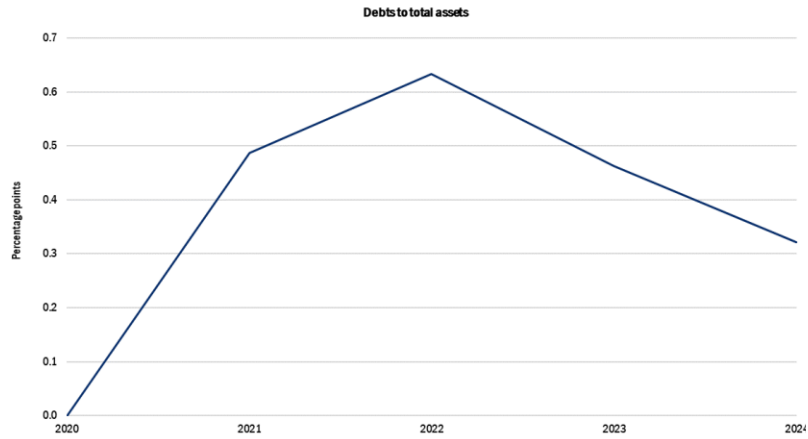
გრაფიკი 14. საწარმოთა წმინდა ღირებულების შემცირება ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის სცენარისთვის

ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის სცენარის პირობებში საწარმოთა წმინდა ღირებულება მცირდება დაახლოებით 110 მილიონი ლარით.

გრაფიკი 15. საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის ზრდა ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის სცენარისთვის

ეკონომიკურ შოკს მცირე ეფექტი აქვს სახელმწიფო საწარმოთა ვალის ჯამურ აქტივებზე თანაფარდობის კოეფიციენტის მაჩვენებელზე.

დასკვნები

მიუხედავად იმისა, რომ საწარმოები გეგმავენ მაჩვენებლების მნიშვნელოვნად გაუმჯობესებას შემდგომი 5 წლისთვის, მათი ვალების ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის (საშუალოდ 78%) მაღალი მაჩვენებელი მიუთითებს, რომ მათზე არსებით ზემოქმედებას ახდენენ ეკონომიკური შოკები. მათი ჯამური ვალის - 7,200 მლნ ლარის უმეტესი წილი დენომინირებულია უცხოურ ვალუტაში, რაც ნიშნავს, რომ საწარმოები და მათი მფლობელი (სახელმწიფო) ვალუტის გაუფასურების შოკის მიმართ ძალიან მოწყვლადები არიან.

წარმოდგენილი ანალიზი ხაზს უსვამს, რომ სავალუტო კურსის რისკი ამ მომენტისთვის არის უმნიშვნელოვანესი მაკროეკონომიკური რისკი, რომლის წინაშეც მოცემულ საწარმოთა ჯგუფი დგას. განხილული ექსიცივე საწარმო მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული გაცვლითი კურსის ცვლილებაზე. მოცემული ანალიზი მიუთითებს, რომ გაცვლითი კურსის შოკის გავლენა ძალიან დიდია საწარმოთა ჯამურ მაჩვენებლებზე: გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების შემცირება და წმინდა ღირებულების შემცირება შეადგენს დაახლოებით 2,300 მლნ ლარს, ხოლო კომპანიების ვალის ჯამურ აქტივებთან თანაფარდობის კოეფიციენტი იზრდება 25%-ზე მეტად. გადასახადების შემდეგ წმინდა მოგების უარყოფითი ცვლილება შეადგენს საქართველოს მშპ-ს დაახლოებით 5%-ს.

ყოველივე ზემოაღნიშნული მიუთითებს, რომ გაცვლითი კურსის შოკის რეალიზაციის შემთხვევაში გარდა დაგეგმილი საბიუჯეტო შენატანებისა, სახელმწიფოს მოუწევს დაახლოებით 2,300 მლნ ლარის შენატანების განხორციელება აღნიშნულ საწარმოებში, რაც დამატებითი ფინანსურ ტვირთად დააწვება სახელმწიფოს.

ანალიზი მიუთითებს, რომ სახელმწიფო საწარმოები გაცვლითი კურსის გაუფასურებისგან განსხვავებით გაცილებით ნაკლებად რეაგირებენ ეკონომიკურ დაღმასვლებზე და გაზრდილ საპროცენტო განაკვეთებზე. მიუხედავად ამისა, საპროცენტო განაკვეთის ზრდის შედეგი მაინც არსებითია და წმინდა მოგებაში 140 მილიონ ლარამდე ამცირებს. ასევე, მოსალოდნელია, რომ ეკონომიკური დაღმასვლა, საპროცენტო განაკვეთის ზრდა კორელირებული და კომბინირებული იქნება ვალუტის გაცვლითი კურსის გაუფასურებასთან, რაც საბოლოოდ გამოიწვევს დიდ ნეგატიურ ეფექტებს, როგორც აღწერილია მოცემულ ანალიზში.

სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმა

საქართველოში სახელმწიფო საწარმოებს გააჩნიათ პოტენციალი შეასრულონ წამყვანი როლი ეკონომიკის გარკვეული დარგების განვითარებაში, სახელმწიფოს სტრატეგიული ინტერესების დაცვაში.

მეორე მხრივ, სახელმწიფო საწარმოები წარმოადგენენ ფისკალური რისკების ერთ-ერთ მსხვილ წყაროს. აღნიშნული შესაძლოა გამოხატული იყოს საწარმოთა არაჯანსაღი ფინანსური მდგომარეობის გამო ცენტრალური ხელისუფლების/ადგილობრივი მთავრობის მიერ საწარმოებში კაპიტალშენატანების ზრდით და შემდგომში საწარმოთა აკუმულირებული ზარალის მთავრობის ვალად გარდაქმნის რისკებით.

უკანასკნელ წლებში საწარმოების მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტში გადახდილი დივიდენდების წილი არაარსებითაა და შესაბამისად არც ხდება მათი გათვალისწინება საპროგნოზო შემოსავლებში. ეს მოვლენა შეგვიძლია ჩავთვალოთ ფისკალური რისკის რეალიზებად. ამასთან, არსებობს პოტენციალი მნიშვნელოვნად გაიზარდოს საწარმოთა მიერ გადახდილი დივიდენდები სახელმწიფო ბიუჯეტში.

ამრიგად, სახელმწიფო საწარმოთა სექტორის რეფორმირება უმნიშვნელოვანესია.

რა შედეგებს უნდა ველოდოთ რეფორმისგან?

სანამ განვიხილავთ სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის ძირითად კომპონენტებს, მნიშვნელოვანია გვეხსენებინა წარმოდგენა რა შედეგებს უნდა ველოდოთ რეფორმისგან.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ განხორციელებული კვლევის⁹ მიხედვით (109 ქვეყანა), სახელმწიფო საწარმოების ROE საშუალოდ 1%-ია, ხოლო კერძო სექტორის საწარმოთა ROE - 8%. რეფორმების განხორციელების შემდეგ, სახელმწიფო საწარმოთა ROE კერძო სექტორის მაჩვენებლის დაახლოებით 90 პროცენტზე მეტს უტოლდება.

ზემოთ აღწერილ მონაცემებზე დაყრდნობით, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საქართველოში სახელმწიფო საწარმოებს გააჩნიათ პოტენციალი მათი ROE ნეგატიური მაჩვენებლიდან გაიზარდოს 5-10%-მდე, რაც ნიშნავს ყოველწლიურად სახელმწიფო საწარმოთა ჯამურ წმინდა მოგებას საშუალოდ **300-500** მილიონ ლარს შორის.

სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის კონცეფცია

ქვეყანამ მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწია სახელმწიფო საწარმოებიდან მომდინარე ფისკალური რისკების იდენტიფიცირების, ანალიზის და რეპორტირების მიმართულებით. ფისკალური რისკების ეფექტური მართვისა და თავიდან აცილების მიზნით აუცილებელია კომპლექსური რეფორმა. ამ მიმართულებით ფინანსთა სამინისტროში უკვე დაწყებულია მუშაობა. ამ პროცესში ფინანსთა სამინისტრო თანამშრომლობს საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან და სხვა პარტნიორ ორგანიზაციებთან.

დღეისათვის სახელმწიფო საწარმოთა მართვა ხორციელდება დარგობრივი პოლიტიკის გამტარებელი უწყებების მიერ, თუმცა, სახელმწიფო არცერთ შემთხვევაში არ მოქმედებს როგორც აქციონერი, რომლის უპირველესი მიზანია საწარმოს მოგების მაქსიმიზაცია. აქციონერის ფუნქციის არარსებობის პირობებში,

⁹ <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/fiscal-monitor/2020/April/English/ch3.ashx?la=en>

მივდივართ არაეფექტურ გადაწყვეტილებებამდე, რაც უკვე სახეზე გვაქვს საწარმოთა ფინანსური შედეგების სახით. დარგობრივი სამინისტროს მიერ იმავე დარგის საწარმოს ფლობა მიჩნეულია ცუდ პრაქტიკად სხვადასხვა დონეზე არსებული ინტერესთა კონფლიქტის გამო. მაგალითისთვის, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ ენერჯეტიკის სექტორში მომუშავე საწარმოების ფლობა არღვევს კონკურენტული ნეიტრალურობის პრინციპებს.

რეფორმის არსი მდგომარეობს სახელმწიფოს როგორც რეგულატორის/აქციონერის როლის გაჩენაში. ვთვლით, რომ სწორედ ამ რგოლის არარსებობაა სახელმწიფო საწარმოთა არაეფექტურობის მთავარი მიზეზი. ამ რგოლის გაჩენა შექმნის წონასწორობას, რომელიც უზრუნველყოფს სახელმწიფო საწარმოთა ეფექტურ მართვას. რეფორმა ეყრდნობა 5 სვეტს:

- **საწარმოთა კომერციალიზაცია:**
  - სახელმწიფო საწარმოთა უპირველეს ამოცანად განისაზღვრება მოგებაზე ორიენტირებულობა;
  - შეიზღუდება მათი ჩართვა სოციალურ და არამომგებიან პროექტებში, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც აღნიშნული იქნება სრულად და გამჭვირვალედ კომპენსირებული.
- **საწარმოებში დაინერგება კორპორაციული მართვის სტანდარტები OECD-ს პრინციპებზე დაყრდნობით**
  - გაიმიჯნება სახელმწიფოს, როგორც აქციონერისა და კომპანიების სამეთვალყურეო საბჭოების როლები, ისე, რომ საბჭომ იმოქმედოს აქციონერის საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით;
  - დარეგულირდება საწარმოებში დასაქმების და ანაზღაურების პოლიტიკა.
- **განისაზღვრება სახელმწიფო საწარმოთა ფლობის პოლიტიკა და რაციონალობა**
  - შეფასდება სახელმწიფოს მიერ კონკრეტულ სექტორში საწარმო(ებ)ის ფლობის შენარჩუნების საჭიროება;
  - შეფასდება საწარმოს არასრულად ფლობის რაციონალურობა, მაგ. 100%-ის ნაცვლად 50%.
- **სახელმწიფო დაიწყებს საწარმოთა სტრატეგიულ მართვას;**
  - საწარმოებს დაუწესდებათ მიზნობრივი ფინანსური და არაფინანსური KPI-ები;
  - ფისკალური რისკების იდენტიფიცირებიდან, ანალიზიდან და რეპორტირებიდან, ფინანსთა სამინისტრო გადავა ფისკალური რისკების მართვასა და თავიდან აცილებაზე;
  - შესრულების მაჩვენებლები კომპანიების სამეთვალყურეო საბჭოებისთვის გახდება სანქციების/წახალისების საფუძველი.
- **გაანალიზდება და შემუშავდება ნორმები საწარმოთა კონკურენტული ნეიტრალურობის უზრუნველსაყოფად;**
  - სახელმწიფოს მიერ საწარმოს ფლობა არ უნდა ანიჭებდეს კომპანიას რაიმე სახის უპირატესობას, ან პირიქით;

- თუ არსებობს შესაძლებლობა, რომ კერძო სექტორის კომპანია იქნება უფრო ეფექტური, სახელმწიფოს არ უნდა გააჩნდეს ბაზარზე კერძო სექტორის შემოსვლის შემაკავებელი მექანიზმები.

სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ აქციონერის/რეგულატორის ფუნქციებს ასრულებს ერთი ცენტრალური ორგანო. ასეთ ორგანოდ ქვეყნების დიდ ნაწილში (ავსტრალია, ახალი ზელანდია, შვედეთი და სხვ.) განსაზღვრულია ფინანსთა სამინისტრო, როგორც ფისკალურ სტაბილურობაზე პასუხისმგებელი ორგანო.

კორპორაციული მართვის არსებული პრაქტიკები სახელმწიფო საწარმოებში

სახელმწიფო საწარმოები წარმოადგენენ როგორც ქვეყნის, ასევე გლობალური ეკონომიკის უმნიშვნელოვანეს ელემენტს. საქართველოში სახელმწიფო საწარმოები ძირითადად წარმოდგენილი არიან სატრანსპორტო-ლოჯისტიკურ, კომუნალური მომსახურების, ენერჯეტიკის და ჯანდაცვის სექტორებში. ამრიგად, სახელმწიფო საწარმოებში კორპორაციული მართვის პრაქტიკების არსებობა მნიშვნელოვანია ქვეყნის ფინანსურ სტაბილურობასა და მდგრად განვითარებაში მათი კონტრიბუციის მაქსიმიზაციისთვის. აღსანიშნავია, რომ იმ შემთხვევაშიც, როდესაც მთავრობის პოლიტიკა სახელმწიფო საწარმოების პრივატიზაცია, მაქსიმალური ეკონომიკური ეფექტის მისაღებად კვლავაც გადამწყვეტი პრე-რეკვიზიტია კორპორაციული მართვის პრაქტიკების არსებობა.

სახელმწიფო საწარმოებში კორპორაციული მართვის პრაქტიკები ჩვენს მიერ შეფასდა კორპორაციული მართვის შესახებ OECD-ს სახელმძღვანელოს რეკომენდაციების მიხედვით. შეფასება განხორციელდა კორპორაციული მართვის 7 ძირითადი კომპონენტის მიხედვით:

- I. სახელმწიფო საწარმოთა ფლობის რაციონალობა;
- II. მთავრობის, როგორც საწარმოს მფლობელის როლი;
- III. კონკურენტული ნეიტრალურობა;
- IV. საწარმოთა სხვა აქციონერებთან და ინვესტორებთან ერთგვაროვანი მიდგომა;
- V. დაინტერესებულ მხარეებთან ურთიერთობა და ბიზნეს საქმიანობის პასუხისმგებლობიანად წარმართვა;
- VI. ანგარიშგება და გამჭვირვალობა;
- VII. სახელმწიფო საწარმოთა სამეთვალყურეო საბჭოების პასუხისმგებლობები

სახელმწიფო საწარმოთა ფლობის რაციონალობა

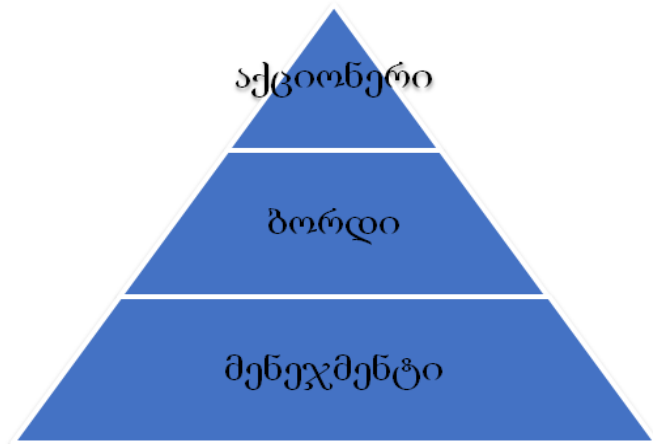
სახელმწიფო საწარმოების ფლობის უფლებას ახორციელებს საზოგადოების ინტერესებიდან გამომდინარე. მნიშვნელოვანია, რომ სახელმწიფო აფასებდეს, ასაჯაროებდეს და პერიოდულად გადახედავდეს იმ მიზნებს, რომლებიც ამართლებენ საწარმოების სახელმწიფო მფლობელობას. სახელმწიფოს მიერ საწარმოების ფლობის საბოლოო მიზანი უნდა იყოს საზოგადოებისთვის მაქსიმალური ღირებულების შექმნა რესურსების ეფექტიანი განაწილების გზით. კარგი პრაქტიკის შესაბამისად, მთავრობამ უნდა შეიმუშაოს სახელმწიფო საწარმოების ფლობის პოლიტიკა, რომელიც განსაზღვრავს სახელმწიფოს მიერ საწარმოების ფლობის რაციონალურ საფუძვლებს, სახელმწიფო

საწარმოების მართვაში სახელმწიფოს როლს, ფლობის პოლიტიკის განხორციელების წესს, მათ შორის, მის განხორციელებაში ჩართული სახელმწიფო სტრუქტურების როლებსა და პასუხისმგებლობებს. ფლობის პოლიტიკა უნდა იყოს საჯარო და ექვემდებარებოდეს მთავრობის მიერ რეგულარულ გადახედვას, მათ შორის, საჯარო კონსულტაციების გზით. სახელმწიფომ უნდა განსაზღვროს ინდივიდუალური სახელმწიფო საწარმოების ფლობის რაციონალური საფუძვლები და პერიოდულად გადახედოს მათ. საჯარო პოლიტიკის მიზნები, რომელთა მიღწევაც მოეთხოვება ცალკეულ სახელმწიფო საწარმოს, თუ სახელმწიფო საწარმოების ჯგუფს, მკაფიოდ უნდა იყოს დადგენილი და გასაჯაროებული შესაბამისი უწყებების მიერ.

სახელმწიფოს მიერ ჯერჯერობით არ არის შემუშავებული პოლიტიკის დოკუმენტი, რომელიც აღნიშნული საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად განსაზღვრავდა ფლობის პოლიტიკის რაციონალურ საფუძვლებსა და პრიორიტეტებს, საჯარო სერვისების მიწოდებისა თუ სტრატეგიულ მიზნებს (ცალკეული საწარმოების სახელმწიფო მფლობელობაში შენარჩუნება), სახელმწიფოს ხედვასა და გეგმებს სახელმწიფო საწარმოების პრივატიზებასთან დაკავშირებით.

მთავრობის, როგორც საწარმოს მფლობელის როლი

საწარმოს ეფექტური ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია ერთმანეთისგან მკაფიოდ გაიმიჯნოს აქციონერის, სამეთვალყურეო საბჭოს და მენეჯმენტის როლები. ამ მომენტისთვის სახელმწიფო პრაქტიკულად არ ახორციელებს აქციონერის როლს, რაც შეიძლება ჩავთვალოთ სახელმწიფო საწარმოების არაეფექტურობის ერთ-ერთ მიზეზად. აქციონერის როლის არ არსებობა სრულად არღვევს კორპორაციულ მართვას მმართველობის ყველა დონეზე. საერთაშორისო სტანდარტის თანახმად

სახელმწიფო უნდა მოქმედებდეს, როგორც ინფორმირებული და აქტიური აქციონერი, უზრუნველყოფდეს საწარმოს საქმიანობის ავტონომიურობას, პატივს სცემდეს სამეთვალყურეო საბჭოს დამოუკიდებლობას და თავს იკავებდეს მართვაში ინტერვენციისგან (არ უნდა ერეოდეს საწარმოს საქმიანობის საოპერაციო დონეზე გადაწყვეტილების მიღების პროცესში). სახელმწიფოს, როგორც აქციონერის ძირითადი პასუხისმგებლობებია: იყოს წარმოდგენილი აქციონერთა საერთო კრებაზე და ეფექტურად ახორციელებდეს ხმის უფლებას, შეიმუშავებდეს ბორდის წევრების ნომინირების კარგად სტრუქტურირებულ, დამსახურებაზე დაფუძნებულ, გამჭვირვალე პროცედურას და აქტიურად მონაწილეობდეს მასში, მხარს უჭერდეს ბორდის შემადგენლობის მრავალფეროვნებას, განსაზღვრავდეს სახელმწიფო საწარმოების ბორდის წევრების ანაზღაურების პოლიტიკას, შეიმუშავებდეს ინფორმაციის საჯაროობის კრიტერიუმებსა და გამჭვირვალობის პოლიტიკას, ასევე ანგარიშგების სისტემას საწარმოს საქმიანობის კორპორაციული მართვის სტანდარტებთან შესაბამისობის დადგენისა და ბორდის

საქმიანობის მონიტორინგისა და შეფასების მიზნით. საერთაშორისო სტანდარტით განსაზღვრული აღნიშნული პრინციპების უმრავლესობა არ არის დაცული განხილული საწარმოების შემთხვევაში.

კონკურენტული ნეიტრალურობა

ამ ეტაპისთვის არ არსებობს კანონმდებლობა, რომელიც დაარეგულირებს სახელმწიფო საწარმოთა საქმიანობას, მათ შორის უზრუნველყოფს მათ კონკურენტულ ნეიტრალურობას. დარგობრივი მართვის პირობებში იქმნება კონკურენტული ნეიტრალურობის დარღვევის რისკები.

საწარმოთა სხვა აქციონერებთან და ინვესტორებთან ერთგვაროვანი მიდგომა

ამ ნაწილში არ დასტურდება რაიმე არაეფექტურობა. თუმცა, არ არსებობს მექანიზმი, რომელიც უზრუნველყოფს შემდგომში არაერთგვაროვანი მიდგომების თავიდან აცილებას.

იმ შემთხვევაში თუ საწარმოს ერთადერთი მფლობელი არ არის სახელმწიფო და მას ჰყავს სხვა აქციონერიც, კორპორაციული მართვის შესახებ OECD-ის სახელმძღვანელოს რეკომენდაციების მიხედვით, სახელმწიფომ და საწარმომ უნდა უზრუნველყონ ყველა აქციონერის სამართლიანი მოპყრობა და მათთვის კორპორაციულ ინფორმაციაზე თანაბარი წვდომა.

ქვეყანაში უმეტეს შემთხვევაში სახელმწიფო წარმოადგენს აქციების 100%-იანი წილის მფლობელს, თუმცა არსებობს გამონაკლისებიც.

მაგ., სს „საქრუსენერგო“, რომელიც უზრუნველყოფს საკუთარი მაღალძაბვიანი ელექტროგადამცემი ხაზების გამოყენებით ელექტროენერჯის გადაცემას საქართველოს ტერიტორიასა და მეზობელ ქვეყნებში, როგორებიცაა რუსეთი, თურქეთი, აზერბაიჯანი და სომხეთი. კომპანიის 50%-იანი წილის მფლობელია საქართველოს სახელმწიფო, ხოლო დანარჩენი 50%-იანი წილის - რუსეთის ფედერაცია. კომპანიას აქვს წესდება, სადაც გაწერილია აქციონერთა უფლებები/მოვალეობები, ასევე, ჰყავს სამეთვალყურეო საბჭო, რომელიც შედგება 6 წევრისგან, მათგან 3 წარმომადგენელი - საქართველოს მხრიდან, 3 წარმომადგენელი - რუსეთის მხრიდან. აღნიშნულზე დაყრდნობით შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ სამართლებრივად ყველა აქციონერის მიმართ არსებობს ერთგვაროვანი მიდგომა.

დაინტერესებულ მხარეებთან ურთიერთობა და ბიზნეს საქმიანობის პასუხისმგებლობიანად წარმართვა

არ არსებობს ჩარჩო, რომელიც დაარეგულირებს სახელმწიფო საწარმოთა საქმიანობას, შესაბამისად, არ არის განსაზღვრული და საჯაროდ ხელმისაწვდომი საწარმოთა პასუხისმგებლობები დაინტერესებულ მხარეების მიმართ. რაც ზრდის რისკებს საწარმოთა რესურსები მიიმართოს პოლიტიკური ან სხვა არამიზნობრივი აქტივობების დასაფინანსებლად.

ანგარიშგება და გამჭვირვალობა

სახელმწიფო საწარმოებზე ვრცელდება ანგარიშგების იგივე სტანდარტები, რაც იგივე მასშტაბის კერძო კომპანიებზე. ქვეყანაში მსხვილი სახელმწიფო საწარმოების აუდიტს ახორციელებენ რეპუტაციული აუდიტორული კომპანიები, შესაბამისად, ამ მხრივ ხარისხზე კითხვისნიშანი არ არსებობს.

თუმცა, სახელმწიფო საწარმოებს უნდა მოეთხოვებოდეთ გამჭვირვალობის უფრო მაღალი სტანდარტი, რომელიც ფინანსური ანგარიშგების გარდა უნდა უზრუნველყოფდეს საწარმოს კორპორაციულ მართვასთან დაკავშირებული სხვა დოკუმენტაციის საჯაროობას:

- საწარმოს მიზნების და აღნიშნულის მიღწევის შესახებ ინფორმაცია;
- საწარმოს მართვის, ფლობის და აღნიშნულთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია - კორპორაციული მართვის კოდექსი, შიდა პოლიტიკის დანერგვასთან დაკავშირებული სხვა დოკუმენტები;
- ბორდის წევრების და დირექტორების ანაზღაურების შესახებ ინფორმაცია;
- ბორდის წევრების შერჩევის პროცედურები, მათი კვალიფიკაცია;
- არსებითი რისკები და მათი თავიდან აცილების გზები;
- მთავრობისგან მიღებული ნებისმიერი ფინანსური დახმარება ან გარანტიები, ვალდებულებები PPP კონტრაქტებში;
- მსხვილი ტრანზაქციები;
- ნებისმიერი სხვა სახის ინფორმაცია რაც დაკავშირებულია საწარმოს თანამშრომლებთან ან დაინტერესებულ მხარეებთან.

ასეთი სახის რეპორტირება უნდა ხორციელდებოდეს მინიმუმ წელიწადში ერთხელ და უნდა იყოს საჯაროდ ხელმისაწვდომი

სახელმწიფო საწარმოთა სამეთვალყურეო საბჭოების პასუხისმგებლობები

სახელმწიფო საწარმოებში სამეთვალყურეო საბჭოს (ბორდის) წევრების შერჩევის, დანიშვნის, შემადგენლობის, კომპეტენციების და ფუნქციების შესაფასებლად განვიხილეთ სს საპარტნიორო ფონდის, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს და ქონების ეროვნული სააგენტოს მართვაში არსებული რამდენიმე საწარმო. ამ საწარმოებზე დაყრდნობით, შეგვიძლია მოვახდინოთ ბორდის პრაქტიკების გენერალიზება მთლიანად სექტორისთვის.

პირველადი შეფასება მოვახდინეთ ქვემოთ მოცემულ კითხვარზე დაყრდნობით:

დამოუკიდებლობა/შემადგენლობა	
არიან თუ არა დამოუკიდებელი წევრები ¹⁰ სამეთვალყურეო საბჭოებში?	არა

¹⁰ დამოუკიდებელი წევრი - პირი, რომელსაც არ აქვს რაიმე სახის მატერიალური ან პირადი ინტერესი სახელმწიფო საწარმოსთან/მმართველ რგოლთან/აქციონერებთან მიმართებით, რამაც შესაძლოა ეჭვქვეშ დააყენოს მისი ობიექტურობა.

პირველ კითხვაზე დადებითი პასუხის შემთხვევაში, დამოუკიდებელი წევრები მუშაობენ თუ არა იმავე ან სხვა სახელმწიფო საწარმოში?	N/A
იკავებენ თუ არა მოქმედი ან ყოფილი პოლიტიკური თანამდებობის პირები სამეთვალყურეო საბჭოს წევრის პოზიციას?	დიახ, ყველა შემთხვევაში.
კომპეტენციები	
შედიან თუარა სამეთვალყურეო საბჭოში პირები სტრატეგიული დაგეგმვისა და მართვის მინიმუმ 3-წლიანი გამოცდილებით?	არა ან მხოლოდ სახელმწიფო სექტორში გამოცდილებით
შედიან თუარა სამეთვალყურეო საბჭოში პირები ფინანსებში მინიმუმ 3-წლიანი გამოცდილებით?	არა
შედიან თუარა სამეთვალყურეო საბჭოში პირები საწარმოს დარგში მუშაობის მინიმუმ 3-წლიანი გამოცდილებით?	დიახ
შედიან თუარა სამეთვალყურეო საბჭოში პირები იმავე ზომის ან უფრო დიდი მასშტაბის კომპანიაში მართვის მინიმუმ 3-წლიანი გამოცდილებით?	არა
შედიან თუარა სამეთვალყურეო საბჭოში პირები ფინანსურ მენეჯმენტში, ანალიზში, აუდიტსა და სხვა შესაბამისი კომპეტენციებში მინიმუმ 3-წლიანი გამოცდილებით?	არა
ჩართულობა	
წელიწადში რამდენჯერ იკრიბება ბორდი?	საშუალოდ 2-3-ჯერ. თუმცა, არ შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ საბჭო ქმედითია
აფასებს თუარა ბორდი თავის საქმიანობას?	არა, ან ფორმალურად
შერჩევა	
არის თუარა განსაზღვრული ბორდის წევრის შერჩევის წესი და ხდება თუარა ამ წესის გათვალისწინება?	არ არსებობს ცენტრალიზებული, გამჭვირვალე პროცედურა.

ცხადდება თუარა ღია კონკურსი ბორდის წევრის შერჩევის მიზნით?	არა
ბორდის წევრების შერჩევის კომისია შეიცავს თუარა დამოუკიდებელ წევრს?	არა
ქვეყნდება თუარა ინფორმაცია შერჩეული ბორდის წევრის შესახებ?	მსხვილი საწარმოების ვებ-გვერდებზე წარმოდგენილია ბორდის წევრების სულ მცირე სახელი-გვარები. ამასთან, ბორდის წევრის შერჩევის შესახებ ინფორმაცია არ ქვეყნდება.
ფუნქციები	
შედის თუარა სამეთვალყურეო საბჭოს ფუნქციებში დირექტორის დანიშვნა/გათავისუფლება, ხელფასის და სხვა პირობების განსაზღვრა?	ეს ფუნქციები ბორდს განსაზღვრული აქვს სამართლებრივად. თუმცა, მაღალი ალბათობით აღნიშნული ატარებს ფორმალურ ხასიათს.
შედის თუარა საბჭოს ფუნქციაში კომპანიის ბიზნეს სტრატეგიის დამტკიცება და აღნიშნულის შესრულების მონიტორინგი?	ეს ფუნქცია ბორდს განსაზღვრული აქვს სამართლებრივად. თუმცა, მაღალი ალბათობით აღნიშნული ატარებს ფორმალურ ხასიათს.
კომიტეტები	
არსებობს თუარა ანაზღაურების კომიტეტი?	ამ ეტაპზე არცერთ საწარმოში არ არსებობს, ან არ არის ქმედითი. ამ მხრივ, მოსალოდნელია, რომ სს “სახელმწიფო ელექტროსისტემაში” დადგება ანაზღაურების კომიტეტის შექმნის პირველი პრეცედენტი
თუ პირველ კითხვაზე პასუხი დადებითია, რამდენი წევრი შედის, არიან თუარა დამოუკიდებელი წევრები კომიტეტში? დამტკიცებულია თუა არა კომიტეტის საოპერაციო საქმიანობის წესი?	N/A
არსებობს თუარა აუდიტის კომიტეტი?	აუდიტის კომიტეტის არსებობა დასტურდება საქართველოს რკინიგზაში.
თუ ზედა კითხვაზე პასუხი დადებითია, რამდენი წევრი შედის, არიან თუარა დამოუკიდებელი წევრები კომიტეტში? დამტკიცებულია თუა არა კომიტეტის საოპერაციო საქმიანობის წესი?	N/A

- კომპანიების ნაწილში უმაღლეს მმართველობით ორგანოდ წარმოდგენილია პარტნიორთა კრება, რომლის უფლებამოსილებებსაც ახორციელებს დარგობრივი სამინისტრო. პარტნიორთა კრებას ხელმძღვანელობს კომპანიის აღმასრულებელი დირექტორი.
- საჯარო სამართლის იურიდიული პირის თანამშრომელი უფლებამოსილია დაიკავოს თანამდებობა იმავე სსიპ-ის მართვაში არსებულ საწარმოში;
- სს საპარტნირო ფონდი წარმოადგენს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის და საქართველოს რკინიგზის 100%-იან წილის მფლობელს, ასევე 2020 წლამდე წარმოადგენდა “ესკო-ს” და სსე-ს” 100%-იანი წილის მფლობელს. თუმცა, პრაქტიკაში ფონდი არ მოქმედებს როგორც ჩამოთვლილ საწარმოთა აქციონერი და მათი მართვა ხორციელდება ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ დარგობრივ ჭრილში;
- ისეთ საწარმოების წესდებებში ან სხვა სადამფუძნებლო დოკუმენტაციაში, სადაც არსებობს სამეთვალყურეო საბჭო, მკაფიოდ არის გაწერილი სამეთვალყურეო საბჭოს როლი, ასევე გამიჯნულია კომპანიის მენეჯმენტის როლი, მხოლოდ ამ ნაწილში შეიძლება ჩაითვალოს რომ სახეზეა კორპორაციული მართვის კარგი ჩარჩო.
- არ არსებობს ბორდის წევრების/აღმასრულებელი დირექტორების შერჩევის ცენტრალიზებული და გამჭვირვალე პროცედურები, ანაზღაურების პოლიტიკა, ასევე, ბუნდოვანია ბორდის წევრების მინიმალური საკვალიფიკაციო მოთხოვნები და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში მათი დამოუკიდებლობის ხარისხი;
- საწარმოებში არ არსებობს გამჭვირვალე სახელფასო პოლიტიკა, რაც ქმნის დიდ სივრცეს არაეფექტურობისთვის. ამასთან, გამჭვირვალე პოლიტიკის პირობებში, კომერციულ სახელმწიფო საწარმოში ხელფასები უნდა იყოს გათანაბრებული კერძო სექტორთან.

დასკვნა

სახელმწიფო საწარმოების სექტორში კორპორაციული მართვა ფრაგმენტულია ან საერთოდ არ არსებობს. კორპორაციული მართვის ყველა კომპონენტი ურთიერთდაკავშირებულია და ერთ ნაწილში ხარვეზი გადაეცემა მთლიანად მთელ სისტემას.

რამდენადაც მასშტაბურია პრობლემები, კორპორაციულ მართვაში მცირე გაუმჯობესებამაც კი უნდა გამოიწვიოს დადებითი ძვრები საწარმოთა შედეგებში. ამრიგად, სახელმწიფო საწარმოთა სექტორის რეფორმის დაწყება კრიტიკულად მნიშვნელოვანია.

კორპორაციული მართვის პრაქტიკების დანერგვის თვალსაზრისით სახელმწიფო საწარმოების სექტორში შეინიშნება დადებითი ძვრები. სს “სახელმწიფო ელექტროსისტემა” ამ მომენტში რეფორმირების ეტაპზეა. ამ პროცესს მხარს უჭერს აზიის განვითარების ბანკი. კომპანიაში უკვე შემუშავებულია:

- კორპორაციული მართვის კოდექსი, რომელიც განსაზღვრავს კომპანიის კორპორაციულ მართვაში ჩართული პირების როლებს. აღნიშნული შესაბამისობაშია OECD-ს კორპორაციული მართვის პრინციპებთან;
- სამეთვალყურეო საბჭოსთან არსებული სხვადასხვა კომიტეტების დებულებები;

- რისკის მართვის პოლიტიკა;
- ვალის მართვის სტრატეგია.

შეიძლება ითქვას, რომ “სსე” წარმოადგენს სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის პილოტ საწარმოს. შესაბამისად, სსე-ში წარმატების მიღწევა, მთლიანად სახელმწიფო საწარმოთა რეფორმის წარმატებულად განხორციელების საწინდარია. ამიტომ, სსე-ში მიმდინარე პროცესების სწორად წარმართვა კრიტიკულად მნიშვნელოვანია.

რეფორმირების ეტაპზეა გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია. კომპანიის სპეციფიკის გათვალისწინებით, აქცენტები კეთდება საოპერაციო დონეზე არსებულ არაეფექტურობებზე. აქაც, ისევე როგორც სსე-ს შემთხვევაში, ხორციელდება რეფორმის პილოტირება. ცნობისთვის, სახელმწიფო საწარმოთა სექტორიზაციის პროცესში, სსე მიეკუთვნა სახელმწიფო კორპორაციების სექტორს, ხოლო წყალმომარაგების კომპანია - სამთავრობო სექტორს.

ენერგეტიკის სექტორში მოქმედი სახელმწიფო საწარმოები

საქართველოში განსაკუთრებული კომპლექსურობით ხასიათდება და დამატებით ფუნქციურ ანალიზს საჭიროებს ენერგეტიკის სექტორში მოქმედი საწარმოები.

საქართველოს ელექტროენერგეტიკის სექტორი შედგება ბაზრის სხვადასხვა მონაწილისგან:

- მწარმოებლები;
- მომხმარებლები;
- გამანაწილებლები;
- იმპორტიორები;
- ექსპორტიორები;
- მარეგულირებელი;
- სხვა მონაწილეები.

მათ ფუნქციებს, სტატუსს, უფლება-მოვალეობებს განსაზღვრავს საქართველოს კანონმდებლობა.

ენერგეტიკული სისტემის ფუნქციონირება მოიცავს შემდეგ ძირითად საქმიანობებს:

- ენერგორესურსების გენერაცია;
- გადაცემა;
- დისპეტჩერიზაცია;
- დისტრიბუცია (განაწილება/მიწოდება).

საქართველოს ელექტროენერგეტიკული ბაზრის დღემდე არსებული მოდელი შეიძლება განისაზღვროს, როგორც პირდაპირი კონტრაქტების ბაზარი, სადაც ბაზრის მონაწილეები ვალდებულებების

შესრულებას ახორციელებენ ყოველთვიური ანგარიშსწორების საფუძველზე. პირდაპირი კონტრაქტების ბაზართან ერთად ფუნქციონირებს საბალანსო ბაზარი, რაც ელექტროენერგეტიკული ბაზრის მონაწილეებს საშუალებას აძლევს იყიდონ/გაყიდონ დამატებით მოთხოვნილი/გამომუშავებული ელექტროენერგია და დააბალანსონ პირდაპირი კონტრაქტებით აღებული ვალდებულებები. ამასთან, ელექტროენერგეტიკულ ბაზარზე ფუნქციონირებს გარანტირებული სიმძლავრის ბაზარი, რომელიც ეხმარება გადამცემი სისტემის ოპერატორს უზრუნველყოს ელექტროენერგეტიკული სისტემის მდგრადობა და საიმედოობა.¹¹

საქართველოს ელექტროენერგეტიკული ბაზარი პირობითად შეიძლება დაიყოს საბითუმო და საცალო ბაზრებად. საბითუმო ბაზრის სუბიექტები არიან:

- ელექტროენერგიის მწარმოებლები;
- პირდაპირი მომხმარებლები¹²;
- ექსპორტიორები;
- იმპორტიორები;
- საბითუმო მიმწოდებლები¹³;
- განაწილების ლიცენზიატები (მიწოდების ნაწილში)¹⁴

ასევე მომსახურების მიმწოდებლები:

- გადამცემი სისტემის ოპერატორი
- ბაზრის ოპერატორი¹⁵
- გადამცემისა და განაწილების ლიცენზიატები (გატარების – საქსელო მომსახურების ნაწილში).

საბითუმო ბაზარზე ელექტროენერგიით ვაჭრობა უმეტესად ხდება პირდაპირი კონტრაქტების საშუალებით. ელექტროენერგიის გაყიდვა ხორციელდება ელექტროენერგიის მწარმოებლების,

¹¹ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში, გვ.16

¹² 2019 წელს ელექტროენერგეტიკული ბაზრის გახსნის პროცესის ხელშეწყობისათვის დაზუსტდა პირდაპირი მომხმარებლის სტატუსი. პირდაპირ მომხმარებლად ჩაითვალა მომხმარებელი, რომელიც საკუთარი საჭიროებისათვის ელექტროენერგიას (სიმძლავრეს) იღებს წარმოების ან გადამცემის ლიცენზიატის, მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურის ან სხვა მომხმარებლის კუთვნილი ქსელიდან, აღნიშნულ ქსელზე (ქსელებზე) მდებარე მიწოდების წერტილებიდან ჯამურად, კალენდარული წლის შედეგებით, საშუალოდ თვიურად მოიხმარს არანაკლებ 5 მილიონ კილოვატსაათ ელექტროენერგიას. ამ ტიპის მომხმარებელი სავალდებულო წესით რეგისტრირდება პირდაპირი მომხმარებლის სტატუსით. პირდაპირი მომხმარებელი შეიძლება გახდეს ასევე ნებისმიერი სხვა მომხმარებელი, რომელიც აკმაყოფილებს „ელექტროენერგიის (სიმძლავრის) ბაზრის წესებით“ დადგენილ მოთხოვნებს და ნებაყოფლობით არის რეგისტრირებული საბითუმო ვაჭრობაში მონაწილედ, როგორც ელექტროენერგიის პირდაპირი მომხმარებელი.

¹³ ელექტროენერგეტიკის ბაზარზე ელექტროენერგიით ვაჭრობენ საბითუმო მიმწოდებლები, რომლებიც ელექტროენერგიას შეისყიდებიან წარმოების ლიცენზიატებისაგან, მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურებისაგან, იმპორტიორებისგან, ხოლო ელექტროენერგიას ყიდიან პირდაპირ მომხმარებლებსა და ექსპორტიორებზე.

¹⁴ სს „თელასი“, სს „ენერგო-პრო ჯორჯია“.

¹⁵ სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი“ (ესკო).

იმპორტიორის და ესკო-ს, ხოლო შესყიდვა – ელექტროენერჯის განაწილების ლიცენზიატების (მიწოდების ნაწილში), პირდაპირი მომხმარებლების, ექსპორტიორების, ელექტროენერჯის მწარმოებლების (სასადგურო დანახარჯისათვის), ესკო-ს და დისპეტჩერიზაციის ლიცენზიატის (ელექტროენერჯის ტრანზიტის უზრუნველყოფისათვის დანაკარგების დაფარვის მიზნით ელექტროენერჯის შესყიდვის ნაწილში) მიერ. საბითუმო ბაზარზე ელექტროენერჯით ვაჭრობისათვის საჭიროა სუბიექტი დარეგისტრირდეს ბაზრის ოპერატორთან კვალიფიციურ საწარმოდ.^{16 17}

საბითუმო ბაზარზე საქსელო და სისტემურ მომსახურებას ახორციელებენ გადაცემის სისტემის ოპერატორი (გსო), გადაცემისა და განაწილების ლიცენზიატები. გსო-ს (დისპეტჩერიზაციის ლიცენზიატი) გაფორმებული აქვს ხელშეკრულებები გადამცემი ქსელის აქტივების მფლობელებთან (გადაცემის ლიცენზიატებთან) გადამცემი ქსელის ოპერირებისა და განვითარების დაგეგმვის უფლებამოსილების მისთვის გადაცემის შესახებ. გსო სისტემას ძირითადად მართავს SCADA-ს (საზედამხედველო კონტროლისა და მონაცემთა შეგროვების სისტემა) გამოყენებით და, იმავდროულად, იყენებს ზედა დონის ელექტროენერჯისა და სიმძლავრის კონტროლისა და აღრიცხვის ავტომატიზებულ სისტემას (ზედა დონის ესკაა სისტემა).¹⁸

განაწილების ლიცენზიატები საქსელო, მათ შორის გატარების მომსახურებას ახორციელებენ როგორც მათი, ასევე მესამე პირების საკუთრებაში არსებული ქსელების გამოყენებით. განაწილების ქსელით გატარების მომსახურების ხარჯები განაწილების ლიცენზიატებს უნაზღაურდება კომისიის მიერ დადგენილი „განაწილებისა და გატარების ტარიფით“, ხოლო მესამე პირებს მათი ქსელით სარგებლობის შემთხვევაში განაწილების ლიცენზიატი უნაზღაურებს „მესამე პირების მფლობელობაში არსებულ ქსელში ელექტროენერჯის, ბუნებრივი გაზისა და სასმელი წყლის გატარების საფასურის გაანგარიშების წესების“ შესაბამისად გაანგარიშებული ოდენობით.¹⁹

საცალო ბაზარზე მომსახურების მიმწოდებელი ძირითადი სუბიექტები არიან ელექტროენერჯის განაწილების ლიცენზიატები (როგორც საქსელო მომსახურების, ასევე მიწოდების ნაწილში), რომლებიც ელექტროენერჯის ჰყიდვიან საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის (შემდგომში კომისია) მიერ დადგენილი ტარიფებით. ისინი ასევე ახორციელებენ საცალო მომხმარებლების საქსელო და სასისტემო მომსახურებას. საცალო ბაზარზე ელექტროენერჯის მიწოდება აგრეთვე შეუძლიათ მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურებს, თუმცა მათი მონაწილეობა საცალო ბაზარზე დაბალია, რადგან საცალო მიწოდების სეგმენტში ჯერ ისევ არსებობს გამანაწილებელი

¹⁶ წყარო: საქართველოს ენერჯეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2018 წლის ანგარიში, გვ.15, 19, 20.

¹⁷ კვალიფიციური საწარმოებია: წარმოების ლიცენზიატი, განაწილების ლიცენზიატი, პირდაპირი მომხმარებელი, ექსპორტიორი და იმპორტიორი, მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგური.

¹⁸ წყარო: საქართველოს ენერჯეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში, გვ.22

¹⁹ წყარო: საქართველოს ენერჯეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.22

კომპანიების მონოპოლია მიწოდების ნაწილში, რაც გარკვეულ ბარიერს ქმნის მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურების საცალო ბაზარზე მონაწილეობის თვალსაზრისით.²⁰

კომისიის 2018 წლის საქმიანობის ანგარიშის თანახმად, საქართველოში ელექტროენერჯის საცალო ბაზარი მაღალკონცენტრირებულია ($HHI = 5,544.5$)²¹, სადაც ყველაზე დიდი საბაზრო წილი (66.5%) გააჩნია სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“²². რაც შეეხება საბითუმო ბაზარს, 2018 წლის მონაცემებით საბითუმო ბაზარზე რეგისტრირებული იყო ელექტროენერჯის 91 მწარმოებელი, მათ შორის: 5 თბოელექტროსადგური²³, 2 მარეგულირებელი²⁴, 9 ნაწილობრივ დერეგულირებული²⁵, 14 დერეგულირებული (ჰიდრო)²⁶ და 61 მცირე სიმძლავრის (დერეგულირებული) ელექტროსადგური^{27,28}. 2018 წელს საბაზრო წილები ელექტროენერჯის სამი უმსხვილესი მწარმოებლისათვის გადანაწილდა შემდეგნაირად: შპს „ენგურჰესისთვის“ – 33.43%; შპს „ვარციხეჰესისთვის“ – 9.96% და შპს „გარდაბნის თბოელექტროსადგურისთვის“ – 9.76% და წარმოების სეგმენტის ჰერფინდალ-ჰირშმანის ინდექსმა შეადგინა $HHI_{2018} = 1,596$. შესაბამისად, გენერაციის სეგმენტი შეიძლება შევაფასოთ, როგორც კონცენტრირებული ბაზარი.²⁹

მნიშვნელოვნად არ არის შეცვლილი ვითარება კომისიის 2019 წლის საქმიანობის ანგარიშის მიხედვით, რომლის თანახმადაც ელექტროენერჯის განაწილების (მიწოდების) ბაზარი მაღალკონცენტრირებულია ($HHI_{2019}=5,338$), სადაც სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ საბაზრო წილი არის 63%, ხოლო სს „თელასის“ – 37%; საბაზრო წილები ელექტროენერჯის სამი უმსხვილესი მწარმოებლისთვის გადანაწილდა შემდეგნაირად: შპს „ენგურჰესი“ – 28.5%, შპს „გარდაბნის თბოელექტროსადგური“ – 11.3% და შპს „მტკვარი ენერჯი“ – 7.3% და ელექტროენერჯის წარმოების სეგმენტის ჰერფინდალ-ჰირშმანის ინდექსმა შეადგინა $HHI_{2019}=1,516$.³⁰ შესაბამისად, გენერაციის სეგმენტი შეიძლება შევაფასოთ, როგორც კონცენტრირებული ბაზარი.

²⁰ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.22

²¹ კონკრეტულ ბაზარზე კონკურენციის დონის შესაფასებლად გამოიყენება ჰერფინდალ-ჰირშმანის ინდექსი (HHI). გამოითვლება როგორც ბაზარზე არსებული მონაწილეების საბაზრო წილების (%) კვადრატების ჯამი. HHI ინდექსს შესაძლებელია გააჩნდეს მნიშვნელობა 0-დან 10,000-მდე შუალედში, სადაც 0 ნიშნავს ბაზრის დაბალ კონცენტრაციას (სრულყოფილი კონკურენცია), ხოლო 10,000 – სრულყოფილ მონოპოლიას. ევროკომისიის განმარტებით, თუ HHI აღემატება 1,000-ს, მაშინ ბაზარი არის კონცენტრირებული, ხოლო თუ ინდექსის მნიშვნელობა მეტია 2,000-ზე, მაშინ ბაზარი მაღალკონცენტრირებულია.

²² წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2018 წლის ანგარიში; გვ.33

²³ თბოელექტროსადგურები: გარდაბნის მე-9 ენერგობლოკი, აირტურბინა, თბილსრესის მე-3 და მე-4 ბლოკები, გარდაბნის თბოელექტროსადგური, ტყიბულის თბოელექტროსადგური.

²⁴ მარეგულირებელი ელექტროსადგურები: ენგურჰესი, ვარდნილჰესი.

²⁵ ნაწილობრივ დერეგულირებული ელექტროსადგურები: ხრამი 1, ხრამი 2, შაორი, ძვერული, ჟინვალი, ვარციხე, გუმათი, რიონი და ლაჯანური ჰესი.

²⁶ დერეგულირებული (13 მგვტ-ზე მეტი საპროექტო სიმძლავრის) ელექტროსადგურები ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიით: ორთაჭალჰესი, საცხენჰესი, ზაჰესი, ჩითახეჰესი, ხადორჰესი, აწჰესი, ლარსიჰესი, ფარავანჰესი, დარიალიჰესი, ხელვაჩაური 1 ჰესი, შუახევი ჰესი, კირნათი ჰესი და ოლდენერჯი ჰესი.

²⁷ მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურები (13 მგვტ-ზე ნაკლები საპროექტო სიმძლავრის ელექტროსადგურები) ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიით გარეშე: ჯამში 61 ელექტროსადგური.

²⁸ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2018 წლის ანგარიში; გვ.36

²⁹ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2018 წლის ანგარიში; გვ.36

³⁰ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.9

2019 წლის მონაცემების მიხედვით, საბითუმო ბაზარზე რეგისტრირებული იყო ელექტროენერჯის 95 მწარმოებელი, მათ შორის: 5 თბოელექტროსადგური³¹, 2 მარეგულირებელი³², 9 ნაწილობრივ დერეგულირებული³³, 15 დერეგულირებული (ჰიდრო)³⁴, 64 მცირე სიმძლავრის (დერეგულირებული) ელექტროსადგური³⁵³⁶.

ელექტროენერჯის მწარმოებლები, რეგულირების მიზნებიდან გამომდინარე, სხვადასხვა კატეგორიისაა და იყოფიან შემდეგ კატეგორიებად³⁷:

- მარეგულირებელი ელექტროსადგურები;
- ნაწილობრივ დერეგულირებული ელექტროსადგურები;
- დერეგულირებული ელექტროსადგურები;
- გარანტირებული სიმძლავრის წყაროები (თბოელექტროსადგურები).³⁸

რაც შეეხება ელექტროენერჯის იმპორტის და ექსპორტის საქმიანობას, დერეგულირებულია და არ საჭიროებს ლიცენზიას. ელექტროენერჯის ექსპორტზე გატანა შესაძლებელია თავისუფალი (კომისიის მიერ განსაზღვრული ტარიფის გარეშე) ფასით, ელექტროენერჯის იმპორტის შემთხვევაში – კომისიის მიერ დადგენილი ტარიფით³⁹.

საცალო ბაზარზე საბოლოო მოხმარების სეგმენტი წარმოდგენილია საყოფაცხოვრებო და არასაყოფაცხოვრებო მომხმარებლების კატეგორიებით. 2016 წლიდან აღნიშნულ კატეგორიებს დაემატა

³¹ თბოელექტროსადგურები: გარდაბნის მე-9 ენერგობლოკი, აირტურბინა, თბილისრესის მე-3 და მე-4 ბლოკები, გარდაბნის თბოელექტროსადგური.

³² მარეგულირებელი ელექტროსადგურები: ენგურჰესი, ვარდნილჰესი.

³³ ნაწილობრივ დერეგულირებული ელექტროსადგურები: ხრამი 1, ხრამი 2, შაორი, ძვერული, ქინვალი, ვარციხე, გუმათი, რიონი და ლაჯანური ჰესი.

³⁴ დერეგულირებული (13 მგვტ-ზე მეტი საპროექტო სიმძლავრის) ელექტროსადგურები ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიით: ორთაჭალჰესი, საცხენჰესი, ზაჰესი, ჩითახეჰესი, ხადორჰესი, აწჰესი, ლარსიჰესი, ფარავანჰესი, დარიალიჰესი, ხელვაჩაური 1 ჰესი, შუახევი ჰესი, კირნათი ჰესი, ოლდენერჯი ჰესი, მესტიაჭალა ჰესი 1 და მესტიაჭალა ჰესი 2.

³⁵ მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურები (13 მგვტ-ზე ნაკლები საპროექტო სიმძლავრის ელექტროსადგურები) ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიის გარეშე: ჯამში 64 ელექტროსადგური.

³⁶ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.35

³⁷ მარეგულირებელი ელექტროსადგურები - ბაზარზე საქმიანობენ კომისიის მიერ გაცემული ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიით და კომისიის მიერ დადგენილი ფიქსირებული ტარიფებით;

ნაწილობრივ დერეგულირებული ელექტროსადგურები 40 მგვტ-ზე მეტი დადგმული სიმძლავრით, რომლებიც ბაზარზე საქმიანობენ კომისიის მიერ გაცემული ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიით და კომისიის მიერ დადგენილი ზღვრული (ზედა ზღვარი) ტარიფებით;

დერეგულირებული ელექტროსადგურები, რომელთა დადგმული სიმძლავრე აღემატება 13 მგვტ-ს და აშენებულია 2008 წლის 1 აგვისტოს შემდეგ, ბაზარზე საქმიანობენ კომისიის მიერ გაცემული ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიით, თუმცა მათ კომისია ტარიფს არ უდგენს. ასევე დერეგულირებული ელექტროსადგურების კატეგორიაში ერთიანდებიან მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგურები, რომელთა საპროექტო სიმძლავრე 13 მგვტ-მდეა. ასეთი ელექტროსადგურები ბაზარზე საქმიანობენ კომისიის მიერ დადგენილი ტარიფის გარეშე და გათავისუფლებული არიან ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზიისგან;

გარანტირებული სიმძლავრის წყაროები (თბოელექტროსადგურები), რომლებსაც კომისია უდგენს გარანტირებული სიმძლავრის საფასურს და ელექტროენერჯის წარმოების ზღვრულ (ზედა ზღვარი) ტარიფს. აღნიშნული ელექტროსადგურები გამოიყენება ქვეყნის ერთიანი ელექტროენერგეტიკული სისტემის მდგრადობის, უსაფრთხო და საიმედო ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად, რომელთაც განსაზღვრავს საქართველოს მთავრობა გარანტირებული სიმძლავრისა და მათ მიერ გარანტირებული სიმძლავრით სისტემის უზრუნველყოფის პერიოდის მიხედვით ინდივიდუალურად.

³⁸ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.21

³⁹ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2018 წლის ანგარიში, გვ.20

საცალო მომხმარებელი, რომელიც ფლობს განახლებადი ენერჯის წყაროზე მომუშავე მიკროსიმძლავრის (100 კვტ-მდე) ელექტროსადგურს.⁴⁰

ელექტროენერგეტიკის სექტორში მარეგულირებლის ფუნქციას ასრულებს „საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია“ (შემდგომში კომისია), რომელიც წარმოადგენს „ეროვნული მარეგულირებელი ორგანოების შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ სპეციალური უფლებაუნარიანობის მქონე საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს. კომისიას არ ჰყავს სახელმწიფო მაკონტროლებელი ორგანო, დამოუკიდებელია თავის საქმიანობაში და ემორჩილება მხოლოდ საქართველოს კანონმდებლობას. კომისიის ძირითადი ფუნქციებია:

- ელექტროენერჯის წარმოების, გადაცემის, დისპეტჩერიზაციისა და განაწილების ლიცენზირების წესებისა და პირობების დადგენა, ლიცენზიების გაცემა, მათში ცვლილებების შეტანა და მათი გაუქმება კანონმდებლობით დადგენილი წესით;
- ელექტროენერჯის წარმოების, გადაცემის, დისპეტჩერიზაციის, განაწილების, გატარების, იმპორტის, ბაზრის ოპერატორის მომსახურების ტარიფების, აგრეთვე გარანტირებული სიმძლავრის საფასურისა და გარანტირებული სიმძლავრის წყაროს ელექტროენერჯის წარმოების ტარიფის დადგენა და რეგულირება;
- ენერგეტიკული ბაზრების მონიტორინგი⁴¹.

ელექტროენერგეტიკული ბაზრის ახალი სტრუქტურის ჩამოყალიბების წინაპირობები და „ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფციის“ შესაბამისი ელექტროენერგეტიკული_ბაზრის სამიზნე სტრუქტურა.

ელექტროენერგეტიკის სექტორი წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისთვის. მეტწილად ლიბერალური, მაგრამ რეგულირებული საბაზრო სტანდარტებით, საქართველოს ელექტროენერგეტიკის სექტორი გადადის თავისუფალი ვაჭრობისა და შემდგომი დერეგულირების ფაზაში. საქართველოს ელექტროენერგეტიკული ბაზრის ახალი სტრუქტურის ჩამოყალიბების საფუძველს და წინაპირობას წარმოადგენს ქვეყნის მიერ ევროკავშირისა და

⁴⁰ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.22

⁴¹ საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2014 წლის 6 მარტი №6 დადგენილება.

ენერგეტიკული თანამეგობრობის წინაშე აღებული ვალდებულებების შესრულება; ასევე იმ ხარვეზებისა და ნაკლოვანებების აღმოფხვრა, რითაც ხასიათდება ბაზრის არსებული სტრუქტურა.

2014 წელს საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ხელმოწერილი „ასოცირების შესახებ შეთანხმებით“ საქართველომ ევროკავშირისა და ენერგეტიკული თანამეგობრობის დირექტივებისა და რეგულაციების მოთხოვნებთან ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისობაში მოყვანის ვალდებულება აიღო. საქართველოს მიერ აღნიშნული მოთხოვნები უნდა შესრულდეს ენერგეტიკული თანამეგობრობის დამფუძნებელ ხელშეკრულებასთან მიერთების ოქმის ფარგლებში შეთანხმებულ ვადებში.

2017 წლის 24 აპრილს საქართველოს პარლამენტმა მოახდინა 2016 წლის 14 ოქტომბერს ხელმოწერილი ოქმის რატიფიკაცია ენერგეტიკული თანამეგობრობის დამფუძნებელ ხელშეკრულებასთან საქართველოს შეერთების შესახებ, რითაც ქვეყანა გახდა ენერგეტიკული თანამეგობრობის სრულუფლებიანი წევრი. ოქმის საფუძველზე ასევე განისაზღვრა საქართველოს მიერ ენერგეტიკული თანამეგობრობის კანონმდებლობის იმპლემენტაციის ვადები. საქართველოს გაწევრიანება ენერგეტიკულ თანამეგობრობაში ქვეყანას აძლევს შესაძლებლობას, შექმნას ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისი ენერგეტიკული სექტორი, აამაღლოს კონკურენცია ბაზარზე და ასევე ქვეყნის ენერგეტიკული უსაფრთხოების დონე, გააუმჯობესოს საინვესტიციო გარემო და ხელი შეუწყოს განახლებადი ენერჯის წყაროების განვითარებას და ენერგოეფექტიანობას.⁴²

ბაზრის სამიზნე სტრუქტურაზე გადასვლისა და საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულების მიზნით, 2019 წლის ბოლოს მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა ენერგეტიკის სექტორის მარეგულირებელმა კანონმდებლობამ, კერძოდ, საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცდა:

- საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ ;
- საქართველოს კანონი „განახლებადი წყაროებიდან ენერჯის წარმოებისა და გამოყენების წახალისების შესახებ“.⁴³

2020 წლის 16 აპრილის N246 დადგენილებით საქართველოს მთავრობამ დაამტკიცა ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფცია, ხოლო 2020 წლის მაისში საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონი „ენერგოეფექტურობის შესახებ“.

აღნიშნული პირველადი კანონმდებლობა და, პირველ რიგში, კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ მოიცავს დარგის რეფორმირების მთელ პროცესს და განსაზღვრავს, მათ შორის,

⁴² წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.23

⁴³ „განახლებადი წყაროებიდან ენერჯის წარმოებისა და გამოყენების წახალისების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზანია შექმნას განახლებადი წყაროებიდან მიღებული ენერჯის ხელშეწყობის, წახალისებისა და გამოყენების სამართლებრივი საფუძვლები, აგრეთვე დაადგინოს სავალდებულო ეროვნული სამიზნე მაჩვენებლები განახლებადი წყაროებიდან მიღებული ენერჯის საერთო წილისთვის ენერჯის მთლიან საბოლოო მოხმარებაში, ასევე ტრანსპორტში. წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.17

- ელექტროენერგეტიკის სექტორში საქმიანობისა და ვაჭრობის ზოგად სამართლებრივ ჩარჩოს გამჭვირვალე და კონკურენტული ელექტროენერჯის ბაზრის შექმნისა და განვითარების ხელშეწყობის მიზნით;
- კრიტერიუმებსა და პროცედურებს, რომლებიც დაკავშირებულია:
  - ენერგეტიკული საქმიანობის ავტორიზაციასთან;
  - საჯარო მომსახურებასთან;
  - მომხმარებელთა უფლებებთან და მათ დაცვასთან.

საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ ასევე აწესრიგებს შემდეგ საკითხებს:

- ელექტროენერგეტიკის სექტორის მართვა და ორგანიზება;
- ელექტროენერგეტიკის სექტორის რეგულირება, მონიტორინგი, ზედამხედველობა;
- ენერგეტიკულ ბაზრებზე თავისუფალი დაშვება.

კანონი ითვალისწინებს ენერგეტიკის სფეროში საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ხელმოწერილი ასოცირების შეთანხმებით და ენერგეტიკული თანამეგობრობის დამფუძნებელ ხელშეკრულებასთან მიერთებით საქართველოს მიერ აღებული ვალდებულებების ფარგლებში ევროპის კავშირის სხვადასხვა ენერგეტიკული დირექტივის ტრანსპოზიციას ეროვნულ კანონმდებლობაში.⁴⁴

„ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ საქართველოს კანონთან შესაბამისობაშია ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფცია, რომელიც:

- განსაზღვრავს ბაზრის მომავალ სტრუქტურას;
- ითვალისწინებს ბაზრის სამიზნე მოდელზე ეტაპობრივ გადასვლას 2021 წლიდან;
- აყალიბებს პრინციპებს, რომლებიც მიზნად ისახავს:
  - კონკურენციის განვითარებას როგორც საბითუმო, ასევე საცალო დონეზე;
  - ვერტიკალურად ინტეგრირებული ბაზრიდან⁴⁵ გადასვლას ისეთ სტრუქტურაზე, რომელიც სამართლებრივად, ფინანსურად და ფუნქციურად განაცალკევებს გადაცემისა და განაწილების ფუნქციებს მიწოდების, ვაჭრობისა და წარმოებისგან;

⁴⁴ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.17

⁴⁵ ვერტიკალურად ინტეგრირებული საწარმო: ელექტროენერგეტიკის სექტორში – ვერტიკალურად ინტეგრირებული ელექტროენერგეტიკული საწარმო – ერთი მხრივ, ელექტროენერჯის გადაცემის ან/და განაწილების სულ ცოტა ერთი ფუნქციის და, ამავედროულად, მეორე მხრივ, ელექტროენერჯის წარმოების ან/და მიწოდების სულ ცოტა ერთი ფუნქციის განმახორციელებელი ელექტროენერგეტიკული საწარმო ან ელექტროენერგეტიკულ საწარმოთა ჯგუფი, რომელთა პირდაპირ ან არაპირდაპირ კონტროლზე უფლებამოსილია/ უფლებამოსილი არიან ერთი და იგივე პირი/პირები. საქართველოს კანონი ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ მუხლი 3, პუნქტი 382

- ელექტროენერჯის ხელმისაწვდომობის შენარჩუნებასა და ენერგეტიკულ სიღარიბესთან ბრძოლას და აყალიბებს მოწყვლადი მომხმარებლების⁴⁶ სოციალური დაცვის პრინციპებს;
- ელექტროენერჯის ორგანიზებული ბაზრების ჩამოყალიბებას - მოიცავს ელექტროენერჯის კონკურენტულ ბაზრებს, როგორებიცაა: დღით ადრე, დღიური და საბალანსო ბაზრები.
- საქართველოს რეგიონული ინტეგრაციის ხელშეწყობას - ითვალისწინებს საქართველოსა და მეზობელ ქვეყნებს შორის ტრანსსასაზღვრო სავაჭრო პოტენციალის ეფექტიან ათვისებას.

ბაზრის კონცეფციით გათვალისწინებული დღით ადრე, დღიური და საბალანსო ბაზრის ჩამოყალიბება-განვითარებისთვის საჭირო ღონისძიებები აძლიერებს დამოუკიდებელი მარეგულირებელი ორგანოს მნიშვნელობას, რომელიც ახორციელებს მონიტორინგსა და ურთიერთქმედებას ბაზარზე გამჭვირვალობის, თანასწორობის, მდგრადობის და არადისკრიმინაციულობის პრინციპებზე დაყრდნობით.⁴⁷

ელექტროენერჯის ბაზრის სამიზნე სტრუქტურა საქართველოს ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფციის შესაბამისად⁴⁸

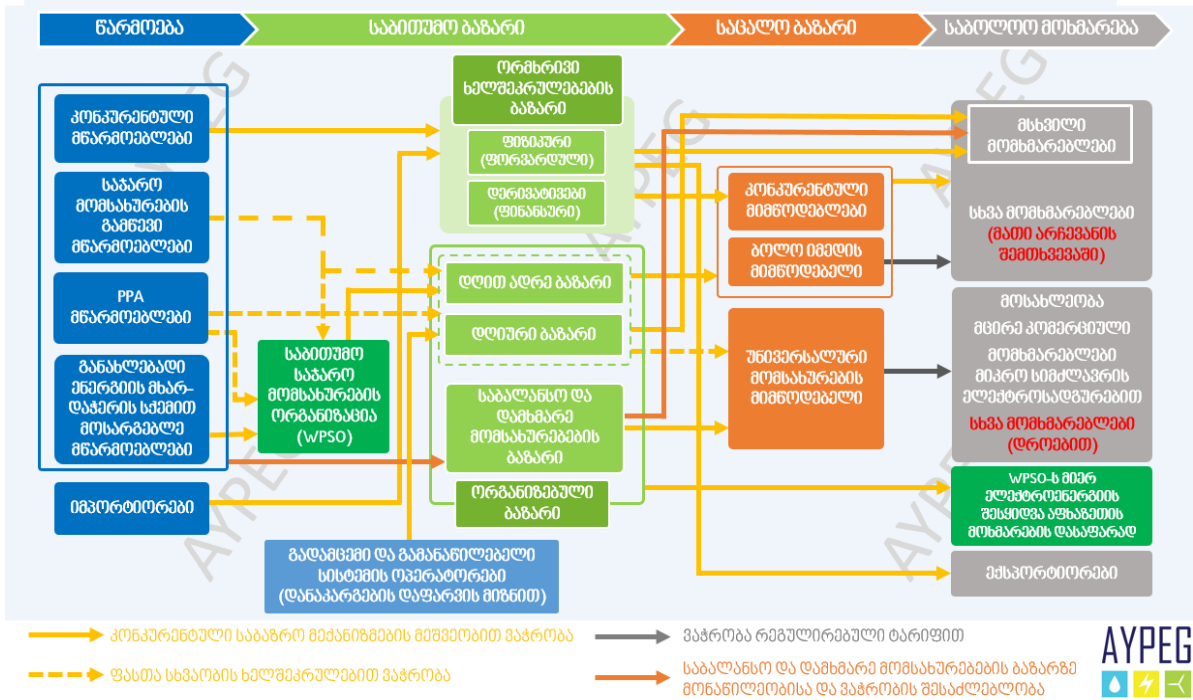
⁴⁶ მოწყვლადი მომხმარებელი - საყოფაცხოვრებო მომხმარებელი, რომელსაც მისი სტატუსისა თუ მდგომარეობის გამო, საქართველოს შესაბამისი კანონმდებლობის საფუძველზე მინიჭებული აქვს სისტემით სარგებლობის ან/და ელექტროენერჯის ან/და ბუნებრივი გაზის მიღების ან/და წყალმომარაგებით სარგებლობის უფლება შეღავათიანი პირობებით - საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“, მუხლი 3, პუნქტი „383“.

⁴⁷ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.23-24

⁴⁸ წყარო: ახალგაზრდა ენერგეტიკოსთა ასოციაცია

საქართველოს ელექტროენერჯის გაზრდის ახალი მოდელი და ელექტროენერჯით ვაჭრობის ორგანიზება

ბაზრის ახალი მოდელის სახელმძღვანელი პრინციპებია:

- ენერგეტიკულ ბაზრებზე კონკურენტული, თავისუფალი და გამჭვირვალე ვაჭრობა;
- ინტერესთა კონფლიქტისა და დისკრიმინაციის თავიდან აცილება;
- საბითუმო ბაზარზე ელექტროენერჯის ყიდვა-გაყიდვა კონკურენტული საბაზრო მექანიზმების მეშვეობით, კერძოდ, ორმხრივი ხელშეკრულებებით ან/და ელექტროენერჯის ორგანიზებულ ბაზრებზე, დღით ადრე, დღიური და საბალანსო ბაზრების ჩათვლით;
- საჯარო მომსახურების გამწევი ენერგეტიკული საწარმოებისა და მხარდაჭერის მექანიზმით/სქემით მოსარგებლე მწარმოებლების მიერ წარმოებული ელექტროენერჯით ვაჭრობა მხოლოდ ორგანიზებულ ბაზრებზე;
- წარმოებისა და მოხმარების საათობრივი გრაფიკების, ასევე ელექტროენერჯის წარმოების/მოხმარების საშუალებებისა და მათი დატვირთვის განსაზღვრა მათ დაგეგმვაზე პასუხისმგებელი პირების მიერ (თვითდისპეტჩირება);
- ორგანიზებულ ბაზრებზე საათობრივი ვაჭრობა და, შესაბამისად, ბაზრის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა მათ მიერ თითოეულ საათში გამოწვეულ უბალანსობაზე;

- სისტემის ოპერატორების მიერ დანაკარგების დაფარვის მიზნით ელექტროენერჯის შესყიდვა მხოლოდ დღით ადრე და დღიურ ბაზრებზე.⁴⁹

ბაზრის სამიზნე სტრუქტურა მოიცავს ბაზრის ახალ სუბიექტებს:

- საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაციას;
- უნივერსალური მომსახურების (საცალო) მიმწოდებელს;
- ბოლო ალტერნატივის მიმწოდებელს.

საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაცია იფუნქციონირებს როგორც ინსტიტუციური მოვაჭრე საჯარო მომსახურების მომხმარებლების სახელით. საჯარო მომსახურების ვალდებულების განმახორციელებელი პირის ამოცანები მოიცავს:

- გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულების მონაწილე მწარმოებლების მხარდაჭერასა და მათ მიერ წარმოებული ელექტროენერჯის ორგანიზებულ ბაზარზე ინტეგრირების ხელშეწყობას; განახლებადი ენერჯის რესურსების წახალისებას;
- სახელმწიფოს მფლობელობაში და სახელმწიფოს მართვაში არსებული გენერაციის ობიექტებს, რომელთაც დაეკისრა საჯარო მომსახურების ვალდებულება, მათ მიერ წარმოებული ელექტროენერჯის შესყიდვის უზრუნველყოფას;
- უნივერსალური მომსახურების მიმწოდებლის მხარდაჭერას შესასყიდი ელექტროენერჯის სტაბილური ფასის უზრუნველყოფითა და ორგანიზებულ ბაზარზე ინტეგრირების ხელშეწყობით;

უნივერსალური მომსახურების (საცალო) მიმწოდებელი წარმოადგენს ელექტროენერჯის მიმწოდებელს, რომელიც რეგულირებული პირობებით და ფასით, აწვდის ელექტროენერჯის საყოფაცხოვრებო მომხმარებელსა და მცირე საწარმოს.⁵⁰

ბოლო ალტერნატივის მიმწოდებლის ფუნქციაა დაიცვას მომხმარებელი და მიაწოდოს მას ელექტროენერჯია იმ შემთხვევაში, თუ მისი კონტრაქტორი მიმწოდებელი ამას ვერ ახერხებს. ბოლო ალტერნატივის მიმწოდებელს შეარჩევს საქართველოს მთავრობა ღია სატენდერო პროცედურაზე დაყრდნობით. ამასთან, დასაშვებია უნივერსალური მომსახურების მიმწოდებლის განსაზღვრა ბოლო ალტერნატივის მიმწოდებლად. ბოლო ალტერნატივის მიწოდების ტარიფს გამჭვირვალე და

⁴⁹ წყარო: საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 16 აპრილის N246 დადგენილება „ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფციის დამტკიცების შესახებ“, მუხლი 2.

⁵⁰ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2020 წლის 13 აგვისტოს N 47 დადგენილება „ელექტროენერჯის საცალო ბაზრის წესების“ დამტკიცების შესახებ. მუხლი 2, პუნქტი „ბ“.

არადისკრიმინაციული გზით ადგენს კომისია და ასევე ამტკიცებს ბოლო ალტერნატივის მიწოდების წესებს.⁵¹

ენერგეტიკის სექტორში მოქმედი სახელმწიფო საწარმოების ფუნქციური ანალიზი

საქართველოს ელექტროენერგეტიკულ სექტორში გადაცემის ლიცენზიას სამი კომპანია ფლობს: სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ (სსე), სს „საქრუსენერგო“ და შპს „ენერგოტრანსი“.

სსე

სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ ელექტროენერჯის გადამცემი ქსელის ერთ-ერთი მსხვილი მფლობელია. სსე-ს გადამცემი ინფრასტრუქტურა შედგება 3 550 კმ სიგრძის ელექტროგადამცემი ხაზებისა და 93 ქვესადგურისგან. გადამცემი ქსელი იმართება ქ.თბილისში არსებული ეროვნული

სადისპეტჩერო ცენტრიდან, ხოლო მის ტექნიკურ მხარდაჭერას უზრუნველყოფს ექსპლუატაციის დეპარტამენტის 3 რეგიონული ფილიალი (აღმოსავლეთის, დასავლეთის და კახეთის რეგიონული ქსელები). კომპანია არ აწარმოებს ელექტროენერჯის. სსე უზრუნველყოფს ელექტროენერჯის გადაცემასა და დისპეტჩერიზაციას. ელექტროენერჯის გადაცემა ხდება ჰიდრო, თბო და ქარის ელექტროსადგურებიდან ელექტროენერჯის გამანაწილებელ კომპანიებამდე (სს „თელასი“, სს „ენერგ-პრო ჯორჯია“) და პირდაპირ მომხმარებლებამდე (მსხვილი საწარმოები).

სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ - ელექტროენერჯის გადამცემი სისტემის ოპერატორი:

- ახორციელებს ელექტროენერგეტიკული სისტემის საერთო კოორდინაციას და ელექტროენერჯის მოთხოვნა-მიწოდების დაბალანსებას;
- მართავს მეზობელ სახელმწიფოებთან ელექტროენერჯის გაცვლის პროცესს და აქტიურად თანამშრომლობს მათი გადამცემი სისტემების ოპერატორებთან;
- მართავს მეზობელ სახელმწიფოებთან დამაკავშირებელ ყველა ელექტროგადამცემ ხაზს.
- როგორც დისპეტჩერიზაციის ერთადერთი ლიცენზიატი, პასუხისმგებელია რეალურ დროში ელექტროენერჯის მოთხოვნა-მიწოდების დაბალანსებაზე, გადამცემ ქსელში ძაბვების კონტროლზე, რეზერვების შენარჩუნებასა და ავარიული რეჟიმის დროს სისტემის მართვაზე.
- სსე-ს ეროვნული სადისპეტჩერო ცენტრი უზრუნველყოფს ენერგოსისტემის, როგორც ერთიანი ობიექტის მუშაობას ნორმალურ და ავარიულ რეჟიმებში. ცენტრი, რომელიც აღჭურვილია

⁵¹ წყარო: საქართველოს კანონი „საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“, მუხლი 110. ბოლო ალტერნატივის მიწოდება – მიწოდება საჯარო მომსახურების გაწევის სახით, შეზღუდული ვადითა და რეგულირებული პირობებით, იმ საბოლოო მომხმარებლებისთვის, რომლებმაც, გარკვეული გარემოებებიდან გამომდინარე, ვერ აირჩიეს ან დაკარგეს ელექტროენერჯის ან/და ბუნებრივი გაზის მიწოდებელი.

უახლესი ტექნოლოგიებით, ეროვნული სადისპეტჩერო ქვესადგურებიდან და სადგურებიდან მიღებული ინფორმაციისა და მუდმივად განახლებადი მონაცემთა ბაზის საფუძველზე ოპერატიულად რეაგირებს ავარიულ სიტუაციებში და უზრუნველყოფს სისტემის ეფექტურ დისტანციურ მართვას.

სსე-ს საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია:

- ელექტროენერჯის გენერაციისა და მოხმარების დაგეგმვა და კოორდინაცია;
- ელექტროგადამცემ ქსელთან მიერთების უზრუნველყოფა;
- ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება (საერთაშორისო და შიდა ელექტროგადამცემი ხაზების და ქვესადგურების მშენებლობა);
- ელექტროგადამცემი ქსელის ტექნიკური მხარდაჭერა.

ორგანიზაციის საოპერაციო შემოსავალს შეადგენს კვალიფიციური საწარმოებისთვის ელექტროენერჯის გადაცემის და დისპეტჩერიზაციის მომსახურების სანაცვლოდ მიღებული ფულადი სახსრები.

სსე-ს აქციათა 100%-ის მფლობელია ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო სსე-ს ჰყავს სამი შვილობილი კომპანია: შპს „ენერგოტრანსი“, „ქარჩალ ენერჯი“ (საქმიანობს თურქეთის ტერიტორიაზე) და შპს „საქრუსენერჯო“ – 50%.

სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ ფლობს სხვა გადაცემის ლიცენზიატის, შპს „ენერგოტრანსის“, 100%-იან წილს.

ენერგოტრანსი

შპს ენერგოტრანსის ძირითად საქმიანობას წარმოადგენს ელექტროენერჯის გადაცემა, ელექტროენერჯის ექსპორტის და ტრანზიტის განხორციელება.

შპს „ენერგოტრანსის“ მფლობელობაში არსებული ელექტროგადამცემი ხაზების საერთო სიგრძე საქართველოს ტერიტორიაზე დაახლოებით 290 კმ-ია, რაც მოიცავს საქართველოს 10 მუნიციპალიტეტის ტერიტორიასა და სამხრეთის მხრიდან

ერთმანეთთან აკავშირებს „გარდაბანი 500-ის“ და „დიდი ზესტაფონის“ ქვესადგურებს ახალციხის 500/400/220 კვ კონვერტორული სადგურის გავლით. გარდა ზემოთ აღნიშნულისა, ახალციხის კონვერტორული სადგური, 400 კვ ელექტროგადამცემი ხაზის „მესხეთი“ მეშვეობით უკავშირდება თურქეთის ქვესადგურ „ბორჩხას“.

შპს ენერგოტრანსის საკუთრებაშია კონვერტორული სადგური და ელექტროგადამცემი ხაზები:

- ახალციხის კონვერტორული სადგური:
  - 500 /400/200 კვ კონვერტორული სადგური
- 500 კვ ელექტროგადამცემი ხაზები:
  - 500 კვ. „გაჩიანის“ ელექტროგადამცემი ხაზი აკავშირებს გარდაბნის და მარნეულის ქვესადგურებს. ელექტროგადამცემი ხაზის სიგრძეა – 22,3 კმ. ანძების რაოდენობა – 103;
  - 500 კვ. „ვარძიის“ ელექტროგადამცემი ხაზი აკავშირებს მარნეულის ქვესადგურს და ახალციხის კონვერტორულ სადგურს. ელექტროგადამცემი ხაზის სიგრძეა – 167,7 კმ. ანძების რაოდენობა – 567;
  - 500 კვ. „ზეკარის“ ელექტროგადამცემი ხაზი აკავშირებს ახალციხის კონვერტორულ სადგურს და ზესტაფონის ქვესადგურს. ელექტროგადამცემი ხაზის სიგრძეა 67,3 კმ. ანძების რაოდენობა – 160;
- 400 კვ. ელექტროგადამცემი ხაზი:
  - 400 კვ. „მესხეთის“ ელექტროგადამცემი ხაზი აკავშირებს ახალციხის კონვერტორულ სადგურს და ბორჩხას ქვესადგურს. ელექტროგადამცემი ხაზის სიგრძე საქართველოს ტერიტორიაზე – 32,2 კმ. (სულ 152,2 კმ) ანძების რაოდენობა – 100.

ვინაიდან სსე ფლობს ენერგოტრანსის 100%-იან წილს და ამავე დროს კომპანიები ერთსა და იმავე ფუნქციას ახორციელებენ, მათი ოპერაციული ეფექტიანობის გაუმჯობესების მიზნით, სსე-ს კორპორატიზაციის გეგმის ფარგლებში დაგეგმილია კომპანიების გაერთიანება 2020 წლის ბოლოსთვის. ამასთან, ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფცია (დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 16 აპრილის N246 დადგენილებით) განსაზღვრავს გადამცემი სისტემის ოპერატორის როლს ელექტროენერგეტიკული სისტემის დაბალანსებაში. აღნიშნული კონცეფციის თანახმად, გადამცემი

სისტემის ოპერატორი, „ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ საქართველოს კანონისა და კომისიის სამართლებრივი აქტების შესაბამისად, უზრუნველყოფს თვითდისპეტჩირების პრინციპით ელექტროენერგეტიკული სისტემის მართვას.⁵²

ესკო

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო ფლობს ელექტროენერჯის ყველაზე დიდი საბითუმო მიმწოდებლის, სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორის“ (ესკო) 100%-იან წილს. ესკოს 2006 წლიდან მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ქვეყნის ელექტროენერგეტიკული სექტორის სტაბილურობის,

უწყვეტი ელექტრომომარაგების უზრუნველყოფასა და ენერჯეტიკის სექტორის განვითარებაში.

ესკოს საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია:

- საბალანსო ელექტროენერჯით ვაჭრობა;
- გარანტირებული სიმძლავრით ვაჭრობა⁵³;
- სეზონური საჭიროების მიხედვით ელექტროენერჯის იმპორტი და ექსპორტი;
- ახალი ელექტროსადგურების მშენებლობის ხელშეწყობა (არის ახლად აშენებული ელექტროსადგურების მიერ წარმოებული ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულების მხარე);
- საწარმოების ელექტროენერჯით საბითუმო ვაჭრობაში მონაწილედ რეგისტრაცია;
- სარეგისტრაციო მონაცემებში ცვლილებების შეტანა და რეგისტრაციის გაუქმება;

⁵² თვითდისპეტჩირება-წარმოებისა და მოხმარების საათობრივი გრაფიკების, ასევე ელექტროენერჯის წარმოების/მოხმარების საშუალებებისა და მათი დატვირთვის განსაზღვრა მათ დაგეგმვაზე პასუხისმგებელი პირების მიერ.

⁵³ ქვეყნის ერთიანი ელექტროენერგეტიკული სისტემის მდგრადობას, უსაფრთხო და საიმედო ფუნქციონირებას ემსახურება გარანტირებული სიმძლავრე. გარანტირებული სიმძლავრის წყაროს, თითოეული გარანტირებული სიმძლავრის წყაროსთვის გარანტირებული სიმძლავრის მინიმალურ ოდენობასა და შესაბამისი წყაროს მიერ ქვეყნის ერთიანი ელექტროენერგეტიკული სისტემის გარანტირებული სიმძლავრით უზრუნველყოფის პერიოდს განსაზღვრავს საქართველოს მთავრობა. თითოეული გარანტირებული სიმძლავრის წყაროსთვის გარანტირებული სიმძლავრის საფასურს დღიურ ბაზისზე და უზრუნველყოფის პერიოდებს ადგენს საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია. გარანტირებული სიმძლავრის წყაროს წარმოადგენს ელექტროსადგური ან ელექტროსადგურები, რომელიც უნდა აკმაყოფილებდეს კანონმდებლობით განსაზღვრულ ტექნიკურ პარამეტრებს. გარანტირებული სიმძლავრით ვაჭრობა ხდება მხოლოდ ესკო-ს მეშვეობით პირდაპირი ხელშეკრულების სტანდარტული პირობებით, რომელსაც არეგისტრირებს დისპეტჩერიზაციის ლიცენზიატან. გარანტირებული სიმძლავრის შემსყიდველი კვალიფიციური საწარმო – განაწილების ლიცენზიატი, პირდაპირი მომხმარებელი და ექსპორტიორი ვალდებულია აუნაზღაუროს ელექტროენერგეტიკული ბაზრის ოპერატორს გარანტირებული სიმძლავრის წყაროებისთვის შესაბამის საანგარიშო პერიოდში გადასახდელი გარანტირებული სიმძლავრის საფასური, გარანტირებული სიმძლავრის შემსყიდველი საწარმოს ფაქტობრივ ჯამურ მოხმარებასა და ექსპორტში მისი ფაქტობრივი მოხმარების ან ექსპორტის წილის პროპორციულად. წყარო: <https://esco.ge/ka/garantirebuli-simdzlavre>

- საბითუმო ყიდვა-გაყიდვის შესახებ ერთიანი ბაზის, მათ შორის, აღრიცხვიანობის ერთიანი რეესტრის შექმნა და წარმოება. მათ შორის და არა მხოლოდ:
  - აღრიცხვის წერტილების ერთიანი ბაზის შექმნა და წარმოება;
  - საანაგარიშო პერიოდების მიხედვით მრიცხველების ჩვენებების ერთიანი ბაზის შექმნა;
  - ელექტროენერჯის წარმოების საშუალებების, ქვესადგურების, მომხმარებელთა შესახებ ყველა საჭირო ინფორმაციის მოგროვება და სისტემატიზაცია;
- ელექტროენერჯის დისპეტჩერიზაციის ლიცენზიატის მიერ საქართველოს მეზობელი ელექტროენერჯეტიკული სისტემების შესაბამის საწარმოებთან გაფორმებული პარალელურ რეჟიმში მუშაობის ხელშეკრულებების წინასწარი შეთანხმება და მისი სათანადოდ შესრულების მიზნით მონიტორინგი და კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა უფლებამოსილების განხორციელება.
- საბითუმო აღრიცხვაში გამოყენებული მრიცხველების ინსპექტირება.

ბაზრის ოპერატორი ელექტროენერჯის ყიდვა-გაყიდვის ნაწილში უფლებამოსილია იყიდოს ან/და გაყიდოს ელექტროენერჯია პირდაპირი ხელშეკრულებებით ან საბალანსო ელექტროენერჯის პირდაპირი ხელშეკრულების სტანდარტული პირობებით, კვალიფიციური საწარმოების⁵⁴ მოთხოვნათა დაკმაყოფილების (დაბალანსების) მიზნით. ბაზრის ოპერატორისგან საბალანსო ელექტროენერჯის შესყიდვას მირითადად ელექტროენერჯის გამანაწილებელი კომპანიები და პირდაპირი მომხმარებლები. ბაზრის ოპერატორის მიერ გასაყიდი საბალანსო ელექტროენერჯის ფასი ფორმირდება ყოველთვიურად, მის მიერ სხვადასხვა კატეგორიის გენერაციის ობიექტებისა და იმპორტიორებისაგან შესყიდული ელექტროენერჯის ფასების საშუალო შეწონილის პრინციპით. ბაზრის ოპერატორის მიერ შესყიდული საბალანსო ელექტროენერჯია შედგება იმპორტირებული ელექტროენერჯისგან და ჰიდროელექტროსადგურების და თბოელექტროსადგურების მიერ გამომუშავებული ელექტროენერჯისგან.⁵⁵

საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 16 აპრილის N246 დადგენილება „ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფციის დამტკიცების შესახებ“ ითვალისწინებს ესკოსთვის საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაციის როლის და ფუნქციების განსაზღვრას. ესკო პასუხისმგებელი იქნება ბაზარზე ფასების სტაბილურობასა და აფხაზეთის რეგიონისთვის ელექტროენერჯის მიწოდებაზე. საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიაზე (აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა) მოხმარებისთვის,

⁵⁴ კვალიფიციური საწარმოებია: წარმოების ლიცენზიატი, განაწილების ლიცენზიატი, პირდაპირი მომხმარებელი, ექსპორტიორი და იმპორტიორი, მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგური.

⁵⁵ წყარო: საქართველოს ენერჯეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2018 წლის ანგარიში; გვ.21

ელექტროენერგიას შეისყიდის საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაცია, დღით ადრე/დღიურ ბაზარზე.⁵⁶

საქრუსენერგო

სს საქრუსენერგო გადაცემის ლიცენზიატია, რომელიც ფლობს და ექსპლუატაციას უწევს 500, 330 და 220 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემ ხაზებს, მათ შორის სისტემათაშორის:

- საქართველოსა და რუსეთის ენერგოსისტემების დამაკავშირებელ 500 კვ ეგზ „კავკასიონს“;
- საქართველოსა და აზერბაიჯანის ენერგოსისტემების დამაკავშირებელ [500 კვ ეგზ „მუხრანის ველს“](#) და [330 კვ ეგზ „გარდაბანს“](#) ;
- საქართველოსა და თურქეთის ენერგოსისტემების დამაკავშირებელ 220 კვ ეგზ „აჭარას“;

მეზობელ ქვეყნებთან დამაკავშირებელი ელექტროგადამცემი ხაზებით შესაძლებელია ზაფხულში საქართველოში გამომუშავებული ჭარბი ენერგიის ექსპორტი და ზამთარში – მნიშვნელოვანი მონაწილეობა ენერგოსისტემის დეფიციტის შევსებაში.

კომპანია ფლობს ასევე შიდა სასისტემო 500 კვ ელექტროგადამცემ ხაზებს:

⁵⁶ 2021 წლის პირველ ივლისამდე, აფხაზეთის ტერიტორიაზე ელექტროენერგიის მიწოდება ხორციელდება ენგურჰესის და ვარდნილჰესების კასკადის ჰიდროელექტროსადგურებიდან ელექტროენერგიის (სიმძლავრის) დამტკიცებული საპროგნოზო ბალანსის მოცულობების მიხედვით. იმ შემთხვევაში, თუ აფხაზეთის ტერიტორიაზე ელექტროენერგიის მიწოდება ხდება ესკოს მიერ შესყიდული ელექტროენერგიის ხარჯზე, ენგურჰესი და ვარდნილჰესების კასკადი ვალდებული არიან მომდევნო საანგარიშო პერიოდებში მიაწოდონ ესკოს ეკვივალენტური რაოდენობის ელექტროენერგია. ესკო უფლებამოსილია აღნიშნული ელექტროენერგია გაყიდოს მის მიერ ნაყიდი და აფხაზეთის ტერიტორიაზე მიწოდებული ელექტროენერგიის ფასად. ამ ელექტროენერგიის ესკოს მიერ ექსპორტირებისას ფასის ფორმირება ხდება ელექტროენერგიის ექსპორტსა ან/და გაცვლაზე გაფორმებული ხელშეკრულების შესაბამისად.

- [„იმერეთს“](#);
- [„ქართლი-1“-ს](#);
- [„ქართლი-2“ -ს](#);
- [„მუხრანს“](#);
- [„ასურეთს“](#).

კომპანიის საქმიანობის ძირითადი ამოცანებია:

- საკუთრებაში არსებული ელექტროგადამცემი ხაზების გამართულ მდგომარეობაში შენერჩუნება და უსაფრთხო ექსპლუატაცია;
- ელექტროენერჯის შეუფერხებელი გადაცემა, მათ შორის ტრანზიტული გადაცემის უზრუნველყოფა;
- მეზობელი ქვეყნების ენერგეტიკულ სისტემებთან პარალელურ რეჟიმში მუშაობის ხელშეწყობა.

2019-2029 წლების საქართველოს გადამცემი ქსელის განვითარების ათწლიანი გეგმის მიხედვით სს გეს „საქრუსენერგოს“ მიერ განსახორციელებელი პროექტებია:

- საქართველოსა და აზერბაიჯანის ენერგოსისტემების დამაკავშირებელი ახალი, ორჯაჭვა [330 კვ ეგზ „1,2 გარდაბნის“](#) მშენებლობა საქართველო-აზერბაიჯანის საზღვრამდე;
- [500 კვ ეგზ „მარნეული-აირუმის“](#) მშენებლობა, [500 კვ ეგზ „მუხრანის“](#) N42 ანბიდან საქართველო-სომხეთის საზღვრამდე;
- [500 კვ ეგზ „იმერეთის“](#) რეაბილიტაცია ;
- 500კვ ეგზ [სტეფანწმინდა-მოზდოკის](#) მშენებლობა.

სს „საქრუსენერგოს“ თანაბარწილობრივი აქციონერები არიან: საქართველოს სახელმწიფო, წარმოდგენილი სსე-ს სახით და რუსეთის ფედერაციის მხრიდან - საჯარო სააქციო საზოგადოება „ერთიანი ენერგეტიკული სისტემის ფედერალური საქსელო კომპანია“ (ПАО «ФСК ЕЭС»).⁵⁷

⁵⁷ წყარო: <https://sakrusenergo.ge/%e1%83%99%e1%83%9d%e1%83%9b%e1%83%9e%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%98%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%a8%e1%83%94%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%ae%e1%83%94%e1%83%91/>

საქართველოს ენერჯეტიკის სექტორში მოქმედი კიდევ ერთი სახელმწიფო საწარმოა სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია, რომელიც დივერსიფიცირებული კომპანიაა და საქმიანობს ენერჯეტიკის სხვადასხვა სეგმენტში. კორპორაციის 100%-იანი წილის მფლობელია სს „საპარტნიორო ფონდი“.

ელექტროენერჯის წარმოება/მიწოდება კორპორაციის საქმიანობის შედარებით ახალი მიმართულებაა.

კორპორაციამ ელექტროენერჯის წარმოება დაიწყო 2015

წლიდან, როდესაც დასრულდა ქ. გარდაბანში პირველი თბოელექტროსადგურის მშენებლობა და განხორციელდა მისი ექსპლუატაციაში გაშვება.

გარდაბნის თბოსადგურის 51% წილის მფლობელია სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია“, 49%-ს ფლობს სს „საპარტნიორო ფონდი“.

2016 წელს კორპორაციის 100%-იანი წილობრივი მონაწილეობით განხორციელდა ინვესტიცია

ქ.გარდაბანში მეორე თბოელექტროსადგურის მშენებლობისთვის. „გარდაბნის თბოსადგური 2“-ის

მშენებლობა დასრულდა 2019 წლის დეკემბერში, ხოლო 2020 წლის მარტში კომისიამ გასცა

ელექტროენერჯის წარმოების ლიცენზია და შედეგად თბოსადგურმა დაიწყო ოპერირება 2020 წლის მარტში.

თბოსადგური მაღალი ეფექტიანობითა და გარემოსდაცვითი ტექნოლოგიით გამორჩეული ობიექტია, რომელიც 180 მილიონამდე აშშ დოლარის ინვესტიციით აშენდა.

ახალი თბოელექტროსადგური, პირველად საქართველოში, ინოვაციური, ე.წ. ნულიდან გაშვების ფუნქციით არის აღჭურვილი, რაც ქვეყნის ელექტროსისტემაში საგანგებო მდგომარეობის

შემთხვევაში, დროის მოკლე პერიოდში, სისტემისთვის ელექტროენერჯის მიწოდებასა და ნულიდან აღდგენას გულისხმობს. „გარდაბნის თბოელექტროსადგური 2“ წელიწადში 1,3 მილიარდ კვტ.სთ-მდე

ელექტროენერჯიას გამოიმუშავებს, ენერგოეფექტურია და თითქმის ორჯერ უფრო ნაკლებ გაზს მოიხმარს და უფრო ეკონომიურია, ვიდრე საქართველოში ბუნებრივ აირზე მომუშავე

ძველი ენერგობლოკები. თბოსადგურის დადგმული სიმძლავრე, გარდაბნის პირველი ენერგოეფექტური თბოსადგურის მსგავსად, შეადგენს 230 მგვტ-ს. იგი აღჭურვილია თანამედროვე

ტიპის „ჯენერალ ელექტრიკის“ გაზისა და ორთქლის ტურბინებით და გენერატორებით.

განხორციელებულ პროექტს დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობა გააჩნია ქართული ენერგეტიკული სისტემისა და მთლიანად სექტორის მდგრადობისთვის და მისი წარმატებული განვითარებისთვის.⁵⁸ ენერგეტიკის სექტორში სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის ძირითად საქმიანობას წარმოადგენს ბუნებრივი გაზის იმპორტი. ბუნებრივი გაზის იმპორტი და შემდგომი საბითუმო რეალიზაცია ძირითადად ე.წ. სოციალური მომხმარებლებისთვის (ელექტრო გენერაციის ობიექტები და მოსახლეობა) ხორციელდება. კომპანიის საქმიანობის სხვა მიმართულებებია ასევე ნავთობისა და გაზის ძიება და მოპოვება საქართველოში და მილსადენების იჯარით გაცემა.

2006 წლის დეკემბრის შემდეგ, როდესაც კომპანიას მიენიჭა საქართველოს სახელმწიფოს სახელით „ეროვნული ნავთობკომპანიის“ სტატუსი, კომპანია იღებს და ყიდის საქართველოში მოპოვებული ნავთობისა და გაზის სახელმწიფო წილს, სახელმწიფოსა და ინვესტორებს შორის გაფორმებული „პროდუქციის წილობრივი განაწილების ხელშეკრულების“ შესაბამისად. კორპორაციას გააჩნია ნავთობის მოპოვების ლიცენზია და სალიცენზიო ფართობზე თავადაც აწარმოებს ნავთობის მოპოვებას. კორპორაციის ბალანსზე არსებული ბუნებრივი გაზის სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა იჯარის ხელშეკრულებით გადაცემული აქვს შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანიას, რომელიც ახორციელებს მის ოპერირებას. გაზის მილსადენის იჯარასთან ერთად, კომპანია იჯარით გასცემს ნავთობის მილსადენს და იღებს სატრანზიტო შემოსავალს ტრანსპორტირებული ნავთობის თითოეული ბარელზე. ნავთობის ტრანსპორტირების საფასურის მიღება ხდება ბაქო-სუფსის მილსადენის გავლით აზერბაიჯანიდან თურქეთში ნავთობის ტრანსპორტირებიდან.

საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია

კომპანია მართავს საქართველოს ტერიტორიაზე მთავარ მაგისტრალურ გაზსადენ სისტემას, რომლის 100%-ის მფლობელია სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია“. კომპანიის შემოსავალი, რომელსაც ის იღებს სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის“ კუთვნილი მაგისტრალური გაზსადენის სისტემის გამოყენებისაგან, შედგება შემდეგი საქმიანობისაგან:

- ბუნებრივი აირის ტრანზიტის რუსეთის ფედერაციიდან სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის“ კუთვნილი მაგისტრალური გაზსადენის საშუალებით სომხეთის რესპუბლიკაში.
- ბუნებრივი აირის ტრანსპორტირება საქართველოს მასშტაბით, ძირითადად დისტრიბუციის კომპანიებისათვის, სამრეწველო საწარმოებისა და თბოელექტროსადგურებისათვის.
- გაზის რეალიზაცია სხვა მომხმარებლებზე საქართველოში.

⁵⁸ წყარო: <https://www.gogc.ge/ka/project/gardabnis-tbosadguri-2/32>; <http://gtpp.ge/?view=job>; <https://www.gogc.ge/ka/companies/subsidiary-companies/>.

კომპანია საქართველოს მთავრობის დავალებით ახორციელებს სოფლებში მილსადენების მშენებლობის პროექტებს.

კომპანიის 100%-იანი წილის მფლობელია სახელმწიფო. კომპანიის მართვას ახორციელებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.

ენგურჰესი

შპს ენგურჰესის 100%-იანი წილის მფლობელია სახელმწიფო. კომპანიის მართვას ახორციელებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. კომპანიის საქმიანობას ელექტროენერჯის წარმოება და რეალიზაცია წარმოადგენს. კომპანია პასუხისმგებელია ენგურის ჰიდროელექტროსადგურის, ვარდნილჰესების კასკადისა და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე, კოდორის ხეობაში, მდებარე რამდენიმე მცირე ჰესის ფუნქციონირებაზე.

ენერგეტიკის განვითარების ფონდი

განახლებადი ენერჯის წყაროების პერსპექტიული პროექტების მოძიება და განვითარების ხელშეწყობა წარმოადგენს სს „საქართველოს ენერგეტიკის განვითარების ფონდი“-ს უმთავრეს ამოცანას.

ფონდი დაფუძნებულია საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 08 დეკემბრის #1564 განკარგულების, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის 10.12.2010 წლის #1-1/1950 ბრძანების საფუძველზე და წილის 100%-ს ფლობს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.

სს „საქართველოს ენერგეტიკის განვითარების ფონდი“-ს მიზანია ხელი შეუწყოს ქვეყნის ენერგეტიკული პოტენციალის რეალიზაციას, შესაბამისი ფონდების მოძიების, პროექტების

განვითარებისა და მათი ეფექტიანი განხორციელების გზით. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად ფონდი ახორციელებს შემდეგ საქმიანობებს:

- წინასწარი კვლევითი სამუშაოების ჩატარება;
- პროექტების წინასწარი ტექნიკურ-ეკონომიკური შეფასება;
- პროექტის გარემოზე ზემოქმედების წინასწარი შეფასება;
- ინვესტორების მოძიება და დაინტერესება არსებული პროექტებით;

ფონდი ტექნიკურ-ეკონომიკური შესწავლის მიზნით იკვლევს ენერგეტიკული პოტენციალის მქონე ადგილებს; ასევე ხორციელდება კონკრეტული პროექტის გარემოზე ზემოქმედების წინასწარი შეფასება და იწერება წინასაპროექტო კვლევის ანგარიში, რომლის საფუძველზეც, ინვესტორის არსებობის შემთხვევაში და აქციონერის თანხმობის შემთხვევაში ფონდი იწყებს პროექტის დეტალურ ტექნიკურ-ეკონომიკურ შესწავლას და სხვა დამატებითი მომსახურებების გაწევას. ინვესტორის დაინტერესების შემთხვევაში ფორმდება შეთანხმება ინვესტორსა და ფონდს შორის (და მესამე პირს შორის, ასეთის არსებობის შემთხვევაში) და განისაზღვრება ინვესტორისა და კომპანიის ურთიერთვალდებულებები. ფონდი რამდენიმე ათეულ პროექტს ახორციელებს საქართველოს ენერგეტიკაში და მისი პორტფელი დივერსიფიცირებულია. კომპანია, ერთი მხრივ, თავადაა პროექტირების ან მშენებლობის ეტაპზე არსებული ენერგობიექტების თანაინვესტორი, მეორე მხრივ კი, ახორციელებს კვლევებს, დამატებით არატრადიციული ენერგეტიკული რესურსების გამოყენების შესაძლებლობების აღმოსაჩენად.

სს„საქართველოს ენერგეტიკის განვითარების ფონდი“ ახორციელებს:

ქარის და მზის ენერჯის მიმართულებით ინვესტიციების მოძიებას;

ბიომასის და ალტერნატიული ენერჯის პროექტებს, რომლებიც, თავის მხრივ, ქვეყნის ენერგეტიკულ სექტორში ახალი ტექნოლოგიების შემოსვლას უწყობს ხელს;

საქართველოს მთიანეთში სოციალური დანიშნულების პროექტებს ელექტროენერჯის მუდმივი მიწოდების უზრუნველსაყოფად, სადაც ტრადიციული ელექტროენერგეტიკა არასდროს ყოფილა განვითარებული.

ფონდის საქმიანობის ერთ-ერთ მიმართულებას წარმოადგენს ასევე მომსახურების გაწევა ენერგეტიკის სფეროში, რაც მოიცავს: საპროექტო, კვლევით და იურიდიულ მომსახურებებს, კერძოდ:

- მშენებლობისთვის საჭირო ყველა დოკუმენტაციის მომზადება, უფლების და ლიცენზიების მოპოვების ჩათვლით;
- პროექტის წინასწარი სტრატეგიული დამუშავება ან წინასწარი ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების ანგარიშის მომზადება;
- მშენებლობის მონიტორინგი.⁵⁹

განახლებადი ენერჯის წყაროების განვითარებაზე კონცენტრაცია და სოციალური დანიშნულების პროექტების განხორციელება ფონდს ფუნქციური თვალსაზრისით ელექტროენერგეტიკის სექტორში მომუშავე სხვა სახელმწიფო საწარმოებისგან გამოარჩევს.

ფუნქციური, სამართლებრივი და ქონებრივი განცალკევება (Unbundling)

ენერგეტიკული გაერთიანების დამფუძნებელ ხელშეკრულებასთან საქართველოს მიერთების შედეგად აღებული ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ ითვალისწინებს ევროკავშირის 2009 წლის 13 ივლისის №2009/72/EC დირექტივას (ელექტროენერჯის შიდა ბაზრისათვის საერთო წესების შესახებ) და ახდენს მის ტრანსპოზიციას ეროვნულ კანონმდებლობაში. აღნიშნული დირექტივა ადგენს გადაცემისა და განაწილების საქმიანობების სხვა ენერგეტიკული საქმიანობებისაგან და მათთან დაკავშირებული კომერციული ინტერესებისგან დამოუკიდებლობის, ასევე ინტერესთა კონფლიქტის და ჯვარედინი სუბსიდირების წინაპირობების გამორიცხვის მოთხოვნებს.

„ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ საქართველოს კანონმა განსაზღვრა გადამცემი სისტემის ოპერატორისა და განაწილების სისტემის ოპერატორის განცალკევების მოდელები:

⁵⁹ წყარო: <https://gedf.com.ge/About-company>; <http://www.economy.ge/?page=news&nw=1370&lang=ge>.

ა) გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევება⁶⁰:

- გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევების ძირითადი მოდელია ქონებრივი განცალკევება. კანონში ამომწურავად მოცემულია ის კრიტერიუმები, რომლებიც განსაზღვრავს ქონებრივი განცალკევების მოთხოვნებს (კანონის 45-ე მუხლი);
- კომისია უფლებამოსილია ქონებრივი განცალკევებისგან გამონაკლისის სახით, აუცილებლობის შემთხვევაში, განიხილოს დამოუკიდებელი სისტემის ოპერატორის მოდელიც, რაც გულისხმობს ვერტიკალურად ინტეგრირებულ საწარმოში სრულიად დამოუკიდებელი სისტემის ოპერატორის გამოყოფას და მის ავტორიზაციას კანონში მოცემული კრიტერიუმების შესაბამისად. სხვა გადაცემის ლიცენზიატები, რომლებიც არ იქნებიან ავტორიზებული, როგორც გადამცემი სისტემის ოპერატორი, გახდებიან გადამცემი სისტემის მესაკუთრეები და განხორციელებენ მათ უფლება-მოვალეობებს კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში (მუხლი 48), გადამცემი სისტემის ოპერატორის მითითებებით;
- საქართველოს მთავრობა იღებს გადაწყვეტილებას გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევების მოდელის შესახებ, თუმცა ამ გადაწყვეტილების მიღების მიზნით კომისია ენერგეტიკული თანამეგობრობის სამდივნოსთან შეთანხმებით საქართველოს მთავრობას წარუდგენს გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევების მოდელს და მისი განხორციელების სამოქმედო გეგმას;
- გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევებას ზედამხედველობს კომისია, რისთვისაც კომისიის მიერ კანონით დადგენილი წესისა და შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტებით განსაზღვრული პროცედურის დაცვით ხორციელდება გადამცემი სისტემის ოპერატორის სერტიფიცირება, ხოლო წარმატებული სერტიფიცირების შემდეგ – გადამცემი სისტემის ოპერატორის ლიცენზირება.

გადამცემი სისტემის ოპერატორის ქონებრივი განცალკევების მოდელის დამტკიცებისა და განხორციელების მიზნით შემუშავებულია საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 13 ნოემბრის N682 დადგენილება „საქართველოს ელექტროენერჯის გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევების გეგმის დამტკიცების შესახებ“. დადგენილება ითვალისწინებს იმ ღონისძიებების დეტალურ ჩამონათვალს და განხორციელების ვადებს, რომელთა შესრულების ვალდებულებაც ეკისრებათ შესაბამის სუბიექტებს, კერძოდ, ქონებრივი განცალკევების მოდელის განხორციელების მიზნით, გეგმით განსაზღვრულმა შესაბამისმა სუბიექტებმა დადგენილების ძალაში შესვლიდან 22 დღის ვადაში უნდა უზრუნველყონ ამავე გეგმით გათვალისწინებული იმ ღონისძიებების გატარება, რაც

⁶⁰ წყარო: საქართველოს ენერჯეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.26-27

უზრუნველყოფს ქვეყნის მასშტაბით გადამცემი ინფრასტრუქტურის აქტივების სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ მიერ ფაქტობრივ ფლობას, სრულ ოპერირებას და მათი ვალდებულების უზრუნველყოფის საშუალებად გამოყენებას.⁶¹

დადგენილების თანახმად, გადამცემი სისტემის ოპერატორის ქონებრივი განცალკევების მიზნის მისაღწევად არაუგვიანეს 2021 წლის 31 დეკემბრამდე საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ შესაბამის სახელმწიფო ორგანოებთან ან სხვა საჯარო დაწესებულებებთან მოლაპარაკებისა და სათანადო ცვლილებების ინიცირების საფუძველზე უნდა უზრუნველყოს მისი მმართველობის სფეროში არსებული, ქვემოთ ჩამოთვლილი კომპანიების მართვის უფლებების იმგვარი გადანაწილება, რომ ერთი სახელმწიფო ორგანოს მართვაში არ აღმოჩნდეს ერთდროულად ერთი მხრივ ენერჯის გადაცემა/განაწილების და მეორე მხრივ წარმოება/მიწოდება/ვაჭრობის საქმიანობის განმახორციელებელი კომპანიები:

ელექტროენერგეტიკის სექტორში:

- სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ - გადაცემის საქმიანობა (100% აქციები);
- შპს „ენერგოტრანსი“ - გადაცემის საქმიანობა (100% წილი);
- სს „გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგოს“ - გადაცემის საქმიანობა (50% აქციები);
- შპს „ენგურჰესი“ - წარმოების საქმიანობა - (100% წილი);
- შპს „ვარდნილჰესების კასკადი“ - წარმოების საქმიანობა - (100% წილი);
- სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი“ - ელექტროენერგიით ვაჭრობა/მიწოდება (100% აქციები);
- თურქეთის რესპუბლიკაში რეგისტრირებული ელექტროობის ბითუმად ვაჭრობის სააქციო საზოგადოება „კარჩალ ენერჯი“ (KARÇAL ENERJİ ELEKTRİK TOPTAN TİCARET A.Ş.) (100% წილი).

ბუნებრივი გაზის სექტორში:

- შპს „საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია“ - გადაცემის საქმიანობა (100%-იანი წილი);
- სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია“ -ვაჭრობა (100% აქციები).

აღნიშნული მოლაპარაკებების დასრულებამდე და ცვლილებების განხორციელებამდე სამინისტრომ 2020 წლის პირველ დეკემბრამდე დროებითი ღონისძიების სახით უნდა უზრუნველყოს მისი

⁶¹ წყარო: საქართველოს მთავრობის დადგენილება „საქართველოს ელექტროენერჯის გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევების გეგმის დამტკიცების შესახებ“.

მმართველობის სფეროში შემავალი ზემოხსენებული კომპანიების მართვის უფლებების სათანადოდ გადანაწილება, სულ მცირე, სამინისტროში შემავალ სტრუქტურულ ქვედანაყოფებს შორის. დროებითი ღონისძიების მოქმედების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 2021 წლის 31 დეკემბრამდე პერიოდს.

დადგენილება ითვალისწინებს გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევების გეგმის შესასრულებლად გასატარებელი ღონისძიებების ჩამონათვალს, კერძოდ, დადგენილების ძალაში შესვლიდან 22 დღის ვადაში უნდა გატარდეს შემდეგი ღონისძიებები:

- შპს „ენერგოტრანსის“ საკუთრებაში არსებული გადამცემი ინფრასტრუქტურის აქტივების მიმართ სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“, როგორც გადამცემი სისტემის ოპერატორის, შეუფერხებელი ოპერირების, აქტივების ვალდებულების უზრუნველყოფის საშუალებად გამოყენების, ასევე ამ აქტივების მიმართ დაგეგმვის, რემონტების და განვითარების უფლების რეალიზაციის შესაძლებლობის დადასტურება.
  - სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ 100% შვილობილი კომპანიის - შპს „ენერგოტრანსის“ წესდებაში შეტანილი იქნება ცვლილებები, რომელიც უზრუნველყოფს დამფუძნებლის სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის მიერ შპს „ენერგოტრანსის“ კაპიტალში არსებული გადამცემი სისტემის აქტივების მართვისა და ოპერირების შეუფერხებელ/შეუზღუდავ შესაძლებლობას. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 13 მაისის N805 განკარგულებით დამტკიცდა სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემისა“ და შპს „ენერგოტრანსის“ შერწყმის გეგმა. შპს „ენერგოტრანსის“ წესდებაში განცალკევების გეგმით გათვალისწინებული ცვლილების შეტანა არ იქონიებს უარყოფით გავლენას შერწყმის გეგმის განხორციელებაზე, შესაბამისად, განცალკევების გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებები არ ეწინააღმდეგება შერწყმის გეგმით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს.
- სს „გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგოს“ საკუთრებაში არსებული გადამცემი ინფრასტრუქტურის აქტივების სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“, როგორც გადამცემი სისტემის ოპერატორის, ფლობასა და ოპერირებაში სასყიდლიანი გადაცემა, იმგვარად, რომ აღნიშნულ აქტივებთან დაკავშირებით უზრუნველყოფილი იქნეს:
  - სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ მიერ გადაცემული აქტივების ფაქტობრივი ფლობა, სრული ოპერირება და გადაცემული აქტივების ვალდებულების უზრუნველყოფის საშუალებად გამოყენება (სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ შესაბამისი წერილობითი მიმართვისა და სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა „საქრუსენერგოს“ წესდებით გათვალისწინებული კორპორაციული პროცედურების დაკმაყოფილების შემთხვევაში);

- სს „გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგოს“ აქციონერთა საერთო კრების მხრიდან წესდებით გათვალისწინებული სათანადო გადაწყვეტილების წინასწარ მიღების შემთხვევაში, დადგენილების ძალაში შესვლიდან 22 დღის ვადაში სს „გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგოსა“ და სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემას“ შორის სასყიდლიანი იჯარის ხელშეკრულების გაფორმება, რის საფუძველზეც საქრუსენერგო გადამცემი სისტემის აქტივების მართვისა და ოპერირების უფლებას, სრულად გადასცემს სსე-ს, მისთვის საკუთრების უფლების გადაცემის გარეშე.

- გადაცემული აქტივების მიმართ სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ მიერ განვითარების დაგეგმვის უფლებამოსილების თავისუფლად განხორციელების შესაძლებლობა;
- სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ მიერ სარემონტო-საექსპლუატაციო საქმიანობის განხორციელება ექსკლუზიურად აღნიშნული აქტივების მესაკუთრის სს „გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგოს“ სერვისის გამოყენებით, თუ აქტივების გადაცემაზე ხელშეკრულებით სხვა რამ არ იქნება გათვალისწინებული.⁶²

იმის გათვალისწინებით, რომ ენერგოპროდუქტებით ვაჭრობა, სხვა სფეროებისგან განსხვავებით, დამოკიდებულია გადამცემ ინფრასტრუქტურაზე/ქსელზე, ენერგეტიკულ ბაზრებზე განცალკევების პრინციპების დაცვა გადამწყვეტ როლს თამაშობს კონკურენციის განვითარების მიზნით. თუ დაინტერესებულ (მესამე) მხარეს არ აქვს ქსელზე წვდომა იგი ვერ შევა ბაზარზე და ვერ მიიღებს მონაწილეობას ვაჭრობაში. შესაბამისად, ქსელზე დაშვება პირდაპირი პროპორციულია ბაზარზე დაშვების, რაც განსაზღვრავს ენერგეტიკულ ბაზრებზე კონკურენციის ხარისხს. განცალკევების მიზანია, ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან აცილების მიზნით, კონკურენტული საქმიანობის (მიწოდებისა და გენერაციის) გამიჯვნა ბუნებრივად მონოპოლიური (გადამცემი სისტემის/ქსელის ოპერატორის) საქმიანობისგან. მაგალითად, თუ ერთი კომპანია მართავს გადამცემ ქსელს და ამავდროულად ახორციელებს გენერაციას ან ენერჯის გაყიდვას, მან შესაძლებელია შეზღუდოს კონკურენტების დაშვება ინფრასტრუქტურაზე/ქსელზე. ეს ხელს უშლის კონკურენციას ბაზარზე და შესაძლებელია გამოიწვიოს მომხმარებლებისათვის საბოლოოდ ფასების გაზრდა ენერჯიაზე.[1] ამდენად, ქონებრივი განცალკევების მიზნის მიღწევა უზრუნველყოფს კონკურენციის წახალისებას ბაზარზე. ამასთან, ქონებრივი განცალკევების არსებული გეგმის მიხედვით ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მართვის სფეროში შესაძლოა მაინც დარჩეს ელექტროენერგეტიკის სექტორის რომელიმე ფუნქციის განმახორციელებელი საწარმო, რაც შეუთავსებელი იქნება OECD-ის მართვის საუკეთესო

⁶² წყარო: საქართველოს მთავრობის დადგენილება „საქართველოს ელექტროენერჯის გადამცემი სისტემის ოპერატორის განცალკევების გეგმის დამტკიცების შესახებ“.

სტანდარტებთან, რადგან ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო წარმოადგენს დარგის პოლიტიკის განმსაზღვრელს და რეგულატორად განიხილება.

---

[1] წყარო: კვლევა „ენერგეტიკული გაერთიანების დამფუძნებელ ხელშეკრულებასთან საქართველოს შერთების ოქმით განსაზღვრული ვალდებულებები ენერგეტიკის დარგში“ გვ.8

ბ) გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის განცალკევება⁶³:

- გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორი, რომელიც ვერტიკალურად ინტეგრირებული საწარმოს ნაწილია, სულ მცირე, სამართლებრივი ფორმის, ორგანიზაციული მოწყობისა და გადაწყვეტილების მიღების თვალსაზრისით, დამოუკიდებელი უნდა იყოს სხვა ისეთი საქმიანობისგან, რომელიც განაწილებას არ უკავშირდება. გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის განცალკევებისა და მისი შემდგომი ავტორიზაციის მიზნებისათვის არ არის განსაზღვრული მისი ქონებრივი გამოყოფის ვალდებულება ვერტიკალურად ინტეგრირებული კომპანიისგან;
- გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის განცალკევების მოთხოვნებთან შესაბამისობას ზედამხედველობს კომისია, რაც ასევე მოიცავს შესაბამისი მარეგულირებელი კანონქვემდებარე აქტების გამოცემას. გამანაწილებელი ქსელის ოპერატორის შესაბამისობის დადასტურება კომისიის მიერ წარმოადგენს მისი ლიცენზირების შემადგენელ ნაწილს.

საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელმა ეროვნულმა კომისიამ 2020 წლის 16 ივლისის N39 დადგენილებით დაამტკიცა გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის განცალკევების წესები, რომელიც ადგენს გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის განცალკევების სავალდებულო კრიტერიუმებს და ამ კრიტერიუმებთან გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის შესაბამისობას და განსაზღვრავს განაწილების სისტემის ოპერატორის სამართლებრივი და ფუნქციური დამოუკიდებლობის მოთხოვნებს.

იმ შემთხვევაში, თუ გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორი ვერტიკალურად ინტეგრირებული საწარმოს ნაწილია, მისი სამართლებრივი განცალკევება შესაძლებელია განხორციელდეს ერთ-ერთი შემდეგი გზით:

---

⁶³ წყარო: საქართველოს ენერგეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2019 წლის ანგარიში; გვ.27

- გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორი ჩამოყალიბდება განცალკევებულ საწარმოდ, რომელიც რჩება ვერტიკალურად ინტეგრირებული საწარმოს შვილობილ საწარმოდ;
- გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორი ჩამოყალიბდება განცალკევებულ საწარმოდ და გამოეყოფა ყველა ფუნქცია, რომელიც უშუალოდ არ უკავშირდება განაწილებას;
- დაფუძნდება ჰოლდინგური საწარმო, რომელიც ამავდროულად იქნება როგორც გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის, ასევე ვერტიკალურად ინტეგრირებული საწარმოს აქციონერი/პარტნიორი. ამასთან, გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორი, რომელიც ვერტიკალურად ინტეგრირებული საწარმოს ნაწილია, არ არის შეზღუდული აღნიშნული შესაძლო სტრუქტურული ცვლილებებით და შესაძლებელია, მისი სამართლებრივი განცალკევება განხორციელდეს განსხვავებული სახით, იმ პირობით, რომ სრულად იქნება დაცული გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის განცალკევების წესებით დადგენილი პრინციპები და მოთხოვნები.

მაგალითად, 2016 წლის ბოლომდე სს „ენერგო-პრო ჯორჯია“ ფლობდა ელექტროენერჯის განაწილებისა და წარმოების ლიცენზიებს, თუმცა 2016 წლის დეკემბერში მან მოახდინა ამ ორი საქმიანობის ერთმანეთისგან სამართლებრივი გამოყოფა. შედეგად, დაარსდა სს „ენერგო-პრო ჯორჯია გენერაცია“, რომლის საკუთრებაში გადავიდა 11 ელექტროსადგური, ხოლო სს „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ დარჩა განაწილების აქტივები.⁶⁴

ფუნქციურ დამოუკიდებლობის მისაღწევად აღნიშნული წესები ითვალისწინებს მენეჯმენტის განცალკევების მოთხოვნას, კერძოდ, დაუშვებელია გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის ხელმძღვანელობაზე უფლებამოსილი პირების⁶⁵ მონაწილეობა ვერტიკალურად ინტეგრირებული საწარმოს კორპორაციულ სტრუქტურებში შემავალი იმ საწარმოების მართვაში, რომლებიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ პასუხისმგებელია წარმოების, გადაცემის, მიწოდების ან/და ვაჭრობის ყოველდღიური საქმიანობისთვის. ამასთან, გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორმა და მისი აქციების/წილების მფლობელმა საწარმომ უნდა მიიღოს გონივრული ზომები, რათა გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის სამეთვალყურეო და მმართველი საბჭოების წევრების, სულ მცირე, ნახევარი მაინც იყვნენ დამოუკიდებლები.⁶⁶

⁶⁴ წყარო: საქართველოს ენერჯეტიკის და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2018 წლის ანგარიში; გვ.27

⁶⁵ წესების მიზნებისთვის, გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის ხელმძღვანელობაზე უფლებამოსილი პირებში იგულისხმებიან მისი კოლეგიური ორგანოების – სამეთვალყურეო საბჭოსა და მმართველი საბჭოს წევრები, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, ასევე, ხელმძღვანელობითი უფლებამოსილების მქონე სხვა პირი/პირები, მათ შორის, დირექტორი, მისი მოადგილე და საშუალო რგოლის მენეჯერები.

⁶⁶ წყარო: საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2020 წლის 16 ივლისის N39 დადგენილება „გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორის განცალკევების წესების დამტკიცების შესახებ“, მუხლი 5.

გამანაწილებელი სისტემის ოპერატორების საქმიანობის განცალკევება უნდა დასრულდეს არა უგვიანეს 2020 წლის 31 დეკემბრისა.

ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებები (PPAs) ბაზრის ლიბერალიზაციის კონტექსტში

ბაზრის ლიბერალიზაციის კონტექსტში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებები (PPAs). PPA ინვესტიციების მოზიდვისა და შენარჩუნების ერთ-ერთი ინსტრუმენტია, რომელსაც მთავრობა მიმართავს. ამასთან, PPA წარმოადგენს ფისკალური რისკის უმსხვილეს წყაროს ქვეყნისთვის.

სს „ელექტროენერჯეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი“ ვალდებულია შესაბამის პირობებში გააფორმოს ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის შესახებ ხელშეკრულება (PPA) იმ პირობებით, რომელზეც შეთანხმდა საქართველოს მთავრობა, ესკო და ინვესტორი. ესკო არ მონაწილეობს ინვესტორთან გასაფორმებელ მემორანდუმში ფასის და შესასყიდი პერიოდის განსაზღვრის პროცესში და მისი ვალდებულება მოიცავს ახლად აშენებული ელექტროსადგურებიდან გამომდინარე ელექტროენერჯის გარანტირებულად შესყიდვას, ძირითადად შემოდგომა-ზამთრის თვეებში, როცა ქვეყანაში ელექტროენერჯის მოხმარება მნიშვნელოვნად მეტია საქართველოში გამომდინარე ელექტროენერჯის მოცულობასთან შედარებით.

ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული ფისკალური რისკების მატერიალიზების ალბათობა დგება იმ შემთხვევაში, თუ გარანტირებული შესყიდვის ფასი მნიშვნელოვნად გადააჭარბებს რეგიონში ხელმისაწვდომ იმპორტზე არსებულ საბაზრო ფასებს. ამჟამად მოქმედ საკანონმდებლო სისტემაში, გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული ფისკალური რისკი დაბალია. თუმცა, აღნიშნული დერეგულირებული ბაზრის პირობებში შეიცვლება. ელექტროენერჯის ბაზრის ახალი მოდელის ამოქმედება იგეგმება 2021 წლიდან.⁶⁷

გარდა ფისკალური რისკისა, სახელწიფოს მიერ ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებები ბაზრის ლიბერალიზაციაზე უარყოფითად მოქმედებს, ანუ ბაზარი ნაწილობრივ კარგავს იმ საბაზრო თავისუფლებას, რომლის მეშვეობითაც უნდა განისაზღვროდეს ენერჯის კონკურენტული საბაზრო ფასები. შეიძლება ითქვას, რომ მსხვილმასშტაბიანი გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებები ენერგობაზრის რეგულირების ირიბი ინსტრუმენტია.

ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფცია (დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 16 აპრილის N246 დადგენილებით) ითვალისწინებს გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებების ინტეგრირებას ორგანიზებულ ბაზარზე. კონცეფციის მე-11 მუხლის თანახმად

⁶⁷ წყარო: ფისკალური რისკების ანალიზის დოკუმენტი 2019-2023 გვ.59,

ელექტროენერჯის ბაზარზე გამჭვირვალობის, ლიკვიდურობისა და კონკურენტული ფასის ფორმირებისათვის, გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ელექტროენერჯის რეალიზაცია მოხდება ორგანიზებულ ბაზარზე, საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაციის ან თავად მწარმოებლის მიერ. კონცეფციის მიხედვით ესკო ხდება საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაცია და 2021 წლის პირველი ივლისიდან განახორციელებს საბითუმო საჯარო მომსახურების გაწევას.

საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაცია იქნება ფასების სტაბილურობის გარანტი⁶⁸ ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულების (PPA) მქონე სადგურებისთვის.⁶⁹ საბითუმო საჯარო მომსახურების მიმწოდებელს უფლება აქვს, საჭიროების შემთხვევაში, ივაჭროს ელექტროენერჯის ბაზრებზე, თუმცა ძირითადი მექანიზმი, რომელიც გამოიყენება ფასების სტაბილურობისთვის, არის ფასთა სხვაობის ხელშეკრულება. აღნიშნული ხელშეკრულებით, კომპანია აანაზღაურებს სხვაობას დაპირებულ ფასსა და საბაზრო ფასს შორის.

ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფციის თანახმად (მუხლი 11) ორგანიზებულ ბაზრებზე ელექტროენერჯის მწარმოებლების ჩართულობის ხელშეწყობის მიზნით, საქართველოს მთავრობასთან შეთანხმებით, მწარმოებელსა და საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაციას შორის შეიძლება გაფორმდეს ხელშეკრულება საბაზრო და არსებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ფასებს შორის უარყოფითი სხვაობის კომპენსირების ან/და სხვა ხელშეწყობი ღონისძიების შესახებ. თუმცა, იმ შემთხვევაში, თუ გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულების მონაწილე მწარმოებელი არ იყენებს აღნიშნულ უფლებას, ორგანიზებულ ბაზარზე ამ ელექტროენერჯის შეთავაზებაზე პასუხისმგებელია საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაცია.

ფასთა სხვაობის ხელშეკრულების ანაზღაურების წესი უნდა განისაზღვროს მთავრობის მიერ. საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 16 აპრილის N 246 დადგენილების („ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფციის დამტკიცების შესახებ“) თანახმად საბითუმო საჯარო მომსახურების გაწევის, ასევე, ამ მიზნით შექმნილი ფონდის ფორმირებისა და განკარგვის წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის მიერ. ამასთან, საჯარო მომსახურების ვალდებულება არის დროებითი ღონისძიება, რომელიც, სულ მცირე, 2 წელიწადში ერთხელ, უნდა დაექვემდებაროს რეგულარულ გადახედვას, მისი საჭიროებისა და ზემოქმედების შედეგების განსაზღვრის მიზნით.

განახლებადი წყაროებიდან ენერჯის წარმოებისა და გამოყენების მხარდაჭერის სქემა

⁶⁸ საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაცია იქნება ფასების სტაბილურობის გარანტი შემდეგი ბაზრის მონაწილეებისთვის: ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულების (PPA) მქონე სადგურები; ელექტროსადგურები სამომავლოდ მთავრობის მიერ შეთავაზებული სხვა წამახალისებელი სქემით; უნივერსალური მომსახურების მიმწოდებლები (კომპანიები, რომლებიც ელექტროენერჯას აწვდიან მოსახლეობას და სხვა საბოლოო მომხმარებლებს); რეგულირებული ელექტროსადგურები (მაგ. ენგური); გარანტირებული სიმძლავრის მიმწოდებლები (მაგ. თბოსადგურები).

⁶⁹ წყარო: ვალტ & თავარტი „ელექტროენერჯის ბაზრის მიმოხილვა“ 7 მაისი 2020წ, გვ.2

საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 2 ივლისის N403 დადგენილებით განისაზღვრა განახლებადი წყაროებიდან ენერჯის წარმოებისა და გამოყენების მხარდაჭერის სქემა მხოლოდ ჰიდროელექტროსადგურებისთვის. დადგენილება, რომელიც მომზადდა „განახლებადი წყაროებიდან ენერჯის წარმოებისა და გამოყენების წახალისების შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე, განსაზღვრავს კერძო ინიციატორის მიერ საქართველოში 5 მეგავატზე მეტი დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობისა და ოპერირების ხელშემწყობ ღონისძიებებს.

აღნიშნული დადგენილების თანახმად, საინიციატივო შეთავაზების განხილვა და სადგურის მშენებლობისა და ოპერირებისთვის მხარდაჭერის სქემის გამოყენებაზე შეთანხმების გაფორმება კერძო ინიციატორს, საქართველოს მთავრობას და სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორს“⁷⁰ შორის ხორციელდება „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით.

მხარდაჭერის სქემა მოიცავს შემდეგ კომპონენტებს:

ა) მხარდაჭერის პერიოდი:

- მხარდაჭერის პერიოდი განისაზღვრება სადგურის ექსპლუატაციაში შესვლისა და წარმოების ლიცენზიის (კანონმდებლობით ასეთი საჭიროების შემთხვევაში) გაცემიდან ათი წლის ვადით, წელიწადში 8 თვის (იანვარი, თებერვალი, მარტი, აპრილი, სექტემბერი, ოქტომბერი, ნოემბერი, დეკემბერი) განმავლობაში.

ბ) პრემიალური ტარიფი:

- პრემიალური ტარიფი შეადგენს 1 კვტ.სთ-ისთვის 0.015 აშშ დოლარს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ელექტროენერჯის ორგანიზებულ ბაზარზე შესაბამისი საათისთვის დაფიქსირებულ საბითუმო (წონასწორულ) ფასსა და 0.055 აშშ დოლარს შორის სხვაობა 0.015 აშშ დოლარზე ნაკლებია, მაშინ პრემიალური ტარიფი გამოიანგარიშება აღნიშნული სხვაობით.
- პრემიალური ტარიფი გადაიხდება როგორც ელექტროენერჯის ორგანიზებულ ბაზარზე შესაბამისი საათისთვის დაფიქსირებულ საბითუმო (წონასწორულ) ფასზე დამატება, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სადგურის მიერ მხარდაჭერის პერიოდის განმავლობაში მოცემულ საათში

⁷⁰ მხარდაჭერის სქემა ხორციელდება სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორის“, ხოლო „ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაციის განსაზღვრის შედეგ, ამ ორგანიზაციის მიერ, შეთანხმებით გათვალისწინებული წესით. საჯარო მომსახურების ვალდებულება არის დროებითი ღონისძიება, რომელიც უნდა დაექვემდებაროს რეგულარულ გადახედვას მისი საჭიროებისა და ზემოქმედების შედეგების განსაზღვრის მიზნით. ენერჯეტიკულ საწარმოს საჯარო მომსახურების ვალდებულებას აკისრებს საქართველოს მთავრობა საერთო ეკონომიკური ინტერესიდან გამომდინარე, მიწოდების უსაფრთხოების, უწყვეტობის, სათანადო ხარისხისა და ფასის, აგრეთვე გარემოს დაცვის, ენერგოეფექტურობის, განახლებადი ენერჯის წყაროებიდან ენერჯის წარმოებისა და კლიმატის დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით. საჯარო მომსახურების გაწევის ვალდებულება შესაძლოა დაეცის ნებისმიერ ენერჯეტიკულ საწარმოს.

გამომუშავებული და ელექტროენერჯის ორგანიზებულ ბაზარზე რეალიზებული 1 კვტ.სთ ელექტროენერჯისათვის დაფიქსირებული საბითუმო (წონასწორული) ფასი ნაკლებია 0.055 აშშ დოლარზე.

- პრემიალური ტარიფი გადაიხდება საქართველოს ეროვნულ ვალუტაში, ანგარიშფაქტურის გამოწერის დღეს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი კურსით, შეთანხმებით გათვალისწინებული წესით.

საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, სადგურის სპეციფიკის ან მნიშვნელობის გათვალისწინებით, შესაძლებელია, შემუშავებულ იქნეს ამ მხარდაჭერის სქემისაგან განსხვავებული მხარდაჭერის პირობები.

საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 16 აპრილის N 246 დადგენილების („ელექტროენერჯის ბაზრის მოდელის კონცეფციის დამტკიცების შესახებ“) თანახმად განახლებადი ენერჯის მხარდაჭერის სქემით მოსარგებლე მწარმოებლებისთვის მხარდაჭერის სქემით გათვალისწინებული საფასური ანაზღაურდება საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაციის („ესკო“) მიერ. განახლებადი ენერჯის მხარდაჭერისათვის საჭირო ფონდის ფორმირების წესი განისაზღვრება საბითუმო საჯარო მომსახურების ორგანიზაციის შესახებ საქართველოს მთავრობის დადგენილებით.

სს „საქართველოს ენერგეტიკული ბირჟა“

ენერგეტიკის სექტორში მიმდინარე რეფორმების ნაწილია ახალი სახელმწიფო კომპანიის, ენერგეტიკული ბირჟის დაფუძნება. სს „საქართველოს ენერგეტიკული ბირჟა“ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს დავალებითა და კოორდინაციით, „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემისა“ და „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორის“ 50/50%-იანი წილობრივი მონაწილეობით დაფუძნდა 2019 წელს.

ბირჟას აქვს ორი მთავარი ამოცანა:

- იმ ბაზრების მომზადება, რომლებიც აუცილებელია რეფორმირებულ ელექტროენერგეტიკულ სექტორში - ესენია: დღით ადრე ბაზარი, დღის შიგნით ბაზარი და ორმხრივი ხელშეკრულებების ბაზარი. ბაზრების მომზადება გულისხმობს ბაზრების ტექნიკური უზრუნველყოფას (შესაბამისი პლატფორმების შექმნა, გაშვება და სატესტო რეჟიმში მუშაობა), რაც რამდენიმე წლის განმავლობაში ეტაპობრივად უნდა განხორციელდეს.

- მეორად კანონმდებლობაზე მუშაობა - ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ნაცვლად ბაზრის წესები ახლა უკვე კომისიამ უნდა დაამტკიცოს, თუმცა ბაზრის წესების პროექტი ენერგეტიკულმა ბირჟამ უნდა მოამზადოს.⁷¹

სს „საქართველოს ენერგეტიკული ბირჟა“ ვალდებულია⁷²:

2021 წლის 1 ივლისამდე დღით ადრე ბაზრის პლატფორმის ჩამოყალიბება-გამართვა, ტესტირება, პოტენციურ მონაწილეებთან სიმულაციურ რეჟიმში გაშვება და დანერგვა;	2022 წლის 1 ივლისამდე დღიური ბაზრის ჩამოყალიბება-გამართვა, ტესტირება, პოტენციურ მონაწილეებთან სიმულაციურ რეჟიმში გაშვება და დანერგვა. ბირჟა მუშაობს საკონსულტაციო კომპანია Nord Pool Consulting-თან სავაჭრო პლატფორმების შექმნაზე და მისი ოპერირების წესების შემუშავებაზე.

დღით ადრე და ორმხრივი ხელშეკრულებების ბაზრების ოპერატორის ლიცენზიის მისაღებად კომისიისათვის შესაბამისი განაცხადის წარდგენა;	დღიური ბაზრის ოპერატორის ლიცენზიის მისაღებად კომისიისათვის შესაბამისი განაცხადის წარდგენა; დღიური ბაზრის პლატფორმის ოპერირება.

სექტორიზაციის გავლენა

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ განხორციელდა სახელმწიფო საწარმოთა სექტორიზაცია (ფინანსთა მინისტრის 2020 წლის 24 აპრილის N96 ბრძანება „სახელმწიფო საწარმოთა სექტორიზაციის სიის დამტკიცების შესახებ“), რაც გულისხმობს სახელმწიფო საწარმოების მიკუთვნებას სახელმწიფო კორპორაციების ან სამთავრობო (*General Government*) სექტორებზე. ცენტრალური აზიის და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს შორის საქართველო პირველი ქვეყანაა, რომელმაც სრულყოფილად განახორციელა სახელმწიფო საწარმოთა სექტორიზაცია. სექტორიზაციის შედეგების მიხედვით 52 საწარმო მიეკუთვნა სახელმწიფო კორპორაციების სექტორს, ხოლო სამთავრობო სექტორს - 183 საწარმო. ამასთან, 2020 წლის ფისკალური რისკების დოკუმენტის მომზადების ეტაპზე მუნიციპალიტეტების მფლობელობაში არსებული საწარმოთა დაფარვის არეალი ფინანსთა სამინისტრომ გაზარდა 100%-მდე, რის შედეგადაც დაზუსტდა საწარმოთა სია და მათი რაოდენობა გაიზარდა 116-ით. ყველა მათგანი

⁷¹ წყარო: <https://bm.ge/ka/article/energetikuli-birjis-momavali-da-sachiroeba-sagartveloshi--interviu-irina-miloravastan-45341> 15.12.2019

⁷² საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2020 წლის 28 მაისის №39/2 გადაწყვეტილებით სს „საქართველოს ენერგეტიკულ ბირჟაზე“ გაიცა ელექტროენერგეტიკის ბაზრის ოპერირების ლიცენზია.

მიეკუთვნა სამთავრობო სექტორს. აღნიშნული გათვალისწინებულია ქვეყნის ფისკალურ პარამეტრებზე სექტორიზაციის სავარაუდო გავლენის შეფასებაში.

სახელმწიფო საწარმოების კლასიფიკაციის პროცესში მნიშვნელოვანი კრიტერიუმია თუ რამდენადაა დამოუკიდებელი საწარმო გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში, ყიდის თუ არა ის თავის პროდუქციას ეკონომიკურად მნიშვნელოვან ფასად კონკურენტულ გარემოში და რამდენად არის დამოკიდებული საბიუჯეტო დაფინანსებაზე.

საწარმოთა სექტორიზაცია მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯია ქვეყნის ფისკალური გამჭვირვალობის თვალსაზრისით. კერძოდ, მოხდება სამთავრობო სექტორს მიეკუთვნებული საწარმოების ასახვა სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკაში, რაც თავის მხრივ გავლენას მოახდენს სახელმწიფო ფინანსების შემოსავლებზე, ხარჯებსა და ვალდებულებების ნაწილზე. განხორციელებულ ანალიზზე დაყრდნობით შეგვიძლია წარმოვადგინოთ სექტორიზაციის სავარაუდო გავლენა ფისკალურ პარამეტრებზე.

სექტორიზაციის სავარაუდო გავლენა ქვეყნის 2019 წლის ფისკალურ პარამეტრებზე (მშპ-სთან მიმართებით)

გავლენა სახელმწიფო ვალზე	+0.82%
გავლენა დეფიციტზე	-0.22%
გავლენა შემოსავლებზე	+1.35%
გავლენა ხარჯებზე	+1.98%

საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტებიდან მომდინარე ფისკალური რისკების შეფასება

ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებები

საქართველოში ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულება ფორმდება სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებულ კომპანიასთან „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი“ (ესკო), რომლის პასუხისმგებლობაა ელექტროენერჯის მიწოდება-მოთხოვნის დაბალანსება როგორც ბაზარზე და ელექტროენერჯის მწარმოებელ კერძო კომპანიას შორის. ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულების ფარგლებში კერძო კომპანიაზე გაიცემა მშენებლობის და ელექტროსადგურის ოპერირების ლიცენზია. ამის სანაცვლოდ, ესკო იღებს ვალდებულებას შეისყიდოს ელექტროენერჯის კონკრეტული, წინასწარ შეთანხმებული მოცულობა, წინასწარ შეთანხმებულ გარანტირებულ ფასად. ესკო, როგორც წესი, შესყიდულ ელექტროენერჯიას ყიდის.

მიუხედავად იმისა, რომ ესკო-ს არ მოეთხოვება ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებების ასახვა მის ფინანსურ ანგარიშგებაში, ფინანსთა სამინისტროს მიერ მიღებული ფისკალური გამჭვირვალობის სტანდარტები მოითხოვს ამ ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული

პოტენციური ფისკალური ხარჯების და შესაბამისად ფისკალური რისკების გასაჯაროებას. აღნიშნული მიზეზით და ასევე იმის გამო, რომ ელექტროენერჯის ბაზრის ეტაპობრივმა დერეგულირებამ შესაძლოა ფისკალური რისკები წარმოქმნას, ფინანსთა სამინისტრო მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებების გასაჯაროება მოხდეს აღნიშნული სტანდარტის შესაბამისად. ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებები ექვემდებარებიან გასაჯაროებას, თუ აკმაყოფილებენ შემდეგ კრიტერიუმებს:

- ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულება ხელმოწერილია;
- მშენებლობაზე ნებართვა გაცემულია;
- პროექტის განხორციელებისათვის ფინანსური სახსრები უზრუნველყოფილია.

ამჟამად მოქმედ საკანონმდებლო სისტემაში, გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული ფისკალური რისკი დაბალია. თუმცა, აღნიშნული შეიძლება დერეგულირებული ბაზრის პირობებში შეიცვალოს.

ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული ფისკალური რისკების მატერიალიზების ალბათობა დგება იმ შემთხვევაში, თუ გარანტირებული შესყიდვის ფასი მნიშვნელოვნად გადააჭარბებს რეგიონში ხელმისაწვდომ იმპორტზე არსებულ საბაზრო ფასებს.

გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებების მოსალოდნელი ჯამური მიმდინარე ღირებულება შეფასებულია 3 მილიარდ აშშ დოლარად, რაც 2020 წლის საპროგნოზო მშპ-ს 20%-ს შეადგენს.

ფისკალურ სექტორზე გავლენის ანალიზისათვის მნიშვნელოვანია შეფასდეს გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებების ფისკალური ხარჯები და ფისკალური რისკები.

ფისკალური ხარჯი გამოითვლება გარანტირებული შესყიდვის მოცულობების გამრავლებით გარანტირებული შესყიდვის ფასსა და საპროგნოზო საბაზისო ფასს შორის სხვაობაზე⁷³.

ფისკალური რისკი შეფასებულია ორი სცენარის მიხედვით.

- **რისკის სცენარი 1.** ფისკალური რისკის გამოითვლება გარანტირებული შესყიდვის მოცულობების გამრავლებით გარანტირებული შესყიდვის ფასსა და 10 პროცენტით შემცირებული საპროგნოზო საბაზისო ფასს შორის სხვაობაზე. ამავე სცენარი ითვალისწინებს ორი მსხვილი ჰესის აშენებას PPA ინსტრუმენტის პირობებში.
- **რისკის სცენარი 2.** ფისკალური რისკის გამოითვლება გარანტირებული შესყიდვის მოცულობების გამრავლებით გარანტირებული შესყიდვის ფასსა და 30 პროცენტით შემცირებული საპროგნოზო საბაზისო ფასს შორის სხვაობაზე. ამავე სცენარი ითვალისწინებს ორი მსხვილი ჰესის აშენებას PPA ინსტრუმენტის პირობებში.

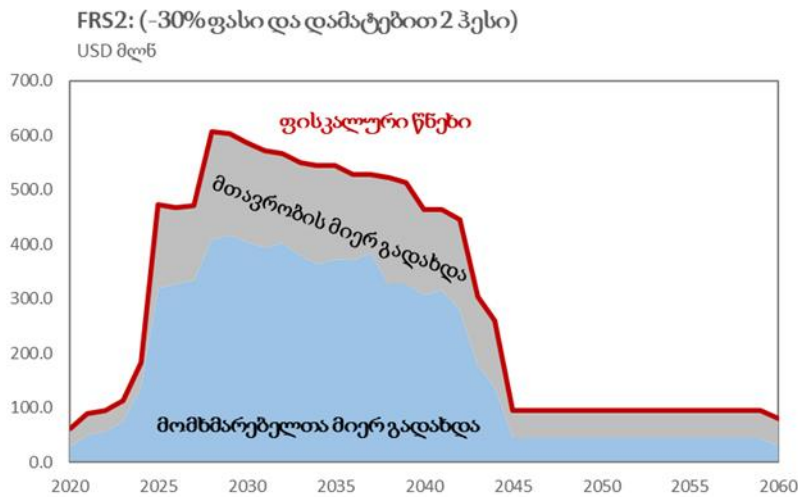
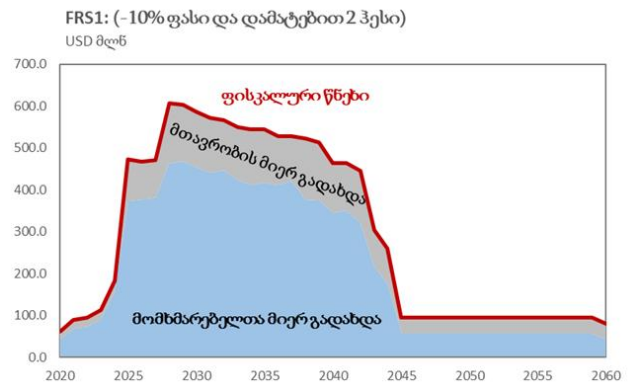
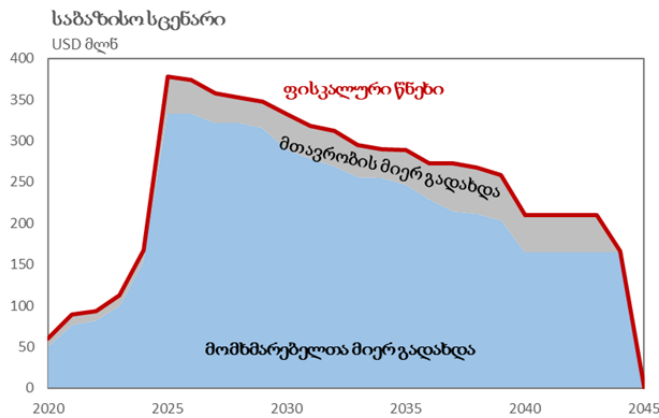
ქვემოთ ცხრილში მოცემულია ფისკალური ხარჯისა და ფისკალური რისკების ჯამური შეფასებები გარანტირებული შესყიდვის შეთანხმებების სრულ პერიოდზე ჯამურად:

ცხრილი 23. ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე შესაძლო ფისკალური გავლენები გარანტირებული შესყიდვის შეთანხმებების სრულ პერიოდზე ჯამურად:

	მლნ USD	მლნ GEL

⁷³ საბაზისო საპროგნოზო ფასი გამოითვლება, გასულ პერიოდში რეგიონში არსებულ ფასებზე დაყრდნობით;

	სულ	NPV	სულ	NPV
ფისკალური წნეხი (გარანტირებული შესყიდვის ოდენობა გამოხატული ვალუტაში)	6,081	3,037	20,191	10,084
ფისკალური ხარჯი (საბაზისო)	883	411	2,934	1,365
ფისკალური რისკის სცენარი 1 (-10% ფასი)	3,084	1,245	10,240	4,133
ფისკალური რისკის სცენარი 2 (-30% ფასი)	4,273	1,760	14,187	5,842

მოცემული დიაგრამები ასახავენ მთავრობის მიერ საბაზისო და რისკის სცენარების პირობებში ელექტროენერჯის უშუალო მომხმარებლებისა და მთავრობის მიერ გადახდილ ოდენობებს დოლარებში. ამასთან, აღნიშნული წარმოადგენს მთავრობის პირობითი ვალდებულებების 100%-ით რეალიზების დაშვებას. ამ თანხების ელექტროენერჯის მომხმარებლების ტარიფში გათვალისწინების შემთხვევაში,

დანახარჯი 1 კილოვატ საათზე საბაზისო სცენარში შეადგენს მინიმუმ 0,01 თეთრს და მაქსიმუმ 0,47 თეთრს (1 თეთრზე ნაკლებს).

ცხრილი 24. მოსალოდნელი ნომინალური და დისკონტირებული ფისკალური ხარჯი ყველა პროექტისთვის, ყველა მსხვილი 10, 5 და 3 პროექტისთვის (საბაზისო სცენარი):

წელი	ყველა პროექტი		TOP 10		TOP 5		TOP 3	
	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.

2020	10.45	9.03						
2021	12.37	10.18	6.86	5.64				
2022	11.65	9.12	6.04	4.73				
2023	13.29	9.92	5.17	3.86				
2024	14.95	10.62	6.01	4.27	2.40	1.71	1.35	0.96
2025	45.32	30.68	18.38	12.44	16.58	11.22	11.13	7.54
2026	40.83	26.32	18.67	12.03	15.76	10.16	10.90	7.03
2027	35.34	21.70	18.44	11.32	15.50	9.52	9.27	5.69
2028	30.72	17.96	18.54	10.84	15.59	9.11	9.27	5.42
2029	32.63	18.17	18.60	10.35	15.59	8.68	9.27	5.16
2030	43.08	22.84	18.69	9.91	15.59	8.27	9.27	4.92
2031	39.82	20.11	18.69	9.44	15.59	7.87	9.27	4.68
2032	43.29	20.83	18.69	8.99	15.59	7.50	9.27	4.46
2033	38.69	17.72	18.69	8.56	15.59	7.14	9.27	4.25
2034	35.49	15.48	18.69	8.15	15.59	6.80	9.27	4.04
2035	42.00	17.45	18.69	7.77	15.59	6.48	9.27	3.85
2036	44.32	17.54	15.59	6.17	15.59	6.17	9.27	3.67
2037	57.56	21.69	15.59	5.87	15.59	5.87	9.27	3.49
2038	56.56	20.30	15.59	5.60	15.59	5.60	9.27	3.33
2039	54.71	18.70	15.59	5.33	15.59	5.33	9.27	3.17
2040	45.15	14.70	6.32	2.06	6.32	2.06		
2041	45.15	14.00	6.32	1.96	6.32	1.96		

2042	45.15	13.33	6.32	1.87	6.32	1.87		
2043	45.15	12.70	6.32	1.78	6.32	1.78		

ცხრილი 25. მოსალოდნელი ნომინალური და დისკონტირებული ფისკალური ხარჯი ყველა პროექტისთვის, ყველა მსხვილი 10, 5 და 3 პროექტისთვის (რისკის სცენარი - 10%):

წელი	ყველა პროექტი		TOP 10		TOP 5		TOP 3	
	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.
2020	18.15	15.68						
2021	21.49	17.68	10.47	8.61				
2022	20.14	15.78	8.96	7.02				
2023	22.40	16.72	8.14	6.07				
2024	28.57	20.31	13.49	9.59	8.75	6.22	6.30	4.48
2025	99.31	67.22	55.22	37.38	49.73	33.66	47.28	32.00
2026	92.04	59.33	56.36	36.33	47.06	30.34	44.94	28.97
2027	89.74	55.09	62.35	38.28	58.49	35.91	58.49	35.91
2028	145.05	84.81	110.32	64.50	91.50	53.50	91.50	53.50
2029	134.27	74.77	102.92	57.31	103.33	57.54	103.33	57.54
2030	133.00	70.53	115.27	61.13	113.57	60.23	113.57	60.23
2031	131.22	66.28	109.59	55.35	109.11	55.11	109.11	55.11
2032	120.63	58.03	103.71	49.89	104.50	50.26	104.50	50.26
2033	125.52	57.50	117.20	53.69	120.18	55.05	120.18	55.05
2034	134.46	58.67	112.83	49.23	139.54	60.88	139.54	60.88
2035	126.22	52.45	130.33	54.15	139.54	57.98	139.54	57.98
2036	116.22	45.99	148.16	58.63	139.54	55.22	139.54	55.22
2037	107.51	40.52	148.16	55.84	139.54	52.59	139.54	52.59
2038	145.85	52.35	148.16	53.18	139.54	50.09	139.54	50.09
2039	139.29	47.62	148.16	50.65	139.54	47.70	139.54	47.70

2040	120.01	39.07	135.12	43.99	126.50	41.18	126.50	41.18
2041	114.01	35.35	135.12	41.90	126.50	39.22	126.50	39.22
2042	122.73	36.24	124.13	36.66	115.51	34.11	115.51	34.11
2043	85.06	23.92	46.48	13.07	37.86	10.65	37.86	10.65
2044	85.30	22.85	44.50	11.92	37.86	10.14	37.86	10.14
2045	37.86	9.66	37.86	9.66	37.86	9.66	37.86	9.66
2046	37.86	9.20	37.86	9.20	37.86	9.20	37.86	9.20
2047	37.86	8.76	37.86	8.76	37.86	8.76	37.86	8.76
2048	37.86	8.34	37.86	8.34	37.86	8.34	37.86	8.34
2049	37.86	7.95	37.86	7.95	37.86	7.95	37.86	7.95
2050	37.86	7.57	37.86	7.57	37.86	7.57	37.86	7.57
2051	37.86	7.21	37.86	7.21	37.86	7.21	37.86	7.21
2052	37.86	6.86	37.86	6.86	37.86	6.86	37.86	6.86
2053	37.86	6.54	37.86	6.54	37.86	6.54	37.86	6.54
2054	37.86	6.23	37.86	6.23	37.86	6.23	37.86	6.23
2055	37.86	5.93	37.86	5.93	37.86	5.93	37.86	5.93
2056	37.86	5.65	37.86	5.65	37.86	5.65	37.86	5.65
2057	37.86	5.38	37.86	5.38	37.86	5.38	37.86	5.38
2058	37.86	5.12	37.86	5.12	37.86	5.12	37.86	5.12
2059	37.86	4.88	37.86	4.88	37.86	4.88	37.86	4.88
2060	37.86	4.65	37.86	4.65	37.86	4.65	37.86	4.65

ცხრილი 26. მოსალოდნელი ნომინალური და დისკონტირებული ფისკალური ხარჯი ყველა პროექტისთვის, ყველა მსხვილი 10, 5 და 3 პროექტისთვის (რისკის სცენარი - 30%):

წელი	ყველა პროექტი		TOP 10		TOP 5		TOP 3	
	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.	ნომინ.	დისკონტ.
2020	33.55	28.98						
2021	39.74	32.69	17.50	14.40				

2022	37.13	29.10	14.72	11.54				
2023	40.62	30.31	13.93	10.40	1.05	0.78		
2024	48.52	34.48	20.54	14.59	12.86	9.14	9.25	6.57
2025	152.50	103.22	79.29	53.66	69.65	47.14	66.04	44.70
2026	141.21	91.02	81.57	52.58	65.95	42.51	62.85	40.51
2027	135.90	83.43	86.49	53.10	79.25	48.65	79.25	48.65
2028	200.75	117.37	143.16	83.70	116.55	68.15	116.55	68.15
2029	185.43	103.26	133.58	74.38	130.84	72.86	130.84	72.86
2030	182.76	96.92	148.30	78.65	143.71	76.21	143.71	76.21
2031	179.69	90.76	141.11	71.27	138.24	69.82	138.24	69.82
2032	165.06	79.40	133.66	64.29	132.58	63.77	132.58	63.77
2033	170.18	77.96	151.18	69.26	152.12	69.69	152.12	69.69
2034	181.77	79.30	145.68	63.56	175.64	76.63	175.64	76.63
2035	170.47	70.83	168.10	69.85	175.64	72.98	175.64	72.98
2036	156.28	61.85	188.86	74.74	175.64	69.51	175.64	69.51
2037	144.41	54.43	188.86	71.18	175.64	66.20	175.64	66.20
2038	195.54	70.19	188.86	67.79	175.64	63.04	175.64	63.04
2039	186.31	63.69	188.86	64.56	175.64	60.04	175.64	60.04
2040	157.12	51.15	168.26	54.78	155.03	50.47	155.03	50.47
2041	148.99	46.20	168.26	52.17	155.03	48.07	155.03	48.07
2042	163.84	48.38	155.49	45.92	142.27	42.01	142.27	42.01
2043	123.80	34.82	63.66	17.90	50.44	14.19	50.44	14.19
2044	124.27	33.28	60.77	16.28	50.44	13.51	50.44	13.51
2045	50.44	12.87	50.44	12.87	50.44	12.87	50.44	12.87
2046	50.44	12.25	50.44	12.25	50.44	12.25	50.44	12.25
2047	50.44	11.67	50.44	11.67	50.44	11.67	50.44	11.67
2048	50.44	11.11	50.44	11.11	50.44	11.11	50.44	11.11

2049	50.44	10.59	50.44	10.59	50.44	10.59	50.44	10.59
2050	50.44	10.08	50.44	10.08	50.44	10.08	50.44	10.08
2051	50.44	9.60	50.44	9.60	50.44	9.60	50.44	9.60
2052	50.44	9.14	50.44	9.14	50.44	9.14	50.44	9.14
2053	50.44	8.71	50.44	8.71	50.44	8.71	50.44	8.71
2054	50.44	8.29	50.44	8.29	50.44	8.29	50.44	8.29
2055	50.44	7.90	50.44	7.90	50.44	7.90	50.44	7.90
2056	50.44	7.52	50.44	7.52	50.44	7.52	50.44	7.52
2057	50.44	7.16	50.44	7.16	50.44	7.16	50.44	7.16
2058	50.44	6.82	50.44	6.82	50.44	6.82	50.44	6.82
2059	50.44	6.50	50.44	6.50	50.44	6.50	50.44	6.50
2060	50.44	6.19	50.44	6.19	50.44	6.19	50.44	6.19

ცხრილი 27. TOP 10 PPA პროექტი

#	პროექტის დასახელება	წლიური გენერაცია (მლნ კვტ. სთ)	დადგმული სიმძლავრე (მგვტ)
1	ხუდონი	1,527.96	702.00
2	ნამახვანი	1,496.00	433.00
3	ნენსკრა	1,219.00	280.00
4	მტკვარი 4	614.90	78.10
5	დარიალი	500.00	108.00
6	შუახევი	455.00	178.72
7	ონი 1	441.20	122.46
8	ფარავანი	431.63	86.54
9	ონი 2	339.00	83.70
10	მტკვარი	230.00	53.00

PPP ვალდებულებების შეფასება

„ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის თანახმად საქართველოს მთავრობის ვალის მთლიან შიდა პროდუქტთან შეფარდება არ უნდა აღემატებოდეს 60%-ს. აღნიშნულ ზღვარში აუცილებელია გათვალისწინებულ იქნას საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტების (PPP) ფარგლებში მთავრობის მიერ აღებული ვალდებულებების მიმდინარე ღირებულება.

ქვეყანაში ამ მომენტისთვის არსებული PPP პროექტების შესაბამისი ვალდებულებების შეფასება განხორციელდა საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკაზე დაყრდნობით, კერძოდ, საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტის - IPSAS 32-ის შესაბამისად.

ანაკლიის შავი ზღვის ღრმაწყლოვანი პორტი: „ანაკლიის განვითარების კონსორციუმის“ მიერ საინვესტიციო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შეუსრულებლობის გამო საქართველოს მთავრობამ 2020 წლის 9 იანვარს შეწყვიტა კონსორციუმთან 2016 წლის 3 ოქტომბერს გაფორმებული საინვესტიციო ხელშეკრულება „ანაკლიაში შავი ზღვის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის მშენებლობის, ოპერირებისა და გადაცემის (BOT) შესახებ“. 2020 წლის 29 ივლისს კერძო პარტნიორმა, „ანაკლიის განვითარების კონსორციუმმა“, სარჩელი შეიტანა საერთაშორისო სავაჭრო პალატის საერთაშორისო საარბიტრაჟო სასამართლოში და დაიწყო დავა სახელმწიფოს წინააღმდეგ. აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით მიზანშეუწონლად მიგვაჩნია სტანდარტის ფარგლებში ვალდებულებების აღიარება. 2018 წლის ბოლოს ანაკლიის პორტიდან მომდინარე ვალდებულებები შეფასებული იყო 169,705,000 ლარად.

ნენსკრას ჰიდროელექტროსადგური: ნენსკრა ჰესის პროექტს ახორციელებს სს „ნენსკრა ჰიდრო“, რომელიც კორეის წყლის რესურსების კორპორაციის - K-Water-ისა (ინვესტორი) და სს „საპარტნიორო ფონდის“ თანამშრომლობის შედეგად 2015 წელს შეიქმნა. სს საპარტნიორო ფონდი ფლობს კომპანიის აქციათა 8%-ს. ოპერატორთან გაფორმებულია BOT (Build-operate-transfer) ხელშეკრულება, რომელიც ჰესის ექსპლუატაციაში შესვლიდან 36 წელიწადში მის საქართველოს საკუთრებაში უსასყიდლოდ გადაცემას გულისხმობს. პროექტი აკმაყოფილებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საჯარო და კერძო თანამშრომლობის კრიტერიუმებს და მისგან მომდინარე ვალდებულებები შეგვიძლია შევაფასოთ IPSAS 32 სტანდარტით გათვალისწინებულ პრინციპებზე დაყრდნობით. კერძოდ, უნდა ვაღიაროთ შექმნილი გრძელვადიანი აქტივის ტოლი ვალდებულებები. ვალდებულებების მაჩვენებელს ვამცირებთ კომპანიის კაპიტალში ფონდის წილით, რადგან ფონდი წარმოადგენს სახელმწიფოს. სს „ნენსკრა ჰიდროს“ 2019 წლის აუდიტირებული ანგარიშგების მიხედვით კომპანიის მიერ შექმნილი გრძელვადიანი აქტივის ღირებულება 2019 წლის ბოლოს არის 302 488 000 ლარი. მეთოდოლოგიის შესაბამისად პროექტიდან მომდინარე PPP ვალდებულება 2019 წლის ბოლოს შეადგენს 266 761 440 ლარს.

თბილისის შოთა რუსთაველის სახელობის საერთაშორისო აეროპორტი: პროექტი ითვალისწინებს კერძო პარტნიორის, შპს „TAV ურბან საქართველო“, მიერ თბილისის საერთაშორისო აეროპორტის იჯარით აღებას, მის განვითარებას, საჭირო აღჭურვილობის შექმნასა და ახალი ნაგებობების აშენებას. ხელშეკრულების მხარეები არიან: შპს „TAV ურბან საქართველო“ და შპს „საქართველოს აეროპორტების გაერთიანება“. შპს „TAV ურბან საქართველო“ პასუხისმგებელია აეროპორტის მართვასა და განვითარებაზე, ხოლო შპს „საქართველოს აეროპორტების გაერთიანებას“ ევალება ზედამხედველობა და კომპეტენციის ფარგლებში დახმარების გაწევა.

პირველადი ხელშეკრულება ძალაში შევიდა 2005 წლის 6 სექტემბერს, ხოლო ხელშეკრულების ახალ რედაქციას 2015 წლის მაისში მოეწერა ხელი. 2005 წლის ხელშეკრულების ახალი რედაქციით, შპს „TAV ურბან საქართველო“ თბილისის საერთაშორისო აეროპორტის ოპერირებას და მოვლა-შენახვას 2027 წლის იანვრამდე განხორციელებს. 2027 წლიდან აეროპორტი უსასყიდლოდ გადაეცემა სახელმწიფოს მფლობელობაში. არსებული მდგომარეობით ოპერატორის მიერ განხორციელებული ინვესტიციები მოიცავს: რამდენიმე ტერმინალის აშენებას, ავტოსადგომის მოწყობას, ასაფრენი ზოლის, სამიმოსვლო ბილიკის და ბაჟნის რეაბილიტაციას.

შპს „საქართველოს აეროპორტების გაერთიანება“, IPSAS 32-ის შესაბამისად, ოპერატორის მიერ განხორციელებულ ინვესტიციებს ასახავს გადავადებული შემოსავლის (არაფინანსური

ვალდებულების) მუხლში, რომლის ამორტიზებაც ხდება კონცესიის ხელშეკრულების ვადის განმავლობაში. ამასთან, „TAV ურბან საქართველოს“ მიერ განხორციელებული ინვესტიციების მაჩვენებელი განსხვავდება „საქართველოს აეროპორტების გაერთიანების“ ბალანსზე ასახულისგან, რადგან „საქართველოს აეროპორტების გაერთიანება“ აქტივს აღიარებს დამოუკიდებელი შემფასებლის მიერ განხორციელებული შეფასების საფუძველზე განსაზღვრული მოცულობით. „საქართველოს აეროპორტების გაერთიანების“ 2019 წლის აუდიტირებული ანგარიშგების მიხედვით 31/12/2019წ-ის მდგომარეობით გადავადებული შემოსავლის ნაშთი შეადგენს 122 028 000 ლარს.

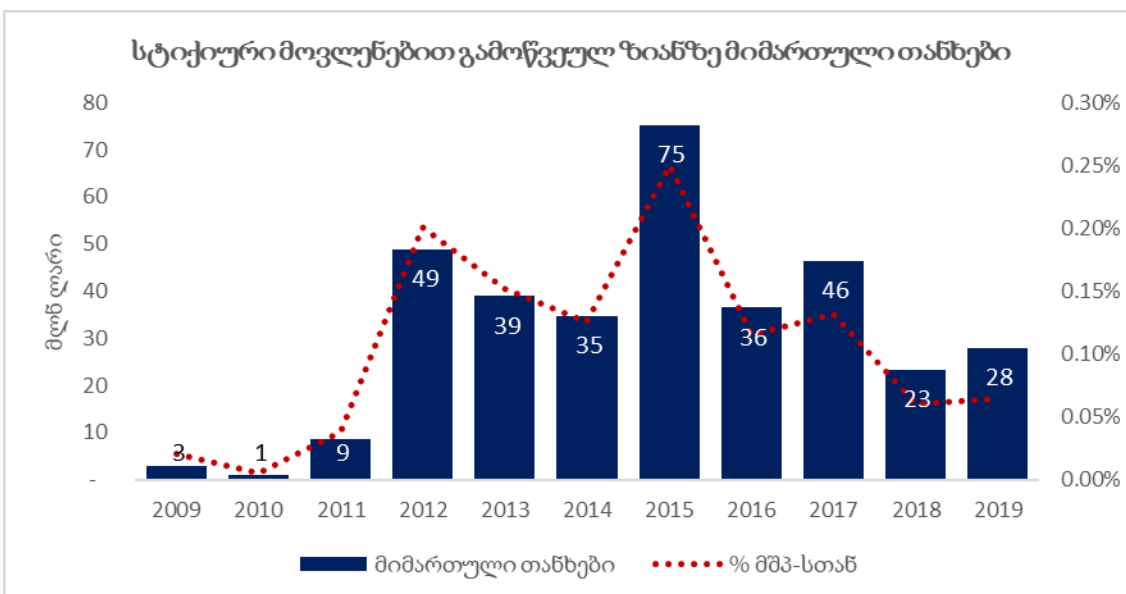
ზემოთ მოცემული მსჯელობის შესაბამისად, **PPP ვალდებულებების მოცულობა 2020 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით შეადგენს 388 789 440 (266 761 440 + 122 028 000) ლარს.**

სტიქიური მოვლენებიდან მომდინარე რისკები

საქართველო, გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, მოწყვლადია ბუნებრივი ფაქტორით გამოწვეული კატასტროფებისადმი, რომელთა შედეგების აღმოფხვრის მიზნით მიმართულ სახსრებს შესაძლოა მნიშვნელოვანი ფისკალური გავლენა ჰქონდეს სახელმწიფო ბიუჯეტზე და შესაბამისად, ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაზე.

უკანასკნელი წლების მონაცემებით, სტიქიური ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენების რაოდენობა საშუალოდ 15%-ით, ხოლო სტიქიური გეოლოგიური მოვლენების რაოდენობა საშუალოდ 58%-ით არის გაზრდილი, შესაბამისად, სტიქიის მიერ გამოწვეული ზარალიც მომატებულია.

2009-2019 წლებში სტიქიური მოვლენებით გამოწვეული ზიანის აღმოსაფხვრელად, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან, მიმართული თანხების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი - 75 მლნ ლარი - დაფიქსირდა 2015 წელს, რამაც მთლიანი შიდა პროდუქტის მხოლოდ 0.24% შეადგინა (მათ შორის, 33 მლნ ლარი მიმართულ იქნა თბილისში მომხდარი წყალდიდობის შედეგების სალიკვიდაციოდ).

2009-2019 წლების მონაცემებიდან გამომდინარე სტიქიური მოვლენებით გამოწვეული ზიანის აღმოსაფხვრელად მიმართული თანხები მშპ-ის 1%-ს არ აღემატება. ამ ეტაპზე მსგავსი ტიპის ხარჯების გავლენა სახელმწიფო ბიუჯეტზე მინიმალურია და სტიქიური მოვლენები არ წარმოადგენს არსებით ფისკალურ რისკს ქვეყნისთვის.

გარდა ამისა, პანდემია წარმოადგენს სტიქიური მოვლენის ფორმას. COVID-19-მა გვაჩვენა თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია ქვეყნისთვის მსგავსი ტიპის რისკების რეალიზებისთვის მზაობა.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო განაგრძობს მუშაობას სტიქიური მოვლენებიდან გამომდინარე ფისკალური რისკების იდენტიფიცირების, ანალიზის, დამდგარი ნეგატიური შედეგების შერბილებისა და სრულად თავიდან აცილების საუკეთესო მექანიზმების დანერგვის მიმართულებით.

დანართები

დანართი 1

სახელმწიფო საწარმოთა შვილობილი კომპანიები

N	საწარმოს დასახელება	სახელმწიფოს წილი %	დამფუძნებელი	სექტორი (PC/GG)
1	შპს გარდაბნის თბოსადგური	49,1/50,9	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი/სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	PC
2	შპს ენგურის ტურისტული ცენტრი	100	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
3	შპს ბორჯომპესი	100	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
4	სს ნამახვანი	100	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
5	სს "გეოჰიდრო"	15	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
6	შპს "ყვირილა ჰესი"	20	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
7	შპს "ახალსოფელი ჰესი"	100	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
8	სს "ჩალიკ ჯორჯია ვინდ"	15	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
9	სს "ალტერნატიული ენერჯის კომპანია"	15	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
10	შპს "Qareli Wind Farm"	40	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
11	შპს "საქართველოს მზის კომპანია"	10	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
12	შპს "ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგური	10	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
13	შპს „ჩორდულა ჰესი"	45	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
14	შპს "მაგანა ჰესი"	49	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
15	შპს ართანა ლოპოტა	20	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
16	შპს რუისის ქარის ელექტროსადგური	10	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	GG
17	შპს ენგურის ჰიდრომაკუმულირებელი ელექტროსადგური	40	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი/სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია/შპს ენგურპესი	GG
18	შპს გარდაბნის თბოსადგური 2	100	სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	PC
19	შპს საქართველოს გაზსაცავის კომპანია	100	სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	GG
20	GOGC Trading S.A.	100	სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	GG

21	შპს ჯიარ ქონების მართვა	100	სს საქართველოს რკინიგზა	PC
22	შპს ჯიარ ტრანზიტი	100	სს საქართველოს რკინიგზა	PC
23	შპს ჯიარ ტრანზიტ ლაინი	100	სს საქართველოს რკინიგზა	PC
24	შპს ჯიარ ლოგისტიკა და ტერმინალები	100	სს საქართველოს რკინიგზა	PC
25	შპს ჯიარ ტრანს-შიფმენთი	100	სს საქართველოს რკინიგზა	PC
26	შპს ჯორჯია ტრანზიტი	100	სს საქართველოს რკინიგზა	PC
27	JSC Georgian Railway Construction	100	სს საქართველოს რკინიგზა	GG
28	შპს ენერგოტრანსი	100	სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	PC
29	სს კარჩალ ენერჯი	100	სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	GG
30	სს საქართველოს ენერგეტიკული ბირჟა	50	სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა, სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი	GG
31	შპს საქპრესა +	100	სს საქპრესა	GG
32	შპს თბილისის N1 ფილტვის დაავადებათა ამბულატორიული კლინიკა	100	სს ტუბერკულოზისა და ფილტვის დაავადებათა ეროვნული ცენტრი	GG
33	შპს თბილისის N2 ფილტვის დაავადებათა ამბულატორიული კლინიკა	100	სს ტუბერკულოზისა და ფილტვის დაავადებათა ეროვნული ცენტრი	GG
34	შპს აბასთუმნის ფილტვის ცენტრი	100	სს ტუბერკულოზისა და ფილტვის დაავადებათა ეროვნული ცენტრი	GG
35	სს ქართული ფილმი	100	სს ქართული კინოს განვითარების ცენტრი	GG
36	შპს ჟურნალი ანაკლია	100	შპს ანაკლიის განვითარების კონსორციუმი	GG
37	შპს საქსპექტრანსი	100	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	GG
38	შპს საქართველოს მაღალი ტექნოლოგიების ეროვნული ცენტრი	100	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	PC
39	შპს სამთომაშველი	100	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	PC
40	შპს თბილისის სახელმწიფო საკონცერტო დარბაზი	100	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	GG
41	შპს სპეც-კავ სერვისი	100	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	GG
42	შპს საქ. საზღვაო სანაოსნო	100	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	PC
43	სს კურორტი მენჯი	100	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	GG
44	შპს ზუგდიდის პროფილაქტიკური დეზინფექციის განყოფილება	100	შპს დეზინფექციის, დეზინსექციის დერატიზაციისა და სტერილიზაციის სპეციალიზირებული ეპიდზედამხედველობის ცენტრი	GG
45	შპს მოდის სახელობის ლიცეუმი	100	შპს დემეტრე 96	GG

46	შპს ეროვნული ნაწარმის გაყიდვების სამსახური	100	შპს დემეტრე 96	GG
47	შპს "ვარდნილჰესების კასკადი"	100	შპს ენგურჰესი	PC
48	სს "თამ" თბილავიამშენი	93	შპს თბილავიამშენი	PC
49	სს გივი ზალდასტანიშვილის სახელობის ამერიკული აკადემია თბილისში	0,05	შპს თბილავიამშენი	GG
50	შპს თამ-კერა	100	შპს თბილავიამშენი	GG
51	შპს თამ - პოლიმერი	100	შპს თბილავიამშენი	GG
52	შპს თამ-ენერჯი	100	შპს თბილავიამშენი	GG
53	შპს თამ-ველი	100	შპს თბილავიამშენი	GG
54	შპს საქართველოს ხილისა და ბოსტნეულის ექსპორტის კომპანია	100	შპს თბილისის ლოგისტიკის ცენტრი	GG
55	შპს საქართველოს პროდუქტი	100	შპს თბილისის ლოგისტიკის ცენტრი	GG
56	შპს თბილისის ბავშვთა ინფექციური კლინიკური საავადმყოფო	100	შპს კლინიკების განვითარების კომპანია	PC
57	შპს აკადემიკოს ნიკოლოზ ყიფშიძის სახელობის ცენტრალური საუნივერსიტეტო კლინიკა	100	შპს კლინიკების განვითარების კომპანია	PC
58	სს უნივერსალური სამედიცინო ცენტრი	100	შპს კლინიკების განვითარების კომპანია	GG
59	სს სანატორიუმი რკინიგზელი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
60	შპს საქწიგნი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
61	შპს კლინიკური პათოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
62	შპს ქუთაისის პრესის სახლი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
63	შპს ქალაქ ბოლნისის აგრობაზარი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
64	შპს საქნავთობპროდუქტი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
65	შპს ტექნიკური სპეციალისტების მომზადების ცენტრი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
66	შპს საქართველოს სათბურების კომპანია	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
67	შპს ვახტანგ ბოჭორიშვილის სახელობის სეფსისის საწინააღმდეგო ცენტრი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
68	სს თეკო	90	შპს რეაბილიტაცია	GG
69	სს მარმარილო	56	შპს რეაბილიტაცია	GG
70	შპს ანაკლია 2018	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
71	შპს ქართული ტრადიციები	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
72	შპს საქლოპსერვისი	100	შპს რეაბილიტაცია	GG
73	შპს ჯინო გრინ სითი კორპორაცია	49	შპს საპარტნიორო ფონდი-მწვანე განვითარება	GG
74	შპს ქუთაისის დავით აღმაშენებლის სახელობის საერთაშორისო აეროპორტი	100	შპს საქართველოს აეროპორტების გაერთიანება	GG

75	შპს ინტერ გლასს-საქართველო'	40	შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია	GG
76	შპს ჯორჯიან კარგო	100	შპს საქართველოს ფოსტა	GG
77	Georgian Post (Greece)I.K.E	100	შპს საქართველოს ფოსტა	GG
78	შპს ჯორჯიან პოსტ (ჩეხ)	100	შპს საქართველოს ფოსტა	GG
79	შპს ფოთი თიზ კომუნალური მართვა თზკ	100	შპს ფოთის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა	GG
80	შპს ქუთაისის სამხარეო ნარკოლოგიური ცენტრი	100	შპს ფსიქიკური ჯანმრთელობის და ნარკომანიის პრევენციის ცენტრი	GG
81	შპს წალენჯიხის აგრარული ბაზარი	100	შპს ქართული ბაზარი	GG
82	შპს ჯიარ ბორჯომი-ბაკურიანი	100	შპს ჯიარ ქონების მართვა	GG

დანართი 2

სახელმწიფო საწარმოები

N	საწარმოს დასახელება	სახელმწიფოს წილი %	დამფუძნებელი	დარგი განახლებული	ბრუნვა 2019	დასაქმებულთა რიცხოვნობა 2019 (დეკემბერი)	სექტორი (PC/GG)
1	შპს ავტოზაზი	5,3	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	13 249	3	GG
2	შპს პელიკომი	2	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	72 539	8	GG
3	შპს გაზეთი ვრასტანი	51	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	17	GG
4	შპს რესტორანი ზაღდათი	51	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	1 830	0	GG
5	შპს EXPRESS	70	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	245 540	7	PC
6	შპს საკვების წარმოების კომპანია	63	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	87 549	1	GG
7	შპს იჯიეს	50	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	247 010	7	GG
8	შპს კომპანია იმერეთმშენი-2000	5	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	0	0	GG
9	შპს საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატის აკადემია	30	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	0	GG
10	შპს უნიონი	20	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	27 751	3	GG
11	შპს მარტვილი ცენტრალ გრუპ	79,8	მარტვილის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	4	GG
12	შპს საყალიბე ქვიშები	49	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	სამთომოპოვებითი მრეწველობა	415 922	32	GG
13	შპს გაზეთი გურჯისტანი	51	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	0	GG

14	შპს სამეფო უბნის თეატრი	49	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	202 000	29	GG
15	შპს ანაკლიის განვითარების კონსორციუმი	0,01% (ოქროს აქცია)	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	69 933	2	GG
16	შპს ფოთის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა	10	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	4 111 629	20	GG
17	შპს შატო ზეგანნი	3	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	173 141	21	GG
18	შპს დეო-კლავი	20	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	0	GG
19	შპს ბისტრო	25	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	3	GG
20	შპს ჭიათურის ავტოსადგური	49	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	797 254	15	GG
21	შპს აკად. ბ. ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი	5	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	248 549	399	GG
22	შპს ლჯ და კომპანია - დასავლეთ საქართველოს ტუბერკულოზისა და ინფექციურ პათოლოგიათა ცენტრი	5	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	3 492 595	190	GG
23	შპს საქართველოს ლატარიის კომპანია	70	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	7	PC
24	შპს საფეხბურთო კლუბი საგარეჯოს გარეჯი	40	საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	29	GG
25	შპს მთის კურორტების განვითარების კომპანია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	26 265 595	542	GG
26	შპს ზუგდიდის ფარმაცია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	509	4	PC
27	შპს სენაკის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	0	GG
28	შპს ქ. ბათუმის ინფექციური პათოლოგიის, შიდსის და	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	499 563	195	GG

	ტუბერკულოზის რეგიონალური ცენტრი						
29	შპს ქ. ბათუმის რესპუბლიკური კლინიკური საავადმყოფო	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 497 737	510	GG
30	შპს ბათუმის ნავთობგადამამუშავებელი ქარხანა	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	807 213	23	PC
31	შპს აჭარის აქტივების მართვის კომპანია	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	7	GG
32	შპს ქ. ბათუმის №1 პოლიკლინიკა	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	601 305	186	GG
33	შპს ქვემო ქართლის რეგიონალური სისხლის გადასხმის სადგური	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 730	4	GG
34	შპს ლარგვისის საექიმო ამბულატორია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	0	GG
35	შპს წინაგრის საექიმო ამბულატორია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	3	GG
36	შპს კუმისის ამბულატორია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	7	6	GG
37	შპს გორის სტომატოლოგიური პოლიკლინიკა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	8 895	0	GG
38	შპს ქურთის საავადმყოფო	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	75	GG
39	შპს თელავის ფსიქონევროლოგიური დისპანსერი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	56 045	24	GG
40	შპს მანგლისის საავადმყოფო პოლიკლინიკა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	978	20	GG
41	შპს გრიგოლ ორმოცამის სახელობის ცენტრი ნევრონი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	7 525	13	GG
42	შპს დასტაქარი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	771	11	GG
43	შპს აღმოსავლეთ საქართველოს ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	150	125	GG

44	ქ. რუსთავის კანისა და ვენსნეულუბათა დისპანსერი	100	რუსთავის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	117 760	18	GG
45	შპს რუსთავის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	11 250	84	GG
46	შპს რეგიონული ჯანდაცვის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	3 335 780	1 176	GG
47	შპს ქუთაისის რეგიონალური სისხლის ბანკი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	58 701	46	GG
48	შპს შიდა ქართლის პირველადი ჯანდაცვის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 030	114	GG
49	შპს ბათუმის საზღვაო ნავსადგური	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	43 395 099	706	PC
50	შპს ბათუმის აეროპორტი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	29 677 138	158	PC
51	შპს საზღვაო ტექსერვისი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	465 547	13	GG
52	შპს სამტრედიის მაცნე	100	სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	14	GG
53	შპს ქუთაისის მოზრდილთა N5 პოლიკლინიკა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	45 168	46	GG
54	შპს ქუთაისის დ. ნაზარიშვილის სახელობის საოჯახო მედიცინისა და საოჯახო მედიცინის რეგიონალური სასწავლო ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	370 488	98	GG
55	შპს აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა წყალტუბოს პოლიკლინიკა	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	48 884	21	GG
56	აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა ხობის პოლიკლინიკა	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	3 995	18	GG
57	შპს აფხაზეთიდან იძულებით	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	29 400	21	GG

	გადაადგილებულ პირთა ჯვარის ამბულატორია						
58	აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა ფოთის პოლიკლინიკა	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	6 177	19	GG
59	შპს აჭარის ტექნიკური სპეციალისტების მომზადების ცენტრი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	35 269	8	GG
60	შპს საოჯახო მედიცინის ცენტრი - აფხაზეთი	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	31 763	42	GG
61	შპს ადამ ბერიძის სახელობის ნიადაგისა და სურსათის დიაგნოსტიკური ცენტრი "ანასული"	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	451 995	29	GG
62	შპს გაზეთი აჭარა და ადჟარია	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	31	GG
63	შპს სენაკის დევნილთა პოლიკლინიკა	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	12 431	31	GG
64	შპს დევნილთა საოჯახო მედიცინის ცენტრი - ზიჭვინთა	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	20 504	31	GG
65	შპს აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა ზუგდიდის პოლიკლინიკა	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	171 619	51	GG
66	შპს საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია	100	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	47 620 082	2 724	GG
67	შპს სავაჭრო ცენტრი 2009	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	3 122 576	64	PC
68	შპს აჭარის ნარჩენების მართვის კომპანია	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	26	GG
69	შპს Goderdzi Resorts	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	სასტუმროები და რესტორნები	34 499	11	GG
70	შპს აჭარის არ სავაჭრო-სამრეწველო პალატასთან არსებული საერთაშორისო არბიტრაჟი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	4	GG
71	შპს სისხლის გადასხმის საქალაქო სადგური	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	20 315	31	GG

72	შპს საქართველოს ფოსტა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	86 984 599	2 495	PC
73	შპს საქართველოს ტელერადიოცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	4 709 624	210	PC
74	შპს შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა სოციალური რეაბილიტაციის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	127 793	44	GG
75	შპს თბილისის N1 სტომატოლოგიური პოლიკლინიკა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	20 511	12	GG
76	შპს საქაერონავიგაცია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	76 118 639	811	PC
77	შპს სპორტმშენსერვისი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	4 129 820	171	GG
78	შპს ქალაქ თბილისის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	28 009	163	GG
79	შპს სამედიცინო რეაბილიტაციის ამბულატორიული ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	49 013	24	GG
80	შპს დეზინფექციის, დეზინსექციის დერატიზაციისა და სტერილიზაციის სპეციალიზირებული ეპიდზედამხედველობის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	8	GG
81	შპს ვ. სანიკიძის სახელობის ომის ვეტერანთა კლინიკური ჰოსპიტალი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	25	GG
82	შპს რეაბილიტაცია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	245 056	10	PC
83	შპს საქართველოს გაზის ტრანსპორტირების კომპანია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	144 317 820	839	PC
84	შპს საქექსპერტიზა	100	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	148 692	14	GG

85	შპს ენგურპეისი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	60 939 579	996	PC
86	შპს ჯი სი აი სერვისი	100	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	217 738	7	GG
87	შპს თბილავიამშენი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	484 423	14	PC
88	შპს სახელმწიფო სამშენებლო კომპანია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	1 671 370	67	GG
89	შპს ღვინის ლაბორატორია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	1 532 430	23	PC
90	შპს დეენილთა საოჯახო მედიცინის ცენტრი	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	197 443	51	GG
91	შპს ზაურ ხუბუტას სახელობის დეენილთა საოჯახო მედიცინის ცენტრი დიოსკურია	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	48 770	26	GG
92	შპს საოჯახო მედიცინის ცენტრი ცხუმი	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	13 845	17	GG
93	შპს დემეტრე 96	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	0	GG
94	შპს აფხაზეთის ფსიქონევროლოგიური დისპანსერი	100	სახელმწიფო ორგანო აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	11	GG
95	შპს მარაბდა-კარწახის რკინიგზა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	3 779 959	81	
96	შპს საქართველოს მელიორაცია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	სოფლის მეურნეობა. ნადირობა და სატყეო მეურნეობა	8 861 772	1 432	GG
97	შპს სერვისი - 7	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	2 295 924	69	PC
98	შპს დელტა ინტერნეიშენალ	100	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	715 747	33	PC
99	შპს სამშენებლო კომპანია - მშენებელი 2011	100	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	მშენებლობა	20 067 650	71	GG
100	შპს საქართველოს ნავთობისა და გაზის სერვისული კომპანია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG

101	შპს სამედიცინო ამბულატორია ფონიჭალა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	14 888	21	GG
102	შპს ქართული კვების კომპანია	100	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	სასტუმროები და რესტორნები	0	8	GG
103	შპს დინამო ბათუმი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	749 872	112	PC
104	შპს საქართველოს აეროპორტების გაერთიანება	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	61 662 803	449	PC
105	შპს თერმული წყლები	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	204 068	13	PC
106	შპს საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია	100	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	486 311	318	GG
107	შპს აჭარის პროექტების მართვის კომპანია	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	0	20	GG
108	შპს ფსიქიკური ჯანმრთელობის და ნარკომანიის პრევენციის ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	13 714 652	683	GG
109	შპს აჭარექსპერტიზა	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	29 923	3	GG
110	შპს აქტივების მართვისა და განვითარების კომპანია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	6 669 320	117	GG
111	შპს სახელმწიფო კვებითი უზრუნველყოფა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	სასტუმროები და რესტორნები	28 621 025	1 161	GG
112	შპს ბლექ სი არენა ჯორჯია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	2 941 595	116	GG
113	შპს ახალგორის რაიონული პოლიკლინიკა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	26	GG
114	შპს ახალგორის რაისავადმყოფო	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	26	GG
115	შპს მოზრდილთა და ბავშვთა პათოლოგიის პათოლოგანატომიური სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 895	0	GG

116	შპს ფოთიქალაქპროექტი	100	ფოთის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	70 659	13	GG
117	შპს სენაკის სამშობიარო სახლი	100	სენაკის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	21 324	6	GG
118	შპს საინფორმაციო ცენტრი	100	სენაკის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	5	GG
119	შპს ამბულატორიულ-პოლიკლინიკური გაერთიანება	100	სენაკის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	36 211	53	GG
120	შპს სენაკის ბავშვთა საავადმყოფო	100	სენაკის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	19 527	70	GG
121	შპს სენაკის საავადმყოფო-პოლიკლინიკური გაერთიანება	100	სენაკის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	32 192	31	GG
122	შპს საფეხბურთო კლუბი მეშახტე	100	ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	32	GG
123	შპს გეგუთის პოლიკლინიკა	100	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	42 033	24	GG
124	შპს აბაშის საგზაო სამმართველო	100	აბაშის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	211 080	29	GG
125	შპს ბორჯომის კეთილმოწყობა	100	ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	26 934	4	GG
126	შპს კოჯრის საექიმო ამბულატორია	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	11 014	19	GG
127	შპს საპროექტო ორგანიზაცია არქიტექტორი	100	გორის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	4	GG
128	შპს შატლის საექიმო ამბულატორია	100	დუშეთის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	3	GG
129	შპს ბარისახოს ამბულატორია დღის სტაციონარი	100	დუშეთის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	8	GG
130	შპს ბავშვთა ჯანმრთელობის ცენტრი	100	თელავის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	133 723	118	GG
131	შპს თუშეთგზა	100	ახმეტის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	167 323	15	GG
132	შპს ახალი განთიადი	100	კასპის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	564	3	GG
133	შპს ხუროთმოძღვარი	100	ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	3	GG

134	შპს საჩხერის წყალკანალი	100	საჩხერის მუნიციპალიტეტი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	633 703	84	GG
135	შპს ცაგერის მანქანატრაქტორთა პარკი	100	ცაგერის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	0	4	GG
136	შპს აფხაზეთი	100	ხობის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	27	GG
137	შპს მზია ნიკოლაიშვილის სახელობის სურამის სადაბო პოლიკლინიკა	100	ხაშურის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	17 341	42	GG
138	შპს კეთილმოწყობა	100	რუსთავის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	37 358	6	GG
139	შპს ქვეშის საეკიმო ამბულატორია	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	2 458	10	GG
140	შპს დეზ-ეფექტი	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	17	GG
141	შპს საფეხბურთო კლუბი სიონი (LTD Football Club Sioni)	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	1 271 012	54	GG
142	შპს საავადმყოფო-პოლიკლინიკური გაერთიანება	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	10 280	24	GG
143	შპს გაზეთი ბოლნისი	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	15	GG
144	შპს კომუნალური მეურნეობა	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	0	GG
145	შპს ქობულეთის პროფილაქტიკური დეზინფექციის სადგური	100	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	3	GG
146	შპს ქობულეთის ტრანსრეგულირება	100	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	449 889	41	GG
147	შპს ქედის ავტოსატრანსპორტო საწარმო	100	ქედის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	0	14	GG
148	შპს ლანჩხუთი	100	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	29	GG
149	შპს მესტიის მუნიციპალიტეტის ტრანსპორტი	100	მესტიის მუნიციპალიტეტი	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	270 613	0	GG

150	შპს თერჯოლა	100	თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	12	GG
151	შპს სპორტული კომპლექსი - სამტრედია	100	სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	22 555	41	GG
152	შპს გარდაბანპროექტი	100	გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	6	GG
153	შპს ყვირილა	100	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	58 780	16	GG
154	შპს ბოლნისის კულტურისა და დასვენების პარკი	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	1 500	18	GG
155	შპს დუშეთის დეზინფექციის სამსახური	100	დუშეთის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	5	GG
156	შპს თუშური ცხვრის ჯიშაშენი	100	ახმეტის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	18 309	0	GG
157	შპს ნიქოზის ამბულატორია	100	გორის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	23 911	22	GG
158	შპს ავტოსატრანსპორტო საწარმო - 2006	100	დუშეთის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	181 302	6	GG
159	შპს ქუთაისის N4 შერეული პოლიკლინიკა	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	286 697	120	GG
160	შპს პანაცეა	100	ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	155 973	2	GG
161	შპს საკალათბურთო კლუბი - რუსთავი 1991	100	რუსთავის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	37	GG
162	შპს რუსთავის მუნიციპალური ავტოტრანსპორტის საწარმო	100	რუსთავის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	191 803	123	GG
163	შპს ხობი დასუფთავება და განათება	100	ხობის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	34 067	66	GG
164	შპს თეთრიწყაროს სერვის ჯგუფი	100	თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	822 915	102	GG
165	შპს მარნეულის მუნიციპალიტეტის ავტოპარკი	100	მარნეულის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	375 128	63	GG

166	შპს ფოთი ქალაქტრანსპორტი	100	ფოთის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	0	10	GG
167	შპს ქუთაის ლიფტი	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	6	GG
168	შპს ბ.გაბაშვილის სახელობის კულტურისა და დასვენების პარკი	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	486 960	17	GG
169	შპს წალკის მუნიციპალიტეტის ავტოსერვისი	100	წალკის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	0	6	GG
170	შპს საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო გაზეთი გარეჯოს მაცნე	100	საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	5	GG
171	შპს ქედის კომუნალურსერვისი	100	ქედის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	595 784	57	GG
172	შპს ბათუმის წყალი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	16 697 395	595	PC
173	შპს ბათუმის ავტოტრანსპორტი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	4 927 025	651	GG
174	შპს სანდასუფთავება	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	10 188 223	688	GG
175	შპს საფეხბურთო კლუბი ბეთლემი	100	ქედის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	32	GG
176	შპს ქედის წყალკანალი	100	ქედის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	40	GG
177	შპს ზუგდიდის მუნიციპალური ტრანსპორტი	100	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	0	62	GG
178	შპს ANAKLIA-GANMUKHURI RESORTS	100	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	3 941	26	GG
179	შპს საფეხბურთო კლუბი კოლხეთი 1913	100	ფოთის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	35	GG
180	შპს ქობულეთის წყალი	100	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	898 017	0	GG
181	შპს საფეხბურთო კლუბი შუქურა	100	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	72	GG
182	შპს საფეხბურთო კლუბი ტორპედო ქუთაისი	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	297 119	58	GG
183	შპს საკალათბურთო კლუბი ქუთაისი-2010	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	31	GG
184	შპს შავი ზღვის ფლორისა და ფაუნის შემსწავლელი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	4 346 980	96	PC

	სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი						
185	შპს ხაშურის დეზინფექციის, დეზინსექციის, დერატიზაციის და სტერილიზაციის სამსახური	100	ხაშურის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	5	GG
186	შპს საფეხბურთო კლუბი ჭიათურა	100	ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	23	GG
187	შპს ფრენბურთის კლუბი ბათუმი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	18	GG
188	შპს ხელბურთის კლუბი ბათუმი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	23	GG
189	შპს საკალათბურთო კლუბი ბათუმი - 2010	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	21	GG
190	შპს სარაგბო კლუბი ბათუმი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	106	GG
191	შპს წყალბურთის კლუბი ბათუმი	100	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	6	GG
192	შპს ხელვაჩაურის წყალკანალი	100	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	110	GG
193	შპს მარნეულის სოფწყალი	100	მარნეულის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	467 857	137	GG
194	შპს წყნეთის საექიმო ამბულატორია	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	30 101	22	GG
195	შპს ჰერმესი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	4 268 655	229	PC
196	შპს ქ.თბილისის N25-ე მოზრდილთა პოლიკლინიკა	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	79 054	50	GG
197	შპს ქ. თბილისის N3 სამკურნალო პროფილაქტიკური ცენტრი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	239 945	147	GG
198	შპს თბილისის №4 საოჯახო მედიცინის ცენტრი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	561 328	95	GG
199	შპს ლილოს სამედიცინო ცენტრი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	43 663	32	GG
200	შპს სპორტის სასახლე	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	1 791 974	45	PC
201	შპს თბილისის სატრანსპორტო კომპანია	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	170 865 550	6 302	PC

202	შპს მუშთაიდის კულტურისა და დასვენების პარკი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	767 649	63	PC
203	შპს თბილესრვის ჯგუფი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	76 029 961	4 983	GG
204	შპს ვარდების რევოლუციის პარკი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	152 575	21	PC
205	შპს წყალთა სახეობის ცენტრი-ტონუსი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	502 283	36	GG
206	შპს ილიას ბაღი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	383 580	9	PC
207	შპს ქართული ტრადიციები 2011	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	84	GG
208	შპს შირაქი	100	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	11	GG
209	შპს მარნეულის ორგანული ნარჩენების გადამამუშავებელი საწარმო	100	მარნეულის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	10 381	12	GG
210	შპს მცხეთის სოფწყალი	100	მცხეთის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	0	92	GG
211	შპს ბოლნისის მუნიციპალური ტრანსპორტის სამსახური	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	627 359	50	GG
212	შპს დუშეთის აგრარული ბაზარი	100	დუშეთის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	37 515	16	GG
213	შპს სარაგბო კლუბი პონტო	100	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	13	GG
214	შპს საფეხბურთო კლუბი მაჭახელა	100	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	26	GG
215	შპს სარაგბო კლუბი ფირალები	100	ქედის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	10	GG
216	შპს რიტუალური მომსახურების სააგენტო	100	ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
217	შპს ახალქალაქის აგრარული ბაზარი	100	ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	48 524	5	GG
218	შპს ჩოხატაურის აგრარული ბაზარი	100	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	26 939	11	GG

219	შპს საფეხბურთო კლუბი რუსთავი	100	რუსთავის მუნიციპალიტეტი	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	128 093	65	GG
220	შპს პარკინგსერვისი	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	456 702	35	GG
221	შპს საფეხბურთო კლუბი-გარდაბანი	100	გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	0	GG
222	შპს სატისი	100	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	44	GG
223	შპს მესტიის საავადმყოფო-ამბულატორიული გაერთიანება	100	მესტიის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	69 261	88	GG
224	შპს საგარეჯო	100	საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	15	GG
225	შპს ზუგდიდაგროსერვისი	100	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	20	GG
226	შპს საფეხბურთო კლუბი არაგვი	100	დუშეთის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	52	GG
227	შპს საფეხბურთო კლუბი ქუთაისის მართვე	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	34	GG
228	შპს რამაზ შენგელიას სახელობის სტადიონი	100	ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	23	GG
229	შპს კეთილმოწყობა	100	ახალციხის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	1 771 554	167	GG
230	შპს სუფთა მუნიციპალიტეტი 2018	100	საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	37	GG
231	შპს ეკოსერვის ჯგუფი	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	2 477 929	389	GG
232	შპს თელავის მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სამსახური	100	თელავის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	1 570 323	168	GG
233	შპს ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საფეხბურთო კლუბი-მერცხალი	100	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	42	GG
234	შპს ქარელის კეთილმოწყობის სამსახური	100	ქარელის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	36 516	5	GG
235	შპს ხუროთმოძღვარი	100	რუსთავის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	47 324	10	GG
236	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის გამგეობის საწარმო - შპს	100	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	0	10	GG

	"მუნიციპალური ტრანსპორტი						
237	ლაბორატორიული კვლევის ცენტრი	100	ფოთის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	13	GG
238	შპს ავტოპარკინგი 2011	100	თბილისის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	617 386	0	GG
239	შპს ჭუბერი-უშგულის სპეციალიზირებული ამბულატორიული მომსახურება	100	მესტიის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	27	GG
240	შპს სოფლის წყალი	100	კასპის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	0	37	GG
241	შპს მესტიის გზა	100	მესტიის მუნიციპალიტეტი	მშენებლობა	61 208	0	GG
242	შპს ქალთა საფეხურთო კლუბი ლანჩხუთის ლანჩხუთი	100	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	2	GG
243	შპს ხობის მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგება	100	ხობის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	14	GG
244	სს ხაშურის მინის ტარა	23	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	6 326	6	GG
245	სს სანატორიუმი გელათი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	5	GG
246	სს თბილსრესმშენი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	9 780	0	GG
247	სს საჩხერის რაიონული საავადმყოფო-პოლიკლინიკური გაერთიანება	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 310 511	479	GG
248	სს კახეთის ენერგოდისტრიბუცია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	0	0	GG
249	სს სანატორიუმი იმერეთი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	4	GG
250	სს სანატორიუმი მეგობრობა	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	4	GG
251	სს ტუბერკულოზისა და ფილტვის დავადებათა ეროვნული ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 094 942	779	GG
252	სს ინფექციური პათოლოგიის შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 161 324	379	GG

	სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი						
253	სს ნ. მახვილამის სახელობის შრომის მედიცინისა და ეკოლოგიის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	27	GG
254	სს საქართველოს რკინიგზა	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	434 964 183	12 476	PC
255	სს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	196 072 034	1 527	PC
256	სს საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	719 175 661	510	PC
257	სს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციული ოპერატორი	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	568 233 076	76	GG
258	სს საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	23 751 102	56	GG
259	სს საპარტნიორო ფონდი	100	სახელმწიფო	საფინანსო საქმიანობა	389 483	68	GG
260	სს სამშენებლო ფირმა "ქართლი"	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	227 290	11	GG
261	სს რემშენი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	22 514	7	GG
262	სს კურორტი ახტალა	99	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	370 329	18	GG
263	სს აკურა	99	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	13 028 925	114	PC
264	სს ალაზანი	50	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
265	სს საჩხერეგაზი	100	საჩხერის მუნიციპალიტეტი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	5 375 797	100	PC
266	სს ქობულეთის საკურორტო პოლიკლინიკა	98	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	137 947	13	GG
267	სს სამტრედია 2002	90	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	2	GG

268	სს გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო	50	სს საპარტნიორო ფონდი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	38 704 132	288	PC
269	სს ბორის პაიჭაძის სახელობის ეროვნული სტადიონი	92	თბილისის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	550 848	4	GG
270	სს მშენებელი	51	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	0	0	GG
271	სს ავტოტრანსი	36	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	4 290	7	GG
272	სს უნივერსალი	33	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
273	სს გრაცია	43	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	11	GG
274	სს ენერგოტექნოპროექტი	25	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	19 020	0	GG
275	სს აერო-სტრუქტურების ტექნოლოგიები (ციკლონი)	66	სს საპარტნიორო ფონდი	დამამუშავებელი მრეწველობა	12 176 331	170	GG
276	სს მინა	0,1	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	74 202 419	255	GG
277	სს ელმავალმშენებელი	12,8	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	15 391 384	498	GG
278	სს საკპრესა	15	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	0	GG
279	სს ბიზნესცენტრი აგრომონტაჟი	59	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	1	GG
280	სს ცეკავშირის ზუგდიდის სასურსათო კომბინატი	51	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	68 291	12	GG
281	სს ქართული კინოს განვითარების ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	0	GG
282	სს ბორჯომი ლიკანი ინტერნეშენალი	100	სს საპარტნიორო ფონდი	სასტუმროები და რესტორნები	11 446 760	241	GG
283	სს ბათუმის ავტოსადგური	30	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	339 536	19	GG

284	შპს ო.ჩხოზაძის სახელობის ინვალიდთა და ხანდაზმულთა სამკურნალო-სარეაბილიტაციო კლინიკური ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	280 873	0	GG
285	შპს იმერეთი გრინერი	37,7	სს საპარტნიორო ფონდი	სოფლის მეურნეობა. ნადირობა და სატყეო მეურნეობა	1 650 846	36	GG
286	სს ვანრიკ აგრო	40,5	სს საპარტნიორო ფონდი	სოფლის მეურნეობა. ნადირობა და სატყეო მეურნეობა	115 078	0	GG
287	შპს სოფლის მეურნეობის ლოჯისტიკის და სერვისების კომპანია	100	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო	სოფლის მეურნეობა. ნადირობა და სატყეო მეურნეობა	16 432 103	638	GG
288	სს პანექსი	48	სს საპარტნიორო ფონდი	დამამუშავებელი მრეწველობა	13 806 808	40	GG
289	შპს კლინიკების განვითარების კომპანია	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	1 620 468	15	GG
290	შპს წინანდლის მამულები	33,4	სს საპარტნიორო ფონდი	სასტუმროები და რესტორნები	11 952 560	193	GG
291	შპს პერსპექტივა	100	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	407 011	0	GG
292	შპს რუხის სავაჭრო ცენტრი	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	610 946	4	GG
293	შპს მოედანი 2009	100	ონის მუნიციპალიტეტი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	179 405	7	GG
294	შპს კსკ კავკასიან სუს ჰერიტიჯ	50	სს საპარტნიორო ფონდი	სოფლის მეურნეობა. ნადირობა და სატყეო მეურნეობა	91 075	8	GG
295	შპს თბილისის ლოგისტიკის ცენტრი	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
296	სს ნენსკრა	100	სს საპარტნიორო ფონდი	მშენებლობა	0	0	
297	შპს ლაგოდების სავაჭრო ცენტრი	100	სს საპარტნიორო ფონდი	მშენებლობა	0	0	GG
298	შპს გლობალ ბრენდი	100	სს საპარტნიორო ფონდი	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	4	GG
299	შპს სტარტაპ საქართველო	100	სს საპარტნიორო ფონდი	საფინანსო საქმიანობა	0	12	GG
300	შპს საქგეოსერვისი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG

301	შპს საქართველოს შავი ზღვის პორტი	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
302	სს საქტრანსგაზმრეწვი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	0	0	GG
303	ინფრასტრუქტურის განვითარების კომპანია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
304	შპს კვერი	72	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	სოფლის მეურნეობა. ნადირობა და სატყეო მეურნეობა	0	0	GG
305	სს საჩხერის საწარმოო კომბინატი	75	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	სამთომოპოვებითი მრეწველობა	0	0	GG
306	სს დუდაბი	49	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	0	GG
307	სს რიონი	62	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	0	GG
308	შპს ნინოწმინდის უბონი	56	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	დამამუშავებელი მრეწველობა	0	0	GG
309	შპს პროგრესი	50	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	0	0	GG
310	შპს საქენერგოტექნომონტი	46	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	0	0	GG
311	სს ენერგორემშენი	9	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	0	0	GG
312	სს შენობა-ნაგებობების მშენებელი	8	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	0	0	GG
313	შპს მშენტექნიკოსი	63	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	0	0	GG
314	შპს იუნიორმშენი	60	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	მშენებლობა	0	0	GG
315	სს ჯვარის ნავთობპროდუქტი	56	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	0	GG
316	სს ტყიბულის ნავთობპროდუქტი	51	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	0	GG
317	სს ხობის ნავთობპროდუქტი	51	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	0	GG

318	შპს შანს ოილი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	0	GG
319	საქართველო-ბელორუსიის სავაჭრო-ეკონომიკური სააგენტო	10	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	0	GG
320	შპს ვარდისუბანი	70	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	სასტუმროები და რესტორნები	0	0	GG
321	სს აგროინვესტი	99,7	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	საფინანსო საქმიანობა	0	0	GG
322	შპს ქართული ბაზარი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
323	შპს ბოლნისი-2000	70	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
324	შპს ჯვარი-94	43	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
325	შპს გურიის სამედიცინო ცენტრი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	0	GG
326	სს სენაკის რაიონული საავადმყოფო	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	0	GG
327	შპს კურორტ წყალტუბოს განვითარების კომპანია	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	0	GG
328	სს საქართველოს ტუნგო და ეთერზეთი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	0	GG
329	შპს სამეგრელო-ზემო სვანეთის ტელერადიოკომპანია სამეგრელო	64	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	0	GG
330	შპს რეგიონული ჰოსპიტალი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	0	0	GG
331	შპს ლოგოსი	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და მომხმარებლისათვის მომსახურების გაწევა	0	0	GG
332	შპს საშენი მასალები	100	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	შენიშვნა	0	0	GG
333	შპს საქართველოს დარგობრივი და	100	სს საპარტნიორო ფონდი	საფინანსო საქმიანობა	0	16	PC

	რეგიონული განვითარების კომპანია							
334	შპს ლიკანის რეზიდენცია	100	სს საპარტნიორო ფონდი	სასტუმროები და რესტორნები	0	10	GG	
335	Gazelle Fund LP	29	სს საპარტნიორო ფონდი	საფინანსო საქმიანობა	0	0	GG	
336	Caucasus Clean Energy I, LLP	8	სს საპარტნიორო ფონდი	საფინანსო საქმიანობა	0	0	GG	
337	Georgian Natural Products LLC	100	სს საპარტნიორო ფონდი	ვაჭრობა; ავტომობილების, საყოფაცხოვრებო ნაწარმისა და პირადი მოხმარების საგნების რემონტი	0	0	GG	
338	შპს საპარტნიორო ფონდი-მწვანე განვითარება	100	სს საპარტნიორო ფონდი	სასტუმროები და რესტორნები	0	2	GG	
339	შპს დევეები	0,7	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	სასტუმროები და რესტორნები	0	0	GG	
340	შპს ჭიათურბაგირგზები	100	ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა	40 200	20	GG	
341	შპს მედია-ცენტრი	100	ყვარლის მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	3 764	8	GG	
342	შპს ჩხოროწყუ სამეგრელო	100	ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	33	GG	
343	შპს ქიმბაქტი	100	ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურების გაწევა	0	9	GG	
344	შპს ჩხორწყალი	100	ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	0	8	GG	
345	სს აჭარის წყლის ალიანსი	26	ბათუმის მუნიციპალიტეტი	ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება და განაწილება	3 915	11	GG	
346	სს ნენსკრა ჰიდრო	10	სს საპარტნიორო ფონდი	მშენებლობა	700 579	43	GG	
347	შპს ასპინძის კეთილმოწყობა	100	ასპინძის მუნიციპალიტეტი	დამამუშავებელი მრეწველობა	273 597	73	GG	
348	შპს მედულა - ქიმიოთერაპიის და იმუნოთერაპიის კლინიკა	15	საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო 15	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დახმარება	245 941	7	GG	
349	შპს East West Bridge	100	სს საპარტნიორო ფონდი	საფინანსო საქმიანობა	0	0	GG	
350	შპს ინფრასტრუქტურული განვითარების პარტნიორობის კომპანია	100	სს საპარტნიორო ფონდი	საფინანსო საქმიანობა	0	0	GG	
1	Ytong Caucasus	28,9	სს საპარტნიორო ფონდი	სამშენებლო მასალების წარმოება	0	0	GG	
352	ააიპ - მშვიდობის ფონდი უკეთესი მომავლისთვის	33,33	სს საპარტნიორო ფონდი	საფინანსო საქმიანობა	0	0	GG	

დანართი 3

6 საწარმოს წაერთი ფინანსური რისკების ანალიზი

საბამ ისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-161	241	371	358	415
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	834	1,331	2,053	2,717	3,427
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-19%	18%	18%	13%	12%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	4%	6%	7%	6%	7%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	91%	83%	77%	71%	66%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.7	2.1	2.6	2.5	2.8
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	2.1	1.6	1.2	0.8	0.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.9	1.4	1.1	0.6	0.4

შოკების ანალიზის სცენარები:

მშპ-ს 8 რდის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-161	214	341	342	418
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	834	1,313	2,016	2,669	3,381
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-19%	16%	17%	13%	12%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	4%	5%	7%	6%	7%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	91%	84%	77%	72%	66%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.7	1.9	2.5	2.5	2.8
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	2.1	1.5	1.1	0.7	0.4
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.9	1.4	1.0	0.5	0.3

გაცვლითი კურსის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-161	-2,009	684	608	681
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	834	-835	90	917	1,800
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-19%	nmf	758%	66%	38%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	4%	9%	10%	9%	9%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	91%	110%	99%	91%	84%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.7	0.3	4.3	3.1	3.4
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	2.1	1.9	1.8	1.8	1.9
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.9	1.7	1.7	1.7	1.7

საპროცენტო განაკვეთის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-161	184	311	296	353
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	834	1,294	1,976	2,600	3,271
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-19%	14%	16%	11%	11%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	4%	6%	7%	7%	7%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	91%	84%	77%	72%	67%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.7	1.6	2.1	2.0	2.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	2.1	1.5	1.0	0.5	0.1
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.9	1.3	0.8	0.3	0.0
კომბინირებული შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-161	-2,101	562	501	598
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	834	-927	-81	675	1,505
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-19%	nmf	nmf	74%	40%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	4%	8%	10%	9%	9%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	91%	111%	101%	93%	86%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.7	0.2	2.9	2.4	2.6
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	2.1	1.7	1.5	1.3	1.3
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.9	1.5	1.4	1.2	1.1

სტრეს ტესტის სცენარი:

ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მანკვებლის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-161	151	299	358	414
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	834	1,272	1,947	2,611	3,321
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-19%	12%	15%	14%	12%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	4%	4%	6%	7%	7%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	91%	84%	77%	72%	67%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.7	1.7	2.3	2.5	2.8
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	2.1	1.4	0.9	0.5	0.3
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.9	1.2	0.8	0.4	0.1

ენგურჰესი

საბაზ ისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-18	-9	1	1	1
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	159	150	151	152	153
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-11%	-6%	1%	1%	1%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-4%	0%	2%	2%	2%
ვალის ჯამზე რა აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	58%	58%	57%	56%	54%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-3.4	0.0	1.3	1.3	1.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	47.6	-123.1	-204.6	-237.1	-277.9
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	40.8	-128.5	-206.7	-245.1	-283.5

შოკების ანალიზის სცენარები:

შპს-ს 8 რდის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-18	-10	1	1	1
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	159	150	150	151	152
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-11%	-6%	1%	1%	1%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-4%	0%	1%	1%	2%
ვალის ჯამზე რა აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	58%	58%	57%	56%	54%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-3.4	-0.1	1.2	1.2	1.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	47.6	-124.5	-209.3	-243.4	-284.1
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	40.8	-130.0	-211.4	-251.5	-289.7

გაცვლითი კურსის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-18	-50	4	1	1
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	159	109	111	112	113
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-11%	-46%	3%	1%	1%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-4%	0%	2%	2%	2%
ვალის ჯამზე რა აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	58%	69%	69%	67%	66%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-3.4	0.0	3.0	1.3	1.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	47.6	-123.1	-204.0	-238.8	-282.0
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	40.8	-128.5	-206.2	-246.8	-287.6

საპროცენტო განაკვეთის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-18	-15	-1	-1	-1
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	159	144	143	143	142
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-11%	-11%	0%	-1%	-1%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-4%	0%	2%	2%	2%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	58%	59%	58%	57%	55%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-3.4	0.0	0.9	0.9	0.9
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	47.6	-144.8	-238.6	-281.1	-331.6
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	40.8	-150.3	-240.8	-289.1	-337.2

კომბინირებული შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-18	-57	1	-1	-1
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	159	103	103	102	101
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-11%	-55%	1%	-1%	-1%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-4%	0%	1%	2%	2%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	58%	71%	70%	69%	68%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-3.4	0.0	1.2	0.8	0.8
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	47.6	-146.3	-245.7	-293.3	-347.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	40.8	-151.7	-247.8	-301.3	-353.1

სტრეს ტესტის სცენარი:

ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მანკვებლის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-18	-11	0	1	1
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	159	149	149	150	150
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-11%	-7%	0%	1%	1%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-4%	0%	1%	2%	2%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	58%	58%	58%	56%	54%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-3.4	-0.2	1.0	1.3	1.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	47.6	-127.9	-217.3	-250.1	-291.2
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	40.8	-133.3	-219.4	-258.1	-296.8

საქართველოს რკინიგზა

საბაზო ისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-3	-64	125	139	147
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	520	456	538	628	724
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-1%	-14%	23%	22%	20%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	7%	10%	10%	10%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	78%	77%	73%	70%	67%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.0	0.7	2.7	2.9	3.1
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.5	-0.2	0.0	0.8	1.6
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.4	-0.3	-0.1	0.6	1.5

შოკების ანალიზის სცენარები:

შპს-ს შ რდის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-3	-73	115	133	148
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	520	447	522	609	705
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-1%	-16%	22%	22%	21%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	7%	9%	10%	10%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	78%	77%	74%	71%	68%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.0	0.7	2.6	2.9	3.1
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.5	-0.2	-0.2	0.5	1.4
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.4	-0.3	-0.3	0.4	1.2

გაცვლითი კუ რსის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-3	-408	311	313	323
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	520	112	314	518	728
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-1%	-365%	99%	61%	44%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	15%	17%	15%	14%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	78%	95%	87%	81%	76%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.0	0.5	5.5	4.7	4.8
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.5	0.8	3.0	5.9	8.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.4	0.7	2.9	5.7	8.4

საპროცენტო განაკვეთის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-3	-68	112	126	134
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	520	452	525	606	694
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-1%	-15%	21%	21%	19%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	7%	10%	10%	10%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	78%	77%	74%	71%	68%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.0	0.7	2.3	2.5	2.6
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.5	-0.2	-0.2	0.4	1.1
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.4	-0.3	-0.3	0.3	1.0

კომბინირებული შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-3	-427	278	286	305
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	520	93	274	460	658
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-1%	-459%	102%	62%	46%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	14%	16%	16%	15%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	78%	96%	88%	83%	78%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.0	0.4	4.2	3.7	3.9
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.5	0.7	2.6	5.1	7.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.4	0.6	2.4	4.9	7.4

სტრეს ტესტის სცენარი:

ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის შოკი

	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-3	-94	101	138	147
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	520	426	492	582	677
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-1%	-22%	21%	24%	22%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	6%	9%	11%	10%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	78%	78%	75%	72%	69%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.0	0.6	2.4	2.9	3.1
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.5	-0.3	-0.5	0.3	1.1
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	1.4	-0.4	-0.6	0.1	0.9

საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია

საბაზო ისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	69	111	175	138	189
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	1,154	1,255	1,398	1,517	1,669
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	6%	9%	13%	9%	11%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	7%	9%	8%	9%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	44%	48%	45%	42%	39%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	2.3	3.5	3.9	3.2	4.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	4.3	5.5	4.2	2.5	1.6
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	3.9	5.0	3.9	2.3	1.4

შოკების ანალიზის სცენარები:

შპს-ს 8 რდის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	69	102	164	133	191
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	1,154	1,250	1,385	1,501	1,653
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	6%	8%	12%	9%	12%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	7%	9%	8%	9%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	44%	47%	45%	42%	39%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	2.3	3.3	3.7	3.2	4.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	4.3	5.4	4.0	2.3	1.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	3.9	4.9	3.7	2.1	1.3

გაცვლითი კურსის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	69	-65	286	241	305
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	1,154	1,118	1,333	1,518	1,745
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	6%	-6%	21%	16%	17%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	11%	13%	11%	12%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	44%	54%	52%	48%	46%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	2.3	0.8	5.7	4.4	5.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	4.3	5.9	5.3	4.3	3.8
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	3.9	5.4	5.0	4.1	3.6

საპროცენტო განაკვეთის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	69	109	166	129	181
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	1,154	1,254	1,390	1,503	1,650
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	6%	9%	12%	9%	11%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	7%	10%	8%	9%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	44%	48%	45%	42%	39%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	2.3	3.3	3.4	2.8	3.7
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	4.3	5.5	4.1	2.4	1.4
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	3.9	5.0	3.8	2.1	1.2

კომბინირებული შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	69	-79	261	222	296
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	1,154	1,104	1,302	1,476	1,697
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	6%	-7%	20%	15%	17%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	10%	13%	11%	13%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	44%	55%	52%	48%	46%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	2.3	0.7	4.6	3.7	4.6
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	4.3	5.8	5.0	3.9	3.4
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	3.9	5.3	4.8	3.7	3.2

სტრეს ტესტის სცენარი:

ეკონომიკური ზრდის უარყოფითი მაჩვენებლის შოკი

	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	69	81	149	139	190
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	1,154	1,236	1,362	1,482	1,634
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	6%	7%	11%	9%	12%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	6%	6%	9%	8%	10%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	44%	47%	45%	42%	38%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	2.3	2.8	3.5	3.3	4.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	4.3	5.2	3.7	2.1	1.3
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	3.9	4.7	3.5	1.9	1.1

საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა

საბაზო ისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	37	271	74	69	57
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	-104	72	120	165	202
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	nmf	377%	62%	42%	28%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	10%	11%	9%	8%	7%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	109%	96%	94%	93%	92%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.4	-1.8	1.7	1.6	1.5
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.0	2.7	1.9	1.7	1.4
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.9	2.6	1.9	1.6	1.3

შოკების ანალიზის სცენარები:

შპს-ს 8 რდის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	37	263	67	65	58
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	-104	67	110	152	190
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	nmf	394%	61%	43%	30%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	10%	11%	9%	8%	8%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	109%	96%	95%	93%	92%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.4	-1.7	1.6	1.6	1.5
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.0	2.7	1.9	1.6	1.3
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.9	2.6	1.8	1.5	1.2

გაცვლითი კუ რსის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	37	-133	78	59	47
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	-104	-237	-186	-148	-117
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	nmf	nmf	nmf	nmf	nmf
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	10%	12%	9%	9%	8%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე ე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	109%	114%	109%	107%	105%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.4	0.6	1.8	1.5	1.4
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.0	2.2	1.5	1.3	0.9
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.9	2.1	1.5	1.1	0.8

საპროცენტო განაკვეთის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	37	249	58	51	37
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	-104	58	95	128	153
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	nmf	432%	61%	40%	25%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	10%	12%	9%	9%	8%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	109%	97%	95%	94%	94%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.4	-2.3	1.5	1.4	1.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.0	2.6	1.8	1.4	1.1
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.9	2.5	1.7	1.3	1.0

კომბინირებული შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	37	-162	51	35	27
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	-104	-266	-233	-211	-193
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	nmf	nmf	nmf	nmf	nmf
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	10%	11%	9%	9%	8%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	109%	116%	112%	110%	109%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.4	0.5	1.4	1.2	1.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.0	2.0	1.3	0.9	0.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.9	1.9	1.2	0.8	0.4

სტრეს ტესტის სცენარი:

ეკონომიკური შოკის უარყოფითი მახვენებლის შოკი

	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	37	245	56	70	57
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	-104	55	92	137	174
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	nmf	446%	62%	51%	33%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	10%	10%	8%	8%	8%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	109%	97%	96%	94%	93%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	1.4	-1.5	1.5	1.6	1.5
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	1.0	2.5	1.7	1.5	1.2
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.9	2.4	1.6	1.4	1.1

მარაბდა კარწახის რკინიგზა

პროექტის დასრულება 2020 წელს იგეგმება, შესაბამისად 2021 და შემდგომი წლების ფინანსური პროგნოზები არ კეთდება.

საბაზ ისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-196				
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	-1,046				
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	nmf				
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	0%				
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	164%				
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	0.0				
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	8.1				
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	8.1				

საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია

საბაზ ისო სცენარი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-50	-63	-35	-32	-27
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	151	486	902	1,273	1,657
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-33%	-13%	-4%	-3%	-2%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-3%	-2%	-1%	-1%	0%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	88%	67%	50%	37%	30%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-2.9	-0.6	-1.1	-0.6	-0.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	0.4	-0.5	-1.0	-1.9	-2.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.3	-0.5	-1.1	-1.9	-2.5

შოკების ანალიზის სცენარები

მშპ-ს 8 რდის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-50	-64	-36	-33	-27
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	151	485	900	1,270	1,655
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-33%	-13%	-4%	-3%	-2%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-3%	-2%	-1%	-1%	0%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	88%	67%	50%	38%	30%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-2.9	-0.6	-1.2	-0.6	-0.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	0.4	-0.5	-1.0	-1.9	-2.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.3	-0.5	-1.1	-1.9	-2.5

გაცვლითი კურსის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-50	-420	-24	-33	-29
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	151	128	556	925	1,308
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-33%	-327%	-4%	-4%	-2%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-3%	-2%	-1%	-1%	0%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	88%	91%	69%	54%	44%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-2.9	-0.1	-3.1	-0.6	-0.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	0.4	-0.5	-1.1	-1.9	-2.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.3	-0.5	-1.1	-2.0	-2.6
საპროცენტო განაკვეთის შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-50	-86	-44	-42	-36
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	151	463	870	1,231	1,607
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-33%	-19%	-5%	-3%	-2%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-3%	-2%	-1%	-1%	0%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	88%	68%	51%	38%	31%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-2.9	-0.4	-0.7	-0.4	-0.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	0.4	-0.6	-1.2	-2.1	-2.7
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.3	-0.7	-1.2	-2.1	-2.7
კომბინირებული შოკი	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-50	-444	-38	-47	-41
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	151	105	519	874	1,245
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-33%	-423%	-7%	-5%	-3%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-3%	-2%	-1%	-1%	0%
ვალის ჯამურ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	88%	93%	70%	56%	46%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-2.9	-0.1	-1.1	-0.4	-0.2
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	0.4	-0.6	-1.2	-2.2	-2.8
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.3	-0.7	-1.3	-2.2	-2.9

სტრეს ტესტის სცენარი

**ეკონომიკური ზრდის უარყოფით
მანიჭენებლის შოკი**

	2020	2021	2022	2023	2024
წმინდა მოგება გადასახადების შემდეგ (მლნ ლარი)	-50	-66	-38	-32	-27
წმინდა ღირებულება (მლნ ლარი)	151	483	897	1,267	1,651
ამონაგები კაპიტალზე ე (ROE) (%)	-33%	-14%	-4%	-3%	-2%
ამონაგები აქტივებზე ე (ROA) (%)	-3%	-2%	-1%	-1%	0%
ვალის ჰ ამუ რ აქტივებზე შეფარდება (D/(D+E)) (%)	88%	68%	50%	38%	30%
პროცენტის დაფარვის კოეფიციენტი	-2.9	-0.7	-1.2	-0.6	-0.3
მიმდინარე კოეფიციენტი (CR)	0.4	-0.5	-1.1	-1.9	-2.5
სწრაფი კოეფიციენტი (QR)	0.3	-0.5	-1.1	-1.9	-2.5